

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်

နိုင်ငံတော်သံဃမဟာနာယကအဖွဲ့

ဗုဒ္ဓဘာသာ ယဉ်ကျေးမှု သင်ခန်းစာ

သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန

သာသနာတော်ထွန်းကားပြန်ပွားရေးဦးစီးဌာန

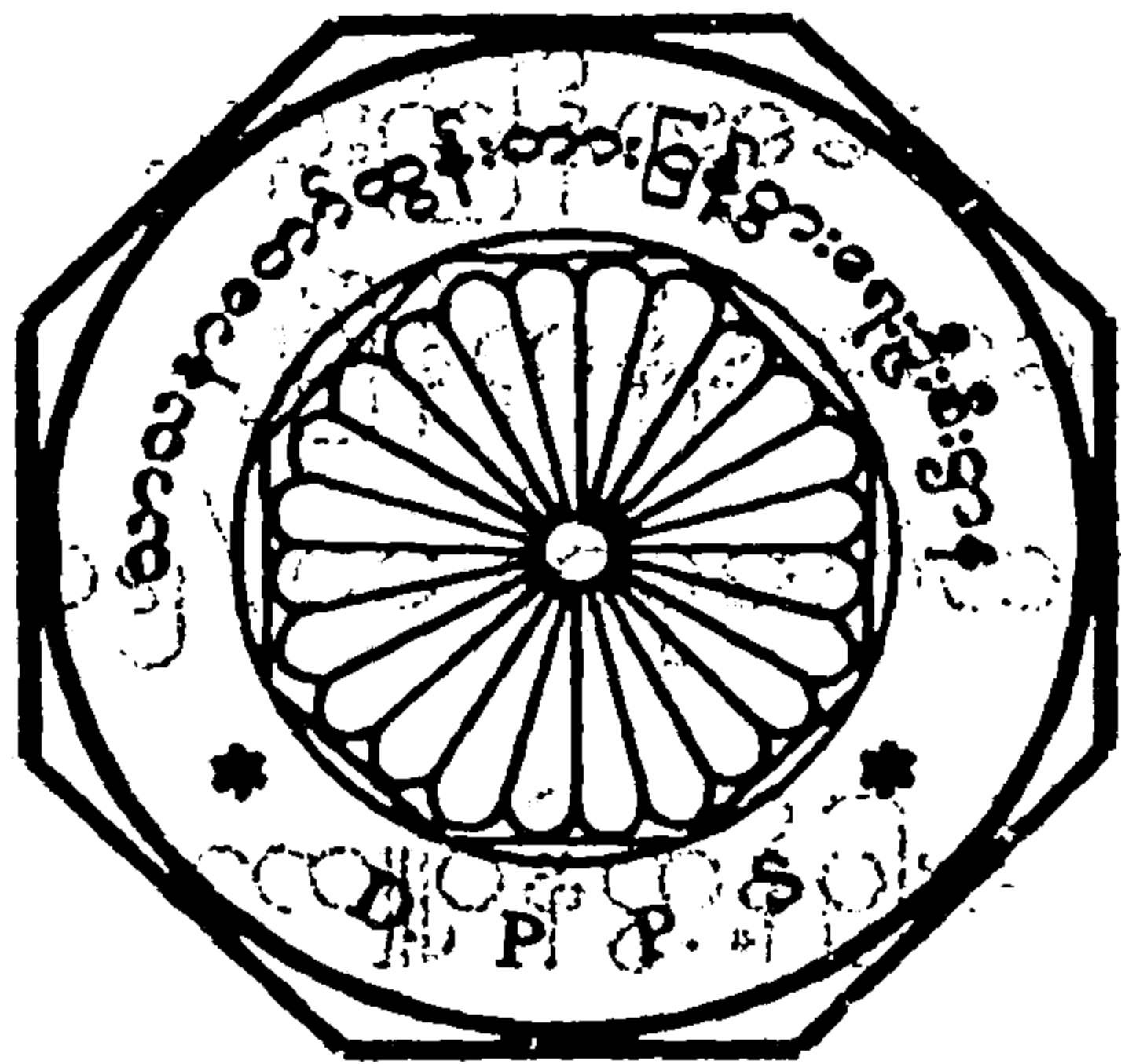
သာသနာ-၂၅၄၄

ကောဇာ-၁၃၆၂

ခရစ် - ၂၀၀၀

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်
နိုင်ငံတော်သံဃမဟာနာယကအဖွဲ့

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန
သာသနာတော်ထွန်းကားပြန့်ပွားရေးဦးစီးဌာန

သာသနာ-၂၅၄၄

ကောဇာ-၁၃၆၂

၂၀၀၀

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

၂၄၆၁၄

အကြိမ်

အုပ်ရေ

ခုနှစ်

ပထမ

၅၀၀၀

၂၀၀၀

ထုတ်ဝေသူ-

ဦးထင်မျိုး၊ ညွှန်ကြားရေးမှူး

သာသနာတော်ထွန်းကားပြန့်ပွားရေးဦးစီးဌာန

သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန

ကမ္ဘာအေး၊ ရန်ကုန်မြို့

မှတ်ပုံတင်အမှတ် ၁၁/၉၄ (၁) ကထုတ်ဝေသည်။

ကစီ-

သာထွန်းပြန်ကွန်ပျူတာ

နိဒါန်း

လောကနိတိကျမ်း၌-

- ရေတိမ်ရေနက်ကို ကြာရိုးကိုမြင်သဖြင့် သိနိုင်၏။
- အမျိုးယုတ်မြတ်ကို ကိုယ်အမူအရာ၊ နှုတ်အမူအရာအားဖြင့် သိနိုင်၏။
- ပညာ ရှိ၊ မရှိကို ထိုသူပြောဆိုသော စကားဖြင့် သိနိုင်၏။
- မြေ ကောင်း၊ မကောင်းကို မြက်ပင် ညှိုး၊ မညှိုးကို မြင်သဖြင့် သိနိုင်၏ -

ဟု မိန့်ဆိုထားရာ တိုးတက်ထွန်းကားနေသော လောက၌ လူသားတို့၏ ကိုယ်အမူအရာ၊ နှုတ်အမူအရာ ယဉ်ကျေးမှုနောက်ကျနေသော လူသားများသည် ယနေ့တိုင် တိုးတက်မှုမရှိသေးသည်ကို တွေ့ရှိရပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ လူမျိုးတစ်မျိုး၏ အဆင့်အတန်းမြင့်မား တိုးတက်မှုကို တွက်ဆရာ၌ ယဉ်ကျေးမှုသည် မှတ်ကျောက်တစ်ခုဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားလှပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူသားတိုင်းသည် ယဉ်ကျေးမှု အဆင့်အတန်းမြင့်မားအောင် ကြိုးစားဆောင်ရွက်လျက် ရှိနေကြသည်။

မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုသမိုင်းကို လေ့လာလျှင် ရှေးပြည်ထောင်စု နွယ်ဖွား တိုင်းရင်းသားများသည် ပျူခေတ်မှစ၍ ဘုရားရှင်လမ်းညွှန် ဟောကြားခဲ့သော ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်ပတ်သတ်သည့် ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်မှု၊ လောကီလူမှုရေးကျင့်သုံးဆောက်တည်မှု၊ လောကုတ္တရာလွတ်မြောက်ရေး သင်ကြားမှု စသည်များကို ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ၌ သင်ကြားကြရပြီး လိုက်နာကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာလူမျိုးနှင့် မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုသည် ကမ္ဘာ့အလယ်တွင် ထည်ဝါခုံညားစွာ ယနေ့တိုင်အောင်

နိဒါန်း

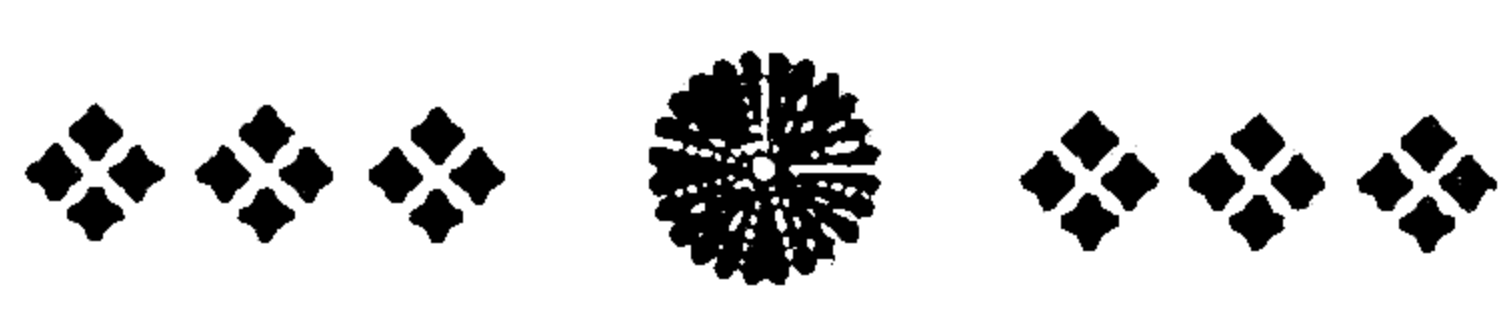
ဤသို့သော အခြေအနေများကို သုံးသပ်မိသော သာသနာ့ ဦးသျှောင်ဆရာတော်ကြီးများနှင့် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲများသည် နိုင်ငံ တော်သံဃမဟာနာယကအဖွဲ့၏ ညွှန်ကြားလွှာ အမှတ်(၄၅)ဖြင့် ဗုဒ္ဓ ဘာသာယဉ်ကျေးမှု စီမံချက်စည်းမျဉ်းနှင့်အညီ ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှု စာမေးပွဲကို တစ်နိုင်ငံလုံး၌ မြို့နယ်သံဃနာယကအဖွဲ့များက တာဝန်ယူ ကျင်းပသွားရန် ညွှန်ကြားခဲ့ပါသည်။ ယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာကိုလည်း ပြဋ္ဌာန်းပေးခဲ့ပါသည်။ ပြဋ္ဌာန်းချက်နှင့်အညီ ၁၉၈၄ ခုနှစ်၊ မေလမှစ၍ တိုင်း၊ ခရိုင်၊ မြို့နယ်၊ ကျေးရွာ၊ ရပ်ကွက် အသီးသီးတို့၌ နှစ်စဉ် ကျင်းပခဲ့ရာ တစ်နှစ်ထက် တစ်နှစ် တိုးတက်အောင်မြင်ခဲ့ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုစာမေးပွဲ ကျင်းပပေးခြင်း၏ ရည်ရွယ် ချက်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရင်သွေးရင်နှစ်တို့အား အခြေခံကိုယ်ကျင့် တရား ကောင်းမွန်ရန်ဖြစ်သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာပါ မူလပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် ကလေးသူငယ်များအတွက် နက်နဲလွန်းခြင်း၊ အချို့ကို ထပ်မံရှင်းပြရန်လိုခြင်း၊ အချိန်တိုကာလအတွင်း သင်ကြားပေး ရခြင်းတို့ကြောင့် ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက် ထုတ်ပယ်ရန် လိုအပ်လာကြောင်းကို သင်ကြားပြသကြသော ဆရာတော်သံဃာတော်များ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်ပညာရှင် ဆရာကြီးများက အကြံပြုတင်ပြလာသဖြင့် သာသနာတော်ထွန်းကား ပြန့်ပွားရေးဦးစီးဌာန၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် ဦးစန်းလွင်သည် နိုင်ငံတော် သံဃမဟာနာယကအဖွဲ့သို့ တင်ပြလျှောက်ထားခဲ့ပါသည်။ ထိုလျှောက် ထားချက်အရ ၂၀-၆-၂၀၀၀ ပြည့်နေ့၊ ကမ္ဘာအေးကုန်းမြေ၊ ဥတ္တရကုရ အစည်းအဝေးခန်းမ၌ ကျင်းပသော စတုတ္ထအကြိမ် နိုင်ငံတော်သံဃ မဟာနာယကအဖွဲ့၊ ပထမအဖွဲ့ခွဲ၏ ပဉ္စမအကြိမ် တေရသမအစည်း အဝေးက ၄-၇-၂၀၀၀ ရက်စွဲပါစာအမှတ် ၂၀၀/၁၈/ယဉ်ကျေးမှု- သထပ/၂၀၀၀ ဖြင့် အောက်ပါပုဂ္ဂိုလ်များပါဝင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ ယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ စာမူပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်ရေးကော်မတီကို ဖွဲ့စည်း တာဝန်ပေးအပ်ခဲ့ပါသည်-

[၉]

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

- ဒုတိယ, တတိယတန်း ကျောင်းသား/သူများကို ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှု ကျင့်ဝတ်ဘာသာနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာကုန်သည်အထိ သင်ကြား၍ ဖြေဆိုစေရန်၊
- စတုတ္ထတန်းကျောင်းသား/သူများနှင့် အလယ်တန်း, အထက်တန်း ကျောင်းသား/သူများကို သုံးဘာသာကုန်သည်အထိ သင်ကြား၍ ဖြေဆိုစေရန်၊
- အကယ်၍ (၃)ဘာသာလုံး တစ်နှစ်တည်း မဖြေဆိုနိုင်ပါက တစ်ဘာသာ၊ နှစ်ဘာသာပိုင်းခြား၍လည်း ဖြေဆိုနိုင်ပါသည်။
- သုံးဘာသာလုံးအောင်သူများကိုသာ သာသနာတော် ထွန်းကား ပြန့်ပွားရေးဦးစီးဌာနက အောင်လက်မှတ်ထုတ်ပေးမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

ဗုဒ္ဓဓမ္မနှင့် ဗုဒ္ဓယဉ်ကျေးမှု လက်ရွေးစဉ်

ဗုဒ္ဓဝင်ကျဉ်း	၁
အလောင်းတော်ဟု ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးအပ်သော ပါရမီ(၁၀)ပါး	၂
လယ်တီဆရာတော် ခုနစ်နေ့ဘုရားရှိခိုး	၆
ဩကာသကန်တော့ချိုးနှင့်တကွ သီလခံယူဆောက်တည်ပုံ	
၁။ ရှိခိုးဦးချပုံ	၇
၂။ ဩကာသကန်တော့ချိုး	၈
၃။ သရဏဂုံနှင့်တကွ သီလတောင်းခံပုံပါဠိ	၈
၄။ ဘုရားရှိခိုးပုံပါဠိ	၁၀
၅။ သရဏဂုံဆောက်တည်ပုံပါဠိ	၁၀
၆။ ငါးပါးသီလခံယူဆောက်တည်ပုံပါဠိ	၁၂
၇။ ရှစ်ပါးသီလတောင်းခံပုံပါဠိ	၁၄
၈။ ရှစ်ပါးသီလခံယူဆောက်တည်ပုံပါဠိ	၁၅

[ဥ] ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

အကြောင်းအရာ စာမျက်နှာ

ရတနာမြတ်သုံးပါး ဂုဏ်တော်ပါဠိအနက်

၁။ ဘုရားဂုဏ်တော်ကိုးပါးပါဠိ ၁၇

၂။ ဘုရားဂုဏ်တော်ကိုးပါးအနက် ၁၈

ဘုရားဂုဏ်တော်ကဗျာ ၂၀

ဘုရားဂုဏ်အာရုံပြုရကျိုး ၂၀

၃။ တရားဂုဏ်တော်ခြောက်ပါးပါဠိ ၂၀

၄။ တရားဂုဏ်တော်ခြောက်ပါးအနက် ၂၁

တရားဂုဏ်တော်ကဗျာ ၂၂

တရားဂုဏ်အာရုံပြုရကျိုး ၂၂

၅။ သံဃာ့ဂုဏ်တော်ကိုးပါးပါဠိ ၂၃

၆။ သံဃာ့ဂုဏ်တော်ကိုးပါးအနက် ၂၃

သံဃာ့ဂုဏ်တော်ကဗျာ ၂၅

သံဃာ့ဂုဏ်အာရုံပြုရကျိုး ၂၆

ဆွမ်းတော်ပန်းတော်ရေတော်ဆီမီးတော်ကပ် မေတ္တာပို့ အမျှဝေ

၁။ ဆွမ်းတော်ကပ်နှင့်ဆုတောင်း ၂၆

၂။ ပန်းတော်ကပ်နှင့်ဆုတောင်း ၂၇

၃။ ရေတော်ကပ်နှင့်ဆုတောင်း ၂၇

၄။ ဆီမီးတော်ကပ်နှင့်ဆုတောင်း ၂၈

မေတ္တာပို့

၁။ မေတ္တသုတ်လာ မေတ္တာပွားနည်း (၁၁)နည်း ၂၈

မာတိကာ

[၆]

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

၂။ ဒိသာဖရဏမေတ္တာပွားနည်း

၃၀

၃။ မေတ္တာအကျိုး (၁၁)မျိုး

၃၂

အမျှဝေ

၃၃

သူတော်ကောင်းတို့ ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုကျင့်ရာ ဖြစ်သော ပုညကြိယာဝတ္ထု (၁၀)ပါး

၃၄

မင်္ဂလသုတ်ပါဠိ၊ အဓိပ္ပာယ်၊ ကဗျာ

၁။ မင်္ဂလသုတ်ပါဠိ

၃၄

၂။ မင်္ဂလသုတ်ပါဠိ၊ အဓိပ္ပာယ်၊ ကဗျာ

၃၆

ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာစာဘာသာ

ဗုဒ္ဓဘာသာ ကဗျာ၊ စကားပြေ လက်ရွေးစင်

၁။ သုစိပုဘာဆုံးမစာလင်္ကာ

၄၇

၂။ လောကသာရပျို့(ဆုံးမစာ)နိဒါန်း

၄၉

၃။ လောကသာရပျို့ (အမျိုးလေးပါးဆုံးမခန်း)

၅၀

၄။ သိင်္ဂီလောဝါဒဆုံးမစာနိဒါန်း

၅၇

၅။ သိင်္ဂီလောဝါဒဆုံးမစာ

၅၉

၆။ ဂိဟိဝိနယဆုံးမစာ

၆၂

[၄] ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

အကြောင်းအရာ စာမျက်နှာ

လောကနိတိပါဠိနှင့် မြန်မာပြန်

- ၁။ ပဏ္ဍိတကဏ္ဍ (ပညာရှိကိုဆိုရာအခန်း) ၆၆
- ၂။ သုဇနကဏ္ဍ (သူတော်ကောင်းကိုဆိုရာအခန်း) ၇၇
- ၃။ ဗာလဒုဇနကဏ္ဍ (လူမိုက်လူယုတ်ကိုဆိုရာအခန်း) ၈၅
- ၄။ မိတ္တကဏ္ဍ (မိတ်ဆွေကိုဆိုရာအခန်း) ၈၈
- ၅။ ဣတ္ထိကဏ္ဍ (မိန်းမကိုဆိုရာအခန်း) ၉၃
- ၆။ ရာဇကဏ္ဍ (မင်းကိုဆိုရာအခန်း) ၉၈
- ၇။ ကိဏ္ဍကကဏ္ဍ (အကြောင်းစုံကို ရောနှော၍ပြဆိုခန်း) ၁၀၆

မဟောသဓာကရားစီရင်ခန်း

- ၁။ အမဲသားတစ်ကျစေခန်း ၁၁၅
- ၂။ နွားတရားစီရင်ခန်း ၁၁၇
- ၃။ လည်ရွဲတရားစီရင်ခန်း ၁၂၁
- ၄။ ချည်ထွေးတရားစီရင်ခန်း ၁၂၄
- ၅။ သားတရားစီရင်ခန်း ၁၂၅

မဟောသဓာပြဿနာဖြေခန်း

- ၁။ ရှားလှံတံပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း ၁၂၈
- ၂။ မြွေပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း ၁၃၀
- ၃။ ကြက်ပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း ၁၃၂

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

၄။ ပတ္တမြားပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း	၁၃၃
၅။ သားဖွားပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း	၁၃၅
၆။ ထမင်းပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း	၁၃၇
၇။ ရေကန်ပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း	၁၃၈
၈။ ဘုရားလောင်းထံ မင်းကြီးယု န်သွားခန်း	၁၄၁
၉။ မြဲပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း	၁၄၃

အဘိဓမ္မာဘာသာ

ပရမတ္ထတရား (၄)ပါး	၁၅၂
စိတ်၏ သဘောအဓိပ္ပါယ်	၁၅၂
စိတ်အမျိုးအစား	
၁။ ကာမာဝစရစိတ် (၅၄)ပါး	၁၅၂
၂။ ရူပါဝစရစိတ် (၁၅)ပါး	၁၅၄
၃။ အရူပါဝစရစိတ် (၁၂)ပါး	၁၅၄
၄။ လောကုတ္တရာစိတ်အကျဉ်း (၈)ပါး၊ အကျယ် (၄၀)	၁၅၄
၅။ စိတ်အကျဉ်း (၈၉)ပါး၊ အကျယ် (၁၂၁)ပါး	၁၅၅
စေတသိက်၏ သဘောအဓိပ္ပါယ်	၁၅၅
အညသမာန်းစေတသိက်(၁၃)ပါး	
သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်(၇)ပါး	၁၅၆

[ဗ] ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ပကိဏ်းစေတသိက်(၆)ပါး	၁၅၈
အကုသိုလ်စေတသိက်(၁၄)ပါး	၁၆၀
သောဘနစေတသိက် (၂၅)ပါး	
သောဘနသာဓာရဏစေတသိက်(၁၉)ပါး	၁၆၅
ဝိရတိစေတသိက်(၃)ပါး	၁၇၁
အပ္ပမညာစေတသိက်(၂)ပါး	၁၇၃
ဗြဟ္မစိုရ်တရားလေးပါး	၁၇၃
ပညိန္ဒြေစေတသိက်	၁၇၄

ရုပ်၏ သဘောအဓိပ္ပါယ်
ရုပ် (၂၈)ပါး

နိပ္ပန္နရုပ် (၁၈)ပါး	
၁။ မဟာဘုတ်(၄)ပါး	၁၇၅
၂။ ပသာဒရုပ်(၅)ပါး	၁၇၅
၃။ ဂေါစရရုပ်(၇)ပါး	၁၇၅
၄။ ဘာဝရုပ်(၂)ပါး	၁၇၆
၅။ ဟဒယရုပ်(၁)ပါး	၁၇၆
၆။ ဇီဝိတရုပ်(၁)ပါး	၁၇၆
၇။ အာဟာရရုပ်(၁)ပါး	၁၇၆

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
အနိပ္ပန္နရုပ်(၁၀)ပါး	
၁။ ပရိစ္ဆေဒရုပ်(၁)ပါး	၁၇၇
၂။ ဝိညတ်ရုပ်(၂)ပါး	၁၇၇
၃။ ဝိကာရရုပ်(၅)ပါး	၁၇၇
၄။ လက္ခဏာရုပ်(၄)ပါး	၁၇၇
နိဗ္ဗာန်၏ သဘောအဓိပ္ပာယ်	၁၇၈
ရုပ်နှင့်နာမ်ခွဲပြချက်	၁၇၈
ခန္ဓာ(၅)ပါး	၁၇၉
အာယတန(၁၂	၁၇၉
ဓာတ်(၁၈)ပါး	၁၈၀
သစ္စာ(၄)ပါး	၁၈၁
ကုသိုလ်ကံနှင့် အကုသိုလ်ကံ	
ကုသိုလ်ကံ	၁၈၂
အကုသိုလ်ကံ	၁၈၃

ကံ၏ စီမံခန့်ခွဲမှု

လောက (၃)ပါး	
ဩကာသလောက	၁၈၄
အပါယ်(၄)ဘုံ	၁၈၄

[၈]

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ငရဲဘုံ	၁၈၄
ငရဲကြီး(၈)ထပ်	၁၈၄
ဥဿဒငရဲငယ်များ	၁၈၇
တိရစ္ဆာန်ဘုံ	၁၈၈
ပြိတ္တာဘုံ	၁၈၉
အသုရကာယ်ဘုံ	၁၈၉
ကာမသုဂတိ(၇)ဘုံ	၁၉၀
ရူပ(၁၆)ဘုံ	၁၉၁
အရူပ(၄)ဘုံ	၁၉၃
ဧကဝေါကာရ၊ စတုဝေါကာရ၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံများ	၁၉၄
သတ္တလောက	၁၉၅
ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်(၄)မျိုး	၁၉၅
အရိယာပုဂ္ဂိုလ်(၈)ယောက်	၁၉၆
သင်္ခါရလောက	၁၉၈

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်
နိုင်ငံတော်သံဃမဟာနာယကအဖွဲ့

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

ဗုဒ္ဓဓမ္မနှင့် ဗုဒ္ဓယဉ်ကျေးမှု လက်ရွေးစဉ်

ဗုဒ္ဓဝင်အကျဉ်း

၁။ ဂေါတမဘုရားအလောင်းတော်သည် ဤဘဒ္ဒကမ္ဘာမှ ပြန်၍ ရေတွက်သည်ရှိသော် လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သွိုန်းထက်၌ သုမေဓာ ရသေ့ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

၂။ သုမေဓာရှင်ရသေ့သည် ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားခြေတော်ရင်း၌ ကိုယ်တော်တစ်ဦးတည်း နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို ရနိုင်သော်လည်း ဩဃလေးဖြာ သံသရာ၌ နစ်မွန်း မျောပါကုန်သော ဝေနေယျ သတ္တဝါအပေါင်းတို့ကို သနားကြင်နာတော်မူလှသဖြင့် ယူတော်မမူခဲ့ပေ။

၃။ သုမေဓာရှင်ရသေ့ဘဝမှ ဝေဿန္တရာမင်းဘဝတိုင်အောင် မရေ မတွက်နိုင် များစွာသောဘဝတို့၌-

- (က) ရွှေ၊ ငွေ၊ ဆင်၊ မြင်း အစရှိသည်ကို လှူခြင်း- ဒါနပါရမီ၊
- (ခ) ခြေ၊ လက်၊ နား၊ နှာခေါင်း အစရှိသည်ကို လှူခြင်း-ဒါန ဥပပါရမီ၊

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(ဂ) ကိုယ်, အသက်ကို လှူခြင်း - ဒါနပရမတ္ထပါရမီ အစရှိသော ပါရမီ သုံးဆယ်တို့ကို ဖြည့်ကျင့်တော်မူခဲ့လေသည်။

အလောင်းတော်တို့ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးအပ်သော ပါရမီ (၁၀)ပါး

- ၁။ ဒါနပါရမီ = စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းခြင်း။
(စည်းစိမ်ဥစ္စာ၊ ကိုယ်အင်္ဂါနှင့် အသက်ကို စွန့်လှူခြင်း)
- ၂။ သီလပါရမီ = ကိုယ်ကျင့်သီလကောင်းအောင် စောင့်ထိန်းခြင်း။
- ၃။ နေက္ခမ္မပါရမီ = တောထွက်ခြင်း။ (မကောင်းမှုမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း)
- ၄။ ပညာပါရမီ = ပညာဖြင့် အများအကျိုး သယ်ပိုးခြင်း။
(လောကီ လောကုတ္တရာ ပညာများကို သင်ကြားပို့ချခြင်း)
- ၅။ ဝီရိယပါရမီ = ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း။
- ၆။ ခန္တီပါရမီ = သည်းခံခြင်း။
- ၇။ သစ္စာပါရမီ = မှန်ကန်သော စကားကိုသာ ပြောဆိုခြင်း။
- ၈။ အဓိဋ္ဌာနပါရမီ = စိတ်ဓာတ်မြဲမြဲ ခိုင်ခံ့အောင် ဆောက်တည်ခြင်း။
- ၉။ မေတ္တာပါရမီ = မေတ္တာဓာတ် အပြည့်အဝထားခြင်း။
(သတ္တဝါအားလုံးတို့ကို ချမ်းသာစေချင်၊ ကောင်းစေချင်သောစိတ် အမြဲတည်ရှိခြင်း)
- ၁၀။ ဥပေက္ခာပါရမီ = လျစ်လျူရှုခြင်း။
(ဘက်မလိုက်ဘဲ မျှတစွာကျင့်သုံးခြင်း)

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

(မိတ်ဆွေ ရန်သူ နှစ်ဦးတို့အပေါ်၌ ချစ်စိတ် မုန်းစိတ် မရှိခြင်း)

- ၄။ ထို့ပြင် အလွန်စွန့်နိုင်ခဲ့စွာသော -
  - (က) ပဒေသရာဇ် ဧကရာဇ် စကြာမင်းတို့၏ စည်းစိမ်၊ ဥစ္စာ၊ ရတနာကို စွန့်ခြင်း - ဓနပရိစ္စာဂ၊
  - (ခ) သားသမီးကို စွန့်ခြင်း - ပုတ္တပရိစ္စာဂ၊
  - (ဂ) မယားကို စွန့်ခြင်း - ဘရိယပရိစ္စာဂ၊
  - (ဃ) ခြေ လက် နား နှာခေါင်း အစရှိသည့် အင်္ဂါကြီးငယ်ကို စွန့်ခြင်း - အင်္ဂပရိစ္စာဂ၊
  - (င) ကိုယ်၊ အသက်ကို စွန့်ခြင်း - ဇီဝိတပရိစ္စာဂ-

ဟု ဆိုအပ်သော စွန့်ခြင်းကြီး ငါးပါးကို ဖြည့်စွန့်တော်မူခဲ့လေသည်။

၅။ ဤသို့ ဘဝများစွာ သံသရာကာလပတ်လုံး ပါရမီတော်တို့ကို ဖြည့်ကျင့်တော်မူခဲ့ပြီးနောက် ဘုရားအလောင်းတော်သည် တုသိတာ နတ်ပြည်၌ သေတကေတုမည်သော နတ်သား ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ နတ်သား ဖြစ်စဉ် စကြဝဠာတိုက်တစ်သောင်းမှ နတ် ဗြဟ္မာအပေါင်းတို့က “ဘုရား ဖြစ်ချိန်တန်ပါပြီ၊ လှူပြည်သို့ ဆင်း၍ ဘုရားဖြစ်တော်မူပါ” ဟု ဘုရား အလောင်းတော်ကို တောင်းပန်လေသည်။

- ၆။ သို့ဖြစ်၍ ဘုရားအလောင်းတော် သေတကေတု နတ်သားသည်-
  - (က) ကာလ = ဘုရားဖြစ်ရာ အချိန်ကာလ၊
  - (ခ) ဒီပ = ဘုရားဖြစ်ရာ ကျွန်းအရပ်၊
  - (ဂ) ဒေသ = ဘုရားဖြစ်ရာ အရပ်ဒေသ၊
  - (ဃ) ကုလ = ဘုရားဖြစ်ရာ အမျိုးအနွယ်၊
  - (င) မာတုအာယုပရိစ္ဆေဒ = ဘုရားအလောင်းတော်၏ မယ်တော်ဖြစ်မည့်သူ၏ သက်တမ်းအပိုင်းအခြား-

ဟူသော ကြည့်ခြင်းကြီး ငါးပါးတို့ကို ကြည့်ရှုတော်မူလေသည်။

၇။ ယင်းသို့ ကြည့်ရှုတော်မူပြီး နတ်အဖြစ်မှ စုတေကာ မဟာသက္ကရာဇ် ၆၇ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကြာသပတေးနေ့၌ ကပိလဝတ်ပြည့်ရှင် ဘုရင်သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီး၏ တောင်ညာဒေဝီ မိဖုရားကြီး မယ်တော်မာယာဝမ်း၌ ပဋိသန္ဓေ တည်နေလေသည်။

၈။ ဘုရားအလောင်းတော်သည် မဟာသက္ကရာဇ် ၆၈ ခု၊ ကဆုန်လပြည့် သောကြာနေ့ဝယ် ဒေဝဒဟပြည်နှင့် ကပိလဝတ်ပြည်၏ အကြားရှိ လုမ္ဗိနီသာမော အင်ကြင်းတော၌ မယ်တော်မာယာဝမ်းမှ မီးရှူးသန့်စင် ဖွားမြင်တော်မူလေသည်။

၉။ ဘုရားအလောင်းတော်သည် ၁၆ နှစ်အရွယ် ရောက်သောအခါ ယသောဓရာမင်းသမီးနှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်၍ မင်းစည်းစိမ်ကို ခံစားလေသည်။

၁၀။ ၂၉ နှစ်အရွယ်ရောက်သောအခါ သူအို သူနာ သူဆာ ရဟန်းဟူသော နိမိတ်ကြီးလေးပါးကို မြင်တော်မူသဖြင့် တောထွက်၍ ရဟန်းပြုလေသည်။

၁၁။ ဘုရားအလောင်းတော်သည် အလွန်ပြုနိုင်ခဲ့သော ဒုက္ကရစရိယာ အကျင့်ကို ရဟန်းအဖြစ်နှင့် ၆ နှစ်ပတ်လုံး ကျင့်တော်မူခဲ့လေသည်။

၁၂။ ထို့နောက် ဘုရားအလောင်းတော်သည် သုဇာတာမည်သော သူဌေးသမီးလှူဒါန်းအပ်သော နို့ဃနာဆွမ်းကို အဇပါလညောင်ပင်ရင်း၌ အလှူခံဘုဉ်းပေးပြီး မဟာဗောဓိပင်သို့ ကြွသွားတော်မူလေသည်။

၁၃။ သုဒ္ဓိယ ငစင် မြက်ထမ်းသမား(မြက်ရိတ်လုလင်)သည် မဟာဗောဓိပင်သို့ ကြွလာသော ဘုရားအလောင်းတော်အား မြက်ရှစ်ဆုပ်ကို လှူဒါန်းလေသည်။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

၁၄။ ဘုရားအလောင်းတော်သည် သုဒ္ဓိယ ငစင် လှူဒါန်းအပ်သော မြက်ရှစ်ဆုပ်ကို ကြံဖြန့်လိုက်သောအခါ ထိုခဏဝယ် မြက်ရှစ်ဆုပ်သည် မဟာဗောဓိပင်ရင်း၌ အပရာဇိတပလ္လင် ဖြစ်လာလေသည် (ထိုမြက်တို့သည် မြက်အသွင်သဏ္ဍာန်ဖြင့် မတည်ကုန်)။

၁၅။ ဘုရားအလောင်းတော်သည် ထိုပလ္လင်ထက်၌ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ နေတော်မူစဉ် နေမဝင်မီ ဒေဝပုတ္တမာရ်(မာရ်နတ်ရန်)ကို အောင်မြင်တော်မူ၍ ညဉ့်ဦးယာမ်တွင် ရှေး၌ နေခဲ(ဖြစ်ခဲ)ဖူးသော ခန္ဓာစဉ်ကို အောက်မေ့တတ် သိတတ်သော ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်ကို ရတော်မူလေသည်။ သန်းခေါင်ယာမ်၌ နတ်တို့၏မျက်စိနှင့်တူသော ဉာဏ်မျက်စိဖြင့် စုတေခါနီးသောသတ္တဝါ စသည်တို့ကို မြင်တတ်သော ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်ကို ရတော်မူလေသည်။ မိုးသောက်ယာမ်၌ အာသဝေါတရားလေးပါးတို့၏ကုန်ခြင်းကို ပြုတတ်သော အာသဝက္ခယဉာဏ်ကို ရတော်မူ၍ အသက် (၃၅)နှစ်အရွယ် မဟာသက္ကရာဇ် ၁၀၃ ခု၊ ကဆုန်လပြည့် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ မိုးသောက်ယာမ်ဝယ် လောကသုံးပါးတွင် အတုမရှိသော သဗ္ဗညုဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူလေသည်။

၁၆။ သုံးလူ့သခင် သဗ္ဗညုတဘုရားရှင်သည် ၄၅ ဝါ ကာလပတ်လုံး ဝေနေယျတို့အား ဓမ္မစကြာ စသည့်တရားဓမ္မတို့ကို ဟောပြောတော်မူကာ လူနတ်ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို မနားမနေ ဆောင်ရွက်တော်မူခဲ့လေသည်။

၁၇။ ၄၅-ဝါ ကာလပတ်လုံး သတ္တဝါတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို မနားမနေ ဆောင်ရွက်တော်မူခဲ့သော သဗ္ဗညုတဘုရားရှင်သည် သက်တော် (၈၀)အရွယ်ရောက်သောအခါ မဟာသက္ကရာဇ် ၁၄၈-ခု။ ကဆုန်လပြည့် အင်္ဂါနေ့ဝယ် ကုသိနာရုံပြည် မလ္လာမင်းတို့၏ ဥယျာဉ်၌ ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံတော်မူသည်။

လယ်တီဆရာတော် ခုနစ်နေ့ ဘုရားရှိခိုး

၁။ သုံးလူ့ရှင်ပင်၊ ကျွန်ထိပ်တင်၊ သောင်းခွင်စကြဝဠာ၊ နတ်ဗြဟ္မာတို့၊ ညီညာရုံးစု၊ တောင်းပန်မှုကြောင့်၊ ရတုနဂို၊ ရွမ်းရွမ်းစိုသည်၊ ဝါဆိုလပြည့်၊ ကြွက်မင်းနေ့ဝယ်၊ ချမ်းမြေ့ကြည်ဖြူ၊ သန္ဓေယူသည်၊ နတ်လူငြိမ်းဖို့ ကိန်းပါကို။

၂။ သန္ဓေယူခါ၊ ဆယ်လကြာသော်၊ မဟာသက္ကရာဇ်၊ ခြောက်ဆယ့်ရှစ်ကြိမ်၊ ကဆုန်လပြည့်၊ သောကြာနေ့ဝယ်၊ ချမ်းမြေ့စုံစီ၊ လုမ္ဗိနိဌ၊ မဟီလှိုက်ဆူ၊ ဖွားတော်မူသည်၊ နတ်လူ အောင်မြို့ လမ်းပါကို။

၃။ ဖွားမြင်မြောက်သော်၊ ဆယ့်ခြောက်နှစ်ရွယ်၊ ပျိုနုနယ်ဌ၊ သုံးသွယ်ရွှေနန်း၊ သိမ်းမြန်းပြီးလစ်၊ ဆယ့်သုံးနှစ်လျှင်၊ ဘုန်းသစ်လှုံလူ၊ စံတော်မူ၍၊ ရွယ်မူနုဖြိုး၊ နှစ်ဆယ့်ကိုးဝယ်၊ လေးမျိုး နိမိတ်၊ နတ်ပြဟိတ်ကြောင့်၊ ရွှေစိတ်ငြင်ငြို့၊ သံဝေပိုကာ၊ ဝါဆိုလပြည့်၊ ကျားမင်းနေ့ဝယ်၊ ချမ်းမြေ့ရုံ၊ တောရပ်လှုံသည်၊ စုံမြိုင်ပင်ရိပ် ခန်းမှာကို။

၄။ တောရပ်မြိုင်ပေါ်၊ ခြောက်နှစ်ကျော်၍၊ ခါတော်တဖုံ၊ ပွင့်ချိန်ကြိုက၊ ကဆုန်လပြည့်၊ ဆင်မင်းနေ့ဝယ်၊ မြေပရမေ၊ ပလ္လင်ဗွေထက်၊ ရွှေညောင်တော်ကြီး၊ ဗိတန်ထီးနှင့်၊ မငြီးကြည်ဖြူ၊ နေတော်မူလျက်၊ ရန်မြူခပင်း၊ အမိုက်သင်းကို၊ အရှင်းပယ်ဖျောက်၊ အလင်းပေါက်က၊ ထွန်းတောက်ဘုန်းတော်၊ သောင်းသုံးကျော်သည်၊ သုံးဆော်လူတို့ ငြိမ်းပါကို။

၅။ ဘုရားဖြစ်ခါ၊ မိဂဒါသို့၊ စကြာရွှေဖွား၊ ဖြန့်ချီသွား၍၊ ငါးပါးဝဂ္ဂီ၊ စုံအညီနှင့်၊ မဟီတစ်သောင်း၊ တိုက်အပေါင်းမှ၊ ခညောင်းကပ်လာ၊ နတ်ဗြဟ္မာအား၊ ဝါဆိုလပြည့်၊ စနေနေ့ဝယ်၊ ကြွေကြွေလှုံတက်၊ ဓမ္မစက်ကို၊ မိန့်မြွက် ထွေပြား၊ ဟောဖော်ကြားသည်၊ တရားနတ်စည်ရွမ်းတယ်ကို။

၆။ တရားနတ်စည်၊ ဆော်ရွမ်းလည်က၊ သုံးမည်ဘုံသိုက်၊ တစ်သောင်းတိုက်ဝယ်၊ ကျွတ်ထိုက် သ, သူ၊ နတ် လူ ဗြဟ္မာ၊ သတ္တဝါကို၊ ခေမာသောင်သို့၊ ဖောင်ကူတို့ဖြင့်၊ ဆောင်ပို့ပြီးခါ၊ ဝါလေးဆယ့်ငါး၊ သက်ကား ရှစ်ဆယ်၊ စုံပြည့်ကြွယ်က၊ ရာ လေးဆယ့်ရှစ်၊ သက္ကရာဇ် ဝယ်၊ နယ်မလ္လာတိုင်း၊ စံနှိုင်းမယုတ်၊ ကုသိန္နာရုံ၊ အင်ကြင်းစုံ၌၊ ကဆုန်လပြည့်၊ အင်္ဂါနေ့ဝယ်၊ ချမ်းမြေ့နိဗ္ဗာန်၊ စံတော်မူသည်၊ ဝှန်းဆူ သောင်းလုံး ကျော်တယ်ကို။

၇။ နိဗ္ဗာန်စံပြီ၊ ရှုမအိသား၊ သီဂီရွှေလှော်၊ အလောင်းတော်ကို၊ ထိုရော်ကဆုန်၊ လဆုတ်ကြို၍၊ ဂဠုန်နေ့ဝယ်၊ ခိုးငွေမနှော၊ ဓာတ်တေဇောလျှင်၊ ရှင်စော ဉာဏ်စက်၊ ဓိဋ္ဌာန်ချက်ဖြင့်၊ လျှံတက်ကော်ရော်၊ မီးပူဇော်သည်၊ မွေတော်ရှစ်စိတ် ကြွင်းတယ်ကို။

ထိုခုနစ်နေ့၊ သာချမ်းမြေ့ကို၊ ဆွေဆွေကြည်ဖြူ၊ အာရုံယူလျက်၊ သုံးလူတို့ နတ်၊ မြတ်ထက် မြတ်သား၊ ရှင်တော်ဖျားကို၊ သုံးပါးမွန်စွာ၊ ဝန္တနာဖြင့်၊ သဒ္ဓါဖြိုးဖြိုး၊ ကျွန်ရှိခိုးသည်၊ ကောင်းကျိုးခပ်သိမ်း ကြွယ်စေသော်။

ဩကာသ ကန်တော့ချိုးနှင့် တာကွ သီလ ခံယူဆောက်တည်ပုံ

၁။ ရှိခိုးဦးချပုံ

ဘုရား တရား သံဃာအားဖြင့် သုံးပါးသော ရတနာမြတ်တို့အား ရှိခိုးဦးချသောအခါ “ခြေ၊ လက်၊ နဖူး၊ တထောင်၊ ဒူး၊ ငါးဦးညီညွတ်စေ” ဟူသည့်အတိုင်း ထိခြင်းငါးပါးဖြင့် သုံးကြိမ် သုံးခါ ရှိခိုးဦးချရမည်။

ထိုသို့ ရှိခိုးသောအခါ-

ဗုဒ္ဓံ ပူဇေမိ = ဗုဒ္ဓံ၊ မြတ်စွာဘုရားကို၊ ပူဇေမိ၊ ပူဇော်ပါ၏ဘုရား။

၈

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ဓမ္မံ ပူဇေမိ = ဓမ္မံ၊ တရားတော်မြတ်ကို၊ ပူဇေမိ၊ ပူဇော်
ပါ၏ဘုရား။

သံဃံ ပူဇေမိ = သံဃံ၊ သံဃာတော်မြတ်ကို၊ ပူဇေမိ၊
ပူဇော်ပါ၏ဘုရား-

ဟု ဆို၍ ရှိခိုးဦးချရမည်။

၂။ **ဩကာသ ကန်တော့ချိုး**

ဩကာသ၊ ဩကာသ၊ ဩကာသ၊ ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံ
သဗ္ဗဒေါသ ခပ်သိမ်းသော အပြစ်တို့ကို ပျောက်ပါစေခြင်း အကျိုးငှာ
ပထမ ဒုတိယ တတိယ တစ်ကြိမ် နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ်မြောက်အောင်
ဘုရားရတနာ တရားရတနာ သံဃာရတနာ ရတနာမြတ်သုံးပါးတို့ကို
အရိုအသေ အလေးအမြတ် လက်အုပ်မိုး၍ ရှိခိုးပူဇော် ဖူးမြော် မာန်လျှော့
ကန်တော့ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

ကန်တော့ရသော အကျိုးအားကြောင့် အပါယ်လေးပါး၊
ကပ်သုံးပါး၊ ရပ်ပြစ်ရှစ်ပါး၊ ရန်သူမျိုးငါးပါး၊ ဝိပတ္တိတရားလေးပါး၊
ဗျာဓိတရား ငါးပါးတို့မှ အခါခပ်သိမ်း ကင်းလွတ်ငြိမ်းသည်ဖြစ်၍
မဂ်တရား၊ ဖိုလ်တရား၊ နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကို ရပါလို၏ အရှင်ဘုရား။

(ကန်တော့သူက ဆိုရန်)

သီလပေးသူက ဆုပေးသောအခါ “ပေးသောဆုနှင့် ပြည့်စုံရပါ
လို၏” ဟု ဆိုရမည်။

၃။ **သရဏဂုံနှင့်တကွ သီလတောင်းခံပုံပါဠိ**

အဟံ ဘန္တေ တိသရဏေန သဟ ပဉ္စသီလံ ဓမ္မံ ယာစာမိ၊
အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ သီလံ ဒေထ မေ ဘန္တေ။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

ဒုတိယမ္ပိ အဟံ ဘန္တေ တိသရဏေန သဟ ပဉ္စသီလံ ဓမ္မိ
ယာစာမိ၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ သီလံ ဒေထ မေ ဘန္တေ။

တတိယမ္ပိ အဟံ ဘန္တေ တိသရဏေန သဟ ပဉ္စသီလံ ဓမ္မိ
ယာစာမိ၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ သီလံ ဒေထ မေ ဘန္တေ။

သရဏာဂုံနှင့်တကွ သီလတောင်းခံပုံအနက်

ဘန္တေ - အရှင်ဘုရား၊ အဟံ - တပည့်တော်သည်။
တိသရဏေန-သရဏဂုံသုံးပါးနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ပဉ္စသီလံ-အင်္ဂါငါးပါး
ရှိသည့် ပဉ္စသီလဟုဆိုအပ်သော၊ ဓမ္မိ-တရားတော်မြတ်ကို၊ ယာစာမိ-
တောင်းပါ၏။ ဘန္တေ- အရှင်ဘုရား၊ မေ- တပည့်တော်အား၊ အနုဂ္ဂဟံ
ကတွာ-ချီးမြှောက်ခြင်းကိုပြု၍၊ သီလံ-ငါးပါးသီလကို၊ ဒေထ- ပေးသနား
တော်မူကြပါဘုရား။

ဒုတိယမ္ပိ - နှစ်ကြိမ်မြောက်လည်း၊ ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊
အဟံ -တပည့်တော်သည်။ တိသရဏေန-သရဏဂုံ သုံးပါးနှင့်၊
သဟ-တကွ၊ ပဉ္စသီလံ-အင်္ဂါငါးပါး ရှိသည့် ပဉ္စသီလဟု ဆိုအပ်သော၊
ဓမ္မိ-တရားတော်မြတ်ကို၊ ယာစာမိ-တောင်းပါ၏။ ဘန္တေ- အရှင်ဘုရား၊
မေ-တပည့်တော်အား၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ-ချီးမြှောက်ခြင်းကိုပြု၍၊ သီလံ-
ငါးပါးသီလကို၊ ဒေထ-ပေးသနားတော်မူကြပါဘုရား။

တတိယမ္ပိ -သုံးကြိမ်မြောက်လည်း၊ ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊
အဟံ -တပည့်တော်သည်။ တိသရဏေန-သရဏဂုံ သုံးပါးနှင့်၊
သဟ-တကွ၊ ပဉ္စသီလံ-အင်္ဂါငါးပါး ရှိသည့် ပဉ္စသီလဟု ဆိုအပ်သော၊
ဓမ္မိ-တရားတော်မြတ်ကို၊ ယာစာမိ-တောင်းပါ၏။ ဘန္တေ- အရှင်ဘုရား၊
မေ-တပည့်တော်အား၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ-ချီးမြှောက်ခြင်းကိုပြု၍၊ သီလံ-
ငါးပါးသီလကို၊ ဒေထ-ပေးသနားတော်မူကြပါဘုရား။

(ကန်တော့သူက ဆိုရန်)

သီလပေးသူက “ယမဟံ ဝဒါမိ၊ တံ ဝဒေထ” ဟု ဆိုသောအခါ “အာမ ဘန္တေ” ဟု ဆိုရမည်။

ယံ-အကြင်စကားကို၊ အဟံ-ငါသည်၊ ဝဒါမိ-ဆို၏၊ တံ-ထိုငါဆိုသော စကားကို၊ ဝဒေထ-လိုက်၍ ဆိုကြလော့။ ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ အာမ-မှန်ပါအရှင်ဘုရား။

၄။ ဘုရားရှိခိုးပုံပါဠိ

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။
နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။
နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ဘုရားရှိခိုးပုံအနက်

ဘဂဝတော-ဘုန်းတော်ကြီးတော်မူသော။ အရဟတော-ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ၊ ဆရာမရှိ မိမိအလိုလို ကိုယ်တော်တိုင် သိတော်မူသော၊ တဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရားအား၊ နမော-ရှိခိုးပါ၏။

၅။ သရဏာရုံ ဆောက်တည်ပုံပါဠိ

ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
ဒုတိယမ္ပိ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
ဒုတိယမ္ပိ ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
ဒုတိယမ္ပိ သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

တတိယမ္ပိ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
 တတိယမ္ပိ ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
 တတိယမ္ပိ သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။

သရဏာရုံဆောက်တည်ပုံအနက်

ဗုဒ္ဓံ-မြတ်စွာဘုရားကို၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ-
 ဆည်းကပ်ပါ၏။

ဓမ္မံ-တရားတော်ကို၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ-
 ဆည်းကပ်ပါ၏။

သံဃံ-သံဃာတော်ကို၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ-
 ဆည်းကပ်ပါ၏။

ဒုတိယမ္ပိ-နှစ်ကြိမ်မြောက်လည်း-
 ဗုဒ္ဓံ-မြတ်စွာဘုရားကို၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ-
 ဆည်းကပ်ပါ၏။

ဓမ္မံ-တရားတော်ကို၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ-
 ဆည်းကပ်ပါ၏။

သံဃံ-သံဃာတော်ကို၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ-
 ဆည်းကပ်ပါ၏။

တတိယမ္ပိ-သုံးကြိမ်မြောက်လည်း-
 ဗုဒ္ဓံ-မြတ်စွာဘုရားကို၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ-
 ဆည်းကပ်ပါ၏။

ဓမ္မံ-တရားတော်ကို၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ-
 ဆည်းကပ်ပါ၏။

သံဃံ-သံဃာတော်ကို၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ-
 ဆည်းကပ်ပါ၏။

(ကန်တော့သူက ဆိုရန်)

၁၂

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

သီလပေးသူက “တိသရဏဂမနံ ပရိပုဏ္ဏံ” ဟု ဆိုသောအခါ “အာမ ဘန္တေ” ဟု ဆိုရမည်။

သံဃာ -တိသရဏဂမနံ-သရဏဂုံ ဆောက်တည်ခြင်းသည်၊ ပရိပုဏ္ဏံ-ပြည့်စုံပြီ။

လူ -ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ အာမ-မှန်ပါအရှင်ဘုရား။

၆။ ငါးပါးသီလ ခံယူဆောက်တည်ပုံပါဠိ

- (က) ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- (ခ) အဒိန္နာဒါနာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- (ဂ) ကာမေသု မိစ္ဆာစာရာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- (ဃ) မုသာဝါဒါ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- (င) သုရာ မေရယ မဇ္ဇပ္ပမာဒဋ္ဌာနာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။

ငါးပါးသီလအနက်

- (က) ပါဏာတိပါတာ၊ သူ့အသက်ကိုသတ်ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ-ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ-ဆောက်တည်ပါ၏။
- (ခ) အဒိန္နာဒါနာ-ပိုင်ရှင်သည် ကိုယ်နှုတ်တို့ဖြင့် မပေးအပ်သော သူတပါးဥစ္စာကို ယူငင်ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ-ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ-ဆောက်တည်ပါ၏။
- (ဂ) ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာ-ကာမဂုဏ်တို့၌ မှားယွင်းစွာ ကျင့်ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ-ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ-ဆောက်တည်ပါ၏။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

(ဃ) မုသာဝါဒါ-မဟုတ်မမှန် ပြောဆိုခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ-ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ-ဆောက်တည်ပါ၏။

(င) သုရာမေရယ မဇ္ဇပ္ပမာဒဋ္ဌာနာ- မူးယစ်မေ့လျော့စေတတ်သော သေရည်သေရက်စသည်တို့ကို သောက်စားသုံးစွဲခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ-ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ-ဆောက်တည်ပါ၏။

(ကန်တော့သူက ဆိုရန်)

သီလပေးသူက “တိသရဏေန သဟ ပဉ္စသီလံ ဓမ္မံ သာဓုကံ ကတွာ အပ္ပမာဒေန သမ္မာဒေထ” ဟု ဆိုသောအခါ “အာမ ဘန္တေ” ဟု ဆိုရမည်။

တိသရဏေန-သရဏဂုံသုံးပါးနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ပဉ္စသီလံ-အင်္ဂါငါးပါးရှိသည့် သီလဟုဆိုအပ်သော၊ ဓမ္မံ-တရားတော်မြတ်ကို၊ သာဓုကံ ကတွာ-ကောင်းစွာ ပြည့်စုံ လုံခြုံအောင်ပြု၍၊ အပ္ပမာဒေန-မမေ့မလျော့ မပေါ့မဆသော သတိတရားဖြင့်၊ သမ္မာဒေထ-ပြည့်စုံအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ကြပါစေ။

အာမ ဘန္တေ-မှန်လှပါ အရှင်ဘုရား။

ထို့နောက် ကန်တော့သောသူတို့က “ဗုဒ္ဓံ ပူဇေမိ၊ ဓမ္မံ ပူဇေမိ၊ သံဃံ ပူဇေမိ” ဟု ပါဠိမြန်မာဆို၍ ထိခြင်းငါးပါးဖြင့် သုံးကြိမ် သုံးခါ ရှိခိုးဦးချရမည်။

သီလအကျိုးပြုလင်္ကာ

သီလခေါ်ဆို ကိုယ်ကျင့်ကောင်းမှ၊
တောင်းတိုင်း တတိုင်း ရနိုင်တယ်။

ပဒေသာပင် အိမ်မှာပေါက်သလို၊
 ကောက်ယူသုံးလို့ မကုန်နိုင်တယ်။
 ဥစ္စာစုပုံ ကုန်မယွင်း၊
 ဂုဏ်သတင်းလဲ သင်းပျံ့မယ်။
 ရောက်လေရာရာ ပွဲလယ်တင့်လို့၊
 ရဲရင့်ရွှင်ပြ ခင်ကြမယ်။
 သေရသော်ပင် သတိကောင်းလို့၊
 ဂတိပြောင်းတော့ နတ်ပြည်ဝယ်။
 သီလကောင်းကျိုး၊ ချက်ချင်းတိုး၊ အားကိုးလောက်ပေတယ်။
 အဲဒါကြောင့် ကိုယ်ကျင့်သီလ ဒီဘဝ တည်ကြ မြဲကြမယ်။

ကန်တော့ချိုးနှင့် ငါးပါးသီလခံယူဆောက်တည်ပုံ ပြီး၏။

၇။ ရှစ်ပါးသီလ တောင်းခံပုံပါဠိ

(ဩကာသကန်တော့ချိုး၊ နမောတဿ ဘုရားရှိခိုးနှင့် သရဏဂုံ ဆောက်တည်ပုံ နည်းတူ)

အဟံ ဘန္တေ တိသရဏေန သဟ အဋ္ဌင်္ဂံသမန္နာဂတံ
 ဥပေါသထသီလံ ဓမ္မံ ယာစာမိ၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ သီလံ ဒေထ မေ
 ဘန္တေ။

ဒုတိယမ္ပိ အဟံ ဘန္တေ တိသရဏေန သဟ အဋ္ဌင်္ဂံသမန္နာဂတံ
 ဥပေါသထသီလံ ဓမ္မံ ယာစာမိ၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ သီလံ ဒေထ မေ
 ဘန္တေ။

တတိယမ္ပိ အဟံ ဘန္တေ တိသရဏေန သဟ အဋ္ဌင်္ဂံသမန္နာဂတံ
 ဥပေါသထသီလံ ဓမ္မံ ယာစာမိ၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ သီလံ ဒေထ မေ
 ဘန္တေ။

ရှစ်ပါးသီလတောင်းခံပုံအနက်

ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ အဟံ-တပည့်တော်သည်၊ တိသရဏေန-
သရဏဂုံသုံးပါးနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ-အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့်
ပြည့်စုံသော၊ ဥပေါသထသီလံ-ဥပုသ်သီလဟုဆိုအပ်သော၊ ဓမ္မံ-တရား
တော်မြတ်ကို၊ ယာစာမိ-တောင်းပါ၏၊ ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ မေ-
တပည့်တော်အား၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ-ချီးမြှောက်ခြင်းကိုပြု၍၊ သီလံ-
ရှစ်ပါးသီလကို၊ ဒေထ-ပေးသနားတော်မူကြပါဘုရား။

(နမောတဿနှင့် သရဏဂုံဆောက်တည်ပုံ ဆိုရန်)

(၈) ရှစ်ပါးသီလခံယူဆောက်တည်ပုံ ပါဠိ

- (က)ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- (ခ)အဒိန္နာဒါနာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- (ဂ)အဗြဟ္မစရိယာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- (ဃ)မုသာဝါဒါ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- (င)သုရာမေရယမဇ္ဇေပုမာဒဋ္ဌာနာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ
သမာဒိယာမိ။
- (စ)ဝိကာလဘောဇနာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- (ဆ)နစ္စ ဂီတ ဝါဒိတ ဝိသူက ဒဿန မာလာဂန္ဓ ဝိလေပန
ဓာရဏ မဏ္ဍန ဝိဘူသနဋ္ဌာနာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ
သမာဒိယာမိ။
- (ဇ)ဥစ္စာသယန မဟာသယနာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိ
ယာမိ။

ရှစ်ပါးသီလခံယူဆောက်တည်ပုံအနက်

(က)ပါဏာတိပါတာ-သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိ
သိက္ခာပဒံ-ရှောင်ကြဉ်ရာရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ-ကောင်းစွာ ဆောက်တည်
ပါ၏။

(ခ) အဒိန္နာဒါနာ-သူဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိသိက္ခာပဒ်-
ရှောင်ကြဉ်ရာရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊
သမာဒိယာမိ-ကောင်းစွာ ဆောက်တည်ပါ၏။

(ဂ) အဗြဟ္မစရိယာ-မမြတ်သော မေထုန်အကျင့်ကို ပြုကျင့်
ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒ်-ရှောင်ကြဉ်ရာရှောင်ကြဉ်
ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ-ကောင်းစွာ
ဆောက်တည်ပါ၏။

(ဃ) မုသာဝါဒါ-မဟုတ်မမှန်သော စကားကို ပြောဆိုခြင်းမှ၊
ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒ်-ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း
ဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ- ကောင်းစွာ
ဆောက်တည်ပါ၏။

(င) သု ရာမေရယမဇ္ဇပ္ပမာဒဋ္ဌာနာ-မူးယစ်စေတတ်သော
သေရည်သေရက်ကို သောက်စားခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိ သိက္ခာ
ပဒ်-ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာ
ပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ-ကောင်းစွာ ဆောက်တည်ပါ၏။

(စ) ဝိကာလဘောဇနာ-နေလွဲညစာ စားခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိ
သိက္ခာပဒ်-ရှောင်ကြဉ်ရာရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော
သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ-ကောင်းစွာ ဆောက်တည်
ပါ၏။

(ဆ) နစ္စ ဂီတ ဝါဒိတ ဝိညူကဒဿန မာလာဂန္ဓ ဝိလေပန ဓာရဏ မဏ္ဍန ဝိဘူသနဋ္ဌာနာ- ကခြင်း၊ သီဆိုခြင်း၊ တီးမှုတ်ခြင်းတို့ကို ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်း၊ ပန်းပန်ခြင်း၊ နံ့သာလိမ်းခြင်း၊ နံ့သာပြစ်တို့ဖြင့် အပြေအပြစ်ပြုခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ- ရှောင်ကြဉ်ရာရှောင်ကြဉ်ကြောင်း ဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ- ကောင်းစွာဆောက် တည်ပါ၏။

(ဇ) ဥစ္စာသယန မဟာသယနာ- မြင့်သောနေရာ၊ မြတ်သော နေရာတို့၌ နေထိုင်အိပ်စက်ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ- ရှောင်ကြဉ်ရာရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ-ကောင်းစွာ ဆောက်တည်ပါ၏။

ရှစ်ပါးသီလဆောက်တည်ပုံ ပြီး၏။

ရတနာမြတ်သုံးပါးဂုဏ်တော် ပါဠိ အနက်

၁။ ဘုရားဂုဏ်တော်ကိုးပါး ပါဠိ

ဣတိပိ သော ဘဂဝါ-

(က) အရဟံ၊

(ခ) သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ၊

(ဂ) ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော၊

(ဃ) သုဂတော၊

(င) လောကဝိဒူ၊

(စ) အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိ၊

(ဆ) သတ္တာ ဒေဝမနုဿာနံ၊

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

- (ဇ) ဗုဒ္ဓေါ၊
- (ဈ) ဘဂဝါ။

၂။ ဘုရားဂုဏ်တော်ကိုးပါးအနက်

- (က) သော ဘဂဝါ = ထိုအကျွန်ုပ်တို့ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည်၊
 ဣတိပိ=ဤသို့လျှင် 'ဗြဟ္မာနတ်လူ သုံးဘုံသူတို့၏ ကြည်ဖြူ
 ကော်ရော် ပူဇော်အထူးကို ခံထိုက်ကြောင်းဖြစ်သော အတုမရှိ
 သော သီလဂုဏ်၊ သမာဓိဂုဏ်၊ ပညာဂုဏ်၊ ဝိမုတ္တိဂုဏ်၊
 ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသောကြောင့်လည်း၊
 အရဟံ = အရဟံ မည်တော်မူ၏။
- (ခ) သော ဘဂဝါ = သည်၊ ဣတိပိ = ဤသို့လျှင် သစ္စာဥပယျ
 ဓမ္မအပုံ အလုံးစုံကို အကုန်မကျန် မြတ်ရွှေဉာဏ်ဖြင့် အမှန်
 ထိုးထွင်း အလင်းထင်ပေါ် သိမြင်တော်မူသောကြောင့်လည်း၊
 သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ = သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ မည်တော်မူ၏။
- (ဂ) သော ဘဂဝါ = သည်၊ ဣတိပိ = ဤသို့လျှင် စရဏအပြား
 တစ်ဆယ့်ငါးတည့် သုံးပါးရှစ်ဖြာ ဉာဏ်ဝိဇ္ဇာတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်
 မူသောကြောင့်လည်း၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော = ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္န
 မည်တော်မူ၏။
- (ဃ) သော ဘဂဝါ = သည်၊ ဣတိပိ = ဤသို့လျှင် သဿတဒိဋ္ဌိ
 ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ မကပ်ငြိဘဲ မဇ္ဈိမပဋိပတ် ကောင်းမြတ် ဖြောင့်တန်း
 မဂ္ဂင်လမ်းဖြင့် ရွှေနန်းပူရီ ဘေးမဲ့ပြည်သို့ ကြွချီဆိုက်ရောက်
 တော်မူသောကြောင့်လည်း၊ သုဂတော=သုဂတ မည်တော်မူ၏။
- (င) သော ဘဂဝါ = သည်၊ ဣတိပိ = ဤသို့လျှင် ကာမရူပ
 အရူပဟု' လောကအပြင် ဘုံတစ်ခွင်ကို ကုန်စင်ခပင်း မကျန်
 ကြွင်းအောင် အလင်းထင်ပေါ် သိမြင်တော်မူသောကြောင့်လည်း၊
 လောကဝိဒ္ဓံ = လောကဝိဒ္ဓံမည်တော်မူ၏။

- (စ) သော ဘဂဝါ = သည်၊ ဣတိပိ = ဤသို့လျှင် ဇာတိမာန်၊ ပုညမာန်၊ ဂုဏ်မာန်၊ ဗလမာန်၊ ဣဒ္ဓိမာန်၊ ပညာမာန်တို့ဖြင့် မိုးစွန် ကြွားကြွား ငါတကားဟု ကြုံးဝါး ခက်ထန် အဆိပ် လျှံသည့် နန္ဒောပနန္ဒ အင်္ဂုလိမာလ သစ္စကနှင့် ဗကဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့သည် ဒေသနာသံ ဆိပ်အန်ငြိမ်းဆေး အမြန်ပေး၍ ယဉ်ကျေး အောင်ပြု ဆုံးမမှုဝယ် အတုမရှိ လွန်ကဲဘိသော ကြောင့်လည်း၊ အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိ = အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိ မည်တော်မူ၏။
- (ဆ) သော ဘဂဝါ = သည်၊ ဣတိပိ = ဤသို့လျှင် လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါအများ သောင်းတိုက်သားတို့၏ ဝပ်တွားရှိပျောင်း ညွတ်ညောင်းခယ ဆုံးမခံရာ ဆရာသခင် ဦးထိပ်တင်ကြီး ဖြစ်တော်မူသောကြောင့်လည်း၊ သတ္တာ ဒေဝမနုဿာနံ = သတ္တာ ဒေဝမနုဿာနံ မည်တော်မူ၏။
- (ဇ) သော ဘဂဝါ = သည်၊ ဣတိပိ = ဤသို့လျှင် သစ္စာလေးရပ် တရားမြတ်ကို လူနတ်အများ သိထင်ရှားအောင် ဟောကြားထုတ် ဖော် သိစေတော်မူသောကြောင့်လည်း၊ ဗုဒ္ဓေါ = ဗုဒ္ဓ မည်တော် မူ၏။
- (ဈ) သော ဘဂဝါ = သည်၊ ဣတိပိ = ဤသို့လျှင် ဘုန်းတော်အနန္တ၊ ကံတော်အနန္တ၊ ဉာဏ်တော်အနန္တ၊ တန်ခိုးတော်အနန္တ ကြီးမြတ် လှ၍ လောကသုံးပါး လူအများတို့ လေးစားဂရု ချီးပမှု ကြောင့်လည်း၊ ဘဂဝါ = ဘဂဝါ မည်တော်မူ၏။
 တံ = ထိုအရဟံအစ ဘဂဝါအဆုံး ဘဝဂ်ချုန်းမျှ ဘုန်းတော် ကြီးမား ဂုဏ်ကိုးပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဟံ = ခန္ဓာအာယတန ဓာတ်စုမျှကို ကာယသမုတ် အကျွန်ုပ်သည်၊ ဝန္ဒာမိ = သဒ္ဓါစိတ်ဇော အာရုံပြော၍ မနောဝစီ ကာယညီလျက် ဦးချိုလက်မိုး ကြောင့်ဖြိုးသို့ ရှိခိုးပါ၏ ဘုရား။

ဘုရားဂုဏ်တော်ကဗျာ

ဗုဒ္ဓကြောင်းရာ၊ ကောင်းစွာသိမှ
 ဗုဒ္ဓကိုလည်း ကြည်ညိုမည်။
 ကြည်ညိုသူတွေ၊ ဟောညွှန်ပြမှ
 စိတ်ကနှစ်ခြိုက် လိုက်ကြသည်။
 ဂုဏ်တော်တန်တန်၊ မှန်မှန်ရလို့
 ခဏခဏ ရွတ်သင့်သည်။
 ရွတ်သော် ရန်စွယ်၊ အန္တရာယ်ကင်းလို့
 ကောင်းခြင်းသုခ ရလိမ့်မည်။

ဘုရားဂုဏ် အာရုံပြုရကျိုး

ဘုရားမြတ်ဂုဏ်၊ အာရုံညွတ်လို့
 မပြတ် မလပ်၊ အောက်မေ့လျှင်၊
 အမြဲတမ်းသာ၊ ကောင်းစွာနိုးလို့
 ကြီးမားဖွံ့ဖြိုး အကျိုးထင်။

ဘုရားဂုဏ်တော်ကိုးပါးပြီး၏။

၃။ တရားဂုဏ်တော်ခြောက်ပါး ပါဠိ

- (က) သွာက္ခာတော ဘဂဝတာ ဓမ္မော၊
- (ခ) သန္နိဋ္ဌိကော၊
- (ဂ) အကာလိကော၊
- (ဃ) ဧဟိပဿိကော၊
- (င) သြပနေယျိကော၊
- (စ) ပစ္စတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိညုဟိ။

၄။ တရားဂုဏ်တော်ခြောက်ပါးအနက်

(က) ဘဂဝတာ = မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မော = တရားတော် မြတ်ကို၊ သွာက္ခာတော = စ လယ် အဆုံး သုံးပါးအစုံ ကောင်းခြင်းဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံစွာ ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

ဓမ္မော = တရားတော်မြတ်သည်-

(ခ) သန္တိဋ္ဌိကော = ကျင့်ဆောင်သူတို့အား ယခုဘဝ ပစ္စက္ခ ဌ်ပင် ဒိဋ္ဌကိုယ်တွင် တွေ့မြင်ခံစားရသော ဂုဏ်ကျေးဇူး အထူးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူ၏။

(ဂ) အကာလိကော = ကာလမရွေ့ ကျင့်သည့်နေ့ပင် တွေ့မြင် ယုံကြည်ရသော ကောင်းကျိုးချမ်းသာနှင့်လည်း ပြည့်စုံ တော်မူ၏။

(ဃ) ဧဟိပဿိကော = လာရောက်ရှုမြင် ကျေးဇူးတင်မြဲဖြစ်၍ လာပါရှုပါ ကျင့်ကြံပါဟု မပါ၊ ပါအောင် ခေါ်ဆောင် သွတ်သွင်း တိုက်တွန်းခြင်းငှါ ထိုက်တန်စွာသော ဂုဏ်ထူး ဝိသေသနှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။

(င) ဩပနေယျိကော = မိမိကာယ အဇ္ဈတ္တတွင် ရရှိပေါက် ရောက် ကိုယ်တွေ့မြောက်အောင် ကပ်၍ ဆောင်ထိုက် သော ဂုဏ်ထူးဝိသေသနှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။

(စ) ဝိညုဟိ = ပညာရှိသူ ရှင်လူအပေါင်း သူတော်ကောင်း တို့သည်၊ ပစ္စတ္တံ = အသီးသီးသော မိမိတို့သန္တာန်၌၊ ဝေဒိတဗ္ဗော = ချမ်းသာလေစွ ကောင်းလေစွဟု ကာယ စိတ္တ သုခနှစ်ပြင် ထင်ထင်ရှားရှား ခံစားသိမြင်ရသော ဂုဏ်ထူးဝိသေသနှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။

တံ = ထိုသွာက္ခာတ အစ ဝေဒိတဗ္ဗော အဆုံး ဘဝင်ချုန်းမျှ
 ဘုန်းရှိန်ကြီးမား ဂုဏ်ခြောက်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော တရားတော်မြတ်ကို၊
 အဟံ = ခန္ဓာအာယတန ဓာတ်စုမျှကို ကာယသမုတ် အကျွန်ုပ်သည်။
 ဝန္ဓာမိ = သဒ္ဓါစိတ်ဇော အာရုံပြော၍ မနောဝစီ ကာယညီလျက်
 ဦးချီလက်မိုး ကြာငုံဖြိုးသို့ ရှိခိုးပါ၏ဘုရား။

တရားဂုဏ်တော်ကဗျာ

တရားစစ်မှန်၊ ကျင့်ကြံကြမ္မာ
 ချမ်းသာသုခ ရနိုင်မည်။
 တရားတုတွေ၊ ကျင့်နေကြလို့
 ဗုဒ္ဓဝါဒ ပြယ်ရသည်။
 ယခုမြန်မြန်၊ အမှန်လမ်းသို့
 တဖန်လှမ်းဖို့ ချိန်တော်ပြီ။
 သို့မှတိုင်းပြည်၊ ဘာသာရေးကြောင့်
 သာယာအေးဆေး ရှိလိမ့်မည်။

တရားဂုဏ်အာရုံပြုရကျိုး

တရားမြတ်ဂုဏ်၊ အာရုံညွတ်လို့
 မပြတ်မလပ် အောက်မေ့လျှင်၊
 အမြဲတမ်းသာ၊ ကောင်းစွာနိုးလို့
 ကြီးမားဖွံ့ဖြိုး အကျိုးထင်။

တရားဂုဏ်တော်ခြောက်ပါး ပြီး၏။

၅။ သံဃာ့ဂုဏ်တော်ကိုးပါး ပါဠိ

- (က) သုပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဃော၊
  - (ခ) ဥဇုပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဃော၊
  - (ဂ) ဉာယပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဃော၊
  - (ဃ) သာမိစိပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဃော၊
- ယဒိဒံ စတ္တာရိ ပုရိသယုဂါနိ အဋ္ဌ ပုရိသပုဂ္ဂလာ၊
 ဒေ ဘဂဝတော သာဝကသံဃော-
- (င) အာဟုနေယျော၊
  - (စ) ပါဟုနေယျော၊
  - (ဆ) ဒက္ခိဏေယျော၊
  - (ဇ) အဗ္ဗလိကရဏီယော၊
  - (ဈ) အနုတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ လောကဿ။

၆။ သံဃာ့ဂုဏ်တော်ကိုးပါး အနက်

- (က) ဘဂဝတော = မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝကသံဃော = သီလဝန် ဂုဏ်ဝန် ပညာဝန် ကလျာဏ ပုထုဇ္ဇန် အရှင်မွန် အရှင်မြတ်တို့နှင့်တကွ ပရမတ္ထသံဃာ အရိယာရှစ်ပါး တပည့်သား သံဃာတော်မြတ်အပေါင်းသည်၊ သုပ္ပဋိပန္နော = အဓိသီလ အဓိစိတ္တ အဓိပညာ သိက္ခာသုံးရပ် လွန်ကောင်းမြတ်သော ပဋိပတ်ဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော် မူ၏။
- (ခ) ဘဂဝတော=၏၊ သာဝကသံဃော=သည်၊ ဥဇုပ္ပဋိပန္နော= အဓိသီလ အဓိစိတ္တ အဓိပညာ သိက္ခာသုံးရပ် လွန်ဖြောင့် မတ်သော ပဋိပတ်ဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(ဂ) ဘဂဝတော=၏၊ သာဝကသံဃော=သည်၊ ဉာယပုဋိပန္နော = အဓိသီလ အဓိစိတ္တ အဓိပညာ သိက္ခာသုံးရပ် လွန်သင့် မြတ်သော ပဋိပတ်ဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။

(ဃ) ဘဂဝတော=၏၊ သာဝကသံဃော=သည်၊ သာမိစိပုဋိ ပန္နော = အဓိသီလ အဓိစိတ္တ အဓိပညာ သိက္ခာသုံးရပ် ရိသေအပ်သော ပဋိပတ်ဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။
ယဒိဒံ-ယာနိ ဣမာနိ စတ္တာရိ ပုရိသယုဂါနိ=အကြင် လေးပါးသော ယောက်ျားမြတ်အစုံတို့သည်။ သန္တိ = ရှိကုန်၏။

ယဒိဒံ-ယေ ဣမေ အဋ္ဌ ပုရိသပုဂ္ဂလာ = အကြင်ရှစ်ပါး သော ယောက်ျားမြတ်တို့သည်။ သန္တိ = ရှိကုန်၏။

ဘဂဝတော = မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဒေသ-ဒေသော သာဝက သံဃော=ဤလေးစုံရှစ်ပါး တပည့်သား သံဃာတော်မြတ် အပေါင်းသည်-

(င) အာဟုနေယျော = လက်ဆောင်အလိုငှါ ယူ၍လာသော အလှူဝတ္ထုမျိုးကို ခံယူခြင်းငှါ ထိုက်တန်စွာသော သီလဂုဏ်၊ သမာဓိဂုဏ်၊ ပညာဂုဏ်တို့နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော် မူ၏။

(စ) ပါဟုနေယျော = အာဂန္တုအား ရည်၍ထားသော အလှူ ဝတ္ထုမျိုးကို ခံယူခြင်းငှါ ထိုက်တန်စွာသော သီလဂုဏ်၊ သမာဓိဂုဏ်၊ ပညာဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။

(ဆ) ဒက္ခိဏေယျော= နောက်နောက်ဘဝ အကျိုးရဖို့ ပျိုးချတုံ လတ် မြတ်သောအလှူဝတ္ထုမျိုးကို ခံယူခြင်းငှါ ထိုက်တန် စွာသော သီလဂုဏ်၊ သမာဓိဂုဏ်၊ ပညာဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

(ဇ) အဉ္စလိကရဏီယော = လူမင်း နတ်မင်း ဗြဟ္မာမင်းတို့၏ လက်အုပ်ချီခြင်းကို ခံယူထိုက်သော သီလဂုဏ်၊ သမာဓိဂုဏ်၊ ပညာဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။

(ဈ) လောကဿ = လူအပေါင်း၏၊ အနုတ္တရံ = အတုမရှိ မြင့်မြတ်သော၊ ပုညက္ခေတ္တံ = ကုသိုလ်မျိုးကို စိုက်ပျိုးချရာ လယ်တာမြေကောင်းသဖွယ်လည်း ဖြစ်တော်မူ၏။

တံ = ထိုသုပဋိပန္နအစ ပုညက္ခေတ္တအဆုံး ဘဝင်ချွန်းမျှ ဘုန်းရှိန်ကြီးမား ဂုဏ်ကိုးပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော သံဃာတော်မြတ်အပေါင်းကို။ အဟံ = ခန္ဓာအာယတန ဓာတ်စုမျှကို ကာယသမုတ် အကျွန်ုပ်သည်။ ဝန္ဒာမိ = သဒ္ဓါစိတ်ဇော အာရုံပြော၍ မနောဝစီ ကာယညီလျက် ဦးချီလက်မိုး ကြာငုံဖြိုးသို့ ဂိုခိုးပါ၏ဘုရား။

သံဃာ့ဂုဏ်တော်ကဗျာ

- * ဘုရားရှင်တော်၊ သားတော်များဟု မှတ်သားခေါ်ရ သံဃာမည်။
တရားမူမှန်၊ မပျက်စီးဖို့ သီးသီးဆောင်ရ ကျင့်ရသည်။
- * သံဃာဆိုတာ၊ နှစ်မျိုးရသည့် ပရမတ္ထ သမ္မုတီ။
တရားသိကာ-ရိယာမြတ်မှ ပရမတ္ထ ခေါ်ရသည်။
- * သမ္မုတိဆို၊ ထိုသံဃာ၌ ဆိုးကောင်းနှစ်ဝ ရှိကြသည်။
အကောင်းကိုသာ၊ ကိုးကွယ်ကြဖို့ စိတ်က နိစ္စ ထားရမည်။

✽ အကောင်းတွေကို၊ အသက်ပေးလို့
 သာသနာရေး ဆောင်သင့်ပြီ။
 မဆောင်နိုင်သော်၊ ဘာသာပျက်၍
 သာသနာသက် ဆုံးတော့မည်။

သံဃာ့ဂုဏ်အာရုံပြုရကျိုး

သံဃာမြတ်ဂုဏ်၊ အာဂုံညွတ်လို့
 မပြတ်မလပ် အောက်မေ့လျှင်၊
 အမြဲတမ်းသာ၊ ကောင်းစွာနိုးလို့
 ကြီးမားဖွံ့ဖြိုး အကျိုးထင်။

ဆွမ်းတော် ပန်းတော် ရေတော် ဆီမီးတော်ကပ် မေတ္တာပို့ အမျှဝေ

၁။ ဆွမ်းတော်ကပ်နှင့် ဆုတောင်း

အရဟတဘိ နဂုဏေဟိ၊ အရဟံ အစရှိသော ကိုးပါးသော
 ဂုဏ်တော်တို့နှင့်။ သမန္နာဂတံ၊ ပြည့်စုံတော်မူသော။ နာထံ၊ လူနတ်တို့၏
 ကိုးကွယ်ရာဖြစ်တော်မူသော။ ဗုဒ္ဓံ၊ သက်တော်ထင်ရှား သဗ္ဗညု မြတ်စွာ
 ဘုရားကို။ ဥဒ္ဒိဿ၊ ရည်မှတ်၍။ စေတိယဿ၊ ဓာတုစေတီ ဓမ္မစေတီ
 ဥဒ္ဒိဿစေတီ ပရိဘောဂစေတီတော်မြတ်အား။ ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ ရသ သမ္ပန္နံ၊
 အဆင်းအနံ့အရသာနှင့် ပြည့်စုံသော။ ဣမံ ပိဏ္ဏပါတ ခါဒနီယ
 ဘောဇနီယံ၊ ဤ ဆွမ်း ခဲဖွယ် ဘောဇဉ် ချိုချဉ် အရသာကို။ သက္ကစ္စံ၊
 ရိုရိုသေသေ။ ဒေမိ၊ နိဗ္ဗာန်ရည်မှန်း လှူဒါန်းပါ၏ အရှင်ဘုရား။ ပူဇေမိ၊
 နိဗ္ဗာန်ကိုမျှော် ပူဇော်ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

ဆုတောင်းပါဠိ။ ။ဣဒံ မေ ပုညံ အာသဝက္ခယာဝဟံ ဟောတု။
 အနက်။ ။မေ၊ တပည့်တော်၏။ ဣဒံ ပုညံ၊ ဤကောင်းမှု
 သည်။ အာသဝက္ခယာဝဟံ၊ အာသဝေါတရား လေးပါးတို့၏ ကုန်ရာ

ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် မြတ်နိဗ္ဗာန်ကို ဧကန်ရောက်အောင် ရွက်ဆောင်နိုင်သည်။ ဟောတု၊ ဖြစ်ပါစေသတည်း။

၂။ ပန်းတော်ကပ်နှင့် ဆုတောင်း

အရဟတဘိ နဝဂုဏေဟိ၊ အရဟံအစရှိသော ကိုးပါးသော ဂုဏ်တော်တို့နှင့်။ သမန္နာဂတံ၊ ပြည့်စုံတော်မူသော။ နာထံ၊ လူနတ်တို့၏ ကိုးကွယ်ရာဖြစ်တော်မူသော။ ဗုဒ္ဓံ၊ သက်တော်ထင်ရှား သဗ္ဗညု မြတ်စွာဘုရားကို။ ဥဒ္ဓိဿ၊ ရည်မှတ်၍။ စေတိယဿ၊ ဓာတုစေတီ ဓမ္မစေတီ ဥဒ္ဓိဿစေတီ ပရိဘောဂစေတီတော်မြတ်အား။ ဝဏ္ဏဂန္ဓသမ္ပန္နံ၊ အဆင်းအနံ့နှင့် ပြည့်စုံသော။ ဣမံ ပုပ္ဖံ၊ ဤပန်းကို။ သက္ကစ္စံ၊ ရိရိသေသေ။ ဒေမိ၊ နိဗ္ဗာန်ရည်မှန်း လှူဒါန်းပါ၏ အရှင်ဘုရား။ ပူဇေမိ၊ နိဗ္ဗာန်ကိုမျှော် ပူဇော်ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

ဆုတောင်းပါဠိ။ ။ဣဒံ မေ ပုညံ အာသဝက္ခယာဝဟံ ဟောတု။
အနက်။ ။(အထက်ပါအတိုင်း)

၃။ ရေတော်ကပ်နှင့် ဆုတောင်း

အရဟတဘိ နဝဂုဏေဟိ၊ အရဟံအစရှိသော ကိုးပါးသော ဂုဏ်တော်တို့နှင့်။ သမန္နာဂတံ၊ ပြည့်စုံတော်မူသော။ နာထံ၊ လူနတ်တို့၏ ကိုးကွယ်ရာဖြစ်တော်မူသော။ ဗုဒ္ဓံ၊ သက်တော်ထင်ရှား သဗ္ဗညု မြတ်စွာဘုရားကို။ ဥဒ္ဓိဿ၊ ရည်မှတ်၍။ စေတိယဿ၊ ဓာတုစေတီ၊ ဓမ္မစေတီ၊ ဥဒ္ဓိဿစေတီ၊ ပရိဘောဂစေတီတော်မြတ်အား။ သုဒ္ဓ သီတလပသန္နံ၊ သန့်ရှင်း အေးမြ ကြည်လင်လှသော။ ဣမံ ပါနီယပရိဘောဇနီယံ၊ ဤသောက်တော်ရေ သုံးဆောင်တော်ရေကို။ သက္ကစ္စံ၊ ရိရိသေသေ။ ဒေမိ၊ နိဗ္ဗာန်ရည်မှန်း လှူဒါန်းပါ၏ အရှင်ဘုရား။ ပူဇေမိ၊ နိဗ္ဗာန်ကိုမျှော် ပူဇော်ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

၂၈ ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ဆုတောင်းပါဠိ။ ။ဣဒံ မေ ပုညံ အာသဝက္ခယာဝဟံ ဟောတု။
အနက်။ ။(အထက်ပါအတိုင်း)

၄။ ဆီမီးတော်ကပ်နှင့် ဆုတောင်း

အရဟတာဒိ နဝဂုဏေဟိ၊ အရဟံအစရှိသော ကိုးပါးသော
ဂုဏ်တော်တို့နှင့်။ သမန္နာဂတံ၊ ပြည့်စုံတော်မူသော။ သဗ္ဗညုတာနာဝရဏ
ဉာဏေဟိ၊ သဗ္ဗညုတာဉာဏ် အနာဝရဏဉာဏ်တော်တို့ဖြင့် ။
တိလောကေ၊ သုံးပါးသော လောက၌။ အဝိဇ္ဇာအန္ဓကာရံ၊ အဝိဇ္ဇာတည်း
ဟူသော အမှိုက်မှောင်ကို။ ဝိဓမ္မိတွာ၊ ပယ်ဖျောက်၍။ ဇလံ ဇလန္တော၊
ထွန်းလင်းတောက်ပတော်မူစေနိုင်သော။ ဗုဒ္ဓံ၊ သက်တော်ထင်ရှား
သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားကို။ ဥဒ္ဓိဿ၊ ရည်မှတ်၍။ စေတိယဿ၊ ဓာတု
စေတီ ဓမ္မစေတီ ဥဒ္ဓိဿစေတီ ပရိဘောဂစေတီတော်မြတ်အား။
ပဘာဝဏ္ဏေဟိ၊ အရောင်အဆင်းတို့ဖြင့်။ အန္ဓကာရံ၊ အမှိုက်မှောင်ကို။
ဝိနာသကံ၊ ပယ်ဖျောက်တတ်သော။ ဣမံ ဒီပဇာလံ၊ ဤဆီမီးလျှံကို။
သက္ကစ္စံ၊ ရိုရိုသေသေ။ ဒေမိ၊ နိဗ္ဗာန်ရည်မှန်း လှူဒါန်းပါ၏ အရှင်ဘုရား။
ပူဇေမိ၊ နိဗ္ဗာန်ကိုမျှော် ပူဇော်ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

ဆုတောင်းပါဠိ။ ။ဣဒံ မေ ပုညံ အာသဝက္ခယာဝဟံ ဟောတု။
အနက်။ ။(အထက်ပါအတိုင်း)

မေတ္တာသုတ်တော်လာ မေတ္တာပွားနည်း (၁၁)နည်း

- ၁။ လုံးစုံများစွာ၊ သတ္တဝါ၊ ချမ်းသာကိုယ်စိတ်မြဲပါစေ။
ဥပဒ်ရန်ဘေး၊ ကင်းစင်ဝေး၊ ငြိမ်းအေးကြပါစေ။

၂။ ကြောက်တတ် မကြောက်တတ်၊ နှစ်ရပ်များစွာ၊ သတ္တဝါ၊
ချမ်းသာကိုယ်စိတ်မြဲပါစေ။

ဥပဒ်ရန်ဘေး၊ ကင်းစင်ဝေး၊ ငြိမ်းအေးကြပါစေ။

၃။ မြင်အပ် မမြင်အပ်၊ နှစ်ရပ်များစွာ၊ သတ္တဝါ၊
ချမ်းသာကိုယ်စိတ်မြဲပါစေ။

ဥပဒ်ရန်ဘေး၊ ကင်းစင်ဝေး၊ ငြိမ်းအေးကြပါစေ။

၄။ ဝေးနေ နီးနေ၊ နှစ်ထွေများစွာ၊ သတ္တဝါ၊ ချမ်းသာကိုယ်စိတ်မြဲပါစေ။

ဥပဒ်ရန်ဘေး၊ ကင်းစင်ဝေး၊ ငြိမ်းအေးကြပါစေ။

၅။ ဘဝဇာတ်ဆုံး၊ မဆုံးများစွာ၊ သတ္တဝါ၊ ချမ်းသာကိုယ်စိတ်မြဲပါစေ။

ဥပဒ်ရန်ဘေး၊ ကင်းစင်ဝေး၊ ငြိမ်းအေးကြပါစေ။

၆။ ရှည်၊ တို၊ အလတ်၊ သုံးရပ်ခန္ဓာ၊ သတ္တဝါ၊

ချမ်းသာကိုယ်စိတ်မြဲပါစေ။

ဥပဒ်ရန်ဘေး၊ ကင်းစင်ဝေး၊ ငြိမ်းအေးကြပါစေ။

၇။ ကြီး၊ ငယ်၊ အလတ်၊ သုံးရပ်ခန္ဓာ၊ သတ္တဝါ၊

ချမ်းသာကိုယ်စိတ်မြဲပါစေ။

ဥပဒ်ရန်ဘေး၊ ကင်းစင်ဝေး၊ ငြိမ်းအေးကြပါစေ။

၈။ ဆူ၊ ကြုံ၊ အလတ်၊ သုံးရပ်ခန္ဓာ၊ သတ္တဝါ၊

ချမ်းသာကိုယ်စိတ်မြဲပါစေ။

ဥပဒ်ရန်ဘေး၊ ကင်းစင်ဝေး၊ ငြိမ်းအေးကြပါစေ။

၉။ လူအချင်းချင်း၊ လှည့်ပတ်ခြင်း၊ ကင်းရှင်းကြပါစေ။

၁၀။ အထင်သေးခြင်း၊ အချင်းချင်း၊ ကင်းရှင်းကြပါစေ။

၁၁။ ဆင်းရဲလိုခြင်း၊ အချင်းချင်း၊ ကင်းရှင်းကြပါစေ။

ဒိသာပရုဏာမေတ္တာပွားနည်း

၁။ အရှေ့အရပ်၌ရှိသော အနန္တစကြဝဠာ အနန္တသတ္တဝါတို့-

ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ

ဒေါသခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ

ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ

နှလုံးစိတ်ဝမ်း အေးချမ်းကြပါစေ

၂။ အနောက်အရပ်၌ရှိသော အနန္တစကြဝဠာ အနန္တသတ္တဝါတို့-

ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ

ဒေါသခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ

ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ

နှလုံးစိတ်ဝမ်း အေးချမ်းကြပါစေ

၃။ မြောက်အရပ်၌ရှိသော အနန္တစကြဝဠာ အနန္တသတ္တဝါတို့-

ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ

ဒေါသခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ

ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ

နှလုံးစိတ်ဝမ်း အေးချမ်းကြပါစေ

၄။ တောင်အရပ်၌ရှိသော အနန္တစကြဝဠာ အနန္တသတ္တဝါတို့-

ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ

ဒေါသခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ

ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ

နှလုံးစိတ်ဝမ်း အေးချမ်းကြပါစေ

၅။ အနောက်တောင်ထောင့် အရပ်၌ရှိသော အနန္တစကြဝဠာ

အနန္တသတ္တဝါတို့-

ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ

ဒေါသခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ

ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
နှလုံးစိတ်ဝမ်း အေးချမ်းကြပါစေ

၆။ အနောက် မြောက် ထောင့် အရပ်၌ရှိသော အနန္တစကြဝဠာ
အနန္တသတ္တဝါတို့-

ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
ဒေါသခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
နှလုံးစိတ်ဝမ်း အေးချမ်းကြပါစေ

၇။ အရှေ့ မြောက် ထောင့် အရပ်၌ရှိသော အနန္တစကြဝဠာ
အနန္တသတ္တဝါတို့-

ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
ဒေါသခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
နှလုံးစိတ်ဝမ်း အေးချမ်းကြပါစေ

၈။ အရှေ့ တောင် ထောင့် အရပ်၌ရှိသော အနန္တစကြဝဠာ
အနန္တသတ္တဝါတို့-

ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
ဒေါသခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
နှလုံးစိတ်ဝမ်း အေးချမ်းကြပါစေ

၉။ အောက် အရပ်၌ရှိသော ထက်ဝန်းကျင် အနန္တစကြဝဠာ
အပါယ်ဘုံသား အနန္တသတ္တဝါတို့-

ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
ဒေါသခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
နှလုံးစိတ်ဝမ်း အေးချမ်းကြပါစေ

၁၀။ အထက်အရပ်၌ရှိသော ထက်ဝန်းကျင် အနန္တစကြဝဠာ
အနန္တနတ်ဗြဟ္မာတို့-

- ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
- ဒေါသခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
- ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
- နှလုံးစိတ်ဝမ်း အေးချမ်းကြပါစေ

မေတ္တာအကျိုး (၁၁)မျိုး

- ၁။ ချမ်းသာစွာ အိပ်ရခြင်း၊
- ၂။ ချမ်းသာစွာ နိုးရခြင်း၊
- ၃။ မကောင်းအိပ်မက် မမြင်မက်ရခြင်း၊
- ၄။ လူတို့ချစ်နှစ်သက်ခြင်း၊
- ၅။ နတ်တို့ချစ်ခင်မြတ်နိုးခြင်း၊
- ၆။ နတ်တို့ စောင့်ရှောက်ခြင်း၊
- ၇။ မီး၊ အဆိပ်၊ လက်နက် မသင့်နိုင်ခြင်း၊
- ၈။ စိတ် လျင်မြန်စွာ တည်ကြည်ခြင်း၊
- ၉။ မျက်နှာရုပ်ဆင်း ကြည်လင်ရွှင်ပြခြင်း၊
- ၁၀။ မတွေဝေဘဲ သေရခြင်း၊
- ၁၁။ သေသောအခါ ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ လားရခြင်း။

ဆောင်ပုဒ်။ အိပ်၊ နိုး၊ ချမ်းသာ၊ ကောင်းစွာအိပ်မက်၊ ချစ်လျက်
လူနတ်၊ စောင့်လတ်နတ်များ၊ မီး၊ ဆိပ်၊ ဓားတို့၊
ရှောင်ရှားကိုယ်မှာ၊ လျင်စွာစိတ်တည်၊ ရွှင်ကြည်မျက်နှာ၊
သေခါ မတွေ၊ လားလေ ဗြဟ္မာ၊ ဆယ့်တစ်ဖြာသည်၊
မေတ္တာပွားမှု အကျိုးတည်း။

တစ်နေ့သုံးခါ၊ အိုးတစ်ရာဖြင့်၊ ချက်ကာထမင်း၊
ကျေးမွေးခြင်းထက်၊ မယွင်းစင်စစ်၊ နို့တစ်ညှစ်စာ၊
ကြိမ်သုံးခါမျှ၊ မေတ္တာပွားများ၊ ကျိုးကြီးမားသည်၊
ဘုရားမြတ်စွာ မိန့်ခွန်းတည်း။

၆။ အမျှဝေ

ဤသို့ပြုရာ၊ မြတ်ပုညကို၊ ကြီးထမြင့်ခေါင်၊ မြင်းမိုရ်တောင်ဦး၊
မကကျူးသား၊ ကျေးဇူးအရှင်၊ မွေးမိခင်နှင့်၊ ဖခင်တို့အား၊ ရငြားပါစေ၊
အမျှဝေ၏။

မသွေနှိစွ၊ ဤကာယကို၊ စောင့်ထပေတတ်၊ ကိုယ်စောင့်နတ်
လည်း၊ မလပ်စေရ၊ ပေးဝေငှ၏။

မိတ္တဆွေညာ၊ ဆရာသမား၊ ဘိုးဘွားကစ၊ ယမရာဇာ၊ ဒေဝါ
ယက္ခ၊ ဣန္ဒဘုမ္မာ၊ အာကာသနတ်၊ အထူးမှတ်၍၊ မပြတ်ပုည၊ ကုသလ
ကို၊ ရကြပါစေ၊ အမျှဝေ၏။

သဗ္ဗေသတ္တာ၊ သတ္တဝါဟု၊ နာနာလောက၊ အနန္တတွင်၊ မပြတ်
စဉ်ကာ၊ သတ္တာဝါသ၊ ဘုံကိုးဝနှင့်၊ ဝိညာဏဋ္ဌိတိ၊ တည်ရှိခုနစ်ပါး၊
များစွာလုံးစုံ၊ ဘုံသုံးဆယ့်တစ်၊ ဖြစ်ဖြစ်သမျှ၊ ဝေနေယျအား၊ အမျှကုသိုလ်၊
ပေးဝေလို၏။

ထိုကုသလ၊ မြတ်ပုညကို၊ အမျှရကြသည်ဖြစ်စေသော၊
ဝသုန္ဓရေ၊ ဤမြေပံသု၊ သိလာထုလည်း၊ သက်သေအမျှ
တည်စေသော။

သူတော်ကောင်းတို့ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုကျင့်ရာဖြစ်သော
ပုညကြိယာဝတ္ထု (၁၀)ပါး

- ၁။ ဒါန = စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းခြင်း။
- ၂။ သီလ = ကိုယ်ကျင့်သီလကောင်းအောင် စောင့်ထိန်းခြင်း။
- ၃။ ဘာဝနာ = ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားထုတ်ခြင်း။
- ၄။ အပစာယန = ရိုသေထိုက်သူတို့ကို ရိုသေခြင်း။
- ၅။ ဝေယျာဝစ္စ = သူတစ်ပါးကုသိုလ်ရေးတို့၌ ကူညီဆောင်ရွက်ခြင်း။
- ၆။ ပတ္တိဒါန = မိမိပြုလုပ်သောကုသိုလ်ကို သူတစ်ပါးအား အမှုပေးဝေခြင်း။
- ၇။ ပတ္တာနုမောဒန = သူတစ်ပါးပြုလုပ်သောကုသိုလ်ကို ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ သာဓုခေါ်ခြင်း။
- ၈။ ဓမ္မဿဝန = သူတော်ကောင်းတရား နာကြားခြင်း။
- ၉။ ဓမ္မဒေသနာ = လာဘ်ကို မငဲ့ကွက်ဘဲ သူတော်ကောင်းတရားဟောကြားခြင်း။
- ၁၀။ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ = အယူကို ဖြောင့်မတ်မှန်ကန်စွာ ယူခြင်း။

မင်္ဂလသုတ် ပါဠိ အဓိပ္ပါယ် ကဗျာ

မင်္ဂလသုတ် ပါဠိ

(၁) ယံ မင်္ဂလံ ဒွါဒသဟိ၊ စိန္တယိံသု သဒေဝကာ။
သောတ္တာနံ နာဓိဂစ္ဆန္တိ၊ အဋ္ဌတ္တိံသဉ္စ မင်္ဂလံ။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

- (၂) ဒေသိတံ ဒေဝဒေဝေန၊ သဗ္ဗပါပဝိနာသနံ။
သဗ္ဗလောကဟိတတ္ထာယ၊ မင်္ဂလံ တံ ဘဏာမ ဟေ။
- (၃) ဧဝံ မေ သုတံ-
ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ
ဇေတဝနေ အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမေ။
အထ ခေါ အညတရာ ဒေဝတာ
အဘိက္ကန္တာယ ရတ္တိယာ အဘိက္ကန္တဝဏ္ဏာ
ကေဝလကပ္ပံ ဇေတဝနံ ဩဘာသေတွာ
ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ
ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေတွာ ဧကမန္တံ အဋ္ဌာသိ၊
ဧကမန္တံ ဌိတာ ခေါ သာ ဒေဝတာ
ဘဂဝန္တံ ဂါထာယ အဇ္ဈတာသိ။
- (၄) ဗဟူ ဒေဝါ မနုဿာ စ၊ မင်္ဂလာနိ အစိန္တယုံ။
အာကင်္ခမာနာ သောတ္တာနံ၊ ဗြူဟိ မင်္ဂလမုတ္တမံ။
- (၅) အသေဝနာ စ ဗာလာနံ၊ ပဏ္ဍိတာနဉ္စ သေဝနာ။
ပူဇာ စ ပူဇနေယျာနံ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။
- (၆) ပတိရူပဒေသဝါသော စ၊ ပုဗ္ဗေ စ ကတပုညတာ။
အတ္တသမ္မာပဏိဓိ စ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။
- (၇) ဗာဟုသစ္စဉ္စ သိပ္ပဉ္စ၊ ဝိနယော စ သုသိက္ခိတော။
သုဘာသိတာ စ ယာ ဝါစာ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။
- (၈) မာတာပိတု ဥပဋ္ဌာနံ၊ ပုတ္တဒါရဿ သင်္ဂဟော။
အနာကုလာ စ ကမ္မန္တာ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။
- (၉) ဒါနဉ္စ ဓမ္မစရိယာ စ၊ ဉာတကာနဉ္စ သင်္ဂဟော။
အနဝဇ္ဇာနိ ကမ္မာနိ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။
- (၁၀) အာရတီ ဝိရတီ ပါပါ၊ မဇ္ဇေပါနာ စ သံယမော။
အပ္ပမာဒေါ စ ဓမ္မေသု၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။

၃၆

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

- (၁၁) ဂါရဝေါ စ နိဝါတော စ၊ သန္တုဋ္ဌိ စ ကတညုတာ။
ကာလေန ဓမ္မဿဝနံ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။
- (၁၂) ခန္တိ စ သောဝစဿတာ၊ သမဏာနဉ္စ ဒဿနံ။
ကာလေန ဓမ္မသာကတ္တာ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။
- (၁၃) တပေါ စ ဗြဟ္မစရိယဉ္စ၊ အရိယသစ္စာန ဒဿနံ။
နိဗ္ဗာနသစ္စိကိရိယာ စ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။
- (၁၄) ဖုဋ္ဌဿ လောကဓမ္မေဟိ၊ စိတ္တံ ယဿ န ကမ္မတိ။
အသောကံ ဝိရဇံ ခေမံ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။
- (၁၅) ဧတာဒိသာနိ ကတွာန၊ သဗ္ဗတ္ထ မပရာဇိတာ။
သဗ္ဗတ္ထ သောတ္ထိံ ဂစ္ဆန္တိ၊ တံ တေသံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။

မင်္ဂလသုတ် ပါဠိ အဓိပ္ပာယ် ကဗျာ

(၁) ယံ မင်္ဂလံ ဒွါဒသဟိ၊ စိန္တယိံသု သဒေဝကာ။
သောတ္တာနံ နာဓိဂစ္ဆန္တိ၊ အဋ္ဌတ္တိံသဉ္စ မင်္ဂလံ။ (ပါဠိ)
နတ်နှင့်အတူ ခပ်သိမ်းလူတို့သည် ချမ်းသာစီးပွား ကြီးထွား
ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော မင်္ဂလာတရား သုံးဆယ့်ရှစ်ပါးကို
တစ်ဆယ့် နှစ်နှစ်ပတ်လုံး ကြံစည်ကြကုန်၏။ ထိုသို့ ကြံစည်ကြပါကုန်
သော်လည်း မင်္ဂလာတရားမြတ်ကို မသိနိုင်ရှာကြကုန်။ (အဓိပ္ပာယ်)

(၂) ဒေသိတံ ဒေဝဒေဝေန၊ သဗ္ဗပါပဝိနာသနံ။
သဗ္ဗလောကဟိတတ္တာယ၊ မင်္ဂလံ တံ ဘဏာမ ဟေ။(ပါဠိ)
မြတ်စွာဘုရားသည် လောကလူသားတို့၏ အကျိုးစီးပွားအလို့ငှါ
မကောင်းမှုမှန်သမျှကို ပယ်ဖျောက်တတ်သော မင်္ဂလာတရားတော်ကို
ဟောကြားတော်မူ၏။ အို-သူတော်ကောင်းတို့ ငါတို့သည် ထိုမင်္ဂလာ
တရားတော်ကို ရွတ်ဖတ်ကြကုန်စို့။ (အဓိပ္ပာယ်)

(၃) ဧဝံ မေ သုတံ-

ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ
ဇေတဝနေ အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမေ။

အထ ခေါ အညတရာ ဒေဝတာ

အဘိက္ကန္တာယ ရတ္တိယာ အဘိက္ကန္တဝဏ္ဏာ

ကေဝလကပ္ပံ ဇေတဝနံ ဩဘာသေတွာ

ယေန ဘဂဝါ တေနပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ

ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေတွာ ဧကမန္တံ အဋ္ဌာသိ၊

ဧကမန္တံ ဌိတာ ခေါ သာ ဒေဝတာ

ဘဂဝန္တံ ဂါထာယ အဇ္ဈာတာသိ။ (ပါဠိ)

အရှင်မဟာကဿပ တပည့်တော်အာနန္ဒာ ဤသို့ နာယူမှတ်သား
ခဲ့ရပါသည် အရှင်ဘုရား၊ အခါတစ်ပါး၌ မြတ်စွာဘုရားသည် သာဝတ္ထိ
ပြည်အနီး အနာထပိဏ္ဍိကဌေး၏ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံး
နေတော်မူပါသည်ဘုရား။ ထိုအခါ အလွန်လှပသော နတ်သား
တစ်ယောက်သည် သန်းခေါင်ကျော်အချိန် ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်
တစ်တိုက်လုံးကို အရောင်အဝါထွန်းပစေပြီး မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံး
တော်မူရာအရပ်သို့ ချဉ်းကပ်ပါသည်ဘုရား။ ချဉ်းကပ်ပြီးနောက် မြတ်စွာ
ဘုရားကို ရိုရိုသေသေ ရှိခိုး၍ ဝေးနီးလေညာ မြင့်မူရာနှင့် မျက်နှာချင်းအပ်
နောက်ကျောရပ်ဟု ခြောက်ရပ်ပြစ်ကွာ သင့်တင့်ရာတစ်ခုသောအရပ်၌
မတ်တတ်ရပ်ကာ နေပါသည်ဘုရား။ နတ်သားက မတ်တတ်ရပ်လျက်
မြတ်စွာဘုရားကို ဂါထာဖြင့် လျှောက်ထားပါသည် ဘုရား။ (အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ

သုံးဆယ့်ရှစ်ဖြာ မင်္ဂလာတရားကို၊
နတ်လူအများ ကြံစည်ပေ။

ဘယ်သင်း ဘယ်ဟာ မင်္ဂလာစစ်ဟု၊
 သေချာဇာတ်မြစ် မသိပေ။
 ဆယ့်နှစ်နှစ်တိုင် နှုတ်ပြိုင်ငြင်းလို့၊
 မင်္ဂလာအခင်း မပြီးပေ။
 မင်္ဂလာတရား၊ ဝါဒများ၊ ကွဲပြားနုတ်လူတွေ။
 အဲဒါကြောင့် ကြံကြ စည်ကြ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

(၄) ဗဟူ ဒေဝါ မနုဿာ စ၊ မင်္ဂလာနိ အစိန္တယံ။
 အာကင်္ခမာနာ သောတ္ထာနံ၊ ဗြဟ္မဟိ မင်္ဂလမုတ္တမံ။ (ပါဠိ)
 အရှင်မြတ်ဘုရား ရာပေါင်းများစွာသော နုတ်လူတို့သည် စီးပွား
 ချမ်းသာခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော မင်္ဂလာတရားတော်ကို လိုလား
 တောင့်တကြသောကြောင့် မင်္ဂလာတရားတော်ကို ကြံစည်ကြပါကုန်သည်
 ဘုရား၊ ထိုသို့ ကြံစည်ကြပါကုန်သော်လည်း မင်္ဂလာတရားတော်ကို
 မသိနိုင်ကြပါကုန်ဘုရား။ ထိုသို့မသိနိုင်ကြပါသောကြောင့် ဘုန်းတော်
 ကြီးမား မြတ်ဘုရားက မင်္ဂလာတရားတော်ကို ဟောကြားတော်မူပါဘုရား။
 (အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ

သာဝတ္ထိပြည်မွန် ဇေတဝန်ကျောင်းဝယ်၊
 ကိန်းအောင်းပျော်မွေ့ မြတ်စိန္တေ။
 သန်းခေါင်ယံခါ မထင်ရှားသည့်၊
 နတ်သားတစ်ယောက် ချဉ်းကပ်လေ။
 ချဉ်းကပ်ပြီးသော် မင်္ဂလာသဘောကို၊
 ထင်ရှားဟောဖို့ လျှောက်ပန်ချေ။
 အသေဝနာတရား၊ အစထား၊ ဟောကြားမိန့်ခဲ့ပေ။
 အဲဒါကြောင့် နာရ ကြားရ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

(၅) အသေဝနာ စ ဗာလာနံ၊ ပဏ္ဍိတာနဉ္စ သေဝနာ။
ပူဇာ စ ပူဇနေယျာနံ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။ (ပါဠိ)

မင်္ဂလာတရား သုံးပါး

- (က) အသေဝနာ စ ဗာလာနံ = လူမိုက်ကို မပေါင်းသင်းရ၊
- (ခ) ပဏ္ဍိတာနဉ္စ သေဝနာ = ပညာရှိကို ပေါင်းသင်းရမည်၊
- (ဂ) ပူဇာ စ ပူဇနေယျာနံ = ပူဇော်ထိုက်သူကို ပူဇော်ရမည်။
(အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ

လူမိုက်ဆိုလျှင် - ရှောင်သွေလွှဲလို့၊ မမှီဝဲနှင့် - ကင်းအောင်နေ၊
ပညာရှိကို - အရှည်တွဲလို့၊ မှီဝဲဆည်းကပ် - နည်းယူစေ၊
သုံးပါးရတနာ - မိဘများနှင့်၊ ဆရာသမားကို - ပူဇော်လေ၊
ချမ်းသာကိုပေး - ဆက်ဆံရေး၊ မျှော်တွေးသုံးချက်ပေ၊
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

(၆) ပတိရူပဒေသဝါသော စ၊ ပုဗ္ဗေ စ ကတပုညတာ။
အတ္တသမ္မာပဏိဓိ စ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။ (ပါဠိ)

မင်္ဂလာတရား သုံးပါး

- (က) ပတိရူပဒေသဝါသော စ = သင့် တင့် လျောက် ပတ်
ကောင်းမြတ်သောအရပ်၌
နေရခြင်း၊
- (ခ) ပုဗ္ဗေ စ ကတပုညတာ = ရှေးဘဝက ပြုခဲ့ဖူးသော
ကုသိုလ်ကောင်းမှု ရှိခြင်း၊
- (ဂ) အတ္တသမ္မာပဏိဓိ = အကျင့် သီလ မ ပျက် ရ
အောင် ကိုယ် စိတ် နှစ်ပါး
ကောင်း စွာ ထား ခြင်း။
(အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ

ကုသိုလ်ပညာ-ဥစ္စာရဖို့၊ သင့်ရာဒေသ-အမြဲနေ၊
 ရှေးကတင်ကြို-ပြုခဲ့ဖူးသည့်၊ ကောင်းမှုအထူး-ရှိပါစေ၊
 မိမိကိုယ်ကို-ကောင်းအောင်ထိန်းလို့၊
 မတိမ်းစေနဲ့-ဆောက်တည်လေ၊
 ဥစ္စာကိုပေး-နေထိုင်ရေး၊ မျှော်တွေး သုံးချက်ပေ၊
 အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

(၇) ဗာဟုသစ္စဉ္စ သိပ္ပဉ္စ၊ ဝိနယော စ သုသိက္ခိတော။
 သုဘာသိတာ စ ယာ ဝါစာ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။(ပါဠိ)

မင်္ဂလာတရား လေးပါး

- (က) ဗာဟုသစ္စဉ္စ = အကြားအမြင် ဗဟုသုတများခြင်း၊
- (ခ) သိပ္ပဉ္စ = အပြစ်ကင်းသော လက်မှုပညာ တတ်ခြင်း၊
- (ဂ) ဝိနယော စ = ကျင့်ဝတ် ဝိနည်းသင်ခြင်း၊
- (ဃ) သုဘာသိတာ စ = ချစ်ဖွယ် သာယာ ချိုသာစကား ပြော ကြားခြင်း။ (အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ

တတ်ကောင်းတတ်ရာ-ဟူသမျှကို၊ ကြားမြင်သုတ-ရှိပါစေ၊
 အိုးအိမ်တည်ထောင်-ဝမ်းစာရေးနဲ့၊ အသက်မွေးဖို့-အတတ်သင်လေ၊
 လူနှင့်ဆိုင်ရာ-ကျင့်ဝတ်များကို၊ ကောင်းစွာသင်ကြား-နားလည်စေ၊
 မှန်ကန်ယဉ်ကျေး-ချိုသာအေး၊ ဆိုရေးတတ်ပါစေ၊
 အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

(၈) မာတာပိတု ဥပဋ္ဌာနံ၊ ပုတ္တဒါရဿ သင်္ဂဟော။
အနာကုလာ စ ကမ္မန္တာ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။(ပါဠိ)

မင်္ဂလာတရား သုံးပါး

(က) မာတာပိတု ဥပဋ္ဌာနံ = အမိအဖကို လုပ်ကျွေး ပြုစုခြင်း၊

(ခ) ပုတ္တဒါရဿ သင်္ဂဟော = သား သမီး ဇနီး မယားကို ချီးမြှင့်ထောက်ပံ့ခြင်း၊

(ဂ) အနာကုလာ စ ကမ္မန္တာ = ရှုပ်ထွေးခြင်း ကင်းသော အလုပ်ကိုလုပ်ခြင်း။(အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ

မြင်းမိုရ်ရွှေတောင်-မိဘကြွေးကို၊ ကောင်းစွာဆပ်ပေး-ဝတ်ကျေကျေ၊
ကြွေးသစ်ချကာ-သားနှင့်မယား၊ မြှောက်စားချီးမြှင့်-ဝတ်ကုန်စေ၊
အလုပ်တာဝန်-မလစ်ဟင်းနဲ့၊ အပြစ်ကင်းအောင်-လုပ်ပါလေ၊
စည်းစိမ်ကိုပေး-ပြုစုရေး၊ မျှော်တွေး သုံးချက်ပေ၊
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

(၉) ဒါနဉ္စ ဓမ္မစရိယာ စ၊ ဉာတကာနဉ္စ သင်္ဂဟော။
အနဝဇ္ဇာနိ ကမ္မာနိ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။ (ပါဠိ)

မင်္ဂလာတရား လေးပါး

(က) ဒါနဉ္စ = စွန့်ကြဲပေးကမ်းလှူဒါန်းခြင်း၊

(ခ) ဓမ္မစရိယာ စ = မိမိသန္တာန်၌ သုစရိုက်ဖြစ်အောင် ကျင့်ဆောင်ခြင်း၊

(ဂ) ဉာတကာနဉ္စ သင်္ဂဟော = ဆွေမျိုးများကို ပေးကမ်းချီးမြှင့်ထောက်ပံ့ခြင်း၊

(ဃ) အနဝဇ္ဇာနိ ကမ္မာနိ = အပြစ်မရှိသော အလုပ်တို့ကို ပြုလုပ်ခြင်း။ (အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ

သုံးတန်စေတနာ- ဖြူစင်လန်းလို့၊ ပေးကမ်းဝေမျှ-လှူနိုင်စေ၊
ကိုယ်၊ နှုတ်၊ စိတ်ကြံ-မမိုက်မှားနဲ့၊ သုစရိုက်တရားကို-ကျင့်ပါလေ၊
ဆွေမျိုးတွေကို-ပြင်ပ မထားနဲ့၊ သင်္ဂဟတရားနဲ့-ချီးမြှောက်လေ၊
သန့်စင် ပြစ်မျိုး - လူထုကျိုး၊ သယ်ပိုးဆောင်ရွက်စေ၊
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

(၁၀) အာရတီ ဝိရတီ ပါပါ၊ မဇ္ဇပါနာ စ သံယမော။
အပ္ပမာဒေါ စ ဓမ္မေသု၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။ (ပါဠိ)

မင်္ဂလာတရား လေးပါး

- (က) အာရတီ ပါပါ = မကောင်းမှုတို့ကို စိတ်ဖြင့်
ဝေးစွာရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
- (ခ) ဝိရတီ ပါပါ = မကောင်းမှုတို့ကို ကိုယ်နှုတ်ဖြင့်
အထူးရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
- (ဂ) မဇ္ဇပါနာ စ သံယမော = မူးယစ်ဆေးဝါး သောက်စား
ခြင်းမှ စောင့်စည်းခြင်း၊
- (ဃ) အပ္ပမာဒေါ စ ဓမ္မေသု = သုစရိုက်ဆယ်ပါး ကုသိုလ်
တရားတို့၌ မမေ့လျော့ မပေါ့
ဆခြင်း။ (အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ

မကောင်းမှုတွေ-ဟူသမျှကို၊ မတွေ့ခင်က-ရှောင်ကြဉ်လေ၊
တွေ့ကြုံလာလျှင်-မလွန်ကျူးနဲ့၊ အထူးသဖြင့်-စောင့်စည်းလေ၊
အရက်သေစာ-မသောက်စားနဲ့၊ မှောက်မှားတတ်တဲ့-အရာပေ၊
လုပ်ကိုင် ပြောကြား- သတိထား၊ တရား မမေ့စေ၊
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

(၁၁) ဂါရဝေါ စ နိဝါတော စ၊ သန္တုဋ္ဌိ စ ကတညုတာ။

ကာလေန ဓမ္မဿဝနံ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။ (ပါဠိ)

မင်္ဂလာတရား ငါးပါး

(က) ဂါရဝေါ စ = အသက်သိက္ခာ ဂုဏ်ဝါကြီးမား ပုဂ္ဂိုလ်များကို ရိုသေလေးစားခြင်း၊

(ခ) နိဝါတော စ = ခြေသုတ်ပုဆိုး မြွေစွယ်ကျိုးနှင့် ချိုကျိုးနွားလား ဒွန်းစက္ကားပမာ မာန်မာနကို နှိမ်ချခြင်း၊

(ဂ) သန္တုဋ္ဌိ စ = ရသမျှဖြင့်သာ ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း၊

(ဃ) ကတညုတာ = ရှေးကပြုဖူး သူ့ကျေးဇူးကို အထူးဆင်ခြင် သိမြင်ခြင်း၊

(င) ကာလေန ဓမ္မဿဝန = သင့်လျော်သော အခါ၌ တရားနာကြားခြင်း။ (အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ

အသက်ဂုဏ်ဝါ-ကိုယ့်ထက်ကြီးက၊ ဆည်းကပ်ခစား-ရိုသေသေ၊
မာနတံခွန် - ဂုဏ်မကြွနဲ့၊ ကိုယ့်ကိုယ်နှိမ်ချ - အမြဲနေ၊
လောဘအပို - လိုမလိုက်နဲ့၊ ကိုယ်ထိုက်တာနဲ့ - ကျေနပ်လေ၊
ကိုယ့်ပေါ်ပြုဖူး - သူ့ကျေးဇူး၊ အထူးသိတတ်စေ၊
ကောင်းကျိုးဆင့်ပွား - မြတ်တရား၊ နာကြား မပြတ်လေ၊
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

(၁၂) ခန္တိ စ သောဝစဿတာ၊ သမဏာနဉ္စ ဒဿနံ။

ကာလေန ဓမ္မသာကတ္တာ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။(ပါဠိ)

မင်္ဂလာတရား လေးပါး

(က) ' ခန္တိ စ = မြေကြီးပမာ အရာရာ၌ သည်းခံခြင်း၊

(ခ) သောဝစဿတာ = ဆုံးမခံယူလွယ်ကူသောသူ ဖြစ်ခြင်း၊

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

- (ဂ) သမဏာနဉ္စ ဒဿန = ရဟန်းတော်တို့ကို ဖူးမြင်ရခြင်း၊
- (ဃ) ကာလေန ဓမ္မသာကတ္တာ = သင့်လျော်ရာအခါ၌ ပညာရှိ တို့နှင့် တရားဓမ္မ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်း။ (အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ

စားဝတ်နေထိုင် - ရန်ခပ်သိမ်း၊ စိတ်ကိုချုပ်ထိန်း-သည်းခံလေ၊
 ကျိုးကြောင်းပြညွှန်-ဆုံးမစကား၊ ပြောကြားလာက-နာလွယ်စေ၊
 သူမြတ်ပုဂ္ဂိုလ် - ဟူသမျှကို၊ မကြာခဏ-တွေ့ဆုံလေ၊
 သဘာဝတွေ - မှန်ကန်ရေး၊ ဆွေးနွေး မပြတ်ပေ၊
 အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

- (၁၃) တပေါ စ ဗြဟ္မစရိယဉ္စ၊ အရိယသစ္စာန ဒဿနံ။
 နိဗ္ဗာနသစ္စိကိရိယာ စ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။ (ပါဠိ)

မင်္ဂလာတရား လေးပါး

- (က) တပေါ စ=ကိလေသာ အပူဝေး၍ ငြိမ်းအေးစေတတ် သော အကျင့်မြတ်ကို ကျင့်ခြင်း၊
- (ခ) ဗြဟ္မစရိယဉ္စ=မေထုန်အမှု ရှောင်ကြဉ်ပြုလျက် ကောင်းမြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်ခြင်း၊
- (ဂ) အရိယသစ္စာန ဒဿနံ = သစ္စာလေးပါးတရားကို သိမြင်ခြင်း၊
- (ဃ) နိဗ္ဗာနသစ္စိကိရိယာ စ = အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက် ပြုခြင်း။ (အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ

လောကီအာရုံ-ဇိမ်ယစ်မှုးလို့၊ ပျော်မကြူးနဲ့-ခြိုးခြံလေ၊
 မေတ္တာဗြဟ္မစိုရ်-လက်ကိုင်သုံးလို့၊ သူမြတ်ကျင့်ထုံး-ယွင်းမသွေ၊
 လေးပါးသစ္စာ-ဉာဏ်မြင်ကြည့်လို့၊ အမှန်သိအောင်-ကြိုးစားလေ၊

ဒုက္ခလွတ်ကင်း-နိဗ္ဗာန်ချဉ်း၊ အလင်းပေါက်နိုင်စေ၊
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

(၁၄) ဖုဋ္ဌဿ လောကဓမ္မေဟိ၊ စိတ္တံ ယဿ န ကမ္မတိ။
အသောကံ ဝိရဇံ ခေမံ၊ ဧတံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။ (ပါဠိ)

မင်္ဂလာတရား လေးပါး

- (က) စိတ္တံ ယဿ န ကမ္မတိ=လာဘာလာဘ စသည့် ရှစ်တန် လောကဓံနှင့် တွေ့ကြုံသောသူ၏ စိတ်သည် ထိတ်ထိတ်မချန် မတုန်လှုပ်ခြင်း၊
- (ခ) အသောကံ=စိုးရိမ်ပူဆွေး ငိုကြွေးမှု မရှိခြင်း၊
- (ဂ) ဝိရဇံ=ရာဂ, ဒေါသ, မောဟ မြူမှေး ညစ်အကြေး မရှိခြင်း၊
- (ဃ) ခေမံ=ကြောက်လန့်ဖွယ်ရေး ဘေးမရှိခြင်း။(အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ-

ဆင်းရဲ ချမ်းသာ-သဘာဝ၊ တွေ့ကြုံနေကြ-လူတိုင်းပေ၊
ကောင်းဆိုး နှစ်တန်-အစုံတွဲလို့၊ တလဲစီလှည့်-အမြဲနေ၊
လောကဓံကြုံ-မဖြူတမ်းပေါ့၊ မတုန်စမ်းနဲ့-စိတ်ခိုင်စေ၊
သောကကိုထိန်း-ရမ္မက်သိမ်း၊ အေးငြိမ်းချမ်းသာနေ၊
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

(၁၅) ဧတာဒိသာနိ ကတွာန၊ သဗ္ဗတ္ထမပရာဇိတာ။
သဗ္ဗတ္ထ သောတ္ထိံ ဂစ္ဆန္တိ၊ တံ တေသံ မင်္ဂလမုတ္တမံ။(ပါဠိ)

သုံးဆယ့်ရှစ်ဖြာ မင်္ဂလာတရားတော်တို့ကို သင်အံကြည့်ရှု
လေ့လာမှုနှင့် ပြုကျင့်လိုက်နာခြင်းကြောင့် နေရာတကာ အရာရာမှာ

ရန်ဟူသမျှတို့ကို အရှုံးမရှိ အနိုင်ရကြကုန်၏။ ပစ္စုပ္ပန် သံသရာ နှစ်ဖြာ
 သော လောကတို့၌ ဘေးရန်ကင်းဝေး အေးမြချမ်းသာခြင်းသို့ ရောက်နိုင်
 ကြကုန်၏။ ထို သုံးဆယ့်ရှစ်ဖြာ မင်္ဂလာတရားတော်သည် နတ်နှင့်အတူ
 ခပ်သိမ်းလူတို့အတွက် မြင့်မြတ်သော မင်္ဂလာတရားတော် မည်၏။
 (အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ

သုံးဆယ့်ရှစ်ဖြာ-မင်္ဂလာကုံးကို၊ လိုက်နာကျင့်သုံး-ပန်သူတွေ၊
 စီးပွားချမ်းသာ-ကျက်သရေတိုးလို့၊
 ကောင်းကျိုးစည်ပွင့်- တဝေဝေ၊
 ဘေးကင်းရန်ကွာ-ချစ်သူပေါလို့၊
 စိတ်ရော ကိုယ်ရော- ချမ်းသာမလေ၊
 ပြောဆိုကြံဆ-ဆောင်သမျှ၊ အောင်ရမည် ကိန်းသေ၊
 အဲဒါကြောင့် ပန်ကြ ဆင်ကြ မင်္ဂလာပန်းခိုင်တွေ။

ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာစာဘာသာ

ဗုဒ္ဓဘာသာ ကဗျာ စကားပြေ လက်ရွေးစင်

၁။ သုစိပုဘာ ဆုံးမစာ လင်္ကာ

သုစိပုဘာ၊ ဝိလိသိဓာ၊
 အက္ခရာစွဲသုံး၊ ဤရှစ်လုံးကို၊
 သီကုံးပန်းသွင်၊ နေ့တိုင်း ဆင်လော့၊
 စာသင်ပျို့နု၊ အခြေပြုတို့၊
 ဥဇုဘူတ၊ လုံ့လ ပြင်းစွာ၊
 သူထက်ငါဟု၊ နှုတ်မှာ ရွရွ၊
 ကြိုးပမ်းကလျှင်၊ သိပ္ပကျေးဇူး၊
 အထူးသိမြင်၊ ပညာရှင်ဟု၊
 မထင်မပေါ်၊ မကျော်စောဘဲ၊
 တီမှာ လွဲအံ့၊ အရဲကြိုးကုတ်၊
 ကြက်ရဲသုတ်သို့၊ အားထုတ်ခုံမင်၊
 မသင်မအံ့၊ မကြံမမေး၊
 ဆွေးနွေးရောနှော၊ ပြောဟောမဲ့ထွေ၊
 ပေချပ်ရေဖြင့်၊ ကုန်စေဆန်းသာ၊
 သင်ချေပါလည်း၊ ဘယ်မှာဂုဏ်ရှင်၊

ကျော်စောထင်ချိမ့်၊ စာသင်ဟူက၊
 ကျမ်းထိုမျှကို၊ တွေ့ကမရှောင်၊
 ကြောင်ပုစွန်စား၊ ကျွတ်ကျွတ်ဝါးသို့၊
 လွှဲသွားပမာ၊ ကျောက်ထက်စာသို့၊
 လိုရာရအောင်၊ ကြံဆောင်လေ့ကျက်၊
 အနက်ဓိပ္ပာယ်၊ နှုတ်ဝယ်ရွရွ၊
 ထားချေမှတည့်၊ တစပေါ်လျှင်၊
 ချည်စင်သို့၊ သဘင်ပွဲမှောက်၊
 ဆိုရေးရောက်က၊ လန့်ကြောက်မရှိ၊
 သတိမြဲခိုင်၊ ကျောက်တိုင်ပမာ၊
 ကေသရာသို့၊ ရွံ့ရှာမဲ့လျှင်း၊
 ဆိုခင်းနည်းနာ၊ အဖြာဖြာကို၊
 မကြာနှုတ်လျှောက်၊ ခန့်ချင့်ထောက်လော့၊
 အံ့လောက်ဖွယ်သာ၊ ဂါထာပါဠိသား၊
 စကားဝိုက်လည်၊ စဉ်ရှည်ရှေးတီး၊
 စကားကြီးက၊ စသည်ထိုထို၊
 ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်၊ ဓာတ်ရပစ္စည်း၊
 ထုံးနည်းပမာ၊ ဂါထာဆန်းဂိုဏ်း၊
 ကရိုဏ်းဌာန်စစ်၊ ဖွင့်လှစ်ဋီကာ၊
 အဋ္ဌကထာပါဠိ၊ အောက်ထက်ညှိ၍၊
 ကဝိလက္ခဏာ၊ အဖြာဖြာကို၊
 သေချာဆည်းဆာ၊ ဆိုဝံ့ကလျှင်၊

ဘဝဤတွင်၊ ခုမျက်မြင်လည်း၊

မထင်ဘယ်မှာ၊ ရှိဘိရာအံ့၊

သံသရာလည်း၊ ပမာကဲလွန်၊

အဆုံးစွန်မှု၊ ညီမွန်တုလွတ်၊

သုံးလူနတ်ဝယ်၊ အကျွတ် ဘယ်မှာ ဝေးတော့မည်။

သု-သုဏေယျ=နာကြားရာ၏၊ စိ-စိန္တေယျ=ကြံစည်ရာ၏၊

ပု-ပုစ္ဆေယျ=မေးမြန်းရာ၏၊ ဘာ-ဘာသေယျ=ရွတ်ဖတ်ရာ၏၊

ဝိ-ဝိစာရေယျ=စိစစ်ရာ၏၊ လိ-လိက္ခေယျ=ရေးသားရာ၏၊

သိ-သိက္ခေယျ=သင်ကြားရာ၏၊ ဓာ-ဓာရေယျ=ဆောင်ရာ၏၊

ဥဇ္ဇဘူတ-ဖြောင့်မတ်စွာဖြစ်ခြင်း၊ တီ-အဘယ်၊ ကေသရာ-ခြင်္သေ့၊

ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်-ပုဒ်အနက်၊ ကရိုဏ်း-ပီပီသသရွတ်ခြင်းအကြောင်း၊

ဋ္ဌာန်=အသံ၏တည်ရာ၊ ဋီကာ=အဋ္ဌကထာ၏အဖွင့်၊

ပါဠိ=ဘုရားဟော တရားတော်များ၊ အဋ္ဌကထာ=ပါဠိတော်အဖွင့်၊

ကဝိလက္ခဏာ=ပညာရှိ အမှတ်အသား။

သုစိပုဘာ ဆုံးမစာလင်္ကာ ပြီး၏။

လောကသာရပျို့ (ဆုံးမစာ) နိဒါန်း

တ, ကား, နော စောက်မှတ်ဟူသော ရာဇဝင်လင်္ကာအရ ၇၂၉-ခုနှစ်တွင် အင်းဝနေပြည်တော်၌ မင်းဖြစ်သော မင်းကြီးစွာစော်ကဲလက်ထက် ၎င်း၏ငယ်ဆရာ ပိဋကတ်ဗေဒင်တတ် ရခိုင်သူမြတ်ဘုန်းတော်ကြီးသည် အမျိုးလေးပါး မင်းပုဏ္ဏားတို့ ကျင့်ဆောင်စရာ လောကသာရ ဆုံးမစာကို မြန်မာသက္ကရာဇ် ၇၀၀-ခန့်က စီရင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုပေသည်။ ဤလောကသာရပျို့ ဆုံးမစာသည် လူသိအများဆုံးနှင့် အဟောင်းဆုံးဖြစ်၍ သတ်ပုံကာရန် မှန်ကန်သဖြင့်လည်းကောင်း၊

ဆုံးမချက် ကောင်းမွန်သဖြင့် လည်းကောင်း ပညာရှိတို့ နှစ်သက်သော ပျို့ ဆုံးမစာ တစ်စောင်ဖြစ်သည်။

ဤဆုံးမစာတွင် (၁) ကာယဗလ=ကိုယ်ခန္ဓာ ကျန်းမာသန်စွမ်းရေး၊ (၂) ဉာဏဗလ=ပညာတတ်မြောက်ရေး၊ (၃) ဘောဂဗလ=ဥစ္စာစည်းစိမ် ရရှိစေရေး၊ (၄) မိတ္တဗလ=မိတ်ဆွေခင်ပွန်းကောင်း ရရေး၊ (၅) စာရိတ္တဗလ=ကိုယ်ကျင့်တရား ကောင်းမွန်ရေးတို့ကို ညွှန်ပြဆုံးမထားရာ ခေတ်နှင့်လျော်ညီ၍ လူတိုင်း ကျင့်သုံးကြရန် သင့်ပေသည်။

လောကသာရ ဆုံးမစာတွင် (၁) အမျိုးလေးပါး ဆုံးမခန်း၊ (၂) မင်း ဆုံးမခန်း၊ (၃) ပုဏ္ဏား ဆုံးမခန်းဟူ၍ အခန်း (၃)ခန်း ပါရှိရာ အများနှင့်သင့်လျော်သော အမျိုးလေးပါး ဆုံးမခန်း ၂၂-ပိုဒ်ကို ဤတွင် ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

၂။ လောကသာရပျို့ (အမျိုးလေးပါး ဆုံးမခန်း)

- (က) ကြားပိမ့်သူမြတ်၊ အများမှတ်စိမ့်၊
 ဟိတတ္ထိက၊ သြဝါဒဖြင့်၊ ဆုံးမပေးထွေ၊
 နားဝင်စေလော့၊ နေသို့ထင်ရှား၊ ဘုရား တရား သံဃာ၊
 ရတနာထွတ်ထား၊ မြတ်သုံးပါးကို၊ ဦးဖျားထိပ်ထက်၊ အမြဲရွက်၍၊
 စုံမက်သဒ္ဓါ ကြည်စေမင်း။
 ဟိတတ္ထိက=အကျိုးရှိသော၊
- (ခ) အသက်ရှည်စွာ၊ အနာမဲ့ကြောင်း၊ ကောင်းလှစေချင်၊ ပဲ့ပြင်နိစ္စ၊
 ကွပ်ဆုံးမသား၊ မိဘဆရာ၊ စကားနာ၍၊ ကျမ်းစာသိမြင်၊
 တတ်အောင်သင်လော့၊ ပေါ့လွင်မပြု၊ ကောင်းရာတုလျက်၊
 ကောင်းမှုမြတ်နိုး၊ ကောင်းအောင်ကြိုး၍၊ ကောင်းကျိုးကိုယ်၌
 တည်စေမင်း။
 ပေါ့လွင်=ပေါ့ပေါ့ဆဆ

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

(ဂ) လူကြီး မိဘ၊ ဆရာ စသား၊ စိုးရသခင်၊ ကျေးဇူးရှင်တို့၊ ပြစ်တင်
မောင်းမဲ၊ ရိုက်ပုတ်ဆဲလည်း၊ ဝမ်းထဲယုံယုံ၊ ယုန်လျှင်ကျုံ့သို့၊
ဆိုတုံ့ မဝံ့၊ စောင်မာန်ညံ့၍၊ ကြောက်ရွံ့ရိသေ၊ သည်းခံထွေဖြင့်၊
ကောင်းတေ နှလုံး ရှည်စေမင်း။

ဆိုတုံ့=ပြန်ပြောသည်။

ဃ) ဆန္ဒ ဒေါသာ၊ ဘယာ မောဟ၊ အပါယ်ကျသား၊ ဓမ္မလေးမည်၊
ဂတိတည်၍၊ လူ့ပြည်နတ်ရွာ၊ ချမ်းသာကောင်းမွန်၊ စံစုန်
ဆန်လျက်၊ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း၊ ကျင့်ကောင်းသီလ၊ လှူဒါနနှင့်၊
ပုည လယ်မြေ၊ စိုက်ကြံထွေဖြင့်၊ ပျိုးခြေအပင် စည်စေမင်း။

ဆန္ဒ=ဆန္ဒာဂတိ=ချစ်၍လမ်းမှားလိုက်ခြင်း၊

ဒေါသ=ဒေါသာဂတိ=မုန်း၍ လမ်းမှားလိုက်ခြင်း၊

ဘယာ=ဘယာဂတိ=ကြောက်၍ လမ်းမှားလိုက်ခြင်း၊

မောဟ=မောဟာဂတိ=မိုက်မဲတွေဝေ၍ လမ်းမှားလိုက်ခြင်း၊

ပုည=ကောင်းမှု။

င) ကိုယ်နှုတ်နှလုံး၊ စောင့်သုံးမြဲစွာ၊ သတ္တဝါကို၊ မေတ္တာသက်ပေ၊
စိတ်ဝေကြည်သန်၊ သဘောမှန်သား၊ ပစ္စုပ္ပန် သံသရာ၊ ချမ်းသာ
စီးပွား၊ နှစ်ပါးမြင်တတ်၊ သူတော်မြတ်ကို၊ မပြတ်ချစ်ခင်၊
မိတ်ကျွမ်းဝင်၍၊ မြဲပင်စင်းလျင်း ပေါင်းယှဉ်မင်း။

စ) ပညာမျက်စိ၊ မြင်မရှိ၍၊ မသိတရား၊ အယူမှားလျက်၊ စီးပွား
မမြော်၊ ကျိုးမပေါ်သား၊ သူတော်မဟုတ်၊ ယုတ်သည် စရိုက်၊
လူသူမိုက်ကို၊ မကြိုက်မချစ်၊ ရန်သူစစ်သို့၊ မနှစ်သက်ဘဲ၊ ဝေးစွာ
ရှဲ၍၊ အမြဲခွာရှင်း ဖဲကြဉ်မင်း။

ဆ) ပါဏာတိပါတ်၊ မသတ်သူသက်၊ ခိုးဝှက်မမှု၊ မယူသေစာ၊
အိမ်ရာ မမှား၊ မုသားမဆို၊ ကိုယ်ကို နှိမ့်ချ၊ စောင့်သီလနှင့်၊

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ဒါနလှူဝတ်၊ ရက်မချွတ်လျှင်၊ မပြတ်ဆောက်တည်၊ ဆုံကြီး
ရည်၍၊ မကြည် ခိုက်ရန်၊ သူကျူးလွန်လည်း၊ မျက်မာန်မပြင်း
သိမ်းလေမင်း။

(ဇ) မိခင် ဖခင်၊ ကျေးဇူးရှင်ကို၊ ချစ်ခင်မြတ်နိုး၊ ဂုဗ်ထိုးသို့၊ ရှိခိုး
ဦးတင်၊ ကြည်လင်မြတ်လေး၊ သိမ်းမြန်းမွေး၍၊ လုပ်ကျွေးခယ၊
ရိုတုပ်ကွလျက်၊ ကြီးထသက်အို၊ မျိုးဆွေကိုလည်း၊ ကြည်ညို
ညွတ်တိမ်း၊ ပိုက်ထုပ်သိမ်း၍၊ မယိမ်းစင်းလျင်း ငြိမ်းစေမင်း။

(ဈ) စတုဒိသာ၊ လေးမျက်နှာမှ၊ ရောက်လာအများ၊ ပုဏ္ဏား ရဟန်း၊
ဆွမ်း ပန်း ချို့တဲ့၊ ရိက္ခာမဲ့ကို၊ ဆည်းခဲဥစ္စာ၊ အိမ်လှောင်ခါ၌၊
လွယ်ကာ ထားယူ၊ ထိုသသူကို၊ ကိုယ်တူ မှတ်သား၊ သနား
မြတ်လေး၊ ဝတ်စားပေး၍၊ ကျွေးမွေးထံရင်း ငြိမ်းစေမင်း။

(ည) အနိစ္စနှင့်၊ ဒုက္ခအနတ္တား၊ သုံးပါးလက္ခဏာ၊ မချာအောက်မေ့၊
တစေ့စေ့လျှင်၊ အလေ့အထ၊ ကွပ်ဆုံးမ၍၊ ပဉ္စခန္ဓာ၊ ငါးဖြာ
နာမ်ရုပ်၊ ဖြစ်ချုပ်ကြိမ်ဖန်၊ စက်အဟန်သို့၊ ဖန်တလဲလဲ၊ ဝဋ်
ဆင်းရဲကို၊ ဝမ်းထဲသံဝေ၊ ထိတ်လန့်ထွေဖြင့်၊ ရိုးရေသည်းတွင်း
ကြိမ်းစေမင်း။

အနိစ္စ=မမြဲခြင်း၊ ဒုက္ခ=ဆင်းရဲခြင်း၊ အနတ္တ= အတ္တဟူသော
မိမိမဟုတ်ခြင်း၊ အစိုးမရခြင်း။

(ဋ) လောဘ ဒေါသ၊ မောဟသူပျက်၊ နေ့တိုင်းဖျက်၍၊ အမျက်
သည်းလွန်၊ တဖျင်သန်လျက်၊ ပြေးလွန်ဖင်ဖင်၊ အာရုံမြင်က၊
ခင်ခင်မွတ်မွတ်၊ လိုက်လံတတ်သား၊ ထူးပွတ်မဆိုင်း၊ စိတ်
ဆင်ရိုင်းကို၊ ထုံးပိုင်းမချာ၊ ယဉ်စိမ့်ငှါလျှင်၊ ပညာထိန်း၍
မိန်းစေမင်း။

လောဘ=လိုချင်မက်မောမှု၊ ဒေါသ=အမျက်ထွက်မှု၊ မောဟ= မသိမိုက်မှားမှု၊ တဖျင်သန်=အကြိမ်များစွာ၊ အားကြီးခြင်း၊ ဖင်ဖင်=မက်မက်မောမော၊ ထူးပွတ်=ထူးခတ်။

(၄) လယ်လုပ်ကုန်သွယ်၊ ကြွေးဆယ်မြီချ၊ တွက်ဆ စိတ်ပြား၊ အပွား အရင်း၊ လတွင်း တက်တိုး၊ ထမ်းပိုးနှစ်လည်၊ ချသည်မပြတ်၊ အိမ်ထောင်ဝတ်ဖြင့်၊ အမှတ်မြဲမြဲ၊ လုပ်ကြံကြိုးစား၊ ကျွဲနွား ဆိတ်ဝက်၊ ဝမ်းဘဲငှက်နှင့်၊ ကြက်ကမကြွင်း၊ သိမ်းမွေးပြင်းလျက်၊ များခြင်းစုံစီ၊ ဖန်တီဝယ်ရောင်း၊ ထပ်ကာလောင်းလျက်၊ ပဲပြောင်း စပါး၊ ကျီပြည့်ထား၍၊ ခွက်ပြား ရွှေငွေ၊ ဆည်းပူးထွေဖြင့်၊ မျိုးဆွေမှီတင်း ကြွယ်စေမင်း။

ဖန်တီ= ကြံစည်လုပ်ကိုင်မှု၊ ခွက် = ရှေးက ငွေခွက်များကို သုံးသည်။

(၅) ထုံးတီးနည်းနာ၊ အဖြာဖြာ၌၊ ပညာရှာမှီး၊ မကြီးသက်ရွယ်၊ အငယ်သော်က၊ ကြိုး လုံ့လလျက်၊ တုပ်ကွ ပုဆစ်၊ ဆရာစစ်၌၊ ကြောက်ချစ် ရိသေ၊ လုပ်ကျွေးထွေဖြင့်၊ စာပေတတ်ကြောင်း၊ တစ်ချောင်းချောင်းလျှင်၊ ခြိမ်းမောင်း သည်းခံ၊ ဆရာထံ၌၊ သင်အံ ကျက်လေ့၊ တစ်နေ့တစ်ပါး၊ မှတ်သားလေလေ၊ ဝမ်းထဲခွေ၍၊ အထွေ အထူး၊ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို၊ ဆည်းပူးသန့်ရှင်း ကြွယ်စေမင်း။ ထုံးတီး=ရှေးဟောင်းသဘော။

(၆) ဘေးဘိုး စဉ်ဆက်၊ မပျက် သုံးစွဲ၊ ကျင့်မြဲ လေ့လ၊ စာရိတ္တနှင့်၊ မိဘအလိုက်၊ စရိုက်ကျင့်ရိုး၊ အမျိုးနွယ်လျှင်၊ စောင့်စည်း ကြည့်၍၊ အယှဉ်အပေါင်း၊ ခင်ပွန်းကောင်းနှင့်၊ သူဟောင်း သက်ကြီး၊ ထုံးနည်းတီးကို၊ မငြီးမငွေ့၊ မှတ်ကျက် လေ့လျက်၊ ချောသွေစကား၊ စပ်ကြားသူပျက်၊ ကုန်းတိုက် ဖျက်သည်၊ ရက်ရက် မယုံလွယ်နှင့်မင်း။

စာရိတ္တ= အမူအကျင့်၊ အလေ့အလာ၊ စရိုက်= အမူအကျင့်၊
ချောသွေ=ချောပစ် ကုန်းတိုက်။

(ဏ) သူတော်တကာ၊ တတ်စရာသား၊ အဋ္ဌာရသ၊ သိပ္ပံအပြား၊
အတတ်များကို၊ မှတ်သား သတိ၊ ပညာရှိတို့၊ တတ်သိအပ်စွာ
ထိုသိပ္ပံကို၊ နံ့မျှလုံးခြုံ၊ မတတ်တုံလည်း၊ တစ်စုံတစ်ခု၊
တတ်အောင်ပြု၍၊ လူမှုအိမ်ထောင်၊ စီးပွားဆောင်လော့၊
ညဉ့်မှောင်မသိ၊ ကြက်မျက်စိသို့၊ မိမိ ကိုယ်ဖို့၊ အတတ် ချို့သော်၊
သူတို့ ပြစ်တင်၊ ဆင်းရဲ ဖြစ်အံ့၊ ထင်ထင် မျက်မြော်၊
မကော်ရော်သည်၊ အိုသော် သူမရယ်စေနှင့်မင်း။

အဋ္ဌာရသ=တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါး (၁၈)

(တ) ဃရာဝါသ၊ သမ္မာဓဟု၊ ကိစ္စမြားမြောင်၊ လူတို့ဘောင်၌၊
အိမ်ထောင်သက်မွေး၊ ခြန့်ယ် မြေးသား၊ လူရေးကျယ်စွာ၊
အဖြာဖြာကို၊ လိမ္မာအတတ်၊ ချားရဟတ်သို့၊ လှည့်ပတ်ပြီးမှ၊
ကြံတွက်ဆလျက်၊ လုံ့လပင်စည်၊ အရင်းတည်ကာ၊ ခက်ရှည်ပညာ၊
ချမ်းသာအသီး၊ ကြီးစရွေရွေ၊ အခလေ့ဖြင့်၊ မမေ့မကျန်၊ လူမှု
ပွန်လျက်၊ စောင်းမာန်မဲ့ဆုံး၊ တော်ဖြောင့်သုံး၍၊ နှလုံး သန့်စင်
ကြယ်စေမင်း။

ဃရာဝါသ=အိမ်၌နေခြင်း၊ အိမ်ထောင်ပြုခြင်း၊ သမ္မာဓ=
ကျဉ်းမြောင်း ကျပ်တည်းခြင်း၊ အခလေ့=ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်။

ထ) လေးကျွန်း ထိပ်ခေါင်၊ မြင်းမိုရ်တောင်နှင့်၊ ချိန်ဆောင်နှိုင်းလည်း၊
အတိုင်းမသိ၊ ကျေးဇူးရှိသည်၊ အမိကားတိုက်၊ သိုက်ကား မယား၊
သားကား နွယ်ဆက်၊ ခက်လက်မျိုးဆွေ၊ ကျွန်ခြွေရွေနှင့်၊ အုပ်တွေ
မကွဲ၊ လူခပဲအား၊ ဆင်းရဲဖျောက်ပယ်၊ ချမ်းသာကယ်၍၊ လူဝယ်
လူကောင်း၊ ဖြစ်တော်ရှောင်းဟု၊ လူပေါင်းပြောပ၊ ချီးမွမ်းရလျက်၊
ကြောင့်ကြဘေးဘျမ်း၊ ဖျောက်နိုင်စွမ်းသား၊ စိတ်ဝမ်း ဖြောင့်တန်း၊
ဆွခင်ပွန်းကို၊ ချစ်ပန်းနဲ့ မပြယ်စေနှင့်မင်း။

တိုက်=မှီခိုရာတိုက်အိမ်၊ သိုက်=အသိုက်အအုံ၊ ဘေးဘျမ်း=
ဘေးဘယာ၊ ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ။

စေ့မြေသိပ်သည်း၊ ရွေ့ရွေ့ဆည်းသား၊ စရည်းအိုးခွက်၊ ကြီးစွာ
လျက်လျှင်၊ တံစက်ကျများ၊ ပြည့်သောလားသို့၊ ပျား၏နည်းထုံး၊
မှတ်ကျင့်သုံး၍၊ ခြံခုံးတောင်ပို၊ ဖို့သည့်ခြင်းရာ၊ လူလိမ္မာတို့၊
ဥစ္စာဆည်းထွေ၊ တတ်လှစေလော့၊ ကြွက်သေ တစ်ခု၊ အရင်း
ပြု၍၊ ကြွယ်မှုတတ်ဆုံး၊ သူဌေးထုံးကို၊ နှလုံးမူလျက်၊ ကြံစည်
နက်၍၊ သူထက် လွန်ကဲ ကြွယ်စေမင်း။

စရည်း=အိုးကြီး၊ ခြံခုံး=ခြကောင်။

လုံ့လပညာ၊ လိမ္မာတတ်ကုံ၊ ဆင်စွယ်စုံသို့၊ ကိုယ်ယုံမြဲမြဲ၊
ကောင်းအောင်သံသား၊ လုပ်ကြံသေသတ်၊ ယောက်ျားမြတ်တို့၊
မှတ်သည့်အတိုင်း၊ ပြည့်လှိုင်းချမ်းသာ၊ စီးပွားရှာလော့၊
ပညာချို့တဲ့၊ လုံ့လမဲ့ဟု၊ ကဲ့ရဲ့သင်္ဂြိုဟ်၊ သူများဆိုလည်း၊ ကိုယ့်ကို
မချစ်၊ အကျင့်ညစ်သား၊ အပြစ်ဖွဲ့ဖို့၊ သူသွမ်းတို့ကား၊ မည်သို့
မသိ၊ ပျင်းရိရိလျှင်၊ ရှိသည်ကိုယ်ဖို့၊ ကုသိုလ် ပို့က၊ ငါတို့
နေရာ၊ စီးပွားလာအံ့၊ ကြမ္မာကိုချည်း၊ မှတ်ထင်ရည်းရှင့်၊
ကျင့်နည်းညံ့ဆုံး၊ သူပျက်ထုံးကို၊ နှလုံး မငြိတွယ်စေမင်း။

သံ=ရည်မှန်း၊ သင်္ဂြိုဟ်=သင်္ဂဟသင်္ဂြိုဟ်မှာ ချီးမြှောက်မှုကို
ဆိုသော်လည်း ကဲ့ရဲ့မှုနှင့်တွဲ၍ ဘမ်းစကားအနေဖြင့် မကောင်း
ဘက်၌ သုံးသည်။

ကြောင်းပါးခရီး၊ လမ်းအနီး၌၊ ပင်ထီးပညောင်၊ မြစ်တစ်ထောင်
နှင့်၊ မြားမြောင် ခက်လက်၊ ရွက်လည်းစိပ်စိပ်၊ စေ့စေ့ သိပ်လျက်၊
ရိပ်လည်း မြိုင်မြိုင်၊ လေမနိုင်လျှင်၊ ပြွတ်ခိုင်သီးမှည့်၊ အပြည့်
ကျေးငှက်၊ စားလျက်သောင်းသဲ၊ မှီဝဲလူဖိုလ်၊ ရိပ်ခိုအများ၊ ခရီး
သွားတို့၊ နေနားပျော်ရွှင်၊ ထိုသစ်ပင်ကား၊ ဝင်လာသသူ၊ ခပ်သိမ်း

လူကို၊ ဆာပူငြိမ်းအောင်၊ စီးပွားဆောင်သို့၊ လူ့ဘောင်
 ကောင်းကြွယ်၊ လူကံကယ်လည်း၊ ထိုနှယ် လည်းကောင်း၊ ဖြစ်တုံ
 ရှောင်း၍၊ မျိုးပေါင်းဆွေဝါး၊ လူအများကို၊ သနားကြင်နာ၊ စီးပွား
 ရှာ၍၊ မေတ္တာမကင်း၊ မစခြင်းဖြင့်၊ ထံရင်းမှိုကိုးကွယ်စေမင်း။
 ကြောင်းပါး=လမ်းကြောင်းအနီး၊ ပညောင်=ပြည်ညောင်ဟုဖတ်၊
 ညောင်ပင်ကြီးမျိုး၊ ကံကယ်=ပြည့်စုံသူ၊ ဆာပူ=ပူအိုက်ခြင်း။

(ပ) ပျူပျူငှာငှာ၊ လူတကာကို၊ သာသာချိုချို၊ ချစ်ဖွယ်ဆို၍၊ စိုစို
 ပြည်ပြည်၊ ချစ်မှုနည်နှင့်၊ လည်လည်ပတ်ပတ်၊ လောကဝတ်၌၊
 ပြတ်ပြတ်သားသား၊ အပြားပြားလျှင်၊ မှုများခပ်သိမ်း၊ ဆောင်တိုင်း
 ငြိမ်းလျက်၊ သူစိမ်းသူကျက်၊ ပေါင်းဖက်သရွေ့၊ မိဘတွေ့သို့၊
 မွေ့မွေ့လျော်လျော်၊ ပျော်ပျော်ပါးပါး၊ နှုတ်ချိုပျားနှင့်၊ ဝတ်စား
 ပေးပုံ၊ ဖြည့်ဖြူးနံ့လျက်၊ အလွံ့ကျွန်ကျေး၊ ဆွေသားမြေးကို၊
 ကျွေးမွေး မညှိုးငယ်စေမင်း။

လောကဝတ်=လောကွတ်၊ လူအချင်းချင်း ပြုရသောဝတ်၊
 သူကျက်=ချစ်ကျွမ်းဝင်သူ။

(ဖ) လောကသာရ၊ ကျမ်းအစ၌၊ ဆုံးမစကား၊ မျိုးလေးပါးတို့၊
 မှတ်သားစိမ့်ငှါ၊ ပျို့လင်္ကာဖြင့်၊ နည်းနာထွေပြား၊ လုံးပေါင်း
 ကြားသည်၊ တခြား ပထမပိုင်းတည်း။

လောကသာရပျို့ ပြီး၏။

မှတ်ချက်။ (က)မှ (ည)အထိ ပထမနှစ်သင်ရန်
 (ဋ)မှ (ထ)အထိ ဒုတိယနှစ်သင်ရန်
 (ဒ)မှ (ဖ)အထိ တတိယနှစ်သင်ရန်
 (ပြီးလျှင် ပထမနှစ်ကို ပြန်သင်ရန်)
 ယင်းကို သက္ကရာဇ် ၁၃၆၃(၂၀၀၁)မှ စတင်ပြဋ္ဌာန်းသည်။

သိင်္ဂါလောဝါဒဆုံးမစာနိဒါန်း

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်က ရာဇဂြိုဟ်ပြည်တွင် သူဌေးကြီးတစ်ဦး ရှိသည်။ သူဌေးကြီးသည် မြတ်စွာဘုရားအား ကြည်ညိုကိုးကွယ်သူ ဖြစ်သော်လည်း သူဌေးကြီး၏ တစ်ဦးတည်းသော သားဖြစ်သူ သိင်္ဂါလလုလင်ကား သာသနာတော်နှင့် မနီးစပ်ဘဲရှိနေလေရာ တစ်နေ့တွင် သူဌေးကြီးသည် သားဖြစ်သူအား ဤသို့မှာကြားလေသည်။ “ချစ်သား သိင်္ဂါလ ငါတို့မိဘများ မရှိသည့်အခါတွင် ချစ်သားသည် အရှေ့အနောက် တောင်မြောက် အထက်အောက်ဟူသော အရပ်ခြောက် မျက်နှာကို ရှိခိုးပါလော့” ဟု မှာကြားခဲ့လေသည်။ ထို့နောက် မကြာမီ သူဌေးကြီးနှင့် သူဌေးကြီးကတော်များ ကွယ်လွန်သွားကြလေသည်။ ထိုအခါ သားဖြစ်သူ သိင်္ဂါလလုလင်သည် ကွယ်လွန်သူ မိဘများ၏ အမှာစကားကို လိုက်နာရမည့် ထုံးတမ်းစဉ်လာအတိုင်း မြို့အပြင်ရှိ ရေကန်တွင် ရေချိုး၍ ကန်ဘောင်ပေါ်၌ အရပ်ခြောက်မျက်နှာကို ရှိခိုးနေလေသည်။ ထိုအချိန်တွင် မြတ်စွာဘုရားသည် သံဃာတော်များနှင့် ဆွမ်းခံကြွလာကာ သိင်္ဂါလလုလင်အနီးသို့ ရောက်တော်မူလာ၍ သိင်္ဂါလ၏ အပြုအမူကို မြင်သည်နှင့် မည်သည့်အမူကို ပြုပါသနည်းဟု မေးတော်မူ၏။ လုလင်က ဖခင်မှာကြားခဲ့သည့်အတိုင်း အရပ်ခြောက် မျက်နှာကို ရှိခိုးပါသည်ဟု လျှောက်သော် မြတ်စွာဘုရားက “အို ဒါယကာ ငါဘုရားသာသနာ၌ ရှိခိုးအပ်သော အရပ်ခြောက်မျက်နှာဟူသည်ကား ဤအရှေ့အနောက် တောင်မြောက် အထက်အောက်ဟူသော အရပ်ခြောက်မျက်နှာ မဟုတ်ပေ” ဟု မိန့်တော်မူကာ သိင်္ဂါလသတို့သားကို အကြောင်းပြု၍ ဤသိင်္ဂါလောဝါဒသုတ်ကို ဟောတော်မူလေသည်။

ယင်းသိင်္ဂါလသုတ်ခေါ် သိင်္ဂါလောဝါဒသုတ်ကား သုတ်သုံးကျမ်း ပါဠိတော်တွင် ပါထိကဝဂ်၌ ပါရှိ၍ အရပ်ခြောက်မျက်နှာ ဥပမာ

ပြုအပ်သော မိဘ၊ ဆရာသမား စသည်များနှင့် ရှိခိုးခြင်းနှင့်တူစွာ ကျင့်သုံးစရာ ကျင့်ဝတ်များကို ဟောတော်မူထားလေသည်။ ထို့ပြင် ထိုသုတ်တွင်ပင် လူတို့ကျင့်စရာ ဥစ္စာပျက်ကြောင်း၊ အပေါင်းအသင်း စသည့် ကျင့်စဉ်များလည်း ပါရှိပေသည်။

ဖော်ပြပါ ကျင့်ဝတ်တရား ကျင့်စဉ်များကို ရတနာပုံမြို့တည် နန်းတည်မင်းတရားကြီးလက်ထက် သာသနာပြုသင်္ဂဏဆရာတော်ကြီးက လွယ်ကူစွာ ကျက်မှတ်နိုင်ရန် ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာများ ရေးသားထားခဲ့ရာ ယင်းကို သိင်္ဂါလောဝါဒဆုံးမစာ ဟူသောအမည်ဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာများ လက်သုံးပြုကာ ကျက်မှတ်လေ့လာခဲ့ကြသည်။ ထို့ပြင် ဥစ္စာပျက် ကြောင်း စသော ကျက်မှတ် ကျင့်ဆောင်စရာများကိုလည်း စတုတ္ထ အင်းဝမြို့တည်မင်းလက်ထက် နာမည်ကျော် ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓက ဂိဟိဝိနယ ဆုံးမစာဟူသောအမည်ဖြင့် ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာများ ပြုစုထားခဲ့သည်။ ထိုသိင်္ဂါလောဝါဒဆောင်ပုဒ်များနှင့် ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓ၏ ဂိဟိဝိနယဆုံးမစာ ဆောင်ပုဒ်များကို ဤတွင် ထုတ်နုတ်ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

၃။ သိင်္ဂါလောဝါဒဆုံးမစာ

တစ်လောကလုံး၊ ညွတ်ရုံးဦးချ၊ နှိုင်းမမျှသား၊ ဘုရားရွှေစက်၊
ရောင်ပြုံးပြက်ကို၊ ဦးထက်တင်ထား၊ ရိုညွတ်တွား၍၊ သားနှင့်မိဘ၊
တပည့်စသည်၊ ပြုရအံ့ဝတ်၊ ချွတ်မှု ပါယ်ရွာ၊ လားမည့်တာကြောင့်၊
သုတ်ပါထေယျ၊ ကျမ်း၌ ပြသည်၊ လောကကျင့်ရာ၊ အကျဉ်းမှာပိမ့်၊
နတ်ရွာဖို့လုံးလုံး ကျင့်၍သုံး။

(က) သားသမီးကျင့်ဝတ် ငါးပါး

ကျွေးမွေးမပျက်၊ ဆောင်ရွက်စီမံ၊ မွေခံထိုက်စေ၊ လှူမျှဝေ၍၊
စောင့်လေမျိုးနွယ်၊ ဝတ်ငါးသွယ်၊ ကျင့်ဖွယ် သားတို့တာ။

(ခ) မိဘကျင့်ဝတ် ငါးပါး

မကောင်းမြစ်ထား၊ ကောင်းရာညွှန်လတ်၊ အတတ်သင်စေ၊
ပေးဝေ နှီးရင်း၊ ထိမ်းမြားခြင်းလျှင်၊ ဝတ်ငါးအင်၊
ဖခင်မယ်တို့တာ။

(ဂ) တပည့်ကျင့်ဝတ် ငါးပါး

ညီညာထကြွ၊ ဆုံးမနာယူ၊ လာမှုကြိုဆီး၊ ထံနီးလုပ်ကျွေး၊
သင်တွေ့အံ့ရွတ်၊ တပည့်ဝတ်၊ မချွတ် ငါးခုသာ။

(ဃ) ဆရာကျင့်ဝတ် ငါးပါး

အတတ်လည်း သင်၊ ပဲ့ပြင် ဆုံးမ၊ သိပ္ပံ မချန်၊ ဘေးရန်ဆီးကာ၊
သင့်ရာအပ်ပို့၊ ဆရာတို့၊ ကျင့်ဖို့ ဝတ်ငါးဖြာ။

၆၀

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(င) လင်ကျင့်ဝတ် ငါးပါး

မထေမဲ့ကင်း၊ အပ်နှင်းဥစ္စာ၊ မိစ္ဆာမမှား၊ ဝတ်စားဆင်ယင်၊
မြတ်နိုးကြင်၊ ငါးအင် လင်ကျင့်ရာ။

(စ) မယားကျင့်ဝတ် ငါးပါး

အိမ်တွင်းမှုလုပ်၊ သိမ်းထုပ်သေချာ၊ မိစ္ဆာကြည့်ရှောင်၊ လျော်
အောင်ဖြန့်ချိ၊ ပျင်းရိမမှု၊ ဝတ်ငါးဆူ၊ အိမ်သူ ကျင့်အပ်စွာ။

(ဆ) မိတ်ဆွေကျင့်ဝတ် ငါးပါး

ပေးကမ်းချီးမြှင့်၊ ကိုယ်နှင့်ယှဉ်ထား၊ စီးပွားဆောင်ရွက်၊
နှုတ်မြွက်ချိုသာ၊ သစ္စာမှန်စေ၊ ဝတ်ငါးထွေ၊ ကျင့်လေ မိတ်
သဟာ။

(ဇ) ကျေးဇူးတုံ့ပြန်သူ မိတ်ဆွေကျင့်ဝတ်ငါးပါး

မေ့လျော့စောင့်လှာ၊ ဥစ္စာစောင့်ရှောက်၊ ကြောက်လန့်ပယ်လေ့၊
ဘေးတွေ့မစွန့်၊ ဆက်ညွန့်သားမြေး၊ မြတ်လေးပူဇော်၊
ဤငါးဖော်ကား၊ ညီလျော်တို့လမ်း- ကျင့်ဝတ်တည်း။

(ဈ) သခင်ကျင့်ဝတ် ငါးပါး

ဝစ္စာကျွေးမွေး၊ ပြုရေးစီရင်၊ နာလျှင်ကုစေ၊ ငှဝေရသာ၊ အခါကို
လွှတ်၊ အရှင့်ဝတ်၊ မချွတ် ငါးခုသာ။

(ည) ကျွန်ကျင့်ဝတ် ငါးပါး

အိပ်သော်နောက်ကျ၊ ထသော်ကား ရှေး၊ ပေးမှယူအပ်၊ စေ့စပ်
ဆောင်ရွက်၊ ကျေးဇူးမြွက်၊ ငါးချက် ကျွန်ကျင့်ရာ။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

(၄) ဒါယကာကျင့်ဝတ် ငါးပါး

မေတ္တာစိတ်သက်၊ ဆောင်ရွက်ချစ်ကြင်၊ ခင်မင်နှုတ်ချို၊ လိုလျှင်
ဖိတ်ထား၊ တတ်အားလှူစေ၊ ဝတ်ငါးထွေ၊ ပြုလေ ဒါယကာ။

(၅) ရဟန်းကျင့်ဝတ် ခြောက်ပါး

မကောင်းမြစ်ထား၊ ကောင်းရာညွှန်လစ်၊ အသစ်ဟောကျူး၊
နာဖူးထပ်မံ၊ နတ်ထံတင်ရာ၊ မေတ္တာလည်းပြု၊ ရဟန်းမှု၊
ခြောက်ခု လွန်သေချာ။

ကျမ်းသိင်္ဂီလ၊ သုတ်ဝယ်ပြု၊ သုံးဝမြတ်ဆရာ။

ကျင့်ဝတ်မပြေ၊ ပါယ်လေးထွေ၊ လားလေ ရှည်မြင့်ကြာ။

ဤသည်ဝတ်ကုန်၊ ဆွေမျိုးစုံ၊ ခြောက်ဘုံထက်နတ်ရွာ။

လှည်းဘီးပြင်က၊ နားစောင့်ချသို့၊ မိဘနှင့်သား၊ မယားနှင့်လင်၊
အရှင်နှင့်ကျွန်၊ ထေရ်မွန်ဒကာ၊ မိတ်သဟာနှင့်၊ ဆရာတပည့်၊ တည့်တည့်
မချွတ်၊ ကျင့်ဝတ်စုံလင်၊ ဖြူသန့်စင်မှု၊ ရှင်လည်းမကွေ၊ သေလည်းမကွာ၊
နတ်ရွာလှူပြည်၊ လှည့်လည်အတူ၊ စံစားမှု၍၊ နိဗ္ဗူရေပြည်၊ ဝင်အံ့သည်
တည့်၊ မတည် ကျင့်ဝတ်၊ ချွတ်သူတို့မှာ၊ မလွတ်သာသည်၊ လေးရွာဖို့
လုံးလုံး လူဖြစ်ရှုံး။

သိင်္ဂီလောဝါဒဆုံးမစာ ပြီး၏။

၆၂

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

၄။ ဂိဟိဝိနယ ဆုံးမစာ

(က) ဥစ္စာပျက်ကြောင်း ခြောက်ပါး

သေစာသောက်စား၊ လမ်းသွားခါမဲ့၊ ရှုငဲ့သဘင်၊ ပျော်ရွှင်အန်လောင်း၊ မကောင်းမိတ်ဖျင်း၊ ပျင်းရိခြင်းကား၊ ယိုယွင်းဥစ္စာပျက်ကြောင်းတည်း။

(ခ) သေအရက်သောက်ခြင်း အပြစ်ခြောက်ပါး

ဥစ္စာယုတ်ခြင်း၊ ငြင်းခုံများစွာ၊ ရောဂါထူပြော၊ ကျော်စောမဲ့တုံ၊ မလုံအင်္ဂါ၊ ပညာနည်းရှား၊ ဤခြောက်ပါးကား၊ သောက်စားသေစာအပြစ်တည်း။

(ဂ) အခါမဲ့ သွားလာခြင်း အပြစ်ခြောက်ပါး

ကိုယ့်သားမယား၊ တခြားဥစ္စာ၊ လုံရာမဲ့ရှောင်း၊ မကောင်းအရာ၊ ရွံရှာလေအပ်၊ ယိုးစွပ်ရောက်မှု၊ ဆင်းရဲစု၊ ခြောက်ခု ခါမဲ့သွားပြစ်တည်း။

(ဃ) သဘင်ပွဲလမ်း အပြစ်ခြောက်ပါး

ကခြင်းတလီ၊ သီခြင်းတသီး၊ မှုတ်တီးတသင်း၊ ပြိန်ဖျင်းတအုပ်၊ လက်ခုပ်တတည်၊ အိုးစည်တဖြာ၊ ရှိရာရှာ၍၊ ဥစ္စာပျက်မှု၊ ဤခြောက်ခုကား၊ ကြည့်ရှုသဘင် အပြစ်တည်း။

(င) လောင်းကစားသူ အပြစ်ခြောက်ပါး

အောင်သူ ရန်ပွား၊ ရှုံးသားစိုးရိမ်၊ စည်းစိမ်လျော့ပါး၊ တရားသဘင်၊ မဝင်သက်သေ၊ မိတ်ဆွေနှိမ့်ဆို၊ မလိုထိမ်းမြား၊ ဤခြောက်ပါးကား၊ ပျော်ပါး ကြွေအန် အပြစ်တည်း။

(စ) မိတ်ဆွေပျက် ခြောက်ပါး

ကြွေအန်ကြူးထ၊ မိန်းမကြူးထွေ၊ သေစာကြူးမှု၊ အတုပြုငြား၊
လှည့်စားတထောက်၊ မျက်မှောက်လှည့်ချက်၊ နိုင်ထက်လုယူ၊
ဤသူခြောက်ပါး၊ မိတ်ဖြစ်လားကြောင့်၊ ပျက်ပြားမိတ်ဆွေ အပြစ်
တည်း။

(ဆ) ပျင်းရိခြင်း အပြစ်ခြောက်ပါး

အချမ်းပြင်းဝှန်၊ အလွန်ပူနိုး၊ မိုးချုပ်လှမော၊ စောလှလွန်းရောင်၊
ဆာလောင် ပြင်းပြ၊ ဝမ်းဝလွန်းထွေ၊ နေက ပညာ၊ မပွားရာသည်၊
ခြောက်ဖြာ ပျင်းသူအပြစ်တည်း။

(ဇ) အကြီးအကဲကျင့်ဝတ် ခြောက်ပါး

ထကြွ နိုးကြား၊ သနား သည်းခံ၊ ဓေဖန် ကြည့်ရှု၊ ဤခြောက်ခု
ကား၊ ကြီးသူ ကျင့်ရာ တရားတည်း။

(ဈ) ကိုယ်ကျိုးသာငဲ့သော အဆွေခင်ပွန်းတု လေးယောက်

လက်ချည်းလာ၍၊ ဥစ္စာဆောင်သယ်၊ နည်းငယ်ဖြင့်သာ၊ များစွာ
လိုရှိ၊ ဆားထိရောက်ခါ၊ ပြုလာတုံဘိ၊ မိမိကျိုးငှါ၊ မှီလာပေါင်းယှဉ်၊
လေးယောက် စဉ်ကား၊ အညဒတ္တုဟရတည်း။

(ည) နှုတ်ဖြင့်သာ ဟန်ဆောင်သော အဆွေခင်ပွန်းတု လေးယောက်

ရှေးဖြစ်စေ့စပ်၊ တထပ်နောက်မှီး၊ ချည်းစည်းသင်္ဂြိုဟ်၊ ပေးလိုစဟန်၊
ပစ္စုပ္ပန်မှု၊ ပြည့်ပျက်ပြား၊ ဤလေးပါးကား၊ မှတ်သား ဝစီပရမ
တည်း။

(၄) ချစ်ဖွယ်ကိုသာ ဆိုတတ်သော အဆွေခင်ပွန်းတု လေးယောက်
 မကောင်းခွင့်ပြု၊ ကောင်းမှုကိုလျှင်၊ ဆင်ခြင်မရှု၊ ခွင့်ပြုသည်ပင်၊
 ရှေ့တွင် ချီးမွမ်း၊ ဖုံးလွှမ်းကွယ်လျှင်၊ ကဲ့ရဲ့ချင်သည်၊ လေးအင်
 ပိယဘာဏီတည်း။

(၅) ပျက်စီးလွယ်သော လူလေးယောက်
 သောက်ထုတ်သေရက်၊ ညဉ့်နက်လမ်းသွား၊ ရှုစားသဘင်၊ ပျော်ရွှင်
 အန်စာ၊ လေးရပ်မှာပင်၊ တကွထင်သည်၊ လေးအင် ပါယသဟဲ
 တည်း။

(၆) ကျေးဇူးရွက်ဆောင်သော အဆွေခင်ပွန်းစစ် လေးယောက်
 မေ့လျော့စောင့်လာ၊ ဥစ္စာစောင့်ရှောက်၊ ဘေးရောက်ကိုးကွယ်၊
 ပြုဖွယ်ရှိက၊ နှစ်ဆဥစ္စာ၊ ချေးပေးလာသည်၊ လေးဖြာ ဥပကာရ
 တည်း။

(၇) ဆင်းရဲမကွာ ချမ်းသာမပစ်သော အဆွေခင်ပွန်းစစ် လေးယောက်
 လျှို့ဝှက်စကား၊ ကြားစေတုံလျက်၊ သူလျှို့ဝှက်၍၊ ဘေးတွေ့မစွန့်၊
 မတွန့်တိုပါ၊ သူ့ကိုညှာလျက်၊ ကိုယ့်သက်စွန့်မြောက်၊ ဤ
 လေးယောက်ကား၊ မျှလောက်ချမ်းသာ ဆင်းရဲတည်း။

(၈) အကျိုးစီးပွားကို ပြောကြားတတ်သော အဆွေခင်ပွန်းစစ်
 လေးယောက်
 မကောင်းမြစ်ထာ၊ ကောင်းရာသွင်းထား၊ မကြားစထောင်း၊
 အကြောင်းကြားလာ၊ နတ်ရွာလမ်းပြ၊ ဤလေးဝကား၊ မည်ရ
 အတ္တက္ခာယီတည်း။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

(တ) အစဉ်သနားတတ်သော အဆွေခင်ပွန်းစစ် လေးယောက်
ဥစ္စာခမ်းနား၊ မပွားသမြို့၊ မနှစ်လိုငြား၊ ပွားကရွှင်မြူး၊ ကျေးဇူးမဲ့ကို၊
ဆိုသော်တားမြစ်၊ ကျေးဇူးဖြစ်ကို၊ ဆိုသော်ချီးမွမ်း၊ သူတို့တမ်းကား၊
မိတ်ကျွမ်း အနုကမ္မတည်း။

(ထ) အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော အရပ်ခြောက်မျက်နှာ
အရှေ့မိဘ၊ တောင်မှဆရာ၊ နောက်မှာမယား၊ မြောက်ကား
မိတ်ဆွေ၊ အောက်ခြေကျွန်များ၊ အထက်ဖျားကား၊ ပုဏ္ဏားရဟန်း
ခြောက်ရပ်တည်း။

(ဒ) အလောင်းလျာတို့ အလိုတော်ခြောက်ပါး
လောဘ ဒေါသ၊ မောဟကင်းလို၊ တောခိုတဖြာ၊ ဆိတ်ရာ
ငြိမ်သက်၊ ဝဋ်မှထွက်၊ ခြောက်ချက် လောင်းလျာလိုတော်တည်း။

(ဓ) မပြတ်ဆင်ခြင်ရာသော တရားငါးပါး
အိုခြင်းတဖြာ၊ နာခြင်းတထွေ၊ သေခြင်းတခြား၊ ကွဲပြားတတန်၊
ကံလျှင် ဥစ္စာ၊ ဤငါးဖြာကို၊ မကွာ နေ့ည၊ ဉာဏ်သက်ဝင်၍
ဆင်ခြင်ကြ။

(န) အကျိုးဆောင်သောတရား တစ်ပါး
သေခြင်းတစ်ပါး၊ ဤတရားကား၊ စီးပွားမြားမြောင်၊ အကျိုးဆောင်
သည်၊ အိုအောင် အောက်မေ့စီးဖြန်းကြ။

ဂိဟိဝိနယဆုံးမစာ ပြီး၏။

၅။ လောကနိတိ ပါဠိနှင့် မြန်မာပြန်

(က) ပဏ္ဍိတကဏ္ဍ (ပညာရှိကို ဆိုရာအခန်း)

(၁) အလသဿ ကုတော သိပ္ပံ၊ အသိပ္ပဿ ကုတော ဓနံ။
အဓနဿ ကုတော မိတ္တံ၊ အမိတ္တဿ ကုတော သုခံ။
အသုခဿ ကုတော ပုညံ၊ အပုညဿ ကုတော ဝရံ။

မြန်မာပြန်။ ။ပျင်းသောသူအား အတတ်မရှိ။ အတတ်မရှိသူအား ဥစ္စာမရှိ။ ဥစ္စာမရှိသူအား မိတ်ဆွေမရှိ။ မိတ်ဆွေမရှိသူအား ချမ်းသာခြင်း မရှိ။ ချမ်းသာခြင်း မရှိသူကား ကောင်းမှု မပြုနိုင်။ ကောင်းမှု မပြုနိုင် သူကား နိဗ္ဗာန်ကို မရနိုင်။

(၂) သိပ္ပါသမံ ဓနံ နတ္ထိ၊ သိပ္ပံ စောရာ န ဂဏ္ဍိ။
ဣဓ လောကေ သိပ္ပံ မိတ္တံ၊ ပရလောကေ သုခါဝဟံ။

မြန်မာပြန်။ ။အတတ်နှင့်တူသော ဥစ္စာသည် မရှိ။ အတတ်ကို ခိုးသူတို့ မခိုးနိုင်။ ယင်းအတတ်သည် ယခုဖြစ်ဆဲ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အဆွေ ခင်ပွန်းဖြစ်၏။ တမလွန်လောက၌ ချမ်းသာကို ဆောင်တတ်၏။

(၃) အပ္ပကံ နာတိမညေယျ၊ စိတ္တေ သုတံ နိဓာပယေ။
ဝမ္မိကောဒကပိန္နုဝ၊ စိရေန ပရိပူရတိ။

မြန်မာပြန်။ ။အကြားအမြင်ပညာကို နည်း၏ဟု မအောက်မေ့ရာ၊ ကြားသမျှမြင်သမျှကို စိတ်၌ မှတ်ထားရာ၏။ ခြကောင်လေးများ အကြိမ်ကြိမ်စု၍ တောင်ပို့ကြီးဖြစ်လာသကဲ့သို့၊ အိုးစရည်းကြီး၌ တစ်စက် တစ်စက် ကျဖန်များ၍ ပြည့်လျှံလာသော ရေပေါက်ကဲ့သို့၊ အဖန်ဖန် မှတ်ထားသည့် ပညာသည်လည်း ကြာမြင့်သောအခါ မိမိမှာ ပြည့်စုံလာ နိုင်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

(၄) ခုဒ္ဒေါတိ နာတိမညေယျ၊ ဝိဇ္ဇံ ဝါ သိပ္ပ မထဝါ။

ဧကမ္ပိ ပရိယာဒါတံ၊ ဇီဝိတကပ္ပကာရဏံ။

မြန်မာပြန်။ ။နုတ်မှပညာကို ဖြစ်စေ၊ လက်မှပညာကို ဖြစ်စေ သေးငယ်၏ဟု မအောက်မေ့၊ မမှတ်ထင်ရာ၊ ကုန်စင်အောင်တတ်မှု တစ်ခုသော အတတ်သည်သော်လည်း အသက်မွေးကြောင်းဖြစ်သည်သာ။

(၅) သေလေ သေလေ န မဏိကံ၊ ဂဇေ ဂဇေ န မုတ္တိကံ။

ဝနေ ဝနေ န စန္ဒနံ၊ ဌာနေ ဌာနေ န ပဏ္ဍိတံ။

မြန်မာပြန်။ ။တောင်ဟူသမျှ၌ ပတ္တမြားမရှိ။ ဆင်ဟူသမျှ၌ အမြူတေ(ပုလဲ)မရှိ။ တောဟူသမျှ၌ စန္ဒကူးမရှိ။ အရပ်တိုင်း အရပ်တိုင်း၌ ပညာရှိသုခမိန် မရှိ။

(၆) ပဏ္ဍိတော သုတသမ္ပန္နော၊ ယတ္ထ အတ္ထိတိ စေ သုတော။

မဟုဿာဟေန တံ ဌာနံ၊ ဂန္ထဗ္ဗံ သုတေသိနာ။

မြန်မာပြန်။ ။သုတနှင့် ပြည့်စုံသော ပညာရှိသည် အကြင်အရပ်၌ ရှိ၏ဟု အကယ်၍ကြားလျှင် ထိုအရပ်သို့ သုတရှာသော အမျိုးကောင်း သားသည် သည်းစွာ(ပြင်းထန်စွာ) အားထုတ်၍ သွားရမည်။

(၇) သိနေ သိပ္ပံ သိနေ ဓနံ၊ သိနေ ပဗ္ဗတမာရဟံ။

သိနေ ကာမဿ ကောဓဿ၊ ဣမေ ပဉ္စ သိနေ သိနေ။

မြန်မာပြန်။ ။အတတ်ကို ဖြည်းဖြည်း သင်ရာ၏။ ဥစ္စာကို ဖြည်းဖြည်း ရှာရာ၏။ တောင်ကို တက်သောသူသည် ဖြည်းဖြည်း တက်ရာ၏။ ကာမဂုဏ်ကို ဖြည်းဖြည်း အလိုရှိရာ၏။ အမျက်ဒေါသကို

ဖြည်းဖြည်း ထွက်ရာ၏။ ဤငါးပါးတို့ကို တဖြည်းဖြည်းတစတစသာ အလိုရှိရမည်။

(၈) သုတိ သမ္မုတိ သင်္ချာ စ၊ ယောဂါ နိတိ ဝိသေသကာ။

ဂန္ဓဗ္ဗာ ဂဏိကာ စေဝ၊ ဓနုဗေဒါ စ ပူရဏာ။

မြန်မာပြန်။ ။အကြားအမြင်အတတ်၊ ဓမ္မသတ် ရာဇသတ်အတတ်၊ ဂဏန်းသင်္ချာအတတ်၊ တံစဉ်း စူးဆောက်စသော လက်သမားအတတ်၊ နိတိကျမ်း အတတ်၊ ယာယီ ယတြာ စသော ဗျာကရဏ်းအတတ်၊ စောင်းငြင်း စသော ကဗျာလင်္ကာအတတ်၊ လက်ချိုးရေတွက်သည့် အတတ်၊ ဒူးလေး လင်းလေးအတတ်၊ စကားဟောင်း ထုံးဟောင်း သမိုင်းရာဇဝင်အတတ်။

(၉) တိကိစ္ဆာ ဣတိဟာသာ စ၊ ဇောတိ မာယာ စ ဆန္ဒတိ။

ကေတု မန္တာ စ သဒ္ဓါ စ၊ သိပ္ပါဠာရသကာ ဣမေ။

မြန်မာပြန်။ ။ဆေးအတတ်၊ ရယ်ရွှင်မှုဟာသအတတ်၊ ဗေဒင် အတတ်၊ လှည့်ပတ်တတ်သော မျက်လှည့်အတတ်၊ ဆန်းကျမ်းအတတ်၊ သံတမန်အတတ်၊ မန္တန်အတတ်၊ သဒ္ဓါကျမ်းအတတ်၊ ဤသည်တို့ကား အတတ် တစ်ဆယ့်ရှစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

(၁၀) အပုဋ္ဌော ပဏ္ဍိတော ဘေရီ၊ ပဇ္ဇေန္နော ဟောတိ ပုစ္ဆိတော။

ဗာလော ပုဋ္ဌော အပုဋ္ဌောပိ၊ ဗဟုမ္ပိ ဘဏတေ သဒါ။

မြန်မာပြန်။ ။လောက၌ ပညာရှိမည်သည် သူမမေးမူ စည်ကြီး သဖွယ်ဖြစ်၏။ သူမေးလာမူ မိုးကြီးသဖွယ်ဖြစ်၏။ သူမိုက်သည်ကား မေးသော်ရှိ မမေးသော်ရှိ အခါခပ်သိမ်း များစွာ ပြောဟောတတ်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

(၁၁) ပေါ်ထွက်ကေသု စ ယံ သိပ္ပံ၊ ပရဟတ္ထေသု ယံ ဓနံ။

ယထာကိစ္စေ သမုပ္ပန္နော၊ န တံ သိပ္ပံ န တံ ဓနံ။

မြန်မာပြန်။ ။ပေစာအုပ်တို့၌ ရှိသောအတတ်၊ သူတစ်ပါးလက် တို့၌ ရှိသောဥစ္စာသည် ပြုဖွယ်ကိစ္စရှိသောအခါ မရနိုင်သောကြောင့် အတတ်မမည်၊ ဥစ္စာမမည်။ မိမိဝမ်း၌ရှိသော အတတ်သည်သာ အတတ် မည်၏။ မိမိလက်၌ရှိသော ဥစ္စာသည်သာ ဥစ္စာမည်၏။

(၁၂) ဇလပ္ပမာဏံ ကုမုဒနာဠု၊ ကုလပ္ပမာဏံ ဝိနယောပဓာနံ။

ဗျတ္တိပ္ပမာဏံ ကထိတဝါကျံ၊ ပထဝိပ္ပမာဏံ တိဏမိလာတံ။

မြန်မာပြန်။ ။လောက၌ ရေတိမ် ရေနက်ကို ကြာရိုးကို မြင်သဖြင့် သိနိုင်၏။ အမျိုးယုတ်မြတ်ကိုကား ကိုယ်အမူရာ နှုတ်အမူရာ(ထိုသူ၏ အကျင့်)အားဖြင့် သိနိုင်၏။ ပညာရှိ မရှိကိုကား ပြောဆိုသောစကားကို ထောက်ချင့်၍ သိနိုင်၏။ မြေကောင်း မကောင်းကိုကား မြက်ညှိုး မညှိုးကို မြင်သဖြင့် သိနိုင်၏။

(၁၃) အပ္ပဿုတော သုတံ အပ္ပံ၊ ဗဟံ မညတိ မာနဝါ။

သိန္နုဒကမပဿန္တော၊ ကူပေ တောယံဝ မဏ္ဍုကော။

မြန်မာပြန်။ ။လောက၌ နည်းသောသုတရှိသောသူသည် အနည်း ငယ်သောသုတကို အများကြီးအောက်မေ့လျက် မာန်တက်တတ်၏။ ဥပမာကား သမုဒ္ဒရာရေကို မမြင်ဖူးသော ဖားသူငယ်သည် တွင်း၌ ရေကို အများကြီးထင်သကဲ့သို့ ထင်တတ်၏။

(၁၄) ပဌမံ ပရာဇယေ သိပ္ပံ၊ ဒုတိယံ ပရာဇယေ ဓနံ။

တတိယံ ပရာဇယေ ဓမ္မံ၊ စတုတ္ထံ ကိံ ကရိဿတိ။

မြန်မာပြန်။ ။လောက၌ အကြင်သူသည် ပထမအရွယ်၌ အတတ်
ပညာ၊ ဒုတိယအရွယ်၌ ဥစ္စာ၊ တတိယအရွယ်၌ တရားကို မရအံ့။
ထိုသူသည် စတုတ္ထအရွယ်၌မူကား အသို့မူစအံ့နည်း။ ဘာကိုမျှ မရနိုင်ပြီ။

(၁၅) ဗျတ္တ ပုတြာ ကိမလသော၊ အဗျတ္တော ဘာရဟာရကော။

ဗျတ္တကော ပူဇိတော လောကေ၊ ဗျတ္တ ပုတြာ ဒိနေ ဒိနေ။

မြန်မာပြန်။ ။အိုသားသမီးများ တပည့်သားတို့၊ အတတ်ပညာကို
ကြိုးစား၍ သင်ကြကုန်လော့။ အဘယ့်ကြောင့် ပျင်းရိကြကုန်သနည်း။
ပညာမရှိသော သူသည် သူ၏ ဝန်ထမ်းဖြစ်တတ်၏။ လောက၌
ပညာရှိသောသူကို သူတစ်ပါးတို့ ပူဇော်အပ်၏။ ထို့ကြောင့် ချစ်သား
ချစ်သမီးတို့ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း ပညာသင်ကြကုန်လော့။

(၁၆) မာတာ ဝေရီ ပိတာ သတြု၊ ကေန ဗာလေ န သိက္ခိတော။

သဘာမဇ္ဈေ န သောဘတိ၊ ဟံသမဇ္ဈေ ဗကော ယထာ။

မြန်မာပြန်။ ။သားအား ပညာမသင်ပေးသော မိဘသည် သား၏
ရန်သူမည်၏။ ပညာမတတ်သော သားသည်လည်း ဟင်္သာအလယ်၌
ဗျိုင်းကဲ့သို့ သဘင်အလယ်၌ မတင့်တယ်။

(၁၇) ကဏ္ဍကာဂိရိ ကော တိက္ခတိ၊

ကော အဇ္ဇနံ မိဂက္ခိယံ။

ဥပ္ပလဿ ပလ္လလေ ကော သုဂန္ဓံ၊

ကုလပုတ္တရူပေါ ကော ပဝတ္တတိ သာမံဘာဝေါ။

မြန်မာပြန်။ ။တောင်ချောက်ကြား၌ ပေါက်ရောက်သော ဆူးသည်
မည်သူမျှ ချွန်၍ ထက်သည်မဟုတ်၊ အလိုလိုသာ ထက်၏။ သမင်တို့၏

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

မျက်စိသည် မည်သူမျှ မျက်စဉ်းခတ်၍ ကြည်သည်မဟုတ်၊ အလိုလိုသာ ကြည်၏။ ရွံ့နွံ၌ပေါက်သော ကြာသည် မည်သူမျှ အနံ့ကောင်းထည့်၍ မွှေးသည်မဟုတ်၊ အလိုလိုသာ မွှေးနေ၏။ အမျိုးကောင်းသားတို့၏ ယဉ်ကျေးလိမ္မာသော သဘောသည်လည်း မည်သူမျှပြု၍ ဖြစ်သည် မဟုတ်၊ သူ့သဘာဝအတိုင်းသာ ဖြစ်၏။

(၁၈) န ရသံ အကောတမ္ဗလံ၊ အဓနဿာလကံတမ္ဗိ။

အလောဏကံ တု ဗျဉ္ဇနံ၊ ဗျာကရဏံ အသိပ္ပဿ။

မြန်မာပြန်။ ။ထုံးမပါသော ကွမ်း၊ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာမရှိသော သူ၏ တန်ဆာဆင်ခြင်း၊ ဆားမပါသော ဟင်း၊ အတတ်ပညာမရှိသော သူ၏ ပျို့ကဗျာဖွဲ့ခြင်း၊ ဤလေးမျိုးကား အရသာမရှိ။

(၁၉) သုဿုသာ သုတသမ္ပန္နော၊ သုတပညာယ ဝဗုတိ။

ပညာယ အတ္ထံ ဇာနာတိ၊ ဉာတော အတ္ထော သုခါဝဟော။

မြန်မာပြန်။ ။နာမှတ်ခြင်းတွင် ကောင်းစွာအားထုတ်သော သူသည် သုတနှင့် ပြည့်စုံ၏။ သုတပညာဖြင့် ကြီးပွားတိုးတက်နိုင်၏။ သုတပညာဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိ၏။ သိအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ် သည် ချမ်းသာကို ဆောင်တတ်၏။

(၂၀) ဘောဇနံ မေထုနံ နိဒ္ဒါ၊ ဂေါဏော ပေါသေပိ ဝိဇ္ဇတိ။

ဝိဇ္ဇာ ဝိသေသော ပေါသဿ၊ တံဟီနော ဂေါသမော ဘဝေ။

မြန်မာပြန်။ ။လောက၌ စားခြင်း၊ မေထုန်မှီဝဲခြင်း၊ အိပ်ခြင်း သုံးမျိုး ကား နွား၌လည်း ရှိ၏။ ယောက်ျား၌လည်း ရှိ၏။ အတတ်ပညာသည် သာ ယောက်ျား၏ အထူးဖြစ်၏။ ထိုအတတ်ပညာမှ ယုတ်မှုကား နွားနှင့် တူတော့၏။

(၂၁) နတ္ထိ ဝိဇ္ဇာသမံ မိတ္တံ၊ န စ ဗျာဓိသမော ရိပု။

န စ အတ္တသမံ ပေမံ၊ န စ ကမ္မသမံ ဗလံ။

မြန်မာပြန်။ ။လောက၌ အတတ်နှင့်တူသော အဆွေခင်ပွန်း မည်သည် မရှိ။ အနာနှင့်တူသော ရန်သူမည်သည် မရှိ။ ကိုယ်နှင့်တူသော ချစ်သူမည်သည် မရှိ။ ကံနှင့်တူသော ခွန်အားမည်သည် မရှိ။

(၂၂) ဟံသော မဇ္ဈေ န ကာကာနံ၊ သီဟော ဂုန္နံ န သောဘတေ။

ဂတြာမဇ္ဈေ တုရင်္ဂေါ၊ ဗာလမဇ္ဈေ စ ပဏ္ဍိတော။

မြန်မာပြန်။ ။ဟင်္သာသည် ကျီးတို့၏ အလယ်၌ မတင့်တယ်။ ခြင်္သေ့သည် နွားတို့၏ အလယ်၌ မတင့်တယ်။ မြင်းသည် မြည်းတို့၏ အလယ်၌ မတင့်တယ်။ ပညာရှိသည် သူမိုက်တို့၏ အလယ်၌ မတင့်တယ်။

(၂၃) ယာဝဇီဝမ္ပိ စေ ဗာလော၊ ပဏ္ဍိတံ ပယိရပါသတိ။

န သော ဓမ္မံ ဝိဇာနာတိ၊ ဒဗ္ဗိ သူပရသံ ယထာ။

မြန်မာပြန်။ ။သူမိုက်သည် အသက်ထက်ဆုံးလည်း ပညာရှိကို အကယ်၍ ဆည်းကပ်စေကာမူ ထိုသူမိုက်သည် တရားကို မသိနိုင်။ ဥပမာအားဖြင့် ယောက်ျားချိုရွန်းသည် ဟင်း၏အရသာကို မသိသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။

(၂၄) မုဟုတ္တမပိ စေ ဝိညု၊ ပဏ္ဍိတံ ပယိရပါသတိ။

ခိပ္ပံ ဓမ္မံ ဝိဇာနာတိ၊ ဇိဝှါ သူပရသံ ယထာ။

မြန်မာပြန်။ ။ပညာရှိသည် တစ်ခဏမျှလည်း ပညာရှိကို အကယ်၍

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

ဆည်းကပ်ငြားအံ့၊ လျင်မြန်စွာ တရားကို သိနိုင်၏။ ဥပမာအားဖြင့် လျှာသည် ဟင်း၏အရသာကို သိသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။

(၂၅) ဝိနာ သတ္တံ န ဂစ္ဆေယျ၊ သူရော သင်္ဂါမဘူမိယံ။

ပဏ္ဍိတွဒ္ဓဂ္ဂ ဝါဏိဇော၊ ဝိဒေသဂမနော တထာ။

မြန်မာပြန်။ ။ရဲရင့်သောသူသည် လက်နက်မပါဘဲ စစ်မြေအရပ်သို့ မသွားရာ။ ထို့အတူ ပညာရှိသည် ကျမ်းဂန်နှင့်ကင်း၍ စကားမဆိုရာ။ အစွန့်ရှည်သော ခရီးသို့ သွားသော ကုန်သည်သည် အဖော်နှင့် ကင်း၍ မသွားရာ။ တိုင်းခြားနိုင်ငံသို့ သွားသော သူသည် အဖော်နှင့်ကင်း၍ မသွားရာ။

(၂၆) ဓနနာသံ မနောတာပံ၊ ဃရေ ဒုစ္စရိတာနိ စ။

ဝဇ္ဇနဉ္စ အဝမာနံ၊ ပဏ္ဍိတော န ပကာသယေ။

မြန်မာပြန်။ ။ဥစ္စာပျက်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ စိတ်နှလုံးပူပန်နွမ်းနယ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အိမ်၌ မကောင်းမှုကို ပြုကျင့်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ လှည့်ပတ်ခံရခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ မထီမဲ့မြင်အပြုခံရခြင်းကိုလည်းကောင်း ပညာရှိသည် ထင်ရှားမပြရာ။

(၂၇) ပတ္တာနုရူပကံ ဝါကျံ၊ သဘာဝရူပကံ ပိယံ။

အတ္တာနုရူပကံ ကောဓံ၊ ယော ဇာနာတိ သ ပဏ္ဍိတော။

မြန်မာပြန်။ ။အရေးအခွင့်ရောက်သည်နှင့် လျော်သော စကားကို ဆိုခြင်း၊ ကိုယ့်နှင့် လျောက်ပတ်သော ချစ်သူကို ရှာခြင်း၊ ကိုယ်နှင့် တန်ရုံသာ အမျက်ထွက်ခြင်း၊ ဤသုံးပါးကို သိတတ်သောသူသည် ပညာရှိမည်၏။

(၂၈) အဓနဿ ရသံ ခါဒါ၊ အဗလဿ ဟတာရတာ။

အပ္ပညဿ ဝါကျကထာ၊ ဥမ္မတ္တကသမာ ဣမေ။

မြန်မာပြန်။ ။ဥစ္စာမရှိဘဲ အရသာအစားကြူးသောသူ၊ ခွန်အား မရှိဘဲ အသတ်အပုတ်ကြိုက်တတ်သောသူ၊ ပညာမရှိဘဲ စကားလိုလား သောသူ၊ ဤသူတို့ကား သူရူးနှင့် တူကုန်၏။

(၂၉) အနဂါယံ ဂမယန္တော၊ အပုစ္ဆံ ဗဟုဘာသကော။

အတ္တဂုဏံ ပကာသေန္တော၊ တိဝိဓံ ဟိနလက္ခဏံ။

မြန်မာပြန်။ ။သူမခေါ်ဘဲ သူ့အိမ်သို့ သွားဖန်များသူ၊ သူမမေးဘဲ များစွာ ပြောဟောတတ်သူ၊ မိမိဂုဏ်ကို ပလွှားဝါကြွားတတ်သူ၊ ဤသူသုံးယောက်ကား သူယုတ်မာ၏ လက္ခဏာဖြစ်သည်။

(၃၀) အပ္ပရူပေါ ဗဟုံဘာသော၊ အပ္ပပညော ပကာသိတော။

အပ္ပပူရော ဃဋ္ဌော ခေါဘော၊ အပ္ပခီရာ ဂါဝီ စလေ။

မြန်မာပြန်။ ။အဆင်းမရှိသောသူသည် စကားများတတ်၏ ပညာ နည်းသော သူသည် ထင်ရှားပြတတ်၏။ ရေမပြည့်သော အိုးသည် ဘောင်ဘင်ခတ်တတ်၏။ နို့ရည်မထွက်သော နွားမသည် ကျောက်ကန် တတ်၏။

(၃၁) မဏ္ဍုကေပိ ဥကြေ သီဟေ၊ ကာကဂ္ဂဟေ ပိယေ ပိယေ။

အပဏ္ဍိပိ ပဏ္ဍိ ဟုတွာ၊ ဓီရာ ပုစ္ဆေ ငယေ ငယေ။

မြန်မာပြန်။ ။ဖားသူငယ်သည် ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်တတ်ရုံမျှဖြင့် ခြင်္သေ့ဟု ထင်၏။ ကျီးချီခံရမှုကား ချစ်ဆွေ ချစ်ဆွေဟု ယောင်ယမ်း

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

မြည်တတ်၏။ ပညာမရှိသော သူမိုက်သည်လည်း မိမိကိုယ်ကို ပညာရှိဟု ထင်ပြီးလျှင် ပညာရှိတို့က မေးသောအခါ ငါ့ရှင် ငါ့ရှင်ဟု ချစ်ဖွယ်သော စကားကို ဆို၍ ပရိယာယ်သုံးတတ်၏။

(၃၂) မဏ္ဍုကေပိ ဥကြေ သီဟေ၊ သူကရေပိ ဥဟေ ဒီပေ။

ဗိဇ္ဇာရေ သဒိသေ ဗျဠေ၊ သဗ္ဗဓီရေ သိပ္ပသမေ။

မြန်မာပြန်။ ။ဖားသူငယ်သည်လည်း ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်ချင်းတူကာ မျှဖြင့် ခြင်္သေ့ မဖြစ်နိုင်။ ဝက်သည်လည်း အုတ်အုတ် မြည်တတ်ကာမျှဖြင့် ကျားသစ် မဖြစ်နိုင်။ ကြောင်သည်လည်း သဏ္ဍာန်တူကာမျှဖြင့် ကျား မဖြစ်နိုင်။ အနည်းငယ်တတ်ထားသည့် အတတ်ပညာချင်း တူကာမျှဖြင့် အလုံးစုံတတ်သည့် ပညာရှိကြီး မဖြစ်နိုင်။

(၃၃) န တိတ္ထိ ရာဇာ ဓနမိ၊ ပဏ္ဍိတောပိ သုဘာသိတေ။

စက္ခုမ္ပိ ပိယဒဿနေ၊ ဇလေ သာဂရော န တိတ္ထိ။

မြန်မာပြန်။ ။မင်းတို့သဘောမည်သည် ဥစ္စာ၌ ရောင့်ရဲခြင်းမရှိ။ ပညာရှိသည်လည်း စကားကောင်း၌ ရောင့်ရဲခြင်းမရှိ။ မျက်စိသည်လည်း ချစ်သောသူကို မြင်ခြင်း၌ ရောင့်ရဲတင်းတိမ်ခြင်းမရှိ။ သမုဒ္ဒရာသည်လည်း ရေ၌ ရောင့်ရဲတင်းတိမ်ခြင်းမရှိ။

(၃၄) ရူပယောဗ္ဗနသမ္ပန္နာ၊ ဝိသာလကုလသမ္ဘဝါ။

ဝိဇ္ဇာဟီနာ န သောဘန္တိ၊ နိဂန္ဓာ ဣဝ ကိံသုကာ။

မြန်မာပြန်။ ။အဆင်းအရွယ်နှင့် ပြည့်စုံ၍ ပြန့်ပြောကြွယ်ဝသော အမျိုး၌ ဖြစ်စေကာမူ အတတ်ပညာမှ ယုတ်မူ အမှန်ပင် မတင့်တယ်။

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(၃) ယထာ ဥဒုမ္မရပက္ကာ၊ ဗဟိ ရတ္တကမေဝ စ။

အန္တော ကိမိလသမ္ပုဏ္ဏာ၊ ဧဝံ ဒုဇ္ဇနဟဒယာ။

မြန်မာပြန်။ ။ရေသဖန်းသီးမှည့်တို့သည် အပြင်၌ နီမြန်းလျက် အဆင်းလှကုန်သော်လည်း အတွင်း၌မူ ပိုးလောက်အတိ ပြည့်ကုန်၏သို့ သူယုတ်မာတို့၏ စိတ်နှလုံးတို့သည်လည်း ဤနည်းတူ ဖြစ်ကုန်၏။

(၄) ယထာပိ ပနသပက္ကာ၊ ဗဟိ ကဏ္ဍကမေဝ စ။

အန္တော အမတသမ္ပန္နာ၊ ဧဝံ သုဇ္ဇနဟဒယာ။

မြန်မာပြန်။ ။ပိနွဲသီးမှည့်တို့သည် အပြင်၌ ဆူးအတိပြီး၍ အကျည်းတန်ကုန်သော်လည်း အတွင်း၌မူကား ချိုမြိန်သောအရသာနှင့် ပြည့်စုံကုန်၏သို့ သူတော်ကောင်းတို့၏ စိတ်နှလုံးတို့သည်လည်း ဤနည်းတူ ဖြစ်ကုန်၏။

(၅) သုက္ခောပိ စန္ဒနတရ န ဇဟာတိ ဂန္ဓံ၊

နာဂေါ ဂတော နရမုခေ န ဇဟာတိ လီဠံ။

ယန္တာဂတော မဓုရသံ န ဇဟာတိ ဥဗ္ဗု၊

ဒုက္ခောပိ ပဏ္ဍိတဇနော န ဇဟာတိ ဓမ္မံ။

မြန်မာပြန်။ ။စန္ဒကူးပင်သည် ခြောက်သွေ့နေသော်လည်း အနံ့ကို မစွန့်။ ဆင်ပြောင်သည် စစ်မြေပြင်သို့ ရောက်သော်လည်း လူတို့၏ မျက်မှောက်၌ တင့်တယ်ခြင်းကို မစွန့်။ ကြံသည် စက်ယန္တရားဝသို့ ရောက်သော်လည်း ချိုသောအရသာကို မစွန့်။ ပညာရှိသူတော်ကောင်းသည် ဆင်းရဲခြင်းသို့ ရောက်သော်လည်း သူတော်ကောင်းတရားကို မစွန့်သည်သာ။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

(၆) သီဟော နာမ ဇိဃတ္တာပိ၊ ပဏ္ဏာဒီနိ န ခါဒတိ။

သီဟော နာမ ကိသော စာပိ၊ နာဂမံသံ န ခါဒတိ။

မြန်မာပြန်။ ။ ခြင်္သေ့မည်သည် မွတ်သိပ်သော်လည်း သစ်ရွက်
မြက် စသည်တို့ကို မစား။ ကြုံလှီသော်လည်း ဆင်သားကို မစား။

(၇) ကုလဇာတော ကုလပုတ္တော၊ ကုလဝံသသုရက္ခကော။

အတ္တနာ ဒုက္ခပတ္တောပိ၊ ဟိနကမ္မံ န ကာရယေ။

မြန်မာပြန်။ ။ မြင့်မြတ်သောအမျိုး၌ဖြစ်သော အမျိုးအနွယ်ကို
စောင့်ရှောက်တတ်သည့် အမျိုးကောင်းသားသည် မိမိသည် ဆင်းရဲခြင်းသို့
ရောက်သော်လည်း ယုတ်မာသော အမှုကို မပြုလုပ်။

(၈) စန္ဒနံ သီတလံ လောကေ၊ တတော စန္ဒံဝ သီတလံ။

စန္ဒစန္ဒနသီတမှာ၊ သာဓုဝါကျံ သုဘာသိတံ။

မြန်မာပြန်။ ။ လောက၌ စန္ဒကူးသည် ချမ်းမြေ့၏။ ထိုစန္ဒကူးထက်
လရောင်သည် ပို၍ချမ်းမြေ့၏။ လနှင့် စန္ဒကူးတို့ ချမ်းမြေ့သည်ထက်
ကောင်းစွာဆိုအပ်သော သူတော်ကောင်းတို့၏ စကားသည် ပို၍
ချမ်းမြေ့၏။

(၉) ဥဒေတိ ဘာဏု ပစ္ဆိမေ၊ မေရုရာဇာပိ နမတိ။

သီတလံ ယဒိ နရဂ္ဂိ၊ ပဗ္ဗတဂ္ဂေ စ ဥပ္ပလံ။

ဝိကသေ န ဝိပရိတံ၊ သာဓုဝါစာ ကုဒါစနံ။

မြန်မာပြန်။ ။ ရောင်ခြည်တစ်ထောင် အလင်းဓာတ်ဆောင်သော
နေမင်းသည် အနောက်မျက်နှာ၌ ထွက်သော် ထွက်ရာ၏။
မြင်းမိုရ်တောင်မင်းသည်လည်း ညွတ်ကိုင်းသော် ညွတ်ကိုင်းရာ၏။
ငရဲမီးသည်လည်း အေးသော် အေးရာ၏။ ကြာသည်လည်း တောင်ထိပ်၌

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ပွင့်သော် ပွင့်ရာ၏။ ဤသို့ပင်ဖြစ်သော်လည်း သူတော်ကောင်းတို့၏ စကားသည် တရံတဆစ်မျှ ဖောက်ပြန်ရိုး မရှိ။

(၁၀) သုခါ ရုက္ခဿ ဆာယာ စ၊ တတော ဉာတိ မာတာပိတု။

တတော အာစရိယော-ရညော၊ တတော ဗုဒ္ဓဿ နေကဓာ။

မြန်မာပြန်။ ။လောက၌ သစ်ပင်ရိပ်သည် ချမ်းသာ၏။ ထိုသစ်ပင် ရိပ်ထက် ဆွေမျိုးမိဘတို့၏ အရိပ်သည် ပို၍ချမ်းသာ၏။ ထိုဆွေမျိုး၊ မိဘတို့၏အရိပ်ထက် ဆရာသမား၏အရိပ်သည် ပို၍ချမ်းသာ၏။ ထိုဆရာသမား၏ အရိပ်ထက် မင်း၏အရိပ်သည် ပို၍ချမ်းသာ၏။ ထိုမင်း၏ အရိပ်ထက် မြတ်စွာဘုရား၏ အရိပ်ဟုဆိုအပ်သော တရားတော် သည် များသောအပြားအားဖြင့် ပို၍ချမ်းသာ၏။

(၁၁) ဘမရာ ပုပ္ဖမိစ္ဆန္တိ၊ ဂုဏမိစ္ဆန္တိ သဇ္ဇနာ။

မက္ခိကာ ပုတိမိစ္ဆန္တိ၊ ဒေါသမိစ္ဆန္တိ ဒုဇ္ဇနာ။

မြန်မာပြန်။ ။ပျားပိတုံးတို့သည် ပန်းကို အလိုရှိကြကုန်၏။ သူတော်ကောင်းတို့သည် ဂုဏ်ကျေးဇူးကို အလိုရှိကုန်၏။ ယင်တို့သည် အပုပ်ကို အလိုရှိကုန်၏။ သူယုတ်တို့သည် အမျက်ကို အလိုရှိကုန်၏။

(၁၂) မာတာဟိနဿ ဒုဗ္ဘာသာ၊ ပိတာဟိနဿ ဒုက္ကိရိယာ။

ဥဘော မာတာပိတာ ဟိနာ၊ ဒုဗ္ဘာသာ စ ဒုက္ကိရိယာ။

မြန်မာပြန်။ ။အမိယုတ်သော သူအား မကောင်းသောစကား ရှိ၏။ အဖယုတ်သော သူအား မကောင်းသော အမှုအကျင့် ရှိ၏။ မိဘနှစ်ပါးစုံ ယုတ်မှု မကောင်းသောစကားလည်း ရှိ၏။ မကောင်းသော အမှု အကျင့်လည်း ရှိ၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

(၁၃) မာတာသေဋ္ဌဿ သုဘာသာ၊ ပိတာသေဋ္ဌဿ သုကိရိယာ။

ဥဘော မာတာပိတာ သေဋ္ဌာ၊ သုဘာသာ စ သုကိရိယာ။

မြန်မာပြန်။ ။အမိမြတ်သော သူအား ကောင်းသောစကား ရှိ၏။
အဖမြတ်သော သူအား ကောင်းသော အမှုအကျင့် ရှိ၏။ မိဘနှစ်ပါးစုံ
မြတ်မှု ကောင်းသောစကားလည်း ရှိ၏။ ကောင်းသော အမှုအကျင့်လည်း
ရှိ၏။

(၁၄) သင်္ဂါမေ သူရမိစ္ဆန္တိ၊ မန္တိသု အကုတူဟလံ။

ပိယဉ္စ အနုပါနေသု၊ အတ္ထေ ဇာတေ စ ပဏ္ဍိတံ။

မြန်မာပြန်။ ။စစ်မြေပြင်အရပ်၌ ရဲရင့်သောသူကို အလိုရှိကုန်၏။
လျှို့ဝှက်စွာ တိုင်ပင်ရာတို့၌ နှုတ်လုံသူကို အလိုရှိကုန်၏။ ထမင်း၊
အဖျော်ကောင်း စားသောက်သောအခါတို့၌ ချစ်သောသူကို အလိုရှိ
ကုန်၏။ ခဲခက်စွာသော အရေးအရာ အမှုကိစ္စရှိသောအခါ၌ ပညာရှိကို
အလိုရှိကုန်၏။

(၁၅) သုနခေါ သုနခံ ဒိသွာ၊ ဒန္တံ ဒဿေတိ ဟိံသိတုံ။

ဒုဇ္ဇနော သုဇနံ ဒိသွာ၊ ရောသယံ ဟိံသမိစ္ဆတိ။

မြန်မာပြန်။ ။ခွေးတစ်ကောင်သည် ခွေးတစ်ကောင်ကို မြင်သော
အခါ ခြုတ်ခြယ်လျက် ညှဉ်းဆဲအံ့သောငှါ သွားကိုပြ၏။ သူယုတ်မာသည်
သူတော်ကောင်းကို မြင်သောအခါ ခြုတ်ခြယ်လျက် ညှဉ်းဆဲခြင်းအမှုကို
အလိုရှိ၏။

(၁၆) မာ စ ဝေဂေန ကိစ္စာနိ၊ ကရောတိ ကာရာပေတိ ဝါ။

သဟသာ ကာရိတံ ကမ္မံ၊ မန္တော ပစ္ဆာနုတပုတိ။

မြန်မာပြန်။ ။အမှုကိစ္စ ဟူသမျှတို့ကို အဆောတလျင် ကိုယ်တိုင် လည်း မပြုလင့်၊ သူတစ်ပါးကိုလည်း မပြုစေလင့်။ အမှုကိစ္စကို အဆောတလျင်ပြုမိမူ အသိပညာနည်းသောပုဂ္ဂိုလ်သည် နောက်မှ ပူပန်ရတတ်၏။

(၁၇) ကောဓံ ဝဓိတွာ န ကဒါစိ သောစတိ၊
မက္ခပ္ပဟာနံ ဣသယော ဝဏ္ဏယန္တိ။
သဗ္ဗေသံ ဝုတ္တံ ဖရသံ ခမေထ၊
ဧဝံ ခန္တိ ဥတ္တမ မာဟု သန္တော။

မြန်မာပြန်။ ။အမျက်ကို ဖျောက်နိုင်မူ တရံတဆစ်မျှ မစိုးရိမ်ရ။ သူ့ကျေးဇူးကို သိတတ်သောသူကို ဘုရားစသော သူတော်ကောင်းတို့ ချီးမွမ်းကုန်၏။ ခပ်သိမ်းသောသူတို့၏ ကြမ်းကြုတ်သောစကားကို သည်းခံရာ၏။ ဤသို့သည်းခံခြင်းကို မြတ်၏ဟူ၍ ဘုရားစသော သူတော်ကောင်းတို့က ဆိုကြကုန်၏။

(၁၈) ဒုက္ခော နိဝါသော သမ္မာဓေ၊ ဌာနေ အသုစိသင်္ကတေ။
တတော အရိမိ အပ္ပိယေ၊ တတောပိ အကတညုနာ။

မြန်မာပြန်။ ။မစင်အတိပြည့်သော ကျဉ်းမြောင်းရာဌာန၌ နေရခြင်း သည် ဆင်းရဲ၏။ ထို့ထက် မချစ်မနှစ်သက်သော ရန်သူထံ၌ နေရခြင်း သည် ပို၍ဆင်းရဲ၏။ ထို့ထက် သူ့ကျေးဇူးကို မသိသောသူနှင့် အတူတကွ နေရခြင်းသည် ပို၍ဆင်းရဲ၏။

(၁၉) သြဝဒေယျာနုသာသေယျ၊
အသဟ္တာ စ နိဝါရယေ။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

သတံ ဟိ သော ပိယော ဟောတိ၊

အသတံ ဟောတိ အပ္ပိယော။

မြန်မာပြန်။ ။ဆုံးမသင့်သောအရာ၌ ဆုံးမရာ၏။ မပြတ်ဆုံးမရာ၏။
ယုတ်မာလှသော အကျင့်မှလည်း တားမြစ်ရာ၏။ ဆုံးမတတ်သောသူကို
သူတော်ကောင်းတို့သည် ချစ်ခင်အပ်၏။ သူတော်မဟုတ် သူယုတ်တို့ကား
မချစ်အပ်။

(၂၀) ဥတ္တမတ္တနိဝါတေန၊ သူရံ ဘောဒေန နိဇ္ဇယေ။

နီစံ အပ္ပကဒါနေန၊ ဝါယမေန သမံ ဇယေ။

မြန်မာပြန်။ ။ကိုယ့်ထက် မြတ်သောသူကို ကိုယ်ကိုနှိမ့်ချသဖြင့်
အောင်ရာ၏။ ရဲရင့်သူများကို စည်းလုံးမှု ပျက်စီးအောင်ပြုသဖြင့်
အောင်ရာ၏။ ကိုယ့်အောက်နှိမ့်သောသူကို ဓာစိုးတစ်ပေးသဖြင့်
အောင်ရာ၏။ ကိုယ်နှင့်တူသောသူကို လုံ့လပြုသဖြင့် အောင်ရာ၏။

(၂၁) န ဝိသံ ဝိသမိစ္စာဟု၊ ဓနံ သံဃဿ ဥစ္စတေ။

ဝိသံ ဧကံဝ ဟနတိ၊ သဗ္ဗံ သံဃဿ ဟနတိ။

မြန်မာပြန်။ ။လောက၌ ပကတိအဆိပ်ကို အဆိပ်ဟူ၍ မဆိုကုန်။
သံဃာ၏ ဥစ္စာကိုသာ အဆိပ်ဟု ဆိုအပ်၏။ အဆိပ်ကား တစ်ကြိမ်
တစ်ခါတစ်ဘဝသာ သတ်တတ်၏။ သံဃာ၏ ဥစ္စာပစ္စည်းကား
အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန် သတ်တတ်၏။

(၂၂) ဇဝေန ဘဒြိ ဇာနန္တိ၊ ဗလိဗဒ္ဓဉ္စ ဝဟဿ။

ဒုဟေန ဓေနံ ဇာနန္တိ၊ ဘာသမာနေန ပဏ္ဍိတံ။

မြန်မာပြန်။ ။လျင်မြန်ခြင်းဖြင့် မြင်းကောင်းကျေးဇူးကို သိကုန်၏။
လေးသောပန်ကို သယ်ဆောင်နိုင်ခြင်းဖြင့် နွားလားကျေးဇူးကို သိကုန်၏။

နို့ညှစ်ခြင်းဖြင့် နို့ထွက်သော နွားမ၏ ကျေးဇူးကို သိကုန်၏။ လျှို့ဝှက်ရာ၌ ခက်ခဲသောစကားကို ပြောဆိုနိုင်ခြင်းဖြင့် ပညာရှိကျေးဇူးကို သိကုန်၏။

(၂၃) ဓနမပ္ပမ္ဘိ သာဓူနံ၊ ကူပေ ဝါရိဝ နိဿယော။
ဗဟံအပိ အသာဓူနံ၊ န စ ဝါရိဝ အဏ္ဏဝေ။

မြန်မာပြန်။ ။ သူတော်ကောင်းတို့၏ ဥစ္စာသည် အနည်းငယ်ဖြစ်သော် လည်း တွင်း၌ ရေချိုကဲ့သို့ သူတစ်ပါးတို့ မှီခိုရာ ရ၏။ သူတော်မဟုတ် သူယုတ်တို့၏ ဥစ္စာသည် များသော်လည်း သမုဒ္ဒရာ၌ ဆားငံရေကဲ့သို့ သူတစ်ပါးတို့ မှီရာ မရ။

(၂၄) အာပံ ပိဝန္တိ နော နဇ္ဇာ၊ ရုက္ခာ ခါဒန္တိ နော ဖလံ။
ဝဿန္တိ ကွစိ နော မေဃာ၊ ပရတ္ထာယ သတံ ဓံနံ။

မြန်မာပြန်။ ။ မြစ်တို့သည် ရေကို မသောက်ကုန်။ သစ်ပင်တို့သည် အသီးကို မစားကုန်။ မိုးတို့သည် အချို့သောအရပ်၌သာ ကွက်၍ မရွာကုန်။ သူတော်ကောင်းတို့၏ ဥစ္စာသည် သူတစ်ပါးအကျိုးငှါသာ ဖြစ်၏။

(၂၅) အပတ္ထေယျံ န ပတ္ထေယျ၊ အစိန္တေယျံ န စိန္တယေ။
ဓမ္မမေဝ သုစိန္တေယျ၊ ကာလံ မောဃံ န အစ္စယေ။

မြန်မာပြန်။ ။ မတောင့်တအပ်သည်ကို မတောင့်တရာ။ မကြံအပ် သည်ကို မကြံရာ။ တရားသဘောနှင့် စပ်ယှဉ်သည်ကိုသာလျှင် ကောင်းစွာ ကြံရာ၏။ အချိန်ကာလကို အချိုးနိုး မကုန်လွန်စေရာ။

(၂၆) အစိန္တိတမ္ဘိ ဘဝတိ၊ စိန္တိတမ္ဘိ ဝိနဿတိ။
န ဟိ စိန္တမယာ ဘောဂါ၊ ဣတ္ထိယာ ပုရိသဿ ဝါ။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

မြန်မာပြန်။ ။မကြံစည်ဘဲလည်း ဖြစ်တတ်၏။ ကြံစည်သော်လည်း ပျက်တတ်၏။ စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့သည် မိန်းမဖြစ်စေ ယောက်ျားဖြစ်စေ ကြံစည်နေရုံမျှဖြင့် မပြီးကုန်။

(၂၇) အသန္တဿ ပိယော ဟောတိ၊ သန္တံ န ကုရုတေ ပိယံ။
အသတံ ဓမ္မံ ရော စတိ၊ တံ ပရာဘဝတော မုခံ။

မြန်မာပြန်။ ။အကြင်သူသည် သူတော်မဟုတ် သူယုတ်မာကို ချစ်၏။ သူတော်ကောင်းကို မချစ်ခင်။ မသူတော်တို့၏ တရားကို နှစ်သက်၏။ ထိုသူ၏ အမူအကျင့်သည် ပျက်စီးခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သည်။

သုဇနကဏ္ဍံ နိဋ္ဌိတံ။

သူတော်ကောင်းတို့ကို ဆိုရာအခန်း ပြီး၏။

(ဂ) ဗာလဒုန္ဒနကဏ္ဍ (သူမိက်သူယုတ်ကို ဆိုရာအခန်း)

(၁) အတိပိယော န ကာတဗ္ဗော၊ ခလော ကောတူဟလံ ကရော။
သိရသာ ဝဟမာနောပိ၊ အဗုပ္ပရော ဃဋ္ဌော ယထာ။

မြန်မာပြန်။ ။သူယုတ်ကို အလွန်အကဲ ချစ်ခင်မှု မပြုအပ်။ သူယုတ်မာသည် ဦးခေါင်းပေါ်တင်ထားသော်လည်း ရေမပြည့်သော အိုးကဲ့သို့ အုတ်အုတ်ကျက်ကျက် စကားပွက်ခြင်းကို ပြုတတ်၏။

(၂) သပ္ပေါ ဒုဋ္ဌော ခလော ဒုဋ္ဌော၊ သပ္ပေါ ဒုဋ္ဌတရော ခလော။
မန္တောသဓေဟိ သော သပ္ပေါ၊ ခလော ကေနူပသမ္မတိ။

မြန်မာပြန်။ ။မြေသည် ကြမ်းကြုတ်၏။ သူယုတ်လည်း ကြမ်းကြုတ်၏။ မြေထက် သူယုတ်မာက ပို၍ကြမ်းကြုတ်၏။ မြေကို မန္တရားဆေးဝါးတို့ဖြင့် ငြိမ်းစေနိုင်၏။ သူယုတ်ကိုကား အဘယ်မည်သော ဆေးဖြင့် ငြိမ်းစေနိုင်အံ့နည်း။

(၃) ယော ဗာလော မညတိ ဗာလံ၊ ပဏ္ဍိတောဝါပိ တေန သော။
ဗာလောဝ ပဏ္ဍိတမာနိ၊ သ ဝေ ဗာလောတိ ဝုစ္စတိ။

မြန်မာပြန်။ ။အကြင်သူမိုက်သည် မိမိမိုက်သော အဖြစ်ကို သိ၏။ ထိုသို့ သိမြင်ခြင်းကြောင့် ထိုသူမိုက်သည် ပညာရှိမည်သေး၏။ အကြင်သူမိုက်သည်ကား မိုက်မဲသူသာဖြစ်ပါလျက် မိမိကိုယ်ကို ပညာရှိဟု ထင်၏။ ထိုသူမိုက်ကိုသာလျှင် စင်စစ်အားဖြင့် သူမိုက်ဟု ဆိုအပ်၏။

(၄) မရူဝ မညတိ ဗာလော၊ ယာဝ ပါပံ န ပစ္စတိ။
ယဒါ စ ပစ္စတိ ပါပံ၊ အထ ဒုက္ခံ နိဂစ္ဆတိ။

မြန်မာပြန်။ ။သူမိုက်သည် အကြင်မျှလောက် မိမိပြုသော မကောင်းမှုသည် အကျိုးမပေးသေး။ ထိုမျှလောက် မိမိပြုသမျှ အမှုကိစ္စကို ပျားသကာကဲ့သို့ အောက်မေ့တတ်၏။ အကြင်အခါ၌ကား မိမိပြုသော မကောင်းမှုသည် အကျိုးပေး၏။ ထိုအခါ ဆင်းရဲဒုက္ခသို့ မုချရောက်ရ၏။

(၅) န သာဓု ဗလဝါ ဗာလော၊ သာဟသာ ဝိန္ဒတေ ဓနံ။
ကာယဿ ဘောဒါ ဒုပ္ပညော၊ နိရယံ သောပပဇ္ဇတိ။

မြန်မာပြန်။ ။သူမိုက်သည် အင်အားရှိမှု မကောင်း၊ အနိုင်အထက် သူ့ဥစ္စာကို ရအောင်ယူတတ်၏။ ပညာမဲ့သော ယင်းသူမိုက်မျိုးသည် ခန္ဓာကိုယ်၏ ပျက်သည်မှနောက် ငရဲ၌ ကျရောက်တတ်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

(၆) ဃရေ ဒုဋ္ဌော မူသိကော - စ၊ ဝနေ ဒုဋ္ဌော စ ဝါနရော။

သကုဏေ ဒုဋ္ဌော စ ကာကော၊ နရေ ဒုဋ္ဌော စ ဗြာဟ္မဏော။

မြန်မာပြန်။ ။အိမ်၌ ဖျက်ဆီးတတ်သည်ကား ကြွက်တည်း။ တော၌ ဖျက်ဆီးတတ်သည်ကား မျောက်တည်း။ ငှက်၌ ဖျက်ဆီးတတ်သည်ကား ကျီးတည်း။ လူ၌ ဖျက်ဆီးတတ်သည်ကား ပုဏ္ဏားတည်း။

(၇) ဒီဃာ ဇာဂရတော ရတ္တိ၊ ဒီဃံ သန္တဿ ယောဇနံ။

ဒီဃော ဗာလာန သံသာရော၊ သဒ္ဓမ္မံ အဝိဇာနတံ။

မြန်မာပြန်။ ။နိုးကြားသောသူအား ည၌သည် ရှည်၏။ ခရီးပန်းသော သူအား တစ်ယူဇနာခရီးသည် ရှည်၏။ သူတော်ကောင်းတရားကို မသိ ကုန်သော သူမိုက်တို့အား သံသရာသည် ရှည်၏။

(၈) ဟိလမတ္တံ ပရေသံဝ၊ အပ္ပဒေါသဉ္စ ပဿတိ။

နာဠိကေရမ္မိ သဒေါသံ၊ ခလဇာတော န ပဿတိ။

မြန်မာပြန်။ ။ယုတ်မာသော စိတ်သဘောရှိသူသည် သူတစ်ပါး၏ နှမ်းစေ့သဖွယ် သေးငယ်သော အပြစ်ကိုပင် မြင်တတ်၏။ မိမိအပြစ်ကို မူကား အုန်းသီးသဖွယ် ကြီးကျယ်သော်လည်း မမြင်တတ်။

(၉) နတ္ထဒေါသံ ပရေ ဇညာ၊ ဇညာ ဒေါသံ ပရဿ တု။

ဂုယု ကုမ္ဘာဝ အင်္ဂါနိ၊ ပရဒေါသဉ္စ လက္ခယေ။

မြန်မာပြန်။ ။ယုတ်မာသောသူသည် မိမိအပြစ်ကို သူတစ်ပါးတို့အား အသိမပေး။ သူတစ်ပါး၏ အပြစ်ကိုကား သိအောင်ပြု၏။ ဥပမာ အားဖြင့် လိပ်တို့သည် ဦးခေါင်းခြေလက်တို့ကို လျှို့ဝှက်ကုန်သကဲ့သို့ မိမိအပြစ်ကို လျှို့ဝှက်ထား၏။ သူတစ်ပါးတို့၏ အပြစ်ကိုလည်း မှတ်သားထား၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(၁၀) ပဏ္ဍိတဿ ပသံသာယ၊ ဒဏ္ဍော ဗာလေန ဒိယျတေ။

ပဏ္ဍိတော ပဏ္ဍိတေနော၊ ဝဏ္ဍိတောံ သုဝဏ္ဍိတော။

မြန်မာပြန်။ ။ သူမိုက်သည် ပညာရှိသောသူအား ချီးမွမ်းခြင်းဖြင့် ဒဏ်ကို ပေးသည်မည်၏။ ပညာရှိကို ပညာရှိက ချီးမွမ်းမှသာလျှင် ကောင်းသော ချီးမွမ်းခြင်း မည်၏။

(၁၁) လုဒ္ဓံ အတ္ထေန ဂဏှေယျ၊ ထဒ္ဓံ အဇ္ဇလိကမ္မုနာ။

ဆန္ဒာနုဝတ္တိယာ မူဠံ၊ ယထာဘူတေန ပဏ္ဍိတံ။

မြန်မာပြန်။ ။ အလိုကြီးသောသူကို တံစိုးလက်ဆောင်ပေးခြင်းဖြင့် သိမ်းပိုက်ရာ၏။ ခက်ထန်သောသူကို လက်အုပ်ချီခြင်းဖြင့် သိမ်းပိုက် ရာ၏။ သူမိုက်ကိုကား အလိုလိုက်သဖြင့် သိမ်းပိုက်ရာ၏။ ပညာရှိကိုမူ အဟုတ်အမှန်အတိုင်းပြုခြင်းဖြင့် သိမ်းပိုက်ရာ၏။

ဗာလဒုဇ္ဇနကဏ္ဍံ နိဋ္ဌိတံ။

သူမိုက်သူယုတ်တို့ကို ဆိုသောအခန်း ပြီး၏။

(ဃ) မိတ္တကဏ္ဍ (မိတ်ဆွေကို ဆိုရာအခန်း)

(၁) ဟိတကာရော ပရော ဗန္ဓု၊ ဗန္ဓုပိ အဟိတော ပရော။

အဟိတော ဒေဟဇော ဗျာဓိ၊ ဟိတံ အာရညမောသဓံ။

မြန်မာပြန်။ ။ အကျိုးစီးပွားကို ဆောင်ရွက်သည်ရှိသော် ရန်သူသည် လည်း မိတ်ဆွေမည်၏။ အကျိုးစီးပွားကို မဆောင်မူ မိတ်ဆွေသည်လည်း ရန်သူမည်၏။ အနာရောဂါသည် ခန္ဓာကိုယ်၌ ဖြစ်လျက် အကျိုးမဲ့ကို ပြုတတ်၏။ ဆေးကား တော၌ ဖြစ်လျက် လူ၏ အကျိုးစီးပွားကို ဆောင်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

(၂) ပရောက္ခေ ဂုဏဟန္တာရံ၊ ပစ္စက္ခေ ပိယဝါဒိနံ။

ဝဇ္ဇေယျ တာဒိသံ မိတ္တံ၊ ဝိသကုမ္ဘေ ယထာ မဓုံ။

မြန်မာပြန်။ ။ မျက်ကွယ်၌ ကျေးဇူးကို ချေဖျက်တတ်သော မျက်မှောက်၌ ချစ်ဖွယ်သော စကားကို ပြောဆိုတတ်သော ထိုသို့သဘောရှိသည့် အဆွေ ခင်ပွန်းကို အဆိပ်အိုး၌ ကျရောက်သည့် ပျားရည်ကို မသုံးဆောင်ဘဲ ရှောင်ကြဉ်ရသကဲ့သို့ ရှောင်ကြဉ်ရာ၏။

(၃) ခနဟီနေ စဇေ မိတ္တော၊ ပုတ္တဒါရာ သဟောဒရာ။

ခနဝန္တံ သေဝန္တံ၊ ခနံ လောကေ မဟာသခါ။

မြန်မာပြန်။ ။ ဥစ္စာပစ္စည်းမရှိလျှင် အဆွေခင်ပွန်း၊ သား၊ မယား၊ တစ်မိဝမ်းဖွား ညီအစ်ကိုမောင်နှမများက စွန့်ပစ်တတ်ကုန်၏။ ဥစ္စာရှိသူ ကိုသာလျှင် မှီဝဲပေါင်းသင်းကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဥစ္စာသည် လောက၌ မြတ်သော အဆွေခင်ပွန်းမည်၏။

(၄) ဇာနေယျ ပေသနေ ဘစ္စံ၊ ဗန္ဓဝမ္ဘိ ဘယာဂတေ။

အပ္ပကာသု တထာ မိတ္တံ၊ ဒါရဉ္စ ဝိဘဝက္ခယေ။

မြန်မာပြန်။ ။ ကျွန်သူခစားကို ခိုင်းကြည့်မှသာလျှင် ကောင်း မကောင်းကို သိရာ၏။ ဆွေမျိုးကိုလည်း ဘေးရောက်သောအခါ၌ ကောင်း မကောင်းကို သိရာ၏။ အဆွေခင်ပွန်းကိုလည်း ဥစ္စာနည်းသောအခါတို့၌ ကောင်း မကောင်းကို သိရာ၏။ မယားကိုလည်း စည်းစိမ်ကုန်မှ ကောင်း မကောင်းကို သိရာ၏။

(၅) သော ဗန္ဓု ယော ဟိတေ ယုတ္တော၊

ပိတရော ဟောတိ ပေါသကော။

တံ မိတ္တံ ယတ္ထ ဝိဿာသော၊

သာ ဘရိယာ ယတ္ထ နိဗ္ဗုတိ။

မြန်မာပြန်။ ။အစီးအပွား၌ ယှဉ်တတ်သောသူသည် ဆွေမျိုးမည်၏။
ကျေးမွေးတတ်သောသူသည် မိဘမည်၏။ ချစ်ကျွမ်းဝင်သောသူသည်
မိတ်ဆွေမည်၏။ ယောက်ျား၏ စိတ်နှလုံးကို ငြိမ်းအေးစေတတ်သော
သူသည် မယားမည်၏။

(၆) န ဝိဿသေ အမိတ္တဿ၊ မိတ္တဇ္ဇာပိ န ဝိဿသေ။
ကဒါစိ ကုပိတော မိတ္တော၊ သဗ္ဗဒေါသံ ပကာသတိ။

မြန်မာပြန်။ ။ရန်သူကို အကျွမ်းမဝင်ရာ။ မိတ်ဆွေကိုလည်း အလွန်အမင်း
အကျွမ်းမဝင်ရာ။ တရံတခါ မိတ်ဆွေသည် အမျက်ထွက်လတ်သော်
ခပ်သိမ်းသော အပြစ်ကို ထုတ်ဖော်ပြတတ်၏။

(၇) သကိံ ဒုဋ္ဌဉ္စ ယော မိတ္တံ၊ ပုနံ သန္ဓာတု မိစ္ဆတိ။
သော မစ္စံ၊ ဥပဂဏှာတိ၊ ဂဗ္ဘ မဿတရီ ယထာ။

မြန်မာပြန်။ ။တစ်ကြိမ်အမျက်ထွက်ဖူးသော မိတ်ဆွေကို တဖန်
ပြန်လည်၍ စေ့စပ်ပေါင်းသင်းလိုသော သူသည် ကိုယ်ဝန်ကိုယူသော
အသတ်တိုရ်မြင်းမကဲ့သို့ သေမင်းကို သိမ်းပိုက်ယူထားသည် မည်၏။

(၈) ဝဟေ အမိတ္တံ ခန္ဓေန၊ ယာဝ ကာလံ အနာဂတံ။
တမေဝ အာဂတေ ကာလေ၊ သေလေ ဘိန္ဒေ ဃဋ္ဌံ ဣဝ။

မြန်မာပြန်။ ။မိမိအကြံအစည် မအောင်မြင်သေးမီ ရန်သူကို ပုခုံးဖြင့်
ထမ်းထားရာ၏။ မိမိအကြံအစည် အောင်မြင်ချိန်ရောက်သော် ရွက်ထား
သော ရေအိုးကို ကျောက်ခဲ၌ ရိုက်ခွဲသကဲ့သို့ ခွဲဖျက်ပစ်ရမည်။

(၉) ဣဏသေသော အဂ္ဂိသေသော၊ သတြုသေသော တထေဝ စ။
ပုနပွန် ဝိဝဗ္ဗန္တိ၊ တဿှာ သေသံ န ကာရယေ။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

မြန်မာပြန်။ ။ မြီကြွင်း၊ မီးကြွင်း၊ ရောဂါကြွင်း၊ ရန်သူကြွင်းတို့သည် အဖန်တလဲလဲ တိုးပွားတတ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် အကြွင်းကို မထားရာ။

(၁၀) ပဒုမံဝ မုခံ ယဿ၊ ဝါစာ စန္ဒနသီတလာ။

တာဒိသံ နောပသေဝေယျ၊ ဟဒယေ တု ဟလာဟလံ။

မြန်မာပြန်။ ။ အကြင်သူ၏ မျက်နှာကား ပဒုမ္မာကြာကဲ့သို့ ရွှင်လန်း၏။ ဆိုသော စကားသည် စန္ဒကူးကဲ့သို့ ချမ်းအေး၏။ စိတ်နှလုံးမှာမူကား လျင်စွာ သေစေတတ်သော အဆိပ်နှင့် တူ၏။ ထိုသို့သဘောထားရှိသူကို မပေါင်းသင်းရာ။

(၁၁) န သေဝေ ဖရသံ သာမိံ၊ န စ သေဝေယျ မစ္ဆရိံ။

တတော အပဏ္ဏဏှံ သာမိံ၊ နေဝ နိဂ္ဂဟိတံ တတော။

မြန်မာပြန်။ ။ ကြမ်းကြုတ်သော အရှင်ကို မဆည်းကပ်ရာ။ ထို့ထက် နှမြောဝန်တိုသော အရှင်ကို မဆည်းကပ်ရာ။ ထို့ထက် မချီးမြှောက်သော အရှင်ကို မဆည်းကပ်ရာ။ ထို့ထက် နှိပ်စက်သော အရှင်ကို မဆည်းကပ်ရာ။

(၁၂) သီဂီ ပညာသဟတ္ထေန၊ သတေန ဝါဇိနံ ဝဇ္ဇေ။

ဟတ္ထိံ ဒန္တိံ သဟဿေန၊ ဒေသစာဂေန ဒုဇ္ဇနံ။

မြန်မာပြန်။ ။ ဦးချိုရှိသော သတ္တဝါကို အတောင်ငါးဆယ်ဝေးသော အရပ်မှ ရှောင်ရာ၏။ မြင်းကိုကား အတောင်တစ်ရာ ဝေးကွာသော အရပ်မှ ရှောင်ရာ၏။ အစွယ်ရှိသော ဆင်ကိုမူ အတောင်တစ်ထောင်ဝေးသော အရပ်မှ ရှောင်ရာ၏။ သူယုတ်မာကိုကား အရပ်ဒေသကိုပင် စွန့်ခွါသဖြင့် ရှောင်ကြဉ်ရာ၏။

၉၂

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(၁၃) ကုဒေသဉ္စ ကုမိတ္တဉ္စ၊ ကုကုလဉ္စ ကုဗန္ဓဝံ။
ကုဒါရဉ္စ ကုဒါသဉ္စ၊ ဒူရတော ပရိဝဇ္ဇံယေ။

မြန်မာပြန်။ ။မကောင်းသောအရပ်၊ မကောင်းသောမိတ်ဆွေ၊
မကောင်းသော အမျိုးအနွယ်၊ မကောင်းသော ဆွေမျိုး၊ မကောင်းသော
မယား၊ မကောင်းသော ကျွန်သူခစားတို့ကို အဝေးမှ ကြဉ်ရှောင်ရာ၏။

(၁၄) ရောဂါတုရေ စ ဒုဗ္ဗိက္ခေ၊ ဗျသနေ စ သတြဂဟေ။
ရာဇဒွါရေ သုသာနေ စ၊ ယေ တိဋ္ဌန္တိ သုမိတ္တကာ။

မြန်မာပြန်။ ။အနာနှိပ်စက်သောအခါ၊ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးသော
အခါ၊ စည်းစိမ်ပျက်သော အခါ၊ ရန်သူဖမ်းမိသော အခါ၊ မင်းအိမ်တံခါး
(တရားရုံး)၌ အမှုဆိုင်ရသော အခါ၊ အကောင်ပုပ်ကို မြှုပ်နှံပြာချ
သုသာန်ကိစ္စကြုံသော အခါတို့၌ ရပ်တည်ကူညီသောသူသည် မိတ်ဆွေ
ကောင်း မည်၏။

(၁၅) သီတဝါစော ဗဟုမိတ္တော၊ ဖရသော အပ္ပမိတ္တကော။
ဥပမံ ဧတ္ထ ဉာတဗ္ဗံ၊ သူရိယစန္ဒရာဇုနံ။

မြန်မာပြန်။ ။နှုတ်ခွန်းချိုသော စကားရှိသော သူသည် များသော
အဆွေခင်ပွန်းရှိ၏။ ကြမ်းကြုတ်သောသူသည် နည်းသောအဆွေခင်ပွန်း
ရှိ၏။ နေမင်း၊ လမင်းတို့၏ ဥပမာကို ဤအရာ၌ သိအပ်၏။

မိတ္တကာဏှံ နိဋ္ဌိတံ။
အဆွေခင်ပွန်းကို ဆိုရာအခန်း ပြီး၏။

(င) ဣတ္ထိကဏ္ဍ (မိန်းမကို ဆိုရာအခန်း)

(၁) ကောကိလာနံ သဒ္ဓံ ရူပံ၊ နာရိရူပံ ပတိဗ္ဗတာ။

ဝိဇ္ဇာ ရူပံ အရူပါနံ၊ ခမာ ရူပံ တပဿိနံ။

မြန်မာပြန်။ ။ဥဩတို့၏တန်ဖိုးသဘောကား အသံတည်း။ မိန်းမတို့၏ တန်ဖိုးသဘောကား လင်ကို မြတ်နိုးခြင်းတည်း။ ရုပ်သဏ္ဍာန် မကောင်း သောသူတို့၏ တန်ဖိုးသဘောကား အတတ်ပညာတည်း။ ရှေးသုရဟန်း တို့၏ တန်ဖိုးသဘောကား သည်းခံခြင်းတည်း။

(၂) ဣတ္ထိနဉ္စ ဓနံ ရူပံ၊ ပုရိသာနံ ဝိဇ္ဇာ ဓနံ။

ဘိက္ခုနဉ္စ ဓနံ သီလံ၊ ရာဇဇနဉ္စ ဓနံ ဗလံ။

မြန်မာပြန်။ ။မိန်းမတို့၏ဥစ္စာကား အဆင်းတည်း။ ယောက်ျားတို့၏ ဥစ္စာကား အတတ်ပညာတည်း။ ရဟန်းတို့၏ ဥစ္စာကား သီလတည်း။ မင်းတို့၏ဥစ္စာကား ရဲမက်ဗိုလ်ပါတည်း။

(၃) ကိသာ သောဘာဝ တာပသာ၊ ထူလာ သောဘာ စတုပ္ပဒါ။

ပုရိသာ စ ဝိဇ္ဇာ သောဘာ၊ ဣတ္ထိ သောဘာဝ သာမိကာ။

မြန်မာပြန်။ ။ရသေ့၊ ရဟန်းတို့ကား ကြံ့လှီမှသာလျှင် တင့်တယ် ကုန်၏။ အခြေလေးခုရှိသော သတ္တဝါတို့သည်ကား ဆူဖြိုးမှသာလျှင် တင့်တယ်ကုန်၏။ ယောက်ျားတို့သည်ကား အတတ်ပညာ ရှိမှသာလျှင် တင့်တယ်ကုန်၏။ မိန်းမတို့သည်ကား လင်ရှိမှသာလျှင် တင့်တယ် ကုန်၏။

(၄) ပဉ္စရတျာ သုဂန္ဓဗ္ဗာ၊ သတ္တရတျာ ဓနုဂ္ဂဟာ။

ဧကမာသာ သုဘရိယာ၊ အမုမာသာ သိဿ မလာ။

မြန်မာပြန်။ ။တတ်လှစွာသော စောင်းသံမားသည် ငါးရက်မျှ စောင်းနှင့်ကင်းမှု ပျက်၏။ တတ်လှစွာသော လေးသမားသည် ခုနစ်ရက်မျှ လေးနှင့်ကင်းမှု ပျက်၏။ တော်မှန်လှစွာသော မယားဖြစ်လျက်မူလည်း လင်နှင့် တစ်လကင်းကွာမှု ပျက်၏။ တပည့်တို့ကား ဆရာနှင့် လခွဲမျှ ကင်းမှု ပျက်တတ်ကုန်၏။

(၅) ဟိံ ရမတိ ပင်၊ ဟင် ရမတိ ပေါက်။
ထီ ရမတိ ပု၊ ခု ရမတိ ခံ။

မြန်မာပြန်။ ။ကျွဲသည် ညွန်၌သာ မွေ့လျော်၏။ ဟင်္သာသည် ရေကန်၌သာ မွေ့လျော်၏။ မိန်းမသည် ယောက်ျား၌သာ မွေ့လျော်၏။ ရဟန်းသည် တရား၌သာ မွေ့လျော်၏။

(၆) ဇိဏ္ဏမန္တံ ပသံသေယျ၊ ဒါရဉ္စ ဂတယောဗ္ဗနံ။
ရဏာ ပုနာဂတံ သူရံ၊ သဿဉ္စ ဂေဟမာဂတံ။

မြန်မာပြန်။ ။ထမင်းအစာကို အစာကြေမှသာ ချီးမွမ်းရာ၏။ မယားကိုလည်း အရွယ်လွန်မှသာ ချီးမွမ်းရာ၏။ ရဲမက်ကိုကား စစ်အောင်၍ ပြန်လာမှ ချီးမွမ်းရာ၏။ ကောက်စပါးကိုလည်း အိမ်သို့ရောက်မှ ချီးမွမ်းရာ၏။

(၇) ဒွတ္တိပတိကာ နာရီ စ၊ ဘိက္ခု ဒွတ္တိဝိဟာရိကော။
ဒွတ္တိပါသမုတ္တော ပက္ခိ၊ ကတမာယာ ဗဟုတရံ။

မြန်မာပြန်။ ။နှစ်လင်၊ သုံးလင် ကွာပြီးသော မိန်းမ၊ နှစ်ကျောင်း သုံးကျောင်း ပြောင်းပြီးသော ရဟန်း၊ ကြော့ကွင်းမှ နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ် လွတ်ပြီးသော ငှက်တို့သည် မာယာ များစွာ ပြုတတ်ကုန်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

(၈) ဒုဇ္ဇနံ ပဟရာ ဒန္တိ၊ ဒုမိတ္တံ ဒန္တိ အဘဏာ။
 ကုက္ကတ္တိံ ဗျသနာ ဒန္တိ၊ ရာဂိနံ အပ္ပဘောဇနံ။
မြန်မာပြန်။ ။ သူယုတ်ကို ပုတ်ခတ်သဖြင့် ယဉ်ကျေးစေရာ၏။
 မကောင်းသော အဆွေခင်ပွန်းကို စကားဆိုမြဲ မဆိုသဖြင့် ယဉ်ကျေး
 စေရာ၏။ မကောင်းသော မိန်းမကို စည်းစိမ်ကို မအပ်နှင်းသဖြင့်
 ယဉ်ကျေးစေရာ၏။ အစာ၌ တပ်မက်သောသူကို အစာအနည်းငယ်
 ပေးသဖြင့် ယဉ်ကျေးစေရာ၏။

(၉) ရတ္တိ ဝိနာ န စန္ဒိမာ၊ ဝီစိဝိနာ စ အဏ္ဏဝါ။
 ဟံသဝိနာ ပေါက္ခရဏီ၊ ပတိဝိနာ ကညာ သောဘော။
မြန်မာပြန်။ ။ လရောင်မှကင်းသော ညဉ့်သည် မတင့်တယ်။ လှိုင်းတံပိုးမှ
 ကင်းသော သမုဒ္ဒရာသည် မတင့်တယ်။ ဟင်္သာမှကင်းသော ရေကန်သည်
 မတင့်တယ်။ လင်မှကင်းသော သတို့သမီးသည် မတင့်တယ်။

(၁၀) သဗ္ဗာ နဒီ ဝင်္ဂီနဒီ၊ သဗ္ဗေ ကဋ္ဌမယာ ဝနာ။
 သဗ္ဗိတ္ထိယော ကရေ ပါပံ၊ လဘမာနေ နိဝါတကေ။
မြန်မာပြန်။ ။ ခပ်သိမ်းသော မြစ်တို့သည် ကွေ့ကောက်သော
 မြစ်တို့သာတည်း။ ခပ်သိမ်းသော တောတို့သည် ထင်းဖြင့်သာ ပြီးကုန်၏။
 ခပ်သိမ်းသော မိန်းမတို့သည် ဆိတ်ကွယ်သော အရပ်ကို ရသည်ရှိသော်
 မကောင်းမှုကို ပြုကြကုန်မြဲတည်း။

(၁၁) ဝိဝါဒသီလီ ဥဿူယဘာဏိနီ၊ သမ္ပဿတဏှိ ဗဟုပါကဘုတ္တိနီ။
 အဂ္ဂန္နဘုတ္တိ ပရဂေဟဝါသိနီ၊ နာရီ စတ္တာ ပုတ္တသတမ္ပိ ပုမာ။
မြန်မာပြန်။ ။ အကြင်မိန်းမသည် - ငြင်းခုံတတ်သော အလေ့ ရှိ၏။
 ငြူစောင်းမြောင်းပြောဆိုလေ့ ရှိ၏။ မြင်တိုင်းကိုလည်း တပ်မက်၏။

များစွာလည်း ချက်၍ စားတတ်၏။ လင်၏ အဦးစားတတ်သော အလေ့ ရှိ၏။ သူတစ်ပါးအိမ်သို့ သွားလာလည်ပတ်နေတတ်သော အလေ့ရှိ၏။ ထိုမိန်းမမျိုးကို သားတစ်ရာပင် မြင်သော်လည်း ယောက်ျားသည် စွန့်ပစ်အပ်၏။

(၁၂) ဘုတ္တေသု မဏ္ဍေသု ဇနနိဝ ကန္တိနိ၊
ဂုယေ စ ဌာနေ ဘဂိနိဝ ဟိရိနိ။
ကမ္မေသု ပတ္တေသု ကရောတိ ဒါသိဝ၊
ဘယေသု မန္တိ သယနေသု ရာမယေ။
ရူပိသု သိက္ခိ ကုပ္ပနေသု ခမနိ၊
သာ နာရီ သေဋ္ဌိတိ ဝဒန္တိ ပဏ္ဍိတာ။
ကာယဿ ဘေဒါ စ ဒိဝေ ဘဝေယျ သာ။

မြန်မာပြန်။ ။အကြင်မိန်းမသည် စားသောအခါ၊ အဝတ်တန်ဆာ ပြုပြင်ဆင်ယင်သောအခါတို့၌ အမိကဲ့သို့ နှစ်သက်ဖွယ် ပြုပြင်တတ်၏။ လျှို့ဝှက်အပ်သော မကျစ်မလျစ်သော အရာ၌လည်း နှမကဲ့သို့ လွန်စွာ ရှက်တတ်၏။ အမှုလုပ်သောအခါ၊ လင်အပါးသို့ သွားသောအခါတို့၌ ကျွန်မကဲ့သို့ ရိုသေစွာ ပြုတတ်၏။ ဘေးတွေ့သောအခါတို့၌ တိုင်ပင်ဖက် ရ၏။ အိပ်သောအခါတို့၌ မွေ့လျော်စေတတ်၏။ အရောင်အဆင်းကို ပြုပြင်ခြင်းတို့၌ တင့်တယ်စွာ ရှိ၏။ အမျက်ထွက်သောအခါတို့၌ သည်းခံတတ်၏။ ထိုမိန်းမကို မိန်းမမြတ်ဟု ပညာရှိတို့ ဆိုကုန်၏။ ထိုမိန်းမသည် သေသည်၏ အခြားမဲ့၌လည်း နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ရာ၏။

(၁၃) သာမာ မိဂက္ခိ တနုမဇ္ဈဂတ္တာ၊ သူရူ သုကေသိ သမပန္နိဒန္တိ။
ဂမ္ဘီရနာဘိ ယုဝတိ သုသီလိ၊ ဟိနကုလေသု ဇာတာပိ ဝိဝါဟေ။

မြန်မာပြန်။ ။အကြင်မိန်းမသည် ရွှေသောအသားအရေလည်း ရှိ၏။ သမင်မ မျက်စိကဲ့သို့ ညိုသော မျက်စိလည်း ရှိ၏။ ခါးသေးတင်ကျယ်

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

ငယ်သော ဝမ်းလည်း ရှိ၏။ ဆင်နာမောင်းကဲ့သို့ အရင်းမှ အဖျား တိုင်အောင် သွယ်သော ပေါင်ရှိ၏။ ဖြေ၍ နောက်သို့လှန်သော် ဖနောင့် တိုင်အောင်ရှည်၍ အဖျားကော့တက်သော ဆံလည်း ရှိ၏။ ကြီးငယ် မထင် ညီညွတ်သော သွားအစဉ်လည်း ရှိ၏။ နက်သော ချက်လည်း ရှိ၏။ ကောင်းသော အလေ့အကျင့်လည်း ရှိ၏။ ထိုမိန်းမငယ်ကို ယုတ်သောအမျိုးတို့၌ ဖြစ်သော်လည်း ဆက်ဆံထိမ်းမြားရာ၏။

(၁၄) သရဒံ ဥတုကာလာနံ၊ ဘရိယာနံ ရူပဝတီ။
ပုတ္တာနံ ဇေဋ္ဌပဓာနံ၊ ဒိသာနံ ဥတ္တရပဓာနံ။

မြန်မာပြန်။ ။ဥတုကာလတို့တွင် တန်ဆောင်မုန်းလသည် မြတ်၏။ မယားတို့တွင် အဆင်းလှသောမိန်းမသည် မြတ်၏။ သားတို့တွင် သားကြီးသာ မြတ်၏။ အရပ်တို့တွင် မြောက်အရပ်သာ မြတ်၏။

(၁၅) ယာ ဣစ္ဆေ ပုရိသံ နာရီ၊ ဇာတိံ ဇာတိံ ပုနပ္ပုနံ။
သာမိကံ အပစာယေယျ၊ ဣန္ဒြိယံ ပါရိစာရိကာ။

မြန်မာပြန်။ ။အကြင်မိန်းမသည် ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်းသောဘဝတို့၌ အဖန်တလဲလဲ ယောက်ျားအဖြစ်ကို အလိုရှိငြားအံ့။ ထိုမိန်းမသည် သိကြားမယား သုဇာတာသည် သိကြားကို အရိုအသေလုပ်ကျွေးသကဲ့သို့ လင်ကို အရိုအသေ လုပ်ကျွေးရာ၏။

(၁၆) ယော ဣစ္ဆေ ပုရိသံ ပေါသော၊ ဇာတိံ ဇာတိံ ပုနပ္ပုနံ။
ပရဒါရံ ဝိဝဇ္ဇေယျ၊ ဓောတပါဒေါ ဣဒ္ဓမံ။

မြန်မာပြန်။ ။အကြင်ယောက်ျားသည် ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်းသောဘဝ တို့၌ အဖန်တလဲလဲ ယောက်ျားအဖြစ်ကို အလိုရှိငြားအံ့။ ထိုယောက်ျား သည် သူတစ်ပါးမယားကို ခြေဆေးပြီးသော ယောက်ျားသည် ရွံ့ညွှန်ကို ရှောင်သကဲ့သို့ ကြည်ရှောင်ရာ၏။

(၁၇) အတိမဟလ္လကော ပေါသော၊ အာနေတိ တိမ္မရတ္ထနိ။

တဿာ ဣဿာ န သုပတိ၊ တံ ပရာဘဝတော မုခံ။

မြန်မာပြန်။ ။အရွယ်လွန်ပြီးသော သက်ကြားအို ယောက်ျားသည် တည်သီးမျှ သားမြတ်ရှိသေးသော မိန်းမငယ်ကို ယူဆောင်သိမ်းဆည်း၏။ ထိုမိန်းမငယ်အပေါ်၌ ယောက်ျားတပါးနှင့် ပျော်မွေ့မည်ကို မနာလိုခြင်းကြောင့် မအိပ်နိုင်ဖြစ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုငယ်သောမယားကို သိမ်းဆည်းခြင်းသည် ပျက်စီးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။

ဣတ္ထိကဏ္ဍံ နိဋ္ဌိတံ။

မိန်းမကို ဆိုရာအခန်း ပြီး၏။

(ခ) ရာဇကဏ္ဍ (မင်းကိုဆိုရာအခန်း)

(၁) ဧကယာမံ သယေ ရာဇ၊ ဒွိယာမညေဝ ပဏ္ဍိတော။

ဃရာဝါသော တိယာမောဝ၊ စတုယာမော တု ယာစကော။

မြန်မာပြန်။ ။မင်းကား တစ်ယာမ်သာအိပ်ရာ၏။ ပညာရှိကား နှစ်ယာမ်သာ အိပ်ရာ၏။ အိမ်ရာထောင်သော လူအပေါင်းကား သုံးယာမ်သာ အိပ်ရာ၏။ ဖုန်းတောင်းယာစကာကား လေးယာမ်ပတ်လုံး အိပ်ရာ၏။

(၂) ဓနဝါ သုတဝါ ရာဇာ၊ နဒီ ဝေဇော စိမေ ပဉ္စ။

ယတ္ထ ဒေသေ န ဝိဇ္ဇန္တိ၊ န တတ္ထ ဒိဝသံ ဝသေ။

မြန်မာပြန်။ ။အကြင်အရပ်၌ ဥစ္စာရှိသောသူ၊ ပညာရှိ၊ မင်း(အစိုးရ)၊ မြစ်၊ ဆေးသမား(ဆရာဝန်) ဤငါးမျိုးတို့ မရှိကုန်၊ ထိုအရပ်မျိုး၌ တစ်နေ့တစ်ရက်မျှ မနေရာ။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

(၃) ယသ္မိံ ပဒေသေ န မာနော၊ န ပေမံ န စ ဗန္ဓဝါ။

န စ ဝိဇ္ဇာဂမော ကောစိ၊ န တတ္ထ ဒိဝသံ ဝသေ။

မြန်မာပြန်။ ။အကြင်အရပ်၌ မြတ်နိုးသူလည်း မရှိ။ ချစ်ခင်သူလည်း မရှိ။ အဆွေခင်ပွန်းလည်း မရှိ။ အတတ်ပညာ သင်ပေးသူလည်း တစ်စုံ တစ်ယောက်မျှ မရှိ။ ထိုအရပ်မျိုး၌ တစ်နေ့တစ်ရက်မျှ မနေရာ။

(၄) အပုတ္တကံ ဃရံ သုညံ၊ ရဋ္ဌံ သုညံ အရာဇကံ။

အသိပ္ပဿ မုခံ သုညံ၊ သဗ္ဗသုညံ ဒလိဒ္ဒတံ။

မြန်မာပြန်။ ။သားသမီးမရှိသောအိမ်သည် တိတ်ဆိတ်၏။ မင်းမရှိသော တိုင်းပြည်သည် တိတ်ဆိတ်၏။ အတတ်ပညာမရှိသောသူ၏ ခံတွင်းနှုတ် သည် တိတ်ဆိတ်၏။ ဆင်းရဲသူ၏ဘဝသည် အလုံးစုံ တိတ်ဆိတ်၏။

(၅) ဓနမိစ္ဆေယျ ဝါဏိဇ္ဇေ၊ ဝိဇ္ဇမိစ္ဆေ ဘဇေ သုတံ။

ပုတ္တမိစ္ဆေ တရုဏိတ္ထိံ၊ ရာဇာမစ္စံ ဝသံ ဂမေ။

မြန်မာပြန်။ ။လောက၌ ဥစ္စာကို အလိုရှိမှု ကုန်သွယ်ရာ၏။ အတတ် ပညာကို အလိုရှိမှု အကြားအမြင်များသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆည်းကပ်ရာ၏။ သားသမီးကို အလိုရှိမှု မိန်းမငယ်ကို ထိမ်းမြားပေါင်းသင်းနေရာ၏။ မင်းအမတ်ဖြစ်ခြင်းကို အလိုရှိမှု မင်းအလိုသို့ လိုက်ရာ၏။

(၆) နဋ္ဌော ယတိ အသန္တုဋ္ဌော၊ မဟိပတိ စ သန္တုဋ္ဌော။

နဋ္ဌာ လဇ္ဇာ စ ဂဏိကာ၊ နိလ္လဇ္ဇာ စ ကုလမီတာ။

မြန်မာပြန်။ ။ရဟန်းသည် မရောင့်ရဲမှု ပျက်စီးတတ်၏။ မင်းသည် ရောင့်ရဲမှု ပျက်စီးတတ်၏။ ပြည့်တန်ဆာမသည် ရှက်တတ်မှု ပျက်စီး တတ်၏။ အမျိုးကောင်းသမီးသည် မရှက်တတ်မှု ပျက်စီးတတ်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(၇) ပက္ခိနံ ဗလမာကာသော၊ မစ္ဆာနံ ဗလ မုဒကံ။

ဒုဗ္ဗလဿ ဗလံ ရာဇော၊ ကုမာရာနံ ရုဒံ ဗလံ။

မြန်မာပြန်။ ။ ငှက်တို့၏ အားကား ကောင်းကင်တည်း။ ငါးတို့၏ အားကား ရေတည်း။ အားနည်းသူတို့၏ အားကား မင်းတည်း။ သူငယ်တို့၏ အားကား ငိုခြင်းတည်း။

(၈) ခမာ ဇာဂရိယုဋ္ဌာနံ၊ သံဝိဘာဂေါ ဒယိက္ခဏာ။

နာယကဿ ဂုဏာ ဧတေ၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ သတံ ဂုဏာ။

မြန်မာပြန်။ ။ သည်းခံခြင်း၊ နိုးကြားခြင်း၊ ထကြွလှုံ့လှိုခြင်း၊ ဝေဖန် ခွဲခြားတတ်ခြင်း၊ သနားကြင်နာခြင်း၊ အမြော်အမြင် ကြီးမားခြင်း၊ ဤ (၆)ပါးတို့ကား မင်းစသော သူကြီးမိဘတို့၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးမည်ကုန်၏။ သူတော်ကောင်းတို့ အလိုရှိအပ်ကုန်သော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ ဖြစ်ကုန်၏။

(၉) သကိံ ဝဒန္တိ ရာဇာနော၊ သကိံ သမဏဗြာဟ္မဏာ။

သကိံ သပ္ပုရိသာ လောကေ၊ ဒေသ ဓမ္မော သနန္တနော။

မြန်မာပြန်။ ။ မင်းတို့သည် တစ်ကြိမ်သာ ဆိုကုန်၏။ ရဟန်း ပုဏ္ဏားတို့သည် တစ်ကြိမ်သာ ဆိုကုန်၏။ ဘုရားစသော သူတော်ကောင်း တို့သည် တစ်ကြိမ်သာ ဆိုကုန်၏။ လောက၌ ဤသဘောတရားသည် ရှေးသူတော်ကောင်းတို့၏ အကျင့်ဖြစ်သည်။

(၁၀) အလသော ဂိဟိ ကာမဘောဂီ န သာဓု၊

အသညတော ပဗ္ဗဇိတော န သာဓု။

ရာဇာ အနိသမ္မကာရီ န သာဓု၊

ပဏ္ဍိတော ကောဓနော တမ္ပိ န သာဓု။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

မြန်မာပြန်။ ။ပျင်းရိသော အိမ်ရာထောင်သည့်လူသည် မကောင်း။
ကိုယ် နှုတ် နှလုံး မစောင့်သုံးသော ရဟန်းသည်လည်း မကောင်း။
မဆင်မခြင်ပြုလေ့ရှိသော မင်းသည်လည်း မကောင်း။ အမျက်ထွက်တတ်
သော ပညာရှိသည်လည်း မကောင်း။

(၁၁) ဗဟဝေါ ယတ္ထ နေတ္တာရော၊ သဗ္ဗေ ပဏ္ဍိတမာနိနော။
သဗ္ဗေ မဟတ္တမိစ္ဆန္တိ၊ တေသံ ကမ္မံ ဝိနဿတိ။

မြန်မာပြန်။ ။အကြီးအကဲဥက္ကဋ္ဌလုပ်လိုသူ များစွာပါရှိသော အဖွဲ့
အစည်း၊ ပညာမာန်တက်နေသောအဖွဲ့သား များစွာပါရှိသော အဖွဲ့အစည်း၊
နေရာမြင့်မြင့် ရာထူးကြီးကြီးကိုသာ မျှော်လင့်တောင့်တနေသည့် အဖွဲ့
သား များစွာပါရှိသော အဖွဲ့အစည်းသည် ကြာရှည်မခံ ပျက်စီးတတ်၏။

(၁၂) အာယံ ခယံ သယံ ဇညာ၊ ကတာကတံ သယံ ဇညာ။
နိဂ္ဂဟေ နိဂ္ဂဟာရဟံ၊ ပဂ္ဂဟေ ပဂ္ဂဟာရဟံ။

မြန်မာပြန်။ ။မင်းမည်သည်ကား အခွန်အဟုပ်၏ ထွက် မထွက်ကို
လည်းကောင်း၊ မျိုးရိက္ခာ ကုန် မကုန်ကိုလည်းကောင်း ကိုယ်တိုင်
သိအောင် ပြုရ၏။ အမှုထမ်းသည် မထမ်းသည်ကိုလည်း ကိုယ်တိုင်
သိအောင် ပြုရ၏။ နှိပ်ခြင်းငှါ ထိုက်သောသူကို နှိပ်ရ၏။ ချီးမြှောက်
ခြင်းငှါ ထိုက်သောသူကို ချီးမြှောက်ရ၏။

(၁၃) ပိဋ္ဌိတောက္ကံ နိသေဝေယျ၊ ကုစ္ဆိနာဝ ဟုတာသနံ။
သာမိကံ သဗ္ဗဘာဂေန၊ ပရလောကံ အမောဟဝါ။

မြန်မာပြန်။ ။နေကို ကျောဖြင့်သာ ကပ်ရ၏။ မီးကိုကား ဝမ်းဖြင့်သာ
ကပ်ရ၏။ အရှင်ကိုကား အလုံးစုံသော အဖို့ဖြင့် ကပ်ရ၏။ တမလွန်
ဘဝကိုကား မမိုက်သဖြင့်သာ ကပ်ရ၏။

(၁၄) အဂ္ဂိ အာပေါ ဣတ္ထိ မူဠော၊ သပ္ပေါ ရာဇကုလာနိ စ။

အပယန္တေန ဂန္ထဗ္ဗော၊ အစ္စေကပါဏဟာရကာ။

မြန်မာပြန်။ ။လောက၌ မီး၊ ရေ၊ မိန်းမ၊ သူမိုက်၊ မြွေ၊ မင်းတို့ကို မထိပါး ရှောင်ရှားသဖြင့် သွားအပ်၏။ လတ်တလော အသက်ကို သေစေတတ်ကုန်၏။

(၁၅) ဒုဋ္ဌဘရိယသံဝါသော၊ ဒေါသောစိတြဒါသကော။

သသပ္ပေ စ ဃရေ ဝါသော၊ မစ္စု ဧဝ န သံသယော။

မြန်မာပြန်။ ။မကောင်းသောမယားနှင့် ပေါင်းဖက်သောသူ၊ ကြမ်းလှစွာသော ကျွန်ကို ခိုင်းစေသောသူ၊ မြွေရှိသောအိမ်၌ နေသောသူတို့သည် မုချသေရလိမ့်မည်။ ယုံမှား မရှိရာ။

(၁၆) မူဠသိသောပဒေသေန၊ ကုနာရိဘရဏေန စ။

အသတံ သမ္ပယောဂေန၊ ပဏ္ဍိတောပျ ဝသီဒတိ။

မြန်မာပြန်။ ။တပည့်မိုက်အား အတတ်ပညာသင်ကြားပေးမိခြင်း၊ ယုတ်စွာသောမိန်းမကို အိမ်ထောင်ဖက်ပြုခြင်း၊ မသူတော်တို့နှင့် ပေါင်းဖက်ခြင်းကြောင့် ပညာရှိသောသူပင် ဖြစ်သော်လည်း နစ်မွန်းတတ်ချေ၏။

(၁၇) မာတာ ပုတ္တကရံ ပါပံ၊ သိဿပါပံ ဂုရုကတာ။

ရာဇာ ရဋ္ဌကရံ ပါပံ၊ ရာဇပါပံ ပုရောဟိတော။

မြန်မာပြန်။ ။လောက၌ ယုတ်မာသောအမှုကို သားသမီးပြုမှု မိဘပြုသည် မည်၏။ မကောင်းမှုကို တပည့်ပြုလျှင် ဆရာပြုသည် မည်၏။ မကောင်းမှုကို တိုင်းသားပြုသည် ပြုမှု မင်းပြုသည် မည်၏။ မကောင်းမှုကို မင်းပြုလျှင် ပုရောဟိတ်ပြုသည် မည်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

(၁၈) အက္ခောဓေန ဇိနေ ကောဓံ၊ အသာဓုံ သာဓုနာ ဇိနေ။

ဇိနေ ကဒရိယံ ဒါနေန၊ သစ္စေနာလိကဝါဒိနံ။

မြန်မာပြန်။ ။မင်းမည်သည်ကား အမျက်မာန်စောင်ကြီးလှသောသူကို အမျက်မထား မေတ္တာပွားခြင်းဖြင့် အောင်ရာ၏။ မတော်မှန်သောသူကို မိမိက တော်မှန် ကောင်းမွန်ခြင်းဖြင့် အောင်ရာ၏။ နှမြောဝန်တိုသော သူကို ပေးကမ်းခြင်းဖြင့် အောင်ရာ၏။ စကားမမှန်သောသူကို အမှန်ဆို ခြင်းဖြင့် အောင်ရာ၏။

(၁၉) အဒန္တဒမနံ ဒါနံ၊ ဒါနံ သဗ္ဗတ္ထသာဓကံ။

ဒါနေန ပိယဝါစာယ၊ ဥန္နမန္တိ နမန္တိ စ။

မြန်မာပြန်။ ။လောက၌ ပေးကမ်းခြင်းသည် မယဉ်ကျေးသောသူကို ယဉ်ကျေးစေတတ်၏။ ပေးကမ်းခြင်းသည် ခပ်သိမ်းသောအကျိုးကို ပြီးစေ တတ်၏။ ပေးကမ်းခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ချစ်ဖွယ်သော စကား ကြောင့်လည်းကောင်း မိမိကလည်း သူ့အပေါ် မော်မောက်နိုင်ကုန်၏။ သူတပါးတို့က မိမိသို့လည်း ညွတ်လာကုန်၏။

(၂၀) ဒါနံ သိနေဟဘောသဇ္ဇံ၊ မစ္ဆေရံ ဒေါသနောသဓံ။

ဒါနံ ယသသိဘောသဇ္ဇံ၊ မစ္ဆေရံ ကပဏောသဓံ။

မြန်မာပြန်။ ။လောက၌ ပေးကမ်းခြင်းသည် လူချစ်ဆေးမည်၏။ အခြွေအရံများသော ဆေးလည်း မည်၏။ နှမြောဝန်တိုခြင်းကား လူမှန်း ဆေးမည်၏။ အထီးကျန်သော ဆေးလည်း မည်၏။

(၂၁) ဗဟူနံ အပ္ပသာရာနံ၊ သာမဂ္ဂိယာံ ဇယံ ဇယေ။

တိဏေန ဝဠုတေ ယောဟ္တာံ၊ တေန နာဂေါပိ ဗန္ဓတိ။

မြန်မာပြန်။ ။လောက၌ အတတ်ပညာ အနှစ်ကင်းကုန်သော လူမိုက်အမြောက်အမြားတို့၏ ဘေးရန်ကို ညီညွတ်စည်းလုံးခြင်းဖြင့် အောင်မြင်နိုင်၏။ ဥပမာအားဖြင့် မြက်ဖြင့် လွန်ကြီး ကျစ်ပြီးလျှင် ထိုမြက်လွန်ကြီးဖြင့် ဆင်ပြောင်ကိုသော်လည်း ဖွဲ့ချည်ဖမ်းယူနိုင်သကဲ့သို့ တည်း။

(၂၂) သဟာယော အသမတ္ထောပိ၊ တေဇသာ ကိံ ကရဿတိ။
နိဝါတေ ဇလိတော အဂ္ဂိ၊ သယမေဝ ဝူပသမ္မတိ။

မြန်မာပြန်။ ။ဗိုလ်ပါသူရဲ အဖော်သဟဲ ပြည့်စုံပါသော်လည်း ရန်ကို မအောင်စွမ်းနိုင်သော မင်းကား တန်ခိုးစွမ်းပကားဖြင့် အသို့ပြုနိုင်အံ့နည်း။ လေမရှိသောအရပ်၌ ထွန်းညှိထားသောမီးသည် အလိုလိုသာ ငြိမ်းချေ၏။

(၂၃) န ရညာ သမကံ ဘုဇ္ဇေ၊ ကာမဘောဂံ ကုဒါစနံ။
အာကပ္ပံ ရသဘုတ္တိံ ဝါ၊ မာလာဂန္ဓဝိလေပနံ။
ဝတ္ထံ သဗ္ဗ မလင်္ကာရံ၊ န ရညာ သဒိသံ ကရေ။

မြန်မာပြန်။ ။ကာမစည်းစိမ်ကို မင်းနှင့်အပြိုင် တရံတဆစ်မျှ မခံစားရာ။ အသွင်ဟန်ပန်ကိုလည်းကောင်း၊ အရသာစားခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပန်းပန်ခြင်း နံ့သာထုံခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အဝတ်ပုဆိုးဝတ်ခြင်းကို လည်းကောင်း၊ တန်ဆာဆင်ခြင်းကိုလည်းကောင်း အလုံးစုံကို မင်းနှင့် အပြိုင် မပြုရာ။

(၂၄) န မေ ရာဇာ သခါ ဟောတိ၊ န ရာဇာ ဟောတိ မေထုနော။
ဧသော သာမိကော မယုန္တိ၊ စိတ္တေ နိဋ္ဌံ သုဋ္ဌာပယေ။

မြန်မာပြန်။ ။ဤမင်းကား ငါ၏ မိတ်ဆွေခင်ပွန်း မဟုတ်။ ဤမင်းကား ငါ၏ ဂုဏ်ရည်တူသော အပေါင်းအဖော် မဟုတ်။ ဤမင်းကား ငါ၏ အရှင်သခင်တည်းဟု စိတ်၌ အပြီး ကောင်းစွာ ထားရာ၏။

(၂၅) နာတိဒူရေ ဘဇေ ရညော၊ နာစွာသန္နောပဝါတကေ။
ဥဇုကေ နာတိနိန္နန္တေ စ၊ န ဘဇေ ဥစ္စမာသနေ။
ဆဒေါသေ ဝဇ္ဇေ သေဝကော၊ အဂ္ဂိဝ သံယတော တိဋ္ဌေ။

မြန်မာပြန်။ ။မင်းခစားယောက်ျားသည် မင်းအား ခစားသောအခါ အလွန်ဝေးသော အရပ်၌ မခစားရာ၊ အလွန်နီးသောအရပ်၌ မခစားရာ၊ လေညာအရပ်၌ မခစားရာ၊ ရှေ့တူရူအရပ်၌ မခစားရာ၊ အလွန်နိမ့်သော အရပ်၌ မခစားရာ၊ မြင့်သောအရပ်၌ မခစားရာ၊ ဤအပြစ် ၆-ပါးတို့ကို ရှောင်ကြဉ်ရာ၏။ မီးကဲ့သို့ စောင့်စည်းလျက် ခစားရာ၏။

(၂၆) ဂုဏော သဗ္ဗညုတုလျောပိ၊ န သောဘတိ အနိဿယော။
အနုဋ္ဌမပိ မဏိနာ ဟေမံ၊ နိဿာယ သောဘတေ။

မြန်မာပြန်။ ။သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားနှင့်တူသော ဂုဏ်ကျေးဇူးရှိသူပင် ဖြစ်လင့်ကစား မင်းတည်းဟူသော မှီခိုရာ မရမူ မတင့်တယ်။ ပတ္တမြား သည် အဖိုးများစွာထိုက်သော်လည်း ရွှေကိုမှီရမှသာလျှင် တင့်တယ်၏။

ရာဇကဏ္ဍံ နိဋ္ဌိတံ။

မင်းကိုဆိုရာအခန်း ပြီး၏။

(ဆ) ပကိဏ္ဍကကဏ္ဍ (အကြောင်းခံကို ရောနှော၍ ပြဆိုခန်း)

(၁) ဣတ္ထိမိဿော ကုတော သီလံ၊ မံသဘက္ခော ကုတော ဒယာ။
သုရာပါနော ကုတော သစ္စံ၊ မဟာလောဘော ကုတော လဇ္ဇာ။
မဟာတန္ဒော ကုတော သိပ္ပံ၊ မဟာကောဓော ကုတော ဓနံ။

မြန်မာပြန်။ ။မိန်းမနှင့် ရောနှောသောရဟန်း သီလ မရှိ။ အသားစား
ကြူးသောသူ သနားခြင်း မရှိ။ သေသောက်ကြူးသောသူ စကားမမှန်။
ရမ္မက်လောဘကြီးသောသူ အရှက်မရှိ။ အပျင်းကြီးသောသူ အတတ်ပညာ
မရ။ အမျက်ကြီးသောသူ ဥစ္စာမရ။

(၂) သုရာယောဂေါ ဝိကာလော စ၊ သမဇ္ဇစရဏင်္ဂတော။
ခိဉ္စုရတ္တော ပါပမိတ္တော၊ ဘောဂါနံ အလသံ မုခံ။

မြန်မာပြန်။ ။သေသောက်ကြူးခြင်း၊ အချိန်အခါမဟုတ်ရာ၌ သွား
လာခြင်း၊ ပွဲလမ်းသဘင် အသွားများခြင်း၊ အလောင်းအစားကြူးခြင်း၊
မကောင်းသော မိတ်ဆွေနှင့် ပေါင်းသင်းခြင်း၊ ပျင်းရိဖင့်နွဲခြင်း၊ ဤ
ခြောက်မျိုးကား စည်းစိမ်ပျက်စီးကြောင်းတည်း။

(၃) ဒိဝါ နာ ဒက္ခာ ဝတ္တပ္ပံ၊ ရတ္တော နာဝစနေန စ။
သဉ္စရတိ ဘယာ ဘီတော၊ ဝနေ ဝနစရီ ယထာ။

မြန်မာစာ။ ။နေ့အခါ၌ ဝန်းကျင်ကို မရှုဘဲ မဆိုအပ်။ ည၌အခါ၌
မမေးဦးဘဲ မဆိုအပ်။ ဘေးမှကြောက်သော မုဆိုးသည် တော၌ ရှေ့နောက်
ဝဲယာကြည့်ရှုလျက် သွားသကဲ့သို့ ကောင်းစွာ သတိထား၍ ပြောဆိုရာ၏။

(၄) ဇီဝန္တောပိ မတံ ပဉ္စ၊ ဗျာသေန ပရိကိတ္တိတာ။
ဒုက္ခိတော ဗျာဓိတော မူဇ္ဇော၊ ဣဏဝါ နိစ္စသေဝကော။

မြန်မာပြန်။ ။ပစ္စည်းဥစ္စာ ဆင်းရဲသောသူ၊ ရောဂါနှိပ်စက်သောသူ၊ မိုက်မဲသောသူ၊ ကြွေးမြီများသောသူ၊ မင်းဝယ် ကိုယ်ကြပ်ခစားသောသူ၊ ဤငါးယောက်တို့ကို အသက်ရှင်ကြကုန်သော်လည်း သေသူတို့ဟူ၍ ဗျာသ ဆရာ မိန့်ဆို၏။

- (၅) အနာဂတံ ဘယံ ဒိသွာ၊ ဒုရတော ပရိဝဇ္ဇယေ။
အာဂတဉ္စ ဘယံ ဒိသွာ၊ အဘိတော ဟောတိ ပဏ္ဍိတော။

မြန်မာပြန်။ ။ပညာရှိသောသူသည် မရောက်သေးသော ဘေးအန္တရာယ်ကို မြင်မူ အဝေးကပင် ကြိုတင်၍ ရှောင်ရာ၏။ ရောက်ပြီး ရောက်ဆဲသော အန္တရာယ် ကြုံတွေ့ခဲ့သော် မကြောက်မရွံ့ ဖြေရှင်းတတ်၏။

- (၆) နိဒ္ဒါလုကော ပမတ္တော စ၊ သုခိတော ရောဂဝါလသော။
မဟိစ္ဆော ကမ္မာရာမော စ၊ သတ္တေတေ သတ္တဝဇ္ဇိတာ။

မြန်မာပြန်။ ။အအိပ်ကြူးသောသူ၊ မေ့လျော့သောသူ၊ ချမ်းသာမှုကိုသာ ကြိုက်နှစ်သက်သောသူ၊ အနာရောဂါရှိသောသူ၊ ပျင်းရိသောသူ၊ အလိုကြီးသောသူ၊ အမှုသစ်၌သာ မွေ့လျော်သောသူ၊ ဤခုနစ်ယောက်သော သူတို့သည် ကျမ်းဂန်မှ ကင်းကုန်၏။

- (၇) ဒုဂ္ဂတံ ဂစ္ဆ ဟေ လာဘာ၊ လာဘီ လာဘေန ပူရတိ။
ထလေ ဝဿထ ပဇ္ဇန္န၊ သိန္ဓု အာပေန ပူရတိ။
နတ္ထိဒံ ကမ္မပ္ပဓာနံ။

မြန်မာပြန်။ ။အိုလာဘ်၊ သူဆင်းရဲထံသို့ သွားပါလေ။ လာဘ်ပေါများသောသူသည် လာဘ်ဖြင့် ပြည့်၏။ အို-မိုးနတ်၊ ကြည်းကုန်း၌ ရွာပါလေ။ သမုဒ္ဒရာသည် ရေဖြင့် ပြည့်၏။ ဤသို့သော သဘောတရားသည် ဖြစ်ရိုးမရှိ။ သတ္တဝါတို့၏ ကံသာလျှင် ပဓာနဖြစ်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(၈) န ဟိ ကောစိ ကတေ ကိစ္စေ၊ ကတ္တာရံ သမုပေက္ခတေ။

တသ္မာ သဗ္ဗာနိ ကိစ္စာနိ၊ သာဝသေသေန ကာရယေ။

မြန်မာပြန်။ ။လောက၌ ပြုဖွယ်ကိစ္စသည် ပြီးသည်ရှိသော် ပြုတတ်သောသူကို တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူကမျှ ပြန်၍ မရှုကြည့်တတ်။ ထို့ကြောင့် ခပ်သိမ်းသော အမှုကိစ္စတို့ကို အကြွင်းထားသောအားဖြင့် ပြုလုပ်ရာ၏။

(၉) တူလံ သလ္လဟုကံ လောကေ၊ တတော စာပလ္လဇာတိကော။

တတော ဝုဗ္ဗမနောဝါဒေါ၊ ပမတ္တော ဗုဒ္ဓသာသနေ။

မြန်မာပြန်။ ။လောက၌ လဲဝါသည် ပေါ့ပါး၏။ ထို့ထက် လျှပ်ပေါ်လော်လီသောသူသည် ပေါ့၏။ ထို့ထက် ဆရာ မိဘတို့၏ အဆုံးအမကို မခံသောသူသည် ပေါ့၏။ ထို့ထက် မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်၌ မေ့လျော့သောသူသည် ပေါ့၏။

(၁၀) ပါသာဏဆတ္တံ ဂရုကံ၊ တတော ဒေဝါနာစိက္ခဏံ။

တတော ဝုဗ္ဗာနမောဝါဒေါ၊ တတော ဗုဒ္ဓဿ သာသနံ။

မြန်မာပြန်။ ။လောက၌ ကျောက်ထီးသည် လေး၏။ ထို့ထက် နတ်တို့၏ ပြောကြားခြင်းသည် လေး၏။ ထို့ထက် ဆရာ မိဘတို့၏ အဆုံးအမသည် လေး၏။ ထို့ထက် မြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမ စကားတော်သည် လေး၏။

(၁၁) ကာယဿ ဒက္ခိဏဟတ္ထော၊ ဒါသော ဧတ္ထ ကနိဋ္ဌကော။

ကဏ္ဍဃာနာန မက္ခီနံ၊ ဝါမဟတ္ထော ပါဒဒါသော။

မြန်မာပြန်။ ။လက်ယာ လက်ကား ကိုယ်၏ ကျွန် မည်၏။ ဤလက်ယာလက်၌ လက်သန်းကား မျက်စိ နား နှာခေါင်းတို့၏ ကျွန်မည်၏။ လက်ဝဲလက်ကား ခြေတောက်၏ ကျွန်မည်၏။

(၁၂) တမ္ဗုလဿ မဇ္ဈေ ပတ္တေ၊ ကုဝေရော ရက္ခတိ သဒါ။

မူလမှိ ရက္ခတိ ယက္ခော၊ အဂ္ဂမှိ ကာလကဏ္ဍိကာ။

တာနိ ဘုဇ္ဇေယျု ဆိန္ဒိတွာ၊ သိရီ ဧဝံ ပဝဗုတိ။

မြန်မာပြန်။ ။ကွမ်းရွက်၏ အလယ်၌ ကုဝေရနတ်မင်း စောင့်၏။
အရင်းဘက်၌ ဘီလူးစောင့်၏။ အဖျားဘက်၌ နတ်မိစ္ဆာ စောင့်၏။
ထို့ကြောင့် စားသောအခါ ထိုအရင်းအဖျားတို့ကို ဖြတ်၍ စားရာ၏။
ဤသို့စားလျှင် ဘုန်းကျက်သရေ တိုးတက်၏။

(၁၃) သမ္ဗုဏ္ဏရက္ခော ဗြဟ္မာဝ၊ အစ္စုရက္ခော စ ဗိဿဏော။

တဿာ ဟိ တေ ပူဇယန္တု၊ သဒါ မာနေန္တိ တံ နရံ။

မြန်မာပြန်။ ။ဗြဟ္မာသည် သင်ပုန်းကို စောင့်၏။ ဗိဿဏိုးနတ်သည်
ကမ္မလွေ(စာပလွေ)ကို စောင့်၏။ ထို့ကြောင့် အတတ်ပညာသင်သောသူ
တို့သည် ထိုဗြဟ္မာနှင့် ဗိဿဏိုးတို့ကို ပူဇော်ကုန်ရာ၏။ ထိုသို့ ပူဇော်သော
သူကို ဗြဟ္မာနှင့် ဗိဿဏိုးနတ်တို့က အခါခပ်သိမ်း မြတ်နိုးကုန်၏။

(၁၄) ဂေါဏာ ဟိ သဗ္ဗဂိဟီနံ၊ ပေါသကာ ဘောဂဒါယကာ။

တဿာ ဟိ မာတာပိတူဝ၊ မာနယေ သက္ကရေယျု စ။

မြန်မာပြန်။ ။နွားတို့သည် ခပ်သိမ်းသောလူတို့အား လုပ်ကိုင်ကျွေးမွေး
တတ်ကုန်၏။ စည်းစိမ်ကို ပေးတတ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် နွားတို့ကို
မိဘတို့ကဲ့သို့ မြတ်နိုးရာ၏။ အရိုအသေ ပြုရာ၏။

(၁၅) ယေ စ ခါဒန္တိ ဂေါမံသံ၊ မာတုမံသံဝ ခါဒယေ။

မတေသု တေသု ဂိဇ္ဈာနံ၊ ဒဒေ သောတေ စ ဝါဟယေ။

မြန်မာပြန်။ ။နွားသားကိုစားလျှင် အမိ၏အသားကို စားသည်မည်၏။
ထို့ကြောင့် နွားသေသောအခါ လင်းတတို့အား အစာပေးရာ၏။ သို့မဟုတ်
ရေ၌သော်လည်း မျှောရာ၏။

(၁၆) ဂုရု သိဒ္ဓေါ သိပ္ပေါရမ္ဘော၊ ရဝိ သောကြာ စ မဇ္ဈိမော။

န သိပ္ပေါ ဗုဒ္ဓ၊ စန္ဒရော၊ သောရီ အင်္ဂါ စ မရဏံ။

မြန်မာပြန်။ ။ကြာသပတေးနေ့၌ အတတ်ပညာ စ၍သင်မှုကား အောင်မြင်ပြီးစီး၏။ တနင်္ဂနွေ၊ သောကြာနေ့၌ သင်မှု လျစ်လျူရှု တတ်၏။ ဗုဒ္ဓဟူး တနင်္လာနေ့၌ သင်မှု အတတ်ပညာ ဆုံးခန်းတိုင်အောင် မတတ်ရာ။ စနေ အင်္ဂါနေ့၌ သင်မှု သေရာ၏။

(၁၇) အဋ္ဌမိယံ ဂရံ ဟန္တိ၊ သိဿံ ဟန္တိ စတုဒ္ဒသိ။

သိပ္ပံ ဟန္တိ ဒသသိပ္ပံ၊ မာတာပိတာ စ ပုဏ္ဏမိ။

မြန်မာပြန်။ ။လဆန်း ရှစ်ရက်၊ လဆုတ် ရှစ်ရက်နေ့၌ အတတ်ပညာ သင်မှုကား ဆရာကို သတ်သည် မည်၏။ လဆန်း တစ်ဆယ့်လေး လဆုတ် တစ်ဆယ့်လေးရက်၌ အတတ်ပညာသင်မှု တပည့်ကို သတ်သည် မည်၏။ လဆန်း ဆယ်ရက် လဆုတ် ဆယ်ရက်၌ အတတ်ပညာသင်မှု အတတ် ပညာကို သတ်သည် မည်၏။ လပြည့်နေ့၌ အတတ်ပညာကို သင်မှု အမိ အဖကို သတ်သည် မည်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုရက်များ၌ ပညာကို စ၍ မသင်ကြားအပ်။

(၁၈) နာဠိကံ သတ္တ န ဘုဇ္ဇေ၊ န လာဗုံ နဝမံ တထာ။

ဒွါဒသ ပြိန္နံ တြိ မိနံ၊ ဘုဇ္ဇေ သိပ္ပံ ဝိနဿတိ။

မြန်မာပြန်။ ။အတတ်ပညာသင်သော သူသည် လဆန်း လဆုတ် ခုနစ်ရက်နေ့၌ အုန်းအာဟာရကို မစားရာ။ အတတ်သင်သောနေ့မှ ကိုးရက်မြောက်သောနေ့၌ အိမ်ဘူးကို မစားရာ။ တစ်ဆယ့်နှစ်ရက်မြောက် သောနေ့၌ ကင်ပိမ့်(ကင်းပုံ)ကို မစားရာ။ သုံးရက်မြောက်၌ ဟင်းမျိုး (ငါးသား)ကို မစားရာ။ အကယ်၍ စားမိအံ့၊ အတတ်ပညာ ပျောက်ပျက် တတ်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

(၁၉) ဧကံ စဇေ ကုလအတ္ထံ၊ ဂါမအတ္ထံ ကုလံ စဇေ။

ဂါမံ စဇေ ဇနပဒတ္ထံ၊ အတ္တတ္ထံ ပထဝီံ စဇေ။

မြန်မာပြန်။ ။အမျိုး၏အကျိုးငှါ တစ်ယောက်သောသူကို စွန့်ရာ၏။
ရွာ၏ အကျိုးငှါ အမျိုးကို စွန့်ရာ၏။ ဇနပုဒ်အကျိုးငှါ ရွာကို စွန့်ရာ၏။
မိမိအကျိုးငှါမူကား မြေအလုံးကို စွန့်ရာ၏။

(၂၀) ဒေသံ ဩသဇ္ဇ ဂစ္ဆန္တိ၊ သီဟော သပ္ပုရိသော ဂဇော။

တတ္ထေဝ နိဓနံ ယန္တိ၊ ကာကော ကာပုရိသော မိဂေါ။

မြန်မာပြန်။ ။ခြင်္သေ့၊ သူတော်ကောင်း၊ ဆင်၊ ဤသုံးဦးတို့သည်
အကျိုးမရှိသော အရပ်ကို စွန့်၍ သွားကြကုန်၏။ ကျီးကန်း၊ သမင်၊
သူယုတ်မာ၊ ဤသုံးဦးတို့သည် မိမိတို့ ကျင်လည်ရာအရပ်၌သာ ပျက်စီး
ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏။

(၂၁) ယမိ ပဒေသေ န မာနော၊ န ပေမံ န စ ဗန္ဓဝါ။

န စ ဝိဇ္ဇာဂါဟော ကောစိ၊ န တတ္ထ ဝသနံ ကရေ။

မြန်မာပြန်။ ။အကြင်အရပ်၌ မြတ်နိုးသူလည်း မရှိ။ ချစ်သူလည်း
မရှိ။ အဆွေခင်ပွန်းလည်း မရှိ။ တစ်စုံတစ်ယောက်သော အတတ်ပညာ
သင်ပေးသူလည်း မရှိ။ ထိုအရပ်မျိုး၌ နေခြင်းကို မပြုရာ။

(၂၂) စရတျေကေန ပါဒေန၊ တိဋ္ဌတျေကေန ပဏ္ဍိတော။

အနိသမ္မ ပရံ ဌာနံ၊ န ပုဗ္ဗမာလယံ ဇဟေ။

မြန်မာပြန်။ ။ပညာရှိသဘောကား လှမ်းသော ခြေတစ်ဘက်နှင့်
တူသော အရပ်သစ်ကို မျှော်ကြည့်သောစိတ်ဖြင့် သွား၏။ ရပ်သော
ခြေတစ်ဘက်နှင့် တူသော အရပ်ဟောင်းကို မစွန့်ခွါသောစိတ်ဖြင့် ရပ်၏။
အရပ်သစ်ကို မစူးစမ်းဘဲ အရပ်ဟောင်းကို မစွန့်ရာ။

(၂၃) ခနုဥပယောဂေသု၊ တထာ ဝိဇ္ဇာဂမေသု စ။

ဒုတေသု အပစာရေသု၊ စန္ဒာ လန္ဒာ တဒါ ဘဝေ။

မြန်မာပြန်။ ။ဥစ္စာစပါး ရောင်းဝယ်သောအခါ၊ ပညာသင်သောအခါ၊ တမန်စေလွှတ်ခြင်း ခံရသောအခါ၊ မေထုန်မှီဝဲသောအခါတို့၌ အရှက် အကြောက်ကို စွန့်အပ်၏။

(၂၄) ဒွိဂုဏော ထိနမာဟာရော၊ ဗုဒ္ဓိ စာပိ စတုဂ္ဂုဏော။

ဆဂ္ဂုဏော ဟောတိ ဝါယာမော၊ ကာမော အဋ္ဌဂုဏော ဘဝေ။

မြန်မာပြန်။ ။မိန်းမတို့၏ အစာစားခြင်းသည် ယောက်ျားတို့ထက် နှစ်ဆ ပိုလွန်၏။ ပညာသည်လည်း လေးဆ ပိုလွန်၏။ လုံ့လကား ခြောက်ဆ ပိုလွန်၏။ ကာမဂုဏ်ကို တပ်မက်ခြင်းကား ရှစ်ဆ ပိုလွန်၏။

(၂၅) ပဗ္ဗေ ပဗ္ဗေ ကမေနုဗ္ဗု၊ ဝိသေသရသဝါဂ္ဂုတော။

တထာ သုမေတ္တိကော သာဓု၊ ဝိပရီတောဝ ဒုဇ္ဇနော။

မြန်မာပြန်။ ။ကြံသည် အဖျားမှ အရင်းအထိ အစဉ်သဖြင့် အဆစ်တိုင်း အဆစ်တိုင်း တဖြည်းဖြည်း ပို၍ချိုသော အရသာထူး ရှိ၏။ အဆွေခင်ပွန်း ကောင်းဖြစ်သော သူတော်သူမြတ်သည် ထိုကြံ၏အဖျားမှ အရင်းတိုင် အောင် ပိုလွန်၍ ပိုလွန်၍ ချိုသည်နှင့် တူ၏။ ယုတ်မာသောအဆွေခင်ပွန်း ကား အရင်းအစသာ ချို၍ အဖျားပိုင်းရောက်သော် မချိုသောကြံ၏ သဘောနှင့် တူ၏။

(၂၆) ကဿကော ဝါဏိဇော မစ္စော၊ သမဏော သုတသီလဝါ။

တေသု ဝိပုလဇာတေသု၊ ရဋ္ဌမ္ပိ ဝိပုလံ သိယာ။

မြန်မာပြန်။ ။တောင်သူလယ်သမား၊ ကုန်သည်ပွဲစား၊ မင်းအမတ် (အရာထမ်းအမှုထမ်း) အကြားအမြင် သုတ၊ သီလနှင့် ပြည့်စုံသော

ရဟန်း၊ ဤလေးမျိုးတို့သည် ပြန်ပြောထွန်းကားကုန်သော် တိုင်းနိုင်ငံ
သည်လည်း ပြန်ပြောတိုးတက်စည်ကားရာ၏။

(၂၇) အသဇ္ဈာယမလာ မန္တာ၊ အနုဋ္ဌာနမလာ ဃရာ။

မလံ ဝဏ္ဏဿ ကောသဇ္ဇံ၊ ပမာဒေါ ရက္ခတော မလံ။

မြန်မာပြန်။ ။စာပေကျမ်းဂန်တို့သည် ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်ခြင်း မရှိသော်
ပျောက်ပျက်ကုန်၏။ ထကြွ လုံ့လ ဝီရိယ မရှိသောသူ၏ အိမ်သည်
ညစ်နွမ်းပျက်စီး၏။ ပျင်းရိခြင်းသည် အဆင်းလှသူ၏ အညစ်အကြေး
ဖြစ်၏။ မေ့လျော့ခြင်းသည် ဣန္ဒြေကို စောင့်စည်းသော ရဟန်း၏
အညစ်အကြေး ဖြစ်၏။

(၂၈) ဟိနာနံ ဂစ္ဆတေ ဝိတ္တံ၊ ဝီရာနံ သန္တကတ္တနံ။

ဝဒန္တိ စ ဟိနာ ဇနာ၊ ပုဗ္ဗကမ္မပ္ပဓာနတံ။

မြန်မာပြန်။ ။လောက၌ လုံ့လဝီရိယ ချို့တဲ့ညံ့ဖျင်းကုန်သော လူတို့၏
ဥစ္စာကား ကြီးသောလုံ့လရှိကုန်သော သူတို့၏ ဥစ္စာအဖြစ်သို့ ရောက်
တတ်၏။ ညံ့ဖျင်းကုန်သောသူတို့သည် ရှေးကံသာ ပဓာနဟု ဆိုကြ
ကုန်၏။

(၂၉) န ဝဒန္တိ ဧဝံ ဝီရာ၊ ဝါယမိံသု သဗ္ဗကမ္မေ။

န စေ သိဇ္ဈတိ တံ ကမ္မံ၊ အဖလံ ဧဝ ကိံ ဒေါသော။

မြန်မာပြန်။ ။ပညာရှင်များကား ရှေးကံသာ ပဓာနဟု ဘယ်တော့မှ
မဆိုကုန်။ ခပ်သိမ်းသော အမှုကိစ္စတို့ကို လုံ့လပြုကြကုန်သည်သာတည်း။
အကယ်၍ ထိုအမှုကိစ္စသည် မပြီးပြတ်အံ့၊ ရည်မှန်းတိုင်းသော အကျိုး
မပြီးရုံသာ ဖြစ်၏။ အားထုတ်မှုအတွက် ဘယ်အပြစ်မျှ မရှိ။

(၃၀) နီစကုလံ နိပ္ပညံ ဝါ၊ နိရူပံ နိဗလံ သမံ။

ဣမံ ကာလံ ဆုတ္တကာလံ၊ ဓနမေဝ ဝိသေသကံ။

မြန်မာပြန်။ ။အမျိုးလည်းယုတ်ညံ့သူ၊ ပညာလည်း မတတ်သူ၊ အဆင်း ဥပဓိလည်း မကောင်းသူ၊ အားအစွမ်းလည်း မရှိသူ ဖြစ်ပါလျက် သူတပါးတို့နှင့် တန်းတူရည်တူကဲ့သို့ ဖြစ်နေ၏။ ဤဖြစ်ရပ်၏အကြောင်း ကား ဤခေတ်ကာလသည် ဆုတ်ခေတ်ကာလတည်း။ ပစ္စည်းဥစ္စာသည် သာလျှင် လူကို ထူးအောင်ပြုသော ကာလတည်း။

ပကိဏ္ဍကကဏ္ဍံ နိဋ္ဌိတံ။

အကြောင်းအမျိုးစုံကို ရောနှော၍ ဆိုရာအခန်း ပြီး၏။

မှတ်ချက်။ ပဏ္ဍိတနှင့် ဗာလကဏ္ဍကို နှစ်စဉ်သင်ကြားရန် ဖြစ်ပါသည်။ ကျန်(၅)ပိုင်းကို တစ်ပိုင်းစီ နှစ်အလိုက် ထည့်သွင်းရန် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအပိုင်းများကို သက္ကရာဇ် ၁၃၆၃ (၂၀၀၁)မှ စတင်ရေတွက်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ ပြီးဆုံးလျှင် အစမှ ပြန်လည်သင်ကြားရန် ဖြစ်ပါသည်။

(၆) မဟောသဓာတုရားစီရင်ခန်း

(က) အမဲသားတစ် ချစေခန်း

တစ်နေ့သ၌ မဟောသဓာတုတို့သားသည် ဖွားဖက်ရွှေဖော် တစ်ထောင် ခြံရံလျက် ကစားစရာဇရပ်အတွင်း မြေတလင်းသို့ သွားလေသည်ရှိသော် စွန်ရဲတစ်ကောင်သည် ဈေးမှ အမဲသားတစ် တစ်ခုကို ချီလျက် ပျံ၍လာသည်ကို မြင်ကြလေလျှင် ဖွားဖက်ရွှေဖော် တစ်ထောင်တို့သည် ထိုသားတစ်ကို ချစိမ့်သောငှါ လိုက်ကြကုန်၏။ စွန်သည်လည်း အောက်က သူငယ်များ ဟစ်ကြွေးသောအသံဖြင့် ရွံ့ကြောက်၍ တောင်မြောက် လူးလာ ဘယ်ညာယှက်တင် ကောင်းကင်သို့ ပျံ၍ပြေး၏။ သူငယ်တို့သည်လည်း စွန်ကို မျှော်ကြည့်လျက် လိုက်ခြင်း ကြောင့် တွင်း ချောက် ခလုတ် စသည်တို့၌ ချော်၍ လဲသဖြင့် ပင်ပန်း ကြကုန်၏။

ထိုအခါ မဟောသဓာတုခမိန်သည် “အချင်းတို့ ထိုစွန်ချီသော သားတစ်ကို ယခုပင် ချစေအံ့။ သင်တို့ မြင်လိုကြသလော” ဟု ဆို၏။ ဖွားဖက်ရွှေဖော်အပေါင်းတို့သည်လည်း “အရှင့်သား မြင်လိုပါ၏” ဟု ဆိုကြလတ်သော် “ထိုသို့ တပြီးကား သင်တို့ ရှုကြည့်ကြကုန်လော့” ဟု ဆို၍ ဘုရားအလောင်းသည် (ကောင်းကင်ကို) မကြည့်ဘဲ လေ၏ လျင်မြန်ခြင်းဖြင့် လျင်စွာပြေးလတ်ပြီးလျှင် စွန်၏အရိပ်ကို နင်းလျက် လက်ခုပ်တီး၍ ပြင်းစွာသောအသံဖြင့် ဟစ်၏။ ထိုဟစ်သောအသံသည် ဘုရားလောင်း၏ အာနုဘော်ကြောင့် စွန်၏ရင်တွင်း၌ နေ၍ ဟစ်သကဲ့သို့ တစ်တစ်ချင်ချင် ကောင်းကင်သို့ (တက်လျက်) စွန်ငှက်၏ နားပွင့်အံ့ သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ စွန်သည် ဘုရားလောင်း၏အသံဖြင့် (ကြောက်ရွံ့ခြင်း ဖြစ်၍) သားတစ်ကို လွှတ်၏။ ဘုရားလောင်းသည် ကောင်းကင်သို့ မမျှော်မကြည့်ဘဲသာလျှင် သားတစ်ကျလာရသော အဖြစ်ကို သိ၍ မြေသို့

မကျစေရန် လက်ဖြင့် သားတစ်ကို ခံလင့်၏။ ထိုသို့သော အခြင်းအရာကို များစွာကုန်သော လူပရိသတ်အပေါင်းတို့သည် မြင်ကြလတ်သော် ရင်သပ် ရှုမော သောသောအုတ်အုတ်၊ ရုတ်ရုတ် သဲသဲ၊ အံ့အဲချီးမွမ်း လက်ပမ်း ပေါက်ခတ်လျက် လက်ဖျစ်ရိုက်တီး (ဖြည်းဖြည်း)သံလေး ဟစ်ကြွေး ကျူးကြော်ကြကုန်၏။ (ဤသည်ကား ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီး မင်္ဂလာ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

ဤသို့သော အခြင်းအရာကို ရှုမျှော်စောင့်နေရသော အမတ်သည် အတပ်သိလေသော် အလုံးစုံသော အခြင်းအရာကို လျှောက်စာတင်၍ လုလင်မင်းချင်းတစ်ယောက်ကို အလျှောက်အထား မင်းကြီးထံသို့ စေလိုက် ၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် ထိုစကားကို ကြားလျှင် သေနကအမတ် ကြီးကို ခေါ်၍ “ဆရာအမတ်ကြီး မဟောသဓာသုခမိန်ကို သိမ်းဆောင်ချိန် အခွင့်တော်သင့်ပြီမဟုတ်လော” ဟု မေးတော်မူ၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီး တိုင်ပင်သောစကားကို သေနကအမတ်ကြီးကြားလျှင် ဤသို့အကြံဖြစ်၏။ မဟောသဓာသတို့သားသည် ဤနန်းတော်သို့ ရောက်သည်ရှိသော် ထိုသူရောက်သောအခါမှစ၍ ငါတို့ပညာ ကျေးဇူးဂုဏ်သည် တစုံတစ်ခု သော အခွင့်တွင်မျှ မပွင့်မလန်း၊ ညှိုးနွမ်း ယုတ်လျော့စွာ အရာမဝင်သည် ဖြစ်လတ္တံ့။ မင်းကြီးသည်လည်း ထို မဟောသဓာ ရောက်သည်ရှိသော် ငါတို့ ရှိမှန်းကိုမျှ မသိလတ္တံ့။ ထို့ကြောင့် မဟောသဓာကို မသိမ်းမဆောင် စေခြင်းငှါ(မင်းကြီးအား) လျှောက်ကြားအံ့ဟု လာဘ်ပူဇော်သက္ကာ ဂုဏ် ပညာတို့၌ ဝန်တိုခြင်းဖြင့် “အရှင်မင်းကြီး ဤစွန်ချီသော သားတစ်ကို ချစေနိုင်ခြင်းသည် အနည်းငယ်မျှသာတည်း။ ဤမျှလောက်သော အခြင်း အရာဖြင့် ပညာရှိသုခမိန် (မခံလောက်သေး)။ ဆင်ခြင်တော်မူဦးလော့” ဟု လျှောက်၏။ ဝိဒေဟရာဇ် မင်းကြီးသည် သေနကအမတ်ကြီးစကားကို ကြားလျှင် စိတ်လျစ်လျူဖြစ်ပြန်၍ တဖန် အမတ်ထံသို့ “မဟောသဓာ သတို့သားကို စူးစမ်းလေဦး” ဟု စေလိုက်ပြန်၏။

(ခ) နွားတရား စီရင်ခန်း

ပါစီနယဝမဇ္ဈဂုံ: ရွာသားတစ်ယောက်သည် “မိုးကျလျှင် လယ်လုပ်အံ့” ဟု ရွာတစ်ပါးမှ နွားတစ်ရှဉ်းကို ဝယ်၍ မိမိအိမ်သို့ ဆောင်ယူခဲ့၏။ မိုးသောက်သောနေ့၌ ထိုနွားတစ်ရှဉ်းကို မြက်ကောင်း ရာအရပ်သို့ သွား၍ နွားကျောက်ကုန်းပေါ်၌ စီးလျက် ကျောင်းပြီးလျှင် ညောင်းညာငိုက်မျဉ်းသည် ဖြစ်၍ နွားပေါ်မှဆင်းပြီးသော် အရိပ်ကောင်း သော သစ်ပင်အောက်၌ အိပ်၏။ ထိုနွားရှင် အိပ်ပျော်စဉ် ခိုးသူ တစ်ယောက်သည် လာလတ်၍ ထို နွားတစ်ရှဉ်းကို ခိုးဆောင်ပြေးလေ၏။ နွားရှင်နိုး၍ နွားကိုကြည့်လျှင် မမြင်သဖြင့် ထိုမှ ဤမှ မျှော်ကြည့် လတ်သော် ခိုးသူဆောင်ယူ ပြေးသည်ကို မြင်၍ လျင်စွာ လိုက်လျက် မှီလတ်သော် “သင် အဘယ်ကြောင့် ငါ့နွား တစ်ရှဉ်းကို ခိုးယူသနည်း” ဟု ဆို၏။ ထိုစကားကို ကြားလျှင် နွားခိုးသည် “ဟယ်ယောက်ျား နင် ဘယ်ကလူနည်း။ နှုတ်ရိုင်းစော်ကား မပြောငြားနှင့်၊ ငါ့နွားကို ငါလိုရာ ဆောင်သွားမည်။ ငါ့အား အဘယ်ကြောင့် သူခိုး ယိုးစွပ်ဘိသနည်း” ဟု ဆို၏။ ဤသို့ နွားရှင် နွားခိုးတို့သည် ငြင်းခုံကြလျက် ပါစီနယဝ မဇ္ဈဂုံ:ရွာသို့ ရောက်လာကုန်သဖြင့် လူအပေါင်းတို့သည် ထိုသူနှစ်ယောက် တို့ ခိုက်ရန်စကားကို နားထောင်ကြည့်ရှုအံ့သောငှါ လာကြကုန်၍ အုတ်အုတ်ကျက်ကျက် ဖြစ်၏။

ထိုအသံကို မဟောသဓာသုခမိန် ကြားလေသော် ငါ၏ဇရပ် တံခါးဝ လမ်းမခရီး၌ အဘယ့်ကြောင့် ဤသူနှစ်ယောက်တို့ အငြင်းအခုံ ဖြစ်ကြသနည်း။ ထိုသူနှစ်ယောက်တို့ကို ခေါ်စေ၍ နွားရှင် နွားခိုးတို့ ရောက်လျှင် ထိုသူနှစ်ယောက်တို့၏ အမှုအရာ လက္ခဏာကို ဆင်ခြင် ထောက်ရှု၍ “ဤသူကား နွားရှင်၊ ဤသူကား နွားခိုး ဖြစ်သည်ဟု အတပ်အမှန် သိငြားသော်လည်း သူတစ်ပါးလည်း ထင်ရှားစွာသိမှ အဂတိသို့ မငြိမစောင်း ကောင်းစွာ အစီအရင် ထင်ရှားသည်ဖြစ်၍

အပြစ်တင်လွတ်ရာချေမည်” ဟု ကြံလျက် “သင်တို့နှစ်ယောက် အဘယ်ကြောင့် အငြင်းအခုံ ဖြစ်ကြသနည်း” ဟု မေး၏။ နွားရှင်က ရှေးဦးစွာ “အရှင့်သား ဤမည်သောရွာနေ ဤမည်သောသူ၏လက်မှ ဤနွားတစ်ရှဉ်းကို ဤမျှအဖိုးဖြင့် ဝယ်ခဲ့၍ အိမ်၌ တစ်ည၌မျှသာ ရှိပါသေးသည်။ ထိုဝယ်သည့်နောက် ယခုနေ့ မိုးသောက်ထ နံနက်ကပင် မည်သည့်အရပ် မြက်ကောင်းရာ၌ နွားတစ်ရှဉ်းကို လွတ်ကျောင်း၍ အရိပ်ကောင်းရာ၌ ကျွန်ုပ် အိပ်ပျော်ငိုက်များစဉ် ဤသူသည် ကျွန်ုပ် နွားတစ်ရှဉ်းကို ခိုးယူဆောင်သွားသည့်နောက် အိပ်ရာမှနိုး၍ ကျွန်ုပ်ကြည့်မျှော်လျှင် မသူတော် ဤခိုးသူ ယူသွားသည်ကို မြင်သဖြင့် လျင်စွာ ကျွန်ုပ်လိုက်နိုင်သောကြောင့်သာ ဤနွားခိုးကို ဘဏ္ဍာနွားတစ်ရှဉ်းနှင့် လက်ပူးလက်ကြပ်မိပါသည်။ အကျွန်ုပ်စကားကို အရှင့်သား ယုံတော်မမူလျှင် ဤနွားတစ်ရှဉ်းကို ဝယ်ရာ ရွာသားမည်သူ မည်သူတို့ အသိအရှိအမြင်အကြား ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသိကြားသူတို့ကို ခေါ်၍ စစ်မေးတော်မူလျှင် စီရင်သာအောင် သိရပါလိမ့်မည်” ဟု ဆို၏။ မဟောသဓာ သုခမိန်သည် ထိုစကားကို ကြားလျှင် နွားခိုးကို “အချင်းယောက်ျား တစ်ဦးက စကားကုန်ခန်းအောင် သက်သေနှင့်တကွ ဆိုပြီ၊ သင်က ဟုတ်မှန်တိုင်းကို ဆိုလော့” ဟု ဆို၏။ နွားခိုးသည် “အရှင့်သား ကျွန်ုပ်ခြံပေါက် ဤနွားတစ်ရှဉ်းကို ကျွန်ုပ်လိုရာ အရပ်သို့ ဆောင်သွားပါစဉ် ဤသူသည် အနိုင်အထက် မင်းမျက်မင်းဒဏ်သင့်အောင် အခွင့်မဟုတ်ဘဲ ကျွန်ုပ်ကို နွားခိုး ယိုးစွပ်၍ မအပ်မရာ ပြုကျင့်သည့်အမှုသာ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသူ့နွား မဟုတ်” ဟု ဆို၏။

ဤသို့ အမှုသည်နှစ်ဦးတို့စကားကို ကြားလျှင် ဘုရားလောင်းသည် ထိုသူတို့ အမှုတရား မပွားများရအောင် ဟုတ်မှန်တိုင်း စီရင်လို၍ “သင်တို့နှစ်ယောက် ငါကောက်ယူဆုံးဖြတ်ချက်ကို နှစ်သက်စွာ ပြီးကြမည်လော” ဟု မေး၏။ “အရှင့်သား ပြီးပါမည်” ဟု အမှုသည် နှစ်ဦး ဆိုလျှင် ဇရပ်တွင် ရှိသမျှ ပရိသတ်တို့အား ထင်ရှားစွာ ဖြစ်စေခြင်းငှါ

ဤသို့ဆို၏။ “သင်တို့ စကားနှစ်ရပ်ပင် လက်သပ်မကွာ မွေးကျွေး၍ ထားသော နွားဖြစ်ဟန် အမှန်အတပ်ဆိုကြပေသည်တွင် တရားသူကြီးတို့ ဆင်ခြင်ရန်စကား မကုန်သေးသည်ဖြစ်၍ မဆုံးမဖြတ်သာသေး။ စစ်မေးရဦးမည်။ သင်တို့ ဟုတ်မှန်တိုင်း ပြောလော့” ဟု ဆိုပြီးလျှင် ခိုးသူကို ရှေးဦးစွာ “အချင်းယောက်ျား ဤနွားတစ်ရှဉ်းကို သင့်ခြံပေါက်နွား ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပြီ၊ အဘယ်အစာကို သင်ကျွေးမွေးသနည်း။ (အဘယ်သို့ သောရေကို သင်သောက်စေသနည်း)” ဟု မေး၏။ နွားခိုးသည် “အရှင့်သား နှမ်းဖတ်နှင့် ပဲမှော်ကိုသာ စားစေလျက် ရက်မန်းရည်ယာဂုကိုသာ သောက်စေ၏” ဟု ဆို၏။ ထို့နောက် နွားရှင်ကို မေးပြန်လျှင် “အရှင့်သား အကျွန်ုပ်ကား လယ်လုပ်သားဖြစ်၍ အလွန်ဆင်းရဲ၏။ အဘယ်မှာ ယာဂု ရနိုင်ပါမည်နည်း။ မြက်ကိုသာ ကျွေးရ၏” ဟု ဆို၏။

ထိုသူနှစ်ယောက်တို့စကားကို အလုံးစုံသော ပရိသတ်အပေါင်း တို့အား မှတ်သားစေပြီးသော် ဘုရားလောင်းသည် သျှစ်သျှားရွက်ကို ဆောင်ယူစေပြီးလျှင် ညက်စွာ ထောင်းစေပြီးမှ ရေနှင့်ဖျော်၍ နွား တစ်ရှဉ်းကို တိုက်စေ၏။ ထိုအခါ နွားတို့သည် ဝမ်းသက်ကုန်လတ်သော် မြက်ဖတ်သာလျှင် ပါကုန်၏။ ဘုရားလောင်းသည် လူအပေါင်းတို့အား “သင်တို့ ဤနွားချေးကို ရှုကြကုန်လော့” ဟု ပြပြီးလျှင် ခိုးသူကို “အချင်း ယောက်ျား သင့်နှုတ်ကကား နွားခိုးမဟုတ်၊ သင့် နွားကကား နွားခိုး ဖြစ်သည်” ဟု ယခု ပရိသတ်အလယ်၌ အထင်အရှားပြ၍ ရှိချေပြီ။ “သင် နွားခိုးဟုတ်၏လော၊ မဟုတ်လော” ဟု မေး၏။ ခိုးသူလည်း လွဲဖယ်မပြောသာရကား “အရှင့်သား ခိုးမိချေ၏” ဟု ဝန်ခံ၏။

ထိုအခါ ဘုရားလောင်းသည် “အချင်းယောက်ျား အရှေ့ မဇ္ဈဂုံးရွာ၌ သူဌေးကြီးသားမဟောသဓာသည် သူတစ်ပါးတို့ လျှို့ဝှက်သော အမှုကို တစ်ခုမကျန် ဉာဏ်အစွမ်းဖြင့် သိမြင်တတ်သည် ဟူ၍ သင် (မကြားဖူးသလော)။ မုသာဝါဒကို အဘယ်ကြောင့် သင်ပြောဆိုဘိ

သနည်း၊ ယနေ့မှ စ၍ အသက်ရှည်သော ကာလပတ်လုံး ဤကဲ့သို့အမှုကို ပြုကျင့်မည် မကြံလေနှင့်” ဟု ဆုံးမ၏။ ဘုရားလောင်း ဖွားဖက်ရွှေဖော် တစ်ထောင်တို့သည် ထိုနွားခိုးသော ယောက်ျားကို ခြေဖြင့် ယမ်းခတ်ခြင်း၊ လက်ဖြင့် ထောင်းထုခြင်းဖြင့် တစ်သက်လုံး အရှက်ရအောင် နာကျင်စွာ ဒဏ်ပေးကြကုန်၏။ ဘုရားလောင်းသည် သူငယ်ဖော်တို့ ထောင်းခတ်၍ မှတ်လောက်အောင် ထိုသူ နာကျင်ပြီးသော် သူငယ်ရွှေဖော်များကို တားမြစ်၍ ထိုနွားခိုးအား “အချင်းယောက်ျား သင်သည် သူ့ဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်းအပြစ်ကြောင့် မသေမီကပင် (နာကျင်ခြင်း)ပြင်းပြစွာသော ဆင်းရဲကို ခံရပြီ။ သေလွန်သည် ရှိသော်ကား ယခုခံရသော ဆင်းရဲထက် အဆအထောင်အသောင်းမက ပြင်းပြပူပန်စွာ လေးဖြာသောအပါယ်၌ ကိုးကွယ်ရာမရ ဒုက္ခမလွဲ ဆင်းရဲကို ခံရလတ္တံ့။ အပါယ်ဆင်းရဲကို သင် ဆင်ခြင်ကြောက်လန့်လျက် အသက်ထက်ဆုံး ဤကဲ့သို့သော အမှုကို ယခု ငါ့ထံက စွန့်ပစ်၍ အသစ်တရား ငါးပါးသော သီလ၌ နေ့ည တည်စေလော့” ဟု ပဉ္စင်သီလဖြင့် အဆုံးအမပေးလိုက်၏။

ထိုအခါ ဘုရားလောင်းကို စူးစမ်းလျက်နေသော အမတ်သည် ထိုအကြောင်းကို သိလျှင် ရှေးနည်းဖြင့် အလုံးစုံစာတင်၍ ဝိဒေဟရာဇ် မင်းကြီးအား လျှောက်ထားစေ၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် ထိုစကားကို ကြားသော် သေနကအမတ်ကြီးကို ခေါ်၍ အလုံးစုံကို ပြန်ကြားပြီးလျှင် “ဆရာအမတ်ကြီး မဟောသဓာသုခမိန်ကို ဆောင်ယူချိန် အခွင့်သင့်ပြီ မဟုတ်လော့” ဟု မေးမြန်းတိုင်ပင်၏။ သေနကအမတ်သုခမိန်သည် “အရှင်မင်းကြီး တရားစီရင်ရာ လွတ်သဘင်၌ အမတ်တရားသူကြီးတို့ သည် မပြတ်လျှင် ခိုးမှု ယိုးမှု အစုစု ပေါ်ပေါက်လာသည့်တရားကိုပင် ဆင်ခြင်မျှော်ရှုလျက် အမှုသည်တို့ လျှို့ဝှက်ကုန်ငြားသော်လည်း သိသာ အောင် စစ်ဆေးမေးမြန်း၍ တရားလမ်းရိုးရှိတိုင်း စီရင်နိုင်ကြသည်ချည်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဤနွားတရားကို စီရင်နိုင်ကာမျှနှင့် သုခမိန် မခေါ်လောက်

သေးဖြစ်၍ ငံ့လင့်နေတော်မူဦးလော့” ဟု လျှောက်၏။ သေနကအမတ် ကြီးစကားကို ကြားလျှင် မင်းကြီးသည် စိတ်လျစ်လျူဖြစ်ပြန်၍ တစ်ဖန် အမတ်ထံသို့ “စူးစမ်းလေဦး” ဟု စေလိုက်ပြန်၏။ (ဤလည်း ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီးမင်္ဂလာ တစ်ကြိမ် ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

(၈) လည်ရွဲတရား စီရင်ခန်း

သူဆင်းရဲမတစ်ယောက်သည် ကြွယ်ဝသောမိန်းမများကဲ့သို့ ရွှေငွေ ကျောက်မျက် ခြယ်လှယ်အပ်သော လည်ရွဲဘယက်တို့ကို မဆင်ရသဖြင့် အနီ အဝါ အပြာ အစိမ်း စသော ချည်မျိုးတို့ဖြင့် ထိုးချုပ် စီရင်အပ်သော ချည်လည်ရွဲကိုသာ ဆင်ရ၏။ ထိုမိန်းမသည် ထိုချည် လည်ရွဲကို လည်မှချွတ်၍ အပေါ်ရုံအင်္ကျီတဘက်ပေါ်၌ ထားပြီးလျှင် ဘုရားလောင်း စီရင်အပ်သော ရေကန်သို့ ရေချိုးအံ့သောငှါ ဆင်းသက် လတ်သော် မိန်းမငယ်တစ်ယောက်သည် ထိုလည်ရွဲကိုမြင်၍ လိုချင်သော စိတ်ဖြင့် ထိုလည်ရွဲကို အင်္ကျီတဘက်ပေါ်မှ ကောက်ယူပြီးလျှင် “အမယ် ဤလည်ရွဲသည် အလွန်တင့်တယ် လျှောက်ပတ်၏။ အဘယ်မျှ ချည်ကုန်သနည်း။ ဤလည်ရွဲကဲ့သို့ အကျွန်ုပ်လည်း ထိုးချုပ်ချင်ပါသည်” ဟုဆိုလျက် လည်၌စွပ်ပြီးသော် “ခဏမျှအတုယူပါရစေ” ဟု ဆို၏။ လည်ရွဲရှင်မိန်းမ လည်း သဘောဖြောင့်ဖြောင့်ဆိုသည် ထင်၍ “ကောင်းပြီ၊ ကြည့်ပါလော့” ဟု ဆိုလတ်လျှင် ထိုမိန်းမငယ်သည် လည်ရွဲကိုဆင်၍ လျင်စွာပြေးလေ၏။ လည်ရွဲရှင်မိန်းမသည် ထိုမိန်းမငယ် (ခိုးယူပြေးသွားသည်ကို) မြင်လျှင် လျင်စွာ ရေကန်မှတက်လျက် အဝတ်အင်္ကျီ ထဘီတဘက်ဝတ်ပြီးသော် လျင်စွာလိုက်၍ “အဘယ်ကြောင့် ငါ့လည်ရွဲကို ယူ၍ပြေးဘိသနည်း” ဟု မိန်းမငယ်၏ တဘက်ကို ဆွဲကိုင်၏။ မိန်းမငယ်လည်း “ငါ့လည်ရွဲကို ငါဆင်၍ ခရီးသွားရာ အဘယ်ကြောင့် ရှင်မ

လည်ရွဲခိုးဟု ယိုးစွပ်၍ ဆွဲငင်ဘိသနည်း” ဟု ဆို၏။ ထိုသို့ အချင်းချင်း ငြင်းခုံကြ၍ “ကြည့်ရှု နားထောင်အံ့” ဟု လာကုန်သော ရွာသူရွာသား အပေါင်းတို့ ဝန်းရံလျက် ဘုရားလောင်းကစားရာ ဇရပ်တံခါးဝ လမ်းမခရီး အနီးသို့ လာလတ်ကုန်၏။

ဘုရားအလောင်းသည် ထိုငြင်းခုံကြသောအသံကို ကြားလတ် သော် “အဘယ်အသံနည်း” ဟု မေးပြီးလျှင် ထိုသူနှစ်ယောက်တို့ကို ခေါ်စေ၍ ရောက်သောအခါ ထိုသူနှစ်ယောက်တို့၏ အမူအရာလက္ခဏာ ကို မြင်လျှင် “ဤသူကား ခိုးသူမ၊ ဤသူကား ဥစ္စာရှင်” ဟု အတပ် သိပြီးလျက် သူခပ်သိမ်းလည်း သိစေခြင်းငှါ “သင်တို့ အဘယ်ကြောင့် ငြင်းခုံကြသနည်း” ဟု မေးလျှင် နှစ်ဦးလုံးကပင် အသီးသီးမိမိတို့ဥစ္စာ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြောဆိုကြလတ်သော် ဘုရားလောင်းသည် “သင်တို့ စကားနှစ်ရပ်ကို ကြားသိရပြီ။ ငါဆုံးဖြတ်သည့်အတိုင်း သင်တို့ပြီးကြ မည်လော” ဟု မေး၏။ “အရှင့်သား ပြီးပါမည်” ဟု ဝန်ခံကြလျှင် ဘုရားလောင်းသည် “သင်တို့သည် ဟုတ်မှန်တိုင်း ပြောလော့” ဟု ဆို၍ ခိုးသူမကို ရှေးဦးစွာ “သင်သည် ဤလည်ရွဲကို အဘယ်နဲ့သာရည်ဖြင့် မပြတ်လိမ်းသုတ်သနည်း” ဟု မေး၏။ ခိုးသူမကလည်း “အရှင့်သား အလုံးစုံသော အမွှေးတို့ဖြင့် ပေါင်းနှော၍လှုပ်အပ်သောကြောင့် သဗ္ဗ သာဟာရက အမည်ရှိသော နံ့သာပေါင်းဖြင့် နေ့တိုင်း အမြဲလိမ်းသုတ် ပါသည်” ဟု ဆို၏။ ထို့နောက် လည်ရွဲရှင်မိန်းမကြီးကို မေးပြန်သော် “အရှင့်သား ဆင်းရဲသောအကျွန်ုပ်အား သဗ္ဗသာဟာရကနံ့သာ အဘယ်မှာ ရပါအံ့နည်း။ အကျွန်ုပ်သည် ဤလည်ရွဲကို သျှိသျှားပွင့်ဖြင့်သာလျှင် နေ့တိုင်းမပြတ် လိမ်းသုတ်ရ၏” ဟု ဆို၏။ ဘုရားလောင်းသည် ထိုသူ နှစ်ယောက်တို့စကားကို ပရိသတ်တို့အား မှတ်သားစေပြီးလျှင် တစ်ခုသော ရေခွက်ကို ဆောင်ယူစေ၍ ထိုရေခွက်၌ လည်ရွဲကို နှစ်ပြီးသော် ဂန္ဓာရုံ၌ ကျွမ်းကျင်သောလူတစ်ယောက်ကို ခေါ်၍ မည်သည့်အနံ့ နံ့သည်ဟု သိရအောင် နမ်းစေ၏။

ထိုသူသည် လည်ရွဲကို နမ်းလတ်သော် (သျှိသျှားပွင့်အနံ့သာ) ရှိသည့်အဖြစ်ကို သိပြီး၍ ဤသို့ ဆို၏။ “အရှင်သား ဤလည်ရွဲ၌ သဗ္ဗသာဟာရကနံ့သာနံ့ မရှိ။ (သျှိသျှားပွင့်အနံ့သာ) သက်သက်လှိုင်၏။ (ဤမိန်းမငယ်) စကားမမှန်။ မိန်းမကြီးစကားသာလျှင် ဆိုတိုင်းမှန်ပေသည်” ဟု လည်ရွဲကို နမ်းသောသူသည် ဘုရားလောင်းအား ပြန်ကြား၏။

ဘုရားလောင်းသည် “သင်တို့ ရှုကြည့်ကြကုန်လော့” ဟု ပရိသတ် အပေါင်းတို့အား သိစေပြီးလျှင် ခိုးသူမကို “သင့်ဥစ္စာဟု သင်ဆိုသည်။ လည်ရွဲက သင့်ကို ‘ခိုးသူမ’ ဟု ပြ၍ရှိချေပြီ။ သင် အသို့နည်း။ လည်ရွဲခိုး မဟုတ်လော” ဟု မေး၏။ ခိုးသူမလည်း လွဲ၍ပြောခွင့်မရသောကြောင့် “အရှင်သား အကျွန်ုပ် ခိုးယူမိသည် မှန်ပေ၏” ဟု ဝန်ခံ၏။

ထိုအခါ ဘုရားလောင်းသည် ရှေးနည်းဖြင့် “နောင် ဤကဲ့သို့ မကျင့်လေနှင့်” ဟု အဆုံးအမပေး၏။ ဖွားဖက်သူငယ် တစ်ထောင်တို့ သည်လည်း ရှေးနည်းဖြင့် ထောင်းထုခြင်းဒဏ် နာကျင်စွာပေးကြကုန်၍ လွှတ်လိုက်၏။

ထိုအကြောင်းကို အမတ်သိလျှင် အလုံးစုံကို လျှောက်စာတင်၍ (မင်းကြီးအား) ကြားလျှောက်စေ၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် ထိုစကား ကို ကြားလျှင် သေနကအမတ်ကြီးကို ခေါ်၍ စကားအလုံးစုံကို ပြန် ကြားပြီးသော် “မဟောသဓာသုခမိန်ကို ဆောင်ချိန် မသင့်သေးလော” ဟု မေးမြန်းတိုင်ပင်တော်မူပြန်၏။ သေနကအမတ်ကြီးလည်း “အရှင်မင်းကြီး ဤမျှသောအရာနှင့် (သုခမိန် မခံလောက်သေး)။ ငုံ့တော်မူဦးလော့” ဟု လျှောက်၏။ မင်းကြီးသည် သေနကအမတ်ကြီးစကားကို ကြားလျှင် စိတ်လျစ်လျူဖြစ်ပြန်၍ တစ်ဖန်အမတ်ထံသို့ “စူးစမ်းလေဦး” ဟု စေလိုက် ပြန်၏။ (ဤလည်း ဘုရားလောင်းအား ကောင်းသော ကျေးဇူးဂုဏ်သတင်း ကျော်စောခြင်း တစ်ကြိမ် ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

(ဃ) ချည်ထွေးတရား စီရင်ခန်း

ဝါခင်းစောင့်သော မိန်းမတစ်ယောက်သည် ထိုဝါခင်း၌ စောင့်နေရင်း ဝါပေါက်စင်စင်ကို ချည်ချောဝင့်ပြီးလျှင် အစာတင်ပြီးမှ ကောင်းစွာလုံး၍ထား၏။ ထိုမိန်းမသည် တစ်နေ့သ၌ ချည်လုံးကို ရင်၌ပိုက်၍ မိမိအိမ်သို့လာလတ်သော် “ဘုရားလောင်း၏ ရေကန်၌ ရေချိုးအံ့” ဟု ချည်လုံးကို မိမိအင်္ကျီပေါ်၌ ထား၍ ရေကန်တွင်းသို့ ရေချိုးဆင်းလေ၏။ ထိုအခါ မိန်းမတစ်ယောက်သည် ထိုချည်လုံးကို မြင်လေသော် လိုချင်သောစိတ် ဖြစ်လာလတ်၍ “ချည်ချောပေစွ၊ ကောင်းပေစွ” ဟု ချီးမွမ်းလျက် ကိုင်ယူပြီးလျှင် “အမယ် ဤချည်ကို အမယ်ပင် ဝင့်ပေသလော။ ဖြစ်ခဲ့ပေစွ” လက်ခုပ်တီး၍ ကြည့်ဟန်ပြုလျက် ရင်ခွင်၌ပိုက်၍ ပြေးလေ၏။ ချည်လုံးရှင် မိန်းမသည်လည်း ရှေးနည်းဖြင့် အလျင်တဆော ရေမှတက်၍ လိုက်လျက် “သင်အဘယ်ကြောင့် ချည်လုံးကို ခိုးယူ၍ ပြေးသနည်း” ဟု အင်္ကျီစကို လက်ဖြင့် ကိုင်ဆွဲ၏။ ခိုးသူမလည်း “ငါ့ချည်လုံးကို ငါယူ၍ ငါ့အလိုအလျောက် ခရီးသွားရာ သင်အဘယ်ကြောင့် ချည်လုံးခိုး စွပ်စွဲ၍ ငါ့အင်္ကျီစကို ဆွဲကိုင်ဘိသနည်း။ ဆုတ်လော။ ကောင်းစွာသွားပါရစေ” ဟု ဆို၏။ ဤသို့ အချင်းချင်း အငြင်းအခုံဖြစ်၍ လူအပေါင်း ဝန်းရံကုန်လျက် ဘုရားလောင်းကစားရာ ဧရပ်တံခါးဝ ခရီးမသို့ ရောက်လာကြကုန်၏။

ဘုရားလောင်းသည် ရှေးနည်းဖြင့် ထိုမိန်းမနှစ်ယောက်တို့ကို ခေါ်စေ၍ ရောက်လတ်သော် ထိုသူတို့၏ အမူအရာလက္ခဏာကို ဆင်ခြင်သဖြင့် “ဤသူကား ခိုးသူမ၊ ဤသူကား ချည်လုံးရှင်” ဟု အမှန်အတိန် သိငြားသော်လည်း သူတစ်ပါးတို့အား သိစေခြင်းငှါ အကြောင်းအရာကို မေး၍ နှစ်ဦးကပင် ဥစ္စာရှင်ချည်း ဖြစ်ဟန်စကားနှင့် ပြောဆိုချေလဲကြပြီးသော် ဘုရားလောင်းသည် “သင်တို့ ငါဆုံးဖြတ်တိုင်း ပြီးကြမည်လော” ဟု မေး၏။ ထိုမိန်းမနှစ်ယောက်တို့လည်း “ပြီးပါမည်” ဟု ဝန်ခံကြကုန်၏။ ထိုအခါ ဘုရားအလောင်းသည် ခိုးသူမကို “ချည်လုံး၏အတွင်း၌ အဘယ်

ကို ထည့်ခံ၍ လုံးသနည်း”ဟု မေး၏။ ခိုးသူမလည်း “အရှင့်သား ဝါစေ့ကို ထည့်၍ လုံးပါသည်”ဟု ဆို၏။ ထို့နောက် ချည်လုံးရှင်ကို မေးပြန်လတ်လျှင် “အရှင့်သား တည်စေ့ကို ထည့်၍ လုံးပါသည်”ဟု ဆို၏။ ထိုမိန်းမနှစ်ယောက်တို့၏စကားကို ပရိသတ်တို့အား မှတ်သားစေ ပြီးလျှင် ချည်လုံးကို ဖြေဖွင့်ကြည့်ရှုစေလတ်သော် တည်စေ့ကို တွေ့လေ၏။ ထိုအခါ ဘုရားလောင်းသည် ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့် ခိုးသူမအဖြစ်ကို ဝန်ခံစေပြီးလျှင် ထိုခိုးသူမအား အဆုံးအမပေး၍ လွှတ်လိုက်လေ၏။

ဤအကြောင်းကို အမတ်သိလေသော် အလုံးစုံကို မင်းကြီးအား လျှောက်ထားစေပြန်၏။ မင်းကြီးလည်း ရှေးနည်းအတူ သေနကအမတ် ကြီးကို တိုင်ပင်၍ သေနကအမတ်ကြီး ဖျက်ပြန်လေသော် စိတ်လျစ်လျူ ဖြစ်ပြန်သဖြင့် “စူးစမ်းဦးလော့”ဟု စေတော်မူလိုက်ပြန်၏။ (ဤလည်း ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီးမင်္ဂလာတစ်ကြိမ် ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

(င) သားတရားစီရင်ခန်း

တစ်နေ့သ၌ မိန်းမတစ်ယောက်သည် မိမိသားငယ်ကို ပိုက်ချီလျက် ရေချိုးအံ့သောငှါ မဟောသဓာသုခမိန် စီရင်သော ရေကန်သို့ လာလတ်၍ ထိုရေကန်၌ သားငယ်ကို ရေချိုးပြီးသော် မိမိ (မျက်နှာသစ်အံ့သောငှါ) သားငယ်ကို အဝတ်ပေါ်၌ သိပ်ထားပြီးလျှင် (ရေကန်သို့) ဆင်းသက် လေ၏။ ထိုအခါ ဘီလူးမတစ်ယောက်သည် ထိုသူငယ်ကို မြင်လျှင် စားချင်သောစိတ် ရှိသဖြင့် မိန်းမအသွင် ဖန်ဆင်းလျက် လာလတ်၍ “အဆွေမ ဤသူငယ်သည် ချစ်ဖွယ် သနားဖွယ်ရှိ၏။ သင့်သားပေလော” ဟု မေး၏။ သူငယ်အမိလည်း “အဆွေမ ကျွန်ုပ်သားပင်တည်း”ဟု ဆိုလတ်သော် ဘီလူးမသည် “ထိုသူငယ်ကို ချီ၍ နို့တိုက်စမ်းပါရစေ”ဟု ဆို၏။ သူငယ်အမိလည်း သဘောရိုးထင်၍ “တိုက်ပါတော့”ဟု ဆိုလတ် သော် ဘီလူးမသည် သူငယ်ကိုပိုက်လျက် နို့တိုက်ယောင်ဟန် အတန်ငယ်

ရွှင်စေ၍ ဆောင်ယူပြေးလေ၏။ သူငယ်အမိလည်း “သင် ငါ့သားကို ယူ၍ အဘယ်သို့သွားမည်နည်း” ဟု လိုက်လျက် ဘီလူးမကို ကိုင်ဆွဲ၏။ ဘီလူးမသည်လည်း “သင့်သား အဘယ်မှာရှိသနည်း၊ ဤသူငယ်ကား ငါ့သားတည်း” ဟု ဆို၏။ ဤသို့ ငြင်းခုံကြလျက် ဘုရားလောင်း ကစားရာ ဧရပ်တံခါးဝသို့ ရောက်ကြလေ၏။

ဘုရားလောင်းသုခမိန်သည် ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့် မေးမြန်းပြီး လျှင် ထိုမိန်းမနှစ်ယောက်ကို ခေါ်စေ၍ ရောက်သောအခါ “သင်တို့ အဘယ်ကြောင့် ခိုက်ရန်ဖြစ်ကြသနည်း” ဟု မေး၏။ ဘီလူးမသည် “အရှင်သား ကျွန်ုပ်သားကို ကျွန်ုပ်ရင်၌ ပိုက်ချီ၍ အလိုအလျောက် ခရီးသွားပါသည်။ ဤမိန်းမသည် ကျွန်ုပ်ကိုမျှ မသိမကျွမ်းဘဲလျက် သူ့သားကို ယူဘိသည်ဟု ယိုးစွပ်ခဲ့သည်” ဟု ဆို၏။ သူငယ်အမိကလည်း “အရှင်သား ထိုသို့မဟုတ်ပါ” ဟု ဆို၍ အလုံးစုံ ဟုတ်တိုင်း ပြန်ကြားလေ၏။ ဘုရားလောင်းသည် စကားနှစ်ရပ်ကို ကြားပြီး၍ ထိုမိန်းမတို့အမှုအရာ လက္ခဏာကို ဆင်ခြင်လတ်သော် “ဤမိန်းမကား မျက်တောင်လည်း မခတ်။ မျက်ထောင့်လည်း နီ၏။ ရဲလည်း ရဲရင့်၏။ ဘီလူးမတည်း။ ဤမိန်းမကား သူငယ်၏အမိတည်း” ဟု အဟုတ်အမှန် သိပြီး၍ “သင်တို့ ငါ့အဆုံးအဖြတ်၌ တည်ကြအံ့လော” ဟု မေး၏။ “အရှင်သား တည်ပါမည်” ဟု နှစ်ဦးလုံး ဝန်ခံကြလျှင် မဟောသဓာ သုခမိန်သည် မြေ၌ စည်းသားပြီးသော် စည်းပေါ်၌ ထိုသူငယ်ကို သိပ်ထား၍ ဘီလူးမကို သူငယ်၏လက်တို့၌ သူငယ်၏အမိကို ခြေတို့၌ ကိုင်စေပြီးလျှင် “သင်တို့နှစ်ယောက် လုကြကုန်၊ လုနိုင်သသူ သားရှင် ဖြစ်စေ” ဟု ဆို၏။ ထိုမိန်းမနှစ်ယောက်တို့လည်း ဘုရားလောင်းဆိုတိုင်း လုကြလတ်သော် သူငယ်သည် အလွန်နာကျင်သည်ဖြစ်၍ သည်းစွာ ငိုလတ်လျှင် အမိသည် မိမိနှလုံး ကွဲအံ့သကဲ့သို့ ပြင်းစွာ ပင်ပန်းသည် ဖြစ်၍ သူငယ့်ခြေမှ လက်ကို လွှတ်ပြီးလျှင် ရပ်လျက် ညှိုးငယ်စွာနေ၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

ထိုအခါ မဟောသဓာသုခမိန်သည် ပရိသတ်အပေါင်းတို့အား “အချင်းတို့ သူငယ်တို့ကို မိခင်သည် သာ၍ချစ်သလော၊ အမိမဟုတ်သောသူသည် သာ၍ချစ်သလော” ဟု မေး၏။ လူအပေါင်းတို့သည် “အရှင့်သား အမိသည်သာလျှင် သားတို့၌ လွန်စွာချစ်၏” ဟု ဆိုကြလတ်သော် ဘုရားလောင်းသည် “အချင်းတို့ ယခု သူငယ်ကို လုယူနိုင်သော မိန်းမသည် ထိုသူငယ်၏ မိခင်လော၊ မလုနိုင် မှိုင်၍နေသော မိန်းမသည် ထိုသူငယ်၏မိခင်လော၊ သင်တို့ အသို့ထင်ကြကုန်သနည်း” ဟု မေး၏။ ပရိသတ်တို့သည် “အရှင့်သား သူငယ်၏ နာကျင်ခြင်းဖြင့် သည်းမခံနိုင်၍ လွတ်လိုက်သောမိန်းမသည်သာ သူငယ်၏မိခင် ဖြစ်မည် ကျွန်ုပ်တို့ ထင်သည်” ဟု ဆိုကြကုန်၏။ ဘုရားလောင်းသည် “အချင်းတို့ ထိုသူငယ်ကို ခိုးယူသောမိန်းမကို သင်တို့ သိကြကုန်၏လော” ဟု မေး၏။ “အရှင့်သား ကျွန်ုပ်တို့ မသိကုန်” ဟု ဆိုကြလတ်သော် “အချင်းတို့ ဤမိန်းမကား လူမဟုတ်၊ ဘီလူးမတည်း။ ဤသူငယ်ကို စားလို၍ ခိုးယူသည်” ဟု ဘုရားလောင်းဆို၏။ ပရိသတ်တို့လည်း “အရှင့်သား အဘယ်ကြောင့်သိသနည်း” ဟု မေးကြလတ်လျှင် “အချင်းတို့ သားခိုးမကို သင်တို့ ရှုလော့၊ မျက်တောင်လည်း မခတ်၊ မျက်ထောင့်လည်း နီ၏။ သူငယ်၌ သနားချစ်ခင်ခြင်းလည်း အလျှင်းမရှိ၊ ထိုသို့သော အကြောင်းတို့ကြောင့် ဘီလူးမဟု သိရသတည်း” ဟု ဆို၏။ ဤသို့ ပရိသတ်တို့နှင့် ပြောဆိုပြီးလျှင် မဟောသဓာသုခမိန်သည် ဘီလူးမကို “သင်အဘယ်သူနည်း၊ မှန်တိုင်းပြောလော့” ဟု မေး၏။ ဘီလူးမသည် “အရှင့်သား အကျွန်ုပ် ဘီလူးမပင် မှန်ပေ၏” ဟု ဝန်ခံလတ်သော် “အဘယ်ကြောင့် ဤသူငယ်ကို သင်ဖမ်းသနည်း” ဟု မေး၏။ ဘီလူးမလည်း “အရှင့်သား ဤသူငယ်ကို အကျွန်ုပ် စားလို၍ ဖမ်းသည်” ဟု ဆိုလတ်လျှင် ဘုရားလောင်းသည် “ဟယ် ဘီလူးမ သင်သည် ရှေးသံသရာက မလိမ္မာ မိုက်စွာသောအလျောက် သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်း အစရှိသော မကောင်း

မှုကို ပြုကျင့်မိသောကြောင့် ယုတ်မာစွာသော ဤဘီလူး ဘုတ် ပြိတ္တာမျိုး၌ ဖြစ်ရလျက် ထိတ်လန့်ခြင်းကိုမျှမရ။ ယခုတဖန် မကောင်းမှုကို ပြုကျင့် ပြန်သည်ကား သင်၏ အမိုက်သည် အလွန်အံ့ဩဖွယ် ရှိပေစွ” ဟု ဆိုပြီးလျှင် ဘီလူးမအား “နောင် ဤကဲ့သို့ မကောင်းမှုကို (မပြုလေနှင့်)” ဟု ငါးပါးသီလ၌ တည်စေလျက် လွှတ်လိုက်၏။

သူငယ်အမိလည်း “အရှင့်သား အကျွန်ုပ်မွေးသောအသက်သည် ဤသူငယ်တွင် မရှိပြီ၊ အရှင့်သားပေးသောအသက်သာ ရှိတော့သည်” ဟု ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ချီးမွမ်းပြီးလျှင် “အရှင့်သားသည် အာယုကပ်ပတ်လုံး အသက်တော်ရှည်စေသတည်း” ဟု ဆုတောင်း ဆုယူပြုလျက် သားငယ်ကို ပိုက်ချီ၍ မိမိအိမ်သို့ သွားလေ၏။

ဤသို့သောအခြင်းအရာကို လျှောက်စာတင်၍ အမတ်သည် မင်းကြီးအား လျှောက်ထားစေပြန်၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးလည်း ရှေးနည်းအတူလျှင် သေနကအမတ်ကြီးနှင့် တိုင်ပင်၍ သေနကအမတ် ကြီး ဟန့်တားပြန်လျှင် စိတ်လျစ်လျူဖြစ်ပြန်သဖြင့် “စူးစမ်းလေဦး” ဟု အမတ်ထံသို့ စေလိုက်ပြန်၏။ (ဤလည်း ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီး မင်္ဂလာ တစ်ကြိမ် ဖြစ်ခြင်းတည်း)

၇။ မဟောသဓာပြဿနာဖြေခန်း

(က) ရှားလုံတံ ပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း

တစ်နေ့သ၌ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် “မဟောသဓာကို(စမ်းအံ့)” ဟု ရှားနှစ်တစ်ခုကို ယူစေ၍ တစ်ထွာမျှလောက် ဖြတ်ပြီးလျှင် ပန်းပွတ် သမားတို့ကို အလုံးစုံညီစွာ ပွတ်ခံစေပြီးသော် “အရှေ့ယဝမဇ္ဈန်း ရွာသားတို့ ပညာရှိကြောင်းကို ငါကြားသိတော်မူသည်။ ဤရှားတုတ်ကို အရင်းအဖျား မည်သည်က ဖြစ်သည်ဟု အတပ်အမှန် သိကြစေ။ ဤရှားတုတ်၏

အရင်းအဖျားကို မသိကုန်သောသူတို့အား ဒဏ်တစ်ထောင် ခတ်မည်” ဟု ရာဇသံစကားနှင့် ရှားလုံတံကို ပါစိနယဝမဇ္ဈဂုံးသို့ ပို့စေ၏။

ပါစိနယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသားတို့သည် စည်းဝေးရုံးစု၍ ရှုကြည့်ဆင်ခြင် လတ်သော် ထိုရှားလုံတံ၏ အရင်းအဖျားကို တစ်ယောက်သောသူမျှ မသိနိုင်ကြသည်ဖြစ်၍ ရွာသားအပေါင်းတို့သည် “အချင်းတို့ ငါတို့သည် ဤရှားလုံတံ၏ အရင်းအဖျားကို မသိနိုင်ကြသည်ဖြစ်၍ ထိုအကြောင်းကို မင်းကြီးအား လျှောက်လျှင်လည်း တစ်ယောက်တစ်ထောင်စီ မှန်မှန် ရာဇဒဏ်ခံကြရတော့မည်။ အဘယ်သို့ ကြံကြမည်နည်း” ဟု တိုင်ပင် ကြသော် “သိရီဝဗုဒ္ဓရှင်သူဌေးသားမဟောသဓာသုခမိန်သည် ခုနစ်ကြိမ် ခုနစ်ခါ ခဲခက်စွာသောတရားကို ကစားရင်းပင် ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်။ သူငယ် ပင် ဖြစ်သည်ဟု မလောက်မလေးပြုသာမည် မဟုတ်၊ ပညာသာလျှင် ပဓာနဖြစ်ချေသည်။ ဤရှားလုံတံ၏ အရင်းအဖျားကို သူဌေးသား သိကောင်းရာ၏” ဟု ပြောဆိုကြ၏။

ထိုအခါ သိရီဝဗုဒ္ဓသူဌေးကြီးသည် “ကောင်းပြီ၊ ငါ့သားအား မေးစမ်းအံ့” ဟု ဆို၍ ကစားရာဇရပ်သို့ သွားပြီးလျှင် မိမိသားတော် ဘုရားလောင်းကို ခေါ်၍ မင်းကြီး၏ ရာဇသံနှင့် ရှားလုံတံအကြောင်းကို ပြောဆိုပြီးသော် “ချစ်သား...ငါတို့သည် ရှားလုံတံ၏ အရင်းအဖျားကို မသိနိုင်ကုန်။ ချစ်သားသိနိုင်ပါမည်လော” ဟု မေး၏။ ခမည်းတော် သူဌေးကြီး စကားကို ကြားလျှင် ဘုရားလောင်းသည် ဤသို့ ကြံ၏။ “မင်းကြီးအား ဤရှားလုံတံ တထွာမျှလောက်ကို အရင်းအဖျား သိရုံဖြင့် အဘယ် အသုံးဝင်အံ့နည်း။ ငါ့အား ပညာစမ်းစေလွှတ်သည်သာ ဖြစ်မည်” ဟု ကြံပြီးလျှင် “ဖခင် ရှားလုံတံကို ဆောင်ယူခဲ့လော့။ အကျွန်ုပ် အရင်းအဖျားကို သိလတ္တံ့” ဟု ဆို၍ ရှားလုံတံကို ဆောင်ယူစေပြီးသော် ဘုရားလောင်းသည် လက်ဖြင့် ရှားလုံတံ၏ အလယ်၌ ကိုင်၍ ချီကာ မျှဖြင့် “ဤကားအရင်း၊ ဤကားအဖျားဖြစ်သည်” ဟု သိငြားသော်လည်း လူများအား ထင်ရှားစေခြင်းငှါ ရေခွက်တစ်ခုကို ဆောင်ယူစေပြီးလျှင်

ရှားလှံတံ၏ အလယ်ချက်တည့်တည့်၌ ချည်ကြိုးဖြင့်ချည်၍ ကြိုးစွန်းက ကိုင်လျက် ရေအပြင်၌ တင်ကာထား၏။ ထိုအခါ အရင်းသည် လေးသောကြောင့် ရှေးဦးစွာ နစ်၏။ ထိုသို့ ရေ၌ချ၍ သိပြီးသော် မဟောသဓာသုခမိန်သည် “ပရိသတ်အပေါင်းတို့ သစ်ပင်တို့၌ အရင်းနှင့်အဖျားသည် အဘယ်မှာ လေးမည်နည်း” ဟု မေး၏။ လူအပေါင်းတို့လည်း “သုခမိန် အရင်းသာလျှင် လေး၏” ဟု ဆိုကြလတ်သော် ဘုရားလောင်းသည် “ပရိသတ်အပေါင်းတို့ ထိုသို့တပြားကား ဤရှားလှံတံကို ရှေးဦးစွာ ရေ၌ နစ်ရာကို အရင်း၊ နောက်မှနစ်ရာကို အဖျားဟုမှတ်သား၍ မင်းကြီးအား ဆက်လေလော့” ဟု ဆို၏။ လူအပေါင်းတို့သည်လည်း ဘုရားလောင်း ဆိုတိုင်း မှတ်သား ဆက်စေ၏။

ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် “ဤအကြောင်းကို အဘယ်သူ သိသနည်း” ဟု မေး၏။ “သိရိဝဗ္ဗနုဿဋ္ဌေး၏သား မဟောသဓာသုခမိန် သိပါသည်” ဟု လျှောက်သဖြင့် ကြားလတ်သော် သေနကအမတ်ကြီးကို ခေါ်၍ တိုင်ပင်ပြန်၏။ သေနကအမတ်ကြီးသည်လည်း “အရှင်မင်းကြီး ငုံ့တော်မူဦးလော့။ အထူးအခြား တစ်ပါးသော ပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းသပ်ဖွယ် ရှိသေးသည်” ဟု လျှောက်၍ မင်းကြီးငုံ့နေပြန်၏။ (ဤလည်း ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီးမင်္ဂလာတစ်ကြိမ်ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

(၁) မြွေပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း

တစ်နေ့သ၌ မြွေဖို၊ မြွေမ နှစ်ခုကို ဖမ်းစေပြီးသော် မင်းကြီးသည် “အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသားတို့ ပညာရှိသည်” ဟု ငါကြားသိတော်မူရသည်။ ဤမြွေနှစ်ခုကို “ဤကား မြွေဖို ဖြစ်သည်။ ဤကား မြွေမဖြစ်သည်” ဟု အတပ်အမှန်လျှောက်ဆိုကြရမည်။ အတပ်အမှန် မသိကုန်သောသူတို့အား ဒဏ်တစ်ထောင် သင့်စေ” ဟု ရာဇသံနှင့်တကွ အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသို့ ပို့စေ၏။

ရွာသူရွာသားအပေါင်းတို့လည်း ရှေးနည်းအတူ မိမိတို့ပညာဖြင့် မသိနိုင်ကုန်လတ်သော် မဟောသဓာသုခမိန်ကို မေးမြန်းကြကုန်၏။ မဟောသဓာသုခမိန်သည် ထိုမြွေနှစ်ခုကို မြင်လျှင် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်ကို ရသော အရှင်တို့၏ မြင်ခြင်းကဲ့သို့ ပိတ်ဆို့ခြင်းကင်းသော ပညာအစွမ်းဖြင့် “ဤမြွေကား ဦးခေါင်းလည်းကြီး၏။ အမြီးလည်းဖွံ့၏။ မျက်စိလည်း ကျယ်၏။ လည်ရေးလည်းစပ်၏။ ဤသို့သော အခြင်းအရာရှိသောကြောင့် မြွေဖိုတည်း။ ဤမြွေကား ဦးခေါင်းလည်းငယ်၏။ အမြီးလည်း သွယ်၏။ မျက်စိလည်း ကျဉ်း၏။ လည်ရေးလည်းမစပ်။ ဤသို့သော အခြင်းအရာ ရှိသောကြောင့် မြွေမတည်း” ဟု အတပ်အမှန်သိပြီးသော် “ဤကားမြေဖို၊ ဤကားမြေမဟု သင်တို့မှတ်သား၍ မင်းကြီးအား ပို့ဆက် လေလော့” ဟု ဆို၏။ ရွာသားအပေါင်းတို့လည်း မဟောသဓာ ဆိုတိုင်းပင်လျှင် မြွေဖို မြွေမကို မှတ်သား၍ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးအား ပို့ဆက်လေ၏။

မင်းကြီးလည်း “ဤမြွေနှစ်ခုကို အဖို အမ ပြဆိုနိုင်သည်ကား ဘယ်သူ့ပညာနည်း” ဟု မေး၏။ ရွာသားတို့လည်း “သူဌေးသား မဟောသဓာ၏ ပညာသာ ဖြစ်ပါသည်” ဟု လျှောက်ကြားကုန်လတ်သော် ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် သေနကအမတ်ကြီးကို ခေါ်၍ ရှေးနည်းဖြင့် တိုင်ပင်ပြန်၏။ သေနကအမတ်ကြီးသည်လည်း “အရှင်မင်းကြီး...ဤမျှ သော ပြဿနာသည် ခဲခက်သေးသည်မဟုတ်၊ ထို့ထက်သာ၍ခဲခက်သော ပြဿနာဖြင့် စုံစမ်းရန် ရှိပါသေးသည်၊ သည်းခံတော်မူဦးလော့” ဟု လျှောက်၏။ မင်းကြီးလည်း အမတ်ကြီးသုခမိန်စကားကို ကြားလျှင် စိတ်လျစ်လျူဖြစ်ပြန်၍ ပြဿနာတစ်နည်း စီရင်စေပြန်၏။ (ဤလည်း ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီးမင်္ဂလာ တစ်ကြိမ်ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

(၈) ကြက်ပြဿနာဖြင့် ပညာခမ်းခန်း

ထိုမြွေပြဿနာကို မေးပြီးသည်၏ နောက်တစ်နေ့သ၌ ဝိဒေဟရာဇ် မင်းကြီးသည် ဤသို့ စေလိုက်ပြန်၏။ “ပါစိနယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသားတို့ ပညာရှိကြောင်းကို ငါကြားသိတော်မူရသည်နှင့် လျော်စွာ ငါအလိုရှိတော်မူသည့် ထိပ်ပေါ်၌ လပို့ရောက်လျက် ခြေနှစ်ဘက်၌ ဦးချိုနှင့် ကိုယ်လုံးကျွတ် ဖြူစွာ အခါသုံးတန်တို့၌ အမှန် တွန်တတ်သော နွားဥသဘာတစ်ခုကို ယခု အလျင်အမြန် ငါ့ထံရောက်စေ။ မရောက်လျှင် ရာဇဒဏ်တစ်ထောင် ခံကြရမည်” ဟု စေလိုက်၏။

ရွာသားအပေါင်းတို့လည်း “ဦးခေါင်း၌ လပို့နေ၍ ခြေနှစ်ချောင်း၌ ဦးချိုရှိသောနွားကို တွေ့ဖူးမည်ကား ထား၍ ကြားမျှ မကြားဖူးလျက် အထူး ငါတို့သိနိုင်တော့မည် မဟုတ်ရာ။ မဟောသဓာ၏အရာသာ တည်း” ဟု ဤအကြောင်းကို ဘုရားလောင်းအား ပြန်ကြားမေးမြန်းကြကုန်၏။ ဘုရားလောင်းသည် ထိုစကားကိုကြား၍ မဆုံးမီကပင် အလုံးစုံသော အနက်ကို ထက်လှစွာသောညာဏ်ဖြင့် လျင်မြန်စွာ သိလျက် “သင်တို့ ယခုမင်းကြီးစေတော်မူလိုက်သည်မှာ မင်းကြီးသည် သင်တို့ကို ကြက်ဖြူတစ်ဖ ဆက်စေတော်မူလိုသည်။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူကား ကြက်သာလျှင် ခြေ၌အတက်၊ ထိပ်ထက်အမောက်၊ ရောက်သည်တထူး၊ ည၌ဦးယာမ် သန်းခေါင်ယာမ် မိုးသောက်ယာမ် ဤသုံးတန်သောအခါကို မှန်စွာ မယုတ်မလွန် တွန်တတ်သည်ကို စွဲ၍ အခဲအခက် လျှို့ဝှက်သော အမိန့်တော် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကြက်ဖြူလှလှ တစ်ဖရှာ၍ သင်တို့ ယခု ပို့ဆက်ကြလေလော့” ဟု ဆို၏။ ရွာသားအပေါင်းတို့လည်း ဘုရားလောင်းဆိုတိုင်း ကြက်ဖြူတစ်ဖကို ရှာ၍ မင်းကြီးအား ပို့ဆက်လေ၏။

ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးလည်း ရှေးနည်းအတူမေး၍ ဘုရားလောင်း
 ဖြေကြောင်း အတ္ထုပ္ပတ်ကို အတပ်အမှန် သိရပြီးသော် သေနကအမတ်
 ကြီးကို ခေါ်၍ တိုင်ပင်ပြန်၏။ သေနကအမတ်သုခမိန်သည် “အရှင်
 မင်းကြီး...ဤအရာလည်း ပညာမရှိလျှင် မသိနိုင်ရာ။ ဤအရာမျှကို
 သိတတ်သောပညာရှိလည်း အများပင်ရှိရာသည်။ ပညာကျေးဇူး ထူးသည်
 မယူလောက်သေး။ နောက်ကိုတစ်သွယ် စီမံ၍ စုံစမ်းရန်ပြဿနာ ရှိပါသေး
 သည်။ သည်းခံတော်မူဦးလော့” ဟု လျှောက်၍ မင်းကြီး ငံ့နေပြန်သဖြင့်
 တဖန် ပြဿနာကို စီရင်ပြန်၏။ (ဤလည်း ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီး
 မင်္ဂလာ တစ်ကြိမ်ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

(ဃ) ပတ္တမြားပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း

ထို ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီး၌ ဘုရားလောင်းကုသမင်း ဖြစ်တော်
 မူသောအခါ သိကြားမင်းပေးအပ်သော ပတ္တမြားသည် ထီးနန်းလဲဖောက်
 သော်လည်း မပျောက်မပျက် အဆက်ဆက်မင်းတို့ သုံးဆောင်ရာဖြစ်၍
 ဝိဒေဟရာဇ်မင်းလက်ထက်တိုင် ရှိ၏။ ထိုပတ္တမြားသည် ကြိုးထားရာ
 အပေါက် အကောက်ရှစ်ပါး ရှိသည်ဖြစ်၍ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းလက်ထက်
 အထက်က ကြိုးဟောင်းပြတ်သဖြင့် (ကြိုးဟောင်းကို နုတ်ပစ်၍ ကြိုးသစ်
 တပ်ခြင်းငှါ မတတ်နိုင်ခြင်းကြောင့်) ကြိုးတပ်၍ မသုံးမဆောင်ရဖြစ်၏။
 ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် ထိုပတ္တမြားကို ပြဿနာပြု၍ မဟောသဇာ
 သုခမိန်ကို စုံစမ်းလိုသောကြောင့် “အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသားတို့ ပညာရှိ
 ကြောင်းကို ငါကြားသိတော်မူရသည်နှင့်အညီ ဤပတ္တမြား၌ ကြိုးဟောင်းစ
 ကို နုတ်ပစ်၍ ကြိုးသစ်တပ်ကြရမည်။ ကြိုးသစ်မတပ်နိုင်လျှင် ရာဇဒဏ်
 တစ်ထောင်သင့်စေ” ဟု ရာဇသံနှင့် ပတ္တမြားကို ပါစိနယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသို့
 ပို့စေ၏။

ရွာသူ ရွာသားအပေါင်းတို့သည် “ထိုပတ္တမြား၌ ကြိုးဟောင်းကို မည်သို့ နုတ်ရမည်၊ ကြိုးသစ်ကိုကား မည်သို့တပ်ရမည်” ဟု မသိနိုင်ကြသဖြင့် ရှေးနည်းအတူ မဟောသဓာသုခမိန်ကို မေးကြကုန်၏။ မဟောသဓာသုခမိန်သည် ထိုပတ္တမြားကို မြင်လျှင် “သင်တို့ မစိုးရိမ်ကြလင့်၊ ပျားရည်သာ ဆောင်ယူကြချေ” ဟု ဆို၍ ပျားရည်ကို ဆောင်ယူစေပြီးသော် ပတ္တမြား၌ အပေါက်ဝနှစ်ဘက်ကို သုတ်လိမ်းပြီးမှ နူးညံ့သိမ်မွေ့လှစွာသော (ကမ္မလာချည်ကို ကြိုးကျစ်ပြီးလျှင်) ထိုကမ္မလာကြိုးစ၌ ပျားရည်ဖြင့် သုတ်၍ ကမ္မလာကြိုးစကို ပတ္တမြားအပေါက်ဝ ကြိုးဟောင်းစတစ်ဘက်နှင့်တော့လျက် စဉ်းငယ်သွင်း၍ထားပြီးသော် ပတ္တမြားဝတစ်ဘက်က (ပရွက်ကျဉ်နီ၊ ပိုးရွများကို) စားသောက်စေခြင်းငှါ ပရွက်ကျဉ်နီ ပိုးရွများတို့ နေရာလမ်းဝ၌ တော့လျက် ပတ္တမြားကို ထား၏။ ထိုအခါ ပရွက်ကျဉ်နီပိုးရွတို့သည် ပျားရည်အနံ့ဖြင့် ထွက်လာလျက် တစ်ဘက်သော ပတ္တမြားဝ၌ ကြိုးဟောင်းစ ဆွေးဆွေးကို ထွေးရော၍ သုတ်ထားသော ပျားရည်ရမ္မက်ဆော်နှိုးသဖြင့် ကြိုးနှင့်ပျားကို ခြားနားမထင်သူအလျှင် ငါဦးအောင်သာ ကိုက်ခဲသောက်စားကာ ပတ္တမြားတွင်းသို့ ဝင်လျက် တစ်ဘက်က ကမ္မလာကြိုးသစ်စကို ကိုက်ငင်၍ ဝင်ခဲသော အပေါက်ကို နောက်ဆုတ်ဆောင်ယူထွက်ကုန်၏။ ဤသို့ အကောက်ရှစ်ပါးနှင့် ပတ္တမြားမျက်မြတ်ကို ကြိုးတပ်၍ပြီးသော် မဟောသဓာသုခမိန်သည် ရွာသားအပေါင်းတို့အား “ဤပတ္တမြား၌ ကြိုးဟောင်းကို နုတ်ပစ်၍ ကြိုးသစ်တပ်ခြင်းသည် သူဌေးသားမဟောသဓာပညာ ဖြစ်သည်ဟု လျှောက်ထား၍ မင်းကြီးအား ဆက်လေလော့” ဟု ဆို၏။ ရွာသားအပေါင်းသည်လည်း ဘုရားလောင်း ဆိုတိုင်းပင်လျှင် မင်းကြီးအား လျှောက်ထား၍ ပတ္တမြားကို ပို့ဆက်ကုန်၏။

ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် ပတ္တမြား၌ ကြိုးနုတ်၊ ကြိုးသွင်း အခြင်းအရာ၊ ပညာဂုဏ်သတ္တိကို ကြားသိရလျှင် အလွန်နှစ်သက်သဖြင့် သေနက

အမတ်ကြီးကိုခေါ်၍ တိုင်ပင်မြဲ တိုင်ပင်ပြန်၏။ သေနကအမတ် သုခမိန်လည်း “အရှင်မင်းကြီး ဤမျှဖြင့် မဆောင်ယူသင့်သေး၊ ပညာစမ်းရန် ရှိပါသေးသည်။ ငံ့တော်မူဦးလော့” ဟု လျှောက်သဖြင့် မင်းကြီး ငံ့နေပြန်၍ တဖန် ပြဿနာတစ်နည်း စီရင်ပြန်၏။ (ဤလည်း ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီးမင်္ဂလာ တစ်ကြိမ် ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

(င) သားဖွားပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း

ထိုပတ္တမြားကို ကြိုးတပ်စေပြီးသည့်နောက် တနေ့သ၌ ဝိဒေဟရာဇ် မင်းကြီး၏ တစ်ခုသောမင်္ဂလာနွားလားကို သားရှိသော ဝမ်းကဲ့သို့ ရမ်းရမ်း မို့အောင် ပဲပြုတ်ကိုသာ အခါခါတိုက်ကျွေး၍ နေ့ရက်စေ့ပြီး ဖွားလုနီးသော နွားမကဲ့သို့ ရှိစေပြီးသော် ဦးချိုနှစ်ဘက်ကိုလည်း သန့်သက်စွာ ပွတ်ဆေး၍ ဆီဖြင့် သုတ်လိမ်းလျက် ကိုယ်ကိုလည်း နနွင်းရည်ဖြင့် သုတ်လိမ်းပြီးလျှင် “အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသားတို့ ပညာရှိကြောင်းကို ငါ ကြားသိတော်မူရ သည်နှင့် လျော်ညီစွာ ငါ၏ မင်္ဂလာရှိသော ဤနွားလားဥသဘာသည် ကိုယ်ဝန်ဆောင်၍ ယခု လစေ့ နေ့စေ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုနွားလားဥသဘာ ကို သားဖွားစေပြီးလျှင် သားငယ်နှင့်တကွ ထိုနွားလားဥသဘာကို ငါ့ထံသို့ ပို့ဆက်ရမည်။ ဆိုတိုင်းမပို့ဆက်ကြလျှင် ရာဇဒဏ်တစ်ထောင် သင့်စေ” ဟု ရာဇသံစကားနှင့် နွားလားဥသဘာကို အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသို့ ပို့စေ၏။

ရွာသားအပေါင်းတို့လည်း “ဤနွားလားကို သားဖွားစေရမည်” ဟူသည်၌ “ငါတို့အရာမဟုတ်၊ မဟောသဓာသုခမိန်၏ အရာသာတည်း” ဟု မဟောသဓာသုခမိန်ကို “အဘယ်သို့ ပြုရအံ့နည်း” ဟု နွားလားကို ပြ၍ မေးကြကုန်၏။ မဟောသဓာသုခမိန်သည် မင်းမိန့်စကားနှင့် နွားလားကိုမြင်လျှင် သဘောလက္ခဏာ အလုံးစုံကို သိ၍ “ဤပြဿနာကို ဝိဘဇ္ဇ ဗျာကရဏဖြင့် မေးတုံ့မေး၍ ဖြေခြင်းငှါ ထိုက်၏” ဟု ကြံပြီးသော် “ရွာသားအပေါင်းတို့...သင်တို့သည် မင်းကြီးနှင့် အကျွမ်းဝင်သည်ဖြစ်၍

ရဲရင့်စွာ မင်းကြီးအား မကြောက်မရွံ့ လျှောက်ထားဝံ့သောသူကို ရနိုင်ပါ မည်လော” ဟု မေး၏။ ရွာသားတို့လည်း “သုခမိန်...မင်းကြီးအား လျှောက်ထားဝံ့သောသူကို ရလွယ်ပါ၏” ဟု ဆိုကြကုန်၏။ မဟောသဓာ သုခမိန်သည် “ကောင်းပြီ၊ ထိုသူကိုရလျှင် သင်တို့မစိုးရိမ်လင့်” ဟု ဆို၍ မင်းကြီးအား လျှောက်ထားဝံ့သောသူကို ခေါ်စေ၍ ထိုသူရောက်လျှင် မင်းကြီးအား လျှောက်ထားစိမ့်သောငှါ မဟောသဓာသုခမိန်သည် ဤသို့ မှာထား၏။ “အချင်းယောက်ျား ငါမှာထားအံ့။ သင်သည် ဆံပင်ဖြန့်ထား ဖားလျားချလျက် ထိပ်ထက် လက်တင် ရင်အုံခတ်တီး ရှိုက်ကြီးတင် ပင်ပန်းစွာ ဤရွာမှ မင်းကြီး နန်းတော်အရှေ့ တံခါးဝတိုင် ငိုမြည်တမ်း၍ သွားလော့။ မင်းကြီးမှတစ်ပါး မေးငြားသော်လည်း မည်သို့မျှ မပြန် မကြားနှင့်။ မင်းကြီးနား ကြားတော်မူ၍ အမေးတော်ရှိမှ ဤသို့ လျှောက် လေ။ “ကြီးမြတ်တော်မူလှသော ဘုန်းတော်ဖြင့် ကျွန်တော်မျိုးတို့၏ ချမ်းသာကို ပေးတော်မူတတ်သော အရှင်မင်းကြီး ကျွန်ုပ်အား သနား ကိုးကွယ်ရာ ဖြစ်တော်မူပါ။ အကျွန်ုပ်၏ အဖသည် လောက၌ ယောက်ျား သားမွေးဖူးသည် မရှိဖူးလျက် အထူးအခြား သားဖွားမည်ပြုလျက် မဖွား နိုင်၍ ယနေ့ ခုနစ်ရက်တိတိရှိခဲ့ပြီ။ အကျွန်ုပ်အား သနားတော်မူသဖြင့် အကျွန်ုပ်အဖသားဖွားခြင်းအကြောင်းကို အရှင်မင်းကြီး ဖန်ဆင်း စီရင်တော် မူပါလော့” ဟု မကြောက်မရွံ့ လျှောက်လေလော့။ ထိုသို့တင်လျှောက်ထား သဖြင့် မင်းကြီးသည် “အချင်းယောက်ျား...သင်အဘယ်သို့ မြည်တမ်း သနည်း။ ရူးသလော။ အဘယ်သို့လျှင် ယောက်ျားစင်စစ် ဖြစ်လျက် သားဖွားအံ့နည်း” ဟုဆိုလျှင် “အရှင်မင်းကြီး...ထိုသို့ အမိန့်တော်ရှိတိုင်း ယောက်ျား သားဖွားရိုးမဟုတ်ခဲ့သော် အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသားတို့သည် မင်္ဂလာနွားလားကို သားဖွားစေခြင်းငှါ အဘယ်သို့ တတ်နိုင်ရှာလိမ့်မည် နည်းဟု လျှောက်ထားလေ” ဟု ဆို၏။ ထိုယောက်ျားလည်း ဤသို့ မဟောသဓာသုခမိန်မှာတိုင်း အလုံးစုံကို ပြု၏။

ထိုစကားကိုကြားလျှင် ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် “အချင်းယောက်ျား ဤပြဿနာတို့ကို အဘယ်သူ စီရင်သနည်း” ဟု မေး၏။ ထိုယောက်ျားလည်း “အရှင်မင်းကြီး...သူဌေးသားမဟောသော စီရင်ပါသည်” ဟု လျှောက်လျှင် ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် အလွန်နှစ်သက်ခြင်းရှိသဖြင့် ရှေးနည်းအတူ သေနကအမတ်ကို တိုင်ပင်ပြန်လတ်သော် သေနကအမတ်သည် “အရှင်မင်းကြီး စုံစမ်းရန်ပြဿနာ ရှိပါသေးသည်၊ ငုံ့နေတော်မူဦးလော့” ဟု လျှောက်၍ မင်းကြီး ငုံ့လင့်တော်မူသဖြင့် ပြဿနာတစ်နည်းကို စီရင်ပြန်၏။ (ဤလည်း ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီးမင်္ဂလာ တစ်ကြိမ် ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

(ခ) ထမင်းပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း

ထိုသားဖွားပြဿနာ မေးပြီးသည်၏ နောက် တစ်နေ့သ၌ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် “အရှေ့ယဝမဇ္ဈကုံး ရွာသားတို့ ပညာရှိကြောင်းကို ငါကြားသိတော်မူသည်နှင့်အညီ ဆန်လည်းမဟုတ်၊ ရေလည်းမဟုတ်၊ ထမင်းအိုးလည်းမဟုတ်၊ ခုံလောက်လည်း မဟုတ်၊ မီးလည်းမဟုတ်၊ ထင်းလည်းမဟုတ်၊ မိန်းမ ယောက်ျားလည်း မဟုတ်သည်တို့ဖြင့် ထမင်းချဉ် ချက်၍ လမ်းမဟုတ်သည်ဖြင့် ပို့ဆက်လာရမည်။ ဤအင်္ဂါ ရှစ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ထမင်းချဉ် မရောက်လျှင် ရာဇဒဏ်တစ်ထောင် သင့်စေ” ဟု စေလိုက်၏။

ရွာသားအပေါင်းတို့သည် မကြံနိုင်ကုန်သည်ဖြစ်၍ မဟောသော သုခမိန်ကိုသာလျှင် မေးကြကုန်၏။ မဟောသောသုခမိန်လည်း ထိုစကားကို ကြားလျှင်-သင်တို့ မစိုးရိမ်ကြလင့်။ ဆန်မဟုတ်ဆိုသောကြောင့် ဆန်ကွဲကိုယူချေ။ ရေမဟုတ်ဆိုသောကြောင့် (ဆီးနှင်းရည်ကို) ယူချေ။ ထမင်းအိုးမဟုတ်ဟု ဆိုသောကြောင့် ထမင်း ဟင်း မချက်ရသေးသော

အိုးသစ်ကိုယူချေ။ ခုံလောက်မဟုတ်ဟု ဆိုသောကြောင့် သစ်သားစိမ်း သုံးချောင်းကိုယူ၍ သုံးခုဆိုင်နှက်။ မီးမဟုတ်ဆိုသောကြောင့် တစ်ပါးမီးမှာ မညှိဘဲ ပွတ်မီးကိုယူချေ။ ထင်းမဟုတ်ဆိုသောကြောင့် သစ်ရွက်ခြောက်ကို ယူချေ။ ဤသို့ဆိုတိုင်း ယူစေ၍ စီရင်ခင်းကျင်းလျက် ချဉ်သောအရသာ အတန်ငယ်ရော၍ ထမင်းချဉ်ချက်စေပြီးသော် အိုးသစ်၌ထည့်ပြီးမှ “အင်္ဂါ ရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ထမင်းချဉ်တော်”ဟု တံဆိပ်ခတ်နှိပ်ပြီးလျှင် မိန်းမ ယောက်ျားမဟုတ် ဟူသောကြောင့် နပုံသကပဏ္ဍုက်ကို ရွက်စေ လျက် လမ်းခရီးမဟုတ်ဟူသောကြောင့် ခရီးလမ်းမကို မသွားစေဘဲ အိမ်ကြားဝင်းနား ခြေဖြင့်သွားလောက်သော ခြေကြောင်းခရီးဖြင့်သာ သွားစေ၍ မင်းကြီးအား ပို့ဆက်စေ၏။

ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးလည်း “ဤပြဿနာကို ဘယ်သူဖြေ စီရင် သနည်း”ဟု မေး၍ “မဟောသဓာသုခမိန် ဖြေစီရင်ပါသည်”ဟု လျှောက် လျှင် အလွန်နှစ်သက်ခြင်းဖြစ်သဖြင့် ရှေးနည်းအတူ သေနကသုခမိန် အမတ်ကြီးကို ခေါ်၍ တိုင်ပင်ပြန်၏။ သေနကအမတ်လည်း “အရှင် မင်းကြီး...သည်ခံတော်မူဦးလော့”ဟု လျှောက်၍ ပြဿနာတစ်နည်းကို စီရင်ပြန်၏။ (ဤလည်း ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီးမင်္ဂလာ တစ်ကြိမ် ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

(ဆ) ရေကန်ပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း

တစ်နေ့သ၌ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် “အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသားတို့ ပညာရှိကြောင်းကို ငါကြားသိတော်မူရသည်နှင့်အညီ ယခု ရေကစားတော် မူလိုသောကြောင့် ကြာမျိုးငါးပါးတို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သော ရေကန်တစ်ခုကို ယခု ပို့ဆက်ကြရမည်။ မပို့မဆက်နိုင်လျှင် ဒဏ်တစ်ထောင် သင့်စေ”ဟု စေလိုက်၏။

ရွာသားအပေါင်းတို့လည်း မကြံနိုင်ကြသဖြင့် မဟောသဓာကိုသာ မေးကြကုန်၏။ မဟောသဓာသုခမိန်သည် ထိုစကားကို ကြားလျှင် “ဤအရာလည်း ပြဿနာ တုံ့ပြန်ခြင်းငှါ ထိုက်၏” ဟု သိပြီးသော် “အချင်းတို့ မစိုးရိမ်ကြလင့်။ စကားအရာ လိမ္မာရဲရင့်သောလူ နှစ်ယောက် သုံးယောက်တို့ကို ခေါ်ချေ” ဟု စေ၍ ခေါ်ပြီးလျှင် “သင်တို့ ငါမှာအံ့သော စကားကို နားရွက်ကြကုန်။ သင်တို့သည် မျက်စိများနီအောင် ရေကစား ပြီးလျှင် ဆံပင်အဝတ် စွတ်စွတ်စိုစို ကိုယ်၌အလိမ်းလိမ်း လူးကပ်သော ရွံ့၊ ညွန်၊ လွန်ကြိုး၊ လှံတံတုတ်၊ အုတ်၊ ကျောက်ခဲ စွဲကုန်လျက် နန်းတော်အရှေ့မျက်နှာတံခါးဝသို့ ရှေ့ရှုသွားပြီးသော် တံခါးဝ၌ ရပ်နေ၍ အတွင်းတော်မြိမ်းများကို “အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံး ရွာသားတို့က အသနားတော်ခံ နန်းတော်တံခါးဝသို့ ရောက်ကြောင်းနှင့်” မင်းကြီးအား လျှောက်ထား စေပြီးမှ မင်းကြီးက “ဝင်စေ” အမိန့်တော်ပြန်လျှင် အလျင်လိုဟန်နှင့် ဝင်၍ အရှင်မင်းကြီးအား ဤသို့လျှောက်ထားကြလေ။ “ဘုန်းတော်ကြီး လှသော အရှင်မင်းကြီး အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံး ရွာသားတို့က ရေကန်ဆက်ပို့ ရမည် အမိန့်တော်မြတ်ရောက်၍ အရှင်မင်းကြီးနှင့် ထိုက်တန်သော ရေကန်တစ်ခုကို တောအရပ်၌ ရှာဖွေလိုက်လံဖမ်းဆီးလျက် မထွက်မပြေး သာအောင် ခိုင်ခံ့စွာသော လွန်ကြိုးတို့ဖြင့် စည်းနှောင်ချည်တုပ်ပြီးလျှင် ဆွဲငင်ဆောင်ယူ၍ မြို့တော်သို့ အပို့အဆက် အကျွန်ုပ်တို့တစ်စု ယခု လာပါသည်တွင် ထိုရေကန်သည် လူသံမကြား၊ တောသားအရိုင်း ဖြစ်သည်နှင့် အရှင်မြို့တော်၊ ကျုံးတော်၊ ပြအိုး၊ တန်ဆောင်း၊ သူရဲခို မုခ်တံခါး သွားလာမြူးရွှင်ကြသော လူသံ၊ ဆင်သံ၊ မြင်းသံ၊ အတန်တန် အတည်တည် စည်ပင်လှသော မြို့အင်္ဂါကို တရံတစ်ခါ ဤနေ့မှ တွေ့ ကြုံရသည်ဖြစ်၍ ဆွေဆွေခုန် ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့ခြင်းဖြင့် ငြင်းဆန် ဖယ်ရုန်း၍ ကြိုးလွန်အားလုံးကို ဖြုန်းဖြုန်းဖြတ်လျက် အလွတ်ထွက်ပြေး

သဖြင့် အကျွန်ုပ်တို့ ဤတုတ်၊ အုတ်၊ လှံတံ၊ ကျောက်ခဲဖြင့် ရိုက်ပုတ် ပစ်ခတ်၍ ကြပ်တည်းစွာချည်နှောင် ဆောင်ယူပါသော်လည်း အရိုင်း တောသားကို မတားမြစ်နိုင် ရှိပါသည်။ အကျွန်ုပ်တို့အား သနားတော်မူ သဖြင့် လိမ္မာယဉ်ကျေးသော အရှင်မင်းကြီး ရေကန်တော်ဟောင်းနှင့် တွဲယှဉ်၍ ဆောင်ယူရပါမှ မြို့တော်သို့ ထိုရေကန် ရောက်နိုင်ပါမည်။ ရေကန်ဟောင်း သနားတော်မူပါ” ဟု မင်းကြီးအား လျှောက်ထားကြလေ။ သင်တို့စကားကို မင်းကြီးကြားလျှင် “အချင်းတို့ ငါသည် ထီးနန်းစိုးစံ သည်လည်း ကြာပြီ။ တောအရပ်မှ ရေကန်ကို ဆောင်ယူရသည်ဟူ၍ မကြားစဖူး။ ရေကန်ရိုင်းကို ရေကန်ယဉ်နှင့် တွဲယှဉ်ဆောင်ယူရသည် ဟူ၍လည်း မရှိစဖူး။ သင်တို့ အဘယ်ကြောင့် ဤစကားကို လျှောက်ထား ကြသနည်း” ဟု မေးလတ္တံ့။ ထိုအခါ သင်တို့သည် “အရှင်မင်းကြီး အလိုတော်ရှိလျှင် ပြီးစေနိုင်လျက် ဘုန်းတော်ကြီးလှသော အရှင်မှ တော၌ ရေကန်ရိုင်းကို မဆောင်ယူနိုင်ခဲ့သော် ဘုန်းနည်းသော အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံး စွာသား ကျွန်တော်မျိုးတို့သည် အဘယ်သို့ ရေကန်ကို ဆောင်ယူနိုင်ပါ အံ့နည်း” ဟု မင်းကြီးအား သင်တို့ လျှောက်ထားလေဟု ဆို၏။ ထိုသူ တို့လည်း မဟောသဓာသုခမိန်စီရင်တိုင်း အလုံးစုံကို ပြု၍ မင်းကြီးအား လျှောက်ထားကြ၏။

ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးလည်း ထိုစကားကို ကြားလျှင် “ဤပြဿနာ ကို အဘယ်သူ ဖြေစီရင်သနည်း” ဟုမေး၍ မဟောသဓာသုခမိန် (ဖြေစီရင် ပါသည်) ဟု ကြားလတ်သော် ရှေးထက်အလွန် နှစ်သက်ခြင်းဖြစ်သဖြင့် သေနကသုခမိန်ကို ခေါ်၍ ရှေးနည်းအတူ တိုင်ပင်ပြန်၏။ သေနကအမတ် ကြီးလည်း “အရှင်မင်းကြီး ငုံ့တော်မူဦး၊ အထူးအခြား တစ်ပါးသော ပြဿနာရှိပါသေးသည်” ဟု လျှောက်၍ ပြဿနာတစ်နည်းကို စီရင်ပြန်၏။ (ဤလည်း ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီးမင်္ဂလာတစ်ကြိမ်ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

(ဇ) ဘုရားလောင်းထံ မင်းကြီးထွက်သွားခန်း

ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် သေနကအမတ်ကြီး အကြိမ်ကြိမ် တားမြစ်သောစကားကို ကြားလျှင် ဤသို့ အကြံဖြစ်၏။ “မဟောသဓာ သတို့သားသည် ခုနစ်နှစ်အရွယ်ကပင်လျှင် ကောင်းကင်ကသားတစ်ကို ကျစေသည်မှ တစ်ပါး ခြောက်ယောက်သားတို့ တရားခြောက်ခုကို ထောက်ရှုဆင်ခြင်လျက် လျင်စွာသောဉာဏ်ဖြင့် ဟုတ်မှန်တိုင်း ဆုံးဖြတ် ကြောင်း အမှုပေါင်းခုနစ်ရပ်ကို အထပ်ထပ်အသွယ်သွယ် အံ့ဖွယ်စကား ကြားရစဉ်ကပင် မင်္ဂလာကြီးတစ်ခု သုခမိန်တန်ဆောင် အောင်ပွဲခံ၍ မျက်မှန်းထင်ထင် တွေ့မြင်လိုသော စေတနာ အခါခါ ငါညွတ်လျက် ဤအမတ်ကြီးသေနက နှောင့်ယှက်၍ ပျက်ပြန်ရသည်။ အတည်တည် လျှို့ဝှက်သည့်အနက်၊ ခက်ခဲသောပြဿနာကို မိမိပညာသတ္တိဖြင့် မိမိ အမေးကို မိမိမှ ပြေလည်အောင် မဖြေနိုင်ရာ ဆယ်ခါ ဆယ်ဖန် အတန်တန် မေး၍ ငယ်သွေးငယ်ကိုယ်နှင့် ထိုသုခမိန်သတို့သားသည် ဘုရား၏ ဖြေခြင်းကဲ့သို့ နှစ်လိုဖွယ်ဖြေဆို၍ ရှိပါပြီကိုလျက် မနှစ်သက်သံ ဝန်တိုသံနှင့် အတန်တန် ရက်ရှည်ငင်သဖြင့် ဆံပင်ဖြူနုမျှ တစ်ခုခုအပြစ် ငြိလျှင် ဖိစီး၍ လွင်ဖြစ်လေအောင် ကြံဆောင်လိုဟန်ရှိသည်။ ဤသေနက အမတ်စကားကိုသာ နာယူငုံနေချေလျှင် ဤတစ်သက်တွင်ပင် သုခမိန် သတို့သားကို ငါ့သားပြုရဟန် မရှိချေ။ သေနကအမတ်ဖြင့် ငါ အဘယ် အလိုပြည့်တော့အံ့နည်း။ ယခုပင် အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသို့ သွား၍ သတို့သား သုခမိန်ကို ငါကိုယ်တိုင်ပင် ဆောင်ယူအံ့” ဟု ကြံပြီးသော် အတွင်းသား များတော် မတ်တော်အပေါင်းခြံရံလျက် မထင်မရှားလွန်းသော ထွက်ခြင်း ဖြင့် မြင်းစီး၍ အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသို့ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီး ထွက်သွား လေ၏။ ထိုသို့ ထွက်သွားလေသောအခါ အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသို့ မရောက်မီ ခရီးအကြား၌ မင်းကြီးစီးသော မင်္ဂလာမြင်းတော်သည် မြေပပ်ကြားကို ခြေလျှိုမိသဖြင့် ခြေတစ်ဘက်ကျိုးခဲ့၏။ ထိုအခါ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီး

သည် မဟောသဓာရီရာသို့ မရောက်ဘဲ ထိုမြင်းတော် ခြေကျိုးရာအရပ်က ပင်လျှင် ပြန်လည်၍ နန်းတော်သို့ ဝင်လေ၏။

ထိုနေ့မိုးသောက်သောအခါ သေနကအမတ်ကြီးသည် “မင်းကြီးထံ ခစားအံ့” ဟု ဝင်လတ်၍ “အရှင်မင်းကြီး ယမန်နေ့က အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံး ရွာသို့ ထွက်တော်မူချေသလော” ဟု လျှောက်မေး၏။ “ဆရာသုခမိန် ထွက်ချေသည်ဟုတ်၏” ဟု မင်းကြီးဆိုလျှင် သေနကအမတ်သည် ဤသို့ လျှောက်၏။ “အရှင်မင်းကြီး အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသို့ ထွက်သွားတော်မူသည် မှာ ထိုရွာသည် မင်္ဂလာကောင်းကျိုး တိုးတက်ရာ ဖြစ်သည် မဖြစ်သည်ကို သတိတော် စွဲယူမိပါ၏လော၊ အရှင်မင်းကြီးသည် အကျွန်ုပ်တို့ကို အပ် မအပ်၊ ရာ မရာတို့၌ ပြည့်စုံဝေဖန်စိမ့်မည်ဟူ၍ အရာအထူးဖြင့် ကျေးဇူး တော်မြတ်ကို ခံတော်မူစေသည့် သုခမိန်အမတ်များဖြစ်၍ အကျွန်ုပ် တို့လည်း ကျေးဇူးတော်မြတ်ရှိသည့်အတိုင်း နေ့ညဉ့်မပြတ် မင်းရေးမင်းမှု အစုစုအချက်ချက် ပေါ်ထွက်မည့်အရာကို ပညာဖြင့် မြော်ချင့်၍ တော်သင့်အောင် စီမံဝေဖန်ခွဲခြမ်းလျက် အသက်မက ကြောင့်ကြစိုးရိမ် လေ့ ရှိသည်နှင့်အညီ အရှင်မင်းကြီး အလိုတော်ရှိသော အရာများကိုလျက် အသက်ကို စွန့်၍ ကောင်းညွန့်မင်္ဂလာမဖြစ်ရာ အမှုမှန်လျှင် ‘သည်းခံလင့် နေပါ’ ဟု တားမြစ်(လျှောက်ထားရပါသည်)၊ ‘ဤယခု သုခမိန်သတို့သားကို ဆောင်ယူတော်မူမည်’ တိုင်ပင်သည်မှာလည်း ပညာကျေးဇူး ထူး၍ မတင့် တယ် အရွယ်လည်း ငယ်သေးသဖြင့် မင်းရေးမင်းမှု ထမ်းရွက်စီရင်နိုင် သေးမည် မဟုတ်၊ ‘ထိုသတို့သား (သုခမိန်ခံလောက်သူ) စင်စစ်မှန်လျှင် အတန်တန် လျှို့ဝှက်ခဲခက်သော ပြဿနာဖြင့် ပညာကျေးဇူးလည်း ထူးလွန်၍ တင့်တယ်စွာ အရွယ်လည်း ရောက်စေဦးတော့’ ဟု နောက်ရေး ကို မြော်ထောက်၍ လျှောက်ပါသည်ကို အရှင်မင်းကြီး မနာမယူဘဲ မထွက်မသွားရာသော ရွာသို့ ထွက်သွားတော်မူမိချေသောကြောင့် မင်္ဂလာ မြင်းတော် ခြေကျိုးခြင်းအန္တရာယ် ရောက်ချေသည်။ အရှင်မင်းကြီး အလျင်

တဆော ပြုရမည့်အခွင့်ကို နှံ့ဖင့်ချေလျှင်လည်း အကျိုးယုတ်ရာသည်။ တိုင်ပင်ဆွေးနွေး၍ ဆေးလေးစွာ ပြုရမည့်ကိစ္စကို စိတ်ကအလျင်လိုတိုင်း အားကြီးလျှင်လည်း တန်ခိုး ဆုတ်ယုတ်ရာချေသည်များကို နှလုံးထားတော် မူရပါသည်” ဟု လျှောက်၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည်လည်း ပညာထက် သဒ္ဓါလွန်သူဖြစ်၍ အကြောင်း အကျိုးကို ဆက်စပ်လျက် ပြောဆိုသော စကားကို ယုံကြည်သဖြင့် ဆိတ်ဆိတ်နေ၏။

(၈) မြဲ ပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း

ထိုနေ့မှ တစ်ရက်မြောက် မိုးသောက်သောနေ့၌ သေနက အမတ်ကြီးကို ခေါ်၍ “ဆရာအမတ်ကြီး မဟောသဓာသုခမိန်ကို ယခု ဆောင်ယူရသော် ကောင်းမည်မဟုတ်လော” ဟု တိုင်ပင်ပြန်၏။ သေနက သုခမိန်အမတ်ကြီးလည်း “အရှင်မင်းကြီး စိတ်တော်က ဆောင်ယူတော်မူ လိုသော အာသာရိတော်မူလျှင် ဆောင်ယူတော်မူပါလော့။ ထိုသို့ ဆောင်ယူ ခြင်း၌မူကား ယမန်နေ့၌ကဲ့သို့ ကိုယ်တော်တိုင် ထွက်၍ ဆောင်ယူခြင်းငှါ မထိုက်။ မင်း၏ ဣန္ဒြေကို ဖြစ်စေရမည်လည်း တကြောင်း၊ သူတော် ကောင်းစင်စစ် ထိုသူဖြစ်၍ ချစ်မြတ်နိုးသော အရှင်ကျေးဇူးတော်ကို သိပါလျှင် တော်သင့်၏။ အရှင်ကျေးဇူးတော်ကို မသိဘဲ စဉ်းလဲစဉ်းစား သစ္စာမစောင့် မဖြောင့်နှလုံးသုံးသူဖြစ်ချေက အချစ်ယုံကြား၍ နှစ်ဦးလုံး နောင်အကျိုးမဲ့ ရှိတတ်သည် တကြောင်း၊ ညွတ်ညွတ်ပျောင်းပျောင်း ကောင်းသောသဒ္ဓါ မေတ္တာ ပညာကျေးဇူး လူထူးလူမြတ်မှန်လျှင်လည်း ဆင်ကောင်းမြင်းကောင်း အစရှိသော တစ်ပါးသော မင်းထိုက်ဘဏ္ဍာ များကို ဆောင်ယူသိမ်းပိုက်သကဲ့သို့ တိုက်ရိုက်သိမ်းယူ၍ ထိုသူ၏ဂုဏ် ကျေးဇူး ထူးမထူးကို မသိသာ ဖြစ်မည်တကြောင်း၊ ဤသို့သော အလား အလာ နောင်လာအခွင့်ကို မြော်ချင့်တော်မူသဖြင့် လျှို့ဝှက်သော အနက်

ခဲခက်သောပြဿနာနှင့် လိမ္မာသော တမန်ကို စေ၍ ခေါ်တော်မူလျှင် သင့်မည်ထင်ပါသည်။ စင်စစ် မဟောသဓာသည် ပညာရှိမှန်အံ့၊ ထိုပြဿနာကို သိသဖြင့် အရှင်မင်းကြီးအထံတော်သို့ လာရောက်ပါလိမ့်မည်” ဟု လျှောက်ထား၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် သေနကအမတ်ကြီးစကားကို နှစ်သက်၍ “ဆရာအမတ်ကြီး လျှို့ဝှက်သော ပြဿနာအဘယ်သို့ စီရင်အံ့နည်း” ဟု မေး၏။

သေနကအမတ်ကြီးသည် “အရှင်မင်းကြီး ဤသို့ စေတော်မူပါလော့၊ အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာနေ မဟောသဓာပညာရှိ သင်၏ပညာရှိကြောင်း ကျေးဇူးသတင်းကို ငါကြားသိတော်မူရသဖြင့် သင့်ကို ရှုကြည့်လို၍ ယမန်နေ့က အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသို့ ငါထွက်တော်မူစဉ် ခရီးအကြား၌ ငါ၏ မင်္ဂလာမြင်းတော်ခြေကျိုးရသည်ဖြစ်သောကြောင့် အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသားတို့က မြင်းကောင်းတစ်စီးနှင့် သူဌေးကောင်း တစ်ယောက်ကို ငါ့ထံသို့ ပို့ဆက်စေရမည်” ဟု စေတော်မူပါလော့၊ စင်စစ် မဟောသဓာသည် ပညာရှိမှန်လျှင် ‘မြင်းကောင်းတစ်စီးဆိုသည်ကား ငါ့ကိုယ်ကိုရည်၍ ဆိုသည်၊ သူဌေးကောင်း တစ်ယောက်ဆိုသည်ကား ငါ့အဖသူဌေးကြီးကို ရည်၍ ဆိုသည်’ ဟု သိလတ္တံ့” ဟူ၍ လျှောက်၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးလည်း ကောင်းပြီဟု ဝန်ခံ၍ သေနကအမတ်ကြီး စီရင်တိုင်း အမိန့်အမှာနှင့် လိမ္မာသော အမတ်တစ်ယောက်ကို အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသို့ စေလွှတ်လိုက်၏။

မဟောသဓာသုခမိန်သည် အမတ်စကားကိုကြားလျှင် “မင်းကြီးသည် ငါ့ကိုလည်းကောင်း၊ ခမည်းတော်ကိုလည်းကောင်း မြင်တော်မူလိုချေသည်” ဟု သိသဖြင့် ခမည်းတော် သူဌေးကြီးထံ သွားပြီးလျှင် ရိုသေစွာရှိခိုးလျက် “ခမည်းတော်-အရှင်မင်းကြီးသည် ခမည်းတော်ကိုလည်းကောင်း၊ အကျွန်ုပ်ကိုလည်းကောင်း မြင်တော်မူလိုသံနှင့် တမန်စေလွှတ်လိုက်သည်ဖြစ်သောကြောင့် ခမည်းတော်သည် အကျွန်ုပ် မသွားမီ

အလျင် တစ်ထောင်သော သူဌေးအခြံအရံနှင့် အရှင်မင်းကြီးထံ သွားတော် မူစေချင်ပါသည်။ ထိုသို့ သွားသောအခါ လက်ချည်းသက်သက် မသွား မူ၍ ထောပတ်သစ်ဖြင့် ပြည့်သောစန္ဒကူးကြုတ်ကို ဆောင်ယူ၍ သွားတော် မူနှင့်ပါ။ မင်းကြီးထံရောက်လျှင် မင်းကြီးသည် ခမည်းတော်အား ပဋိသန္ဓာရ စကား ဟောပြောလျက် လျှောက်ပတ်သောနေရာ၌ ချပေးတော်မူလတ္တံ့။ ထိုမင်းချပေးသော နေရာ၌ ခမည်းတော် နေတော်မူနှင့်ပါ။ အကျွန်ုပ် လာသောအခါ မင်းကြီးသည် ပဋိသန္ဓာရ ပြုပြီးလျှင် ‘သုခမိန်-သင်နှင့် ထိုက်သောနေရာကို ကြည့်၍နေလော့’ဟု ဆိုလတ္တံ့။ ထိုသို့ မင်းကြီးဆိုသော အခါ ခမည်းတော် မျက်နှာကို အကျွန်ုပ် ကြည့်ပါမည်။ သည်းခံတော်မူပါ။ ခမည်းတော် မျက်နှာကို အကျွန်ုပ်ကြည့်လျှင် ခမည်းတော်သည် နေရာမှ ထပြီးသော် ‘ချစ်သား ဤခမည်းတော်နေရာမှာ နေလှည့်’ဟု ဆို၍ ခမည်းတော် နေရာလွှဲတော်မူပါ။ ဤသို့ပြုပါလျှင် တစ်ခုသောပြဿနာ သည် အပြီးသို့ ရောက်ပါလတ္တံ့”ဟု ဆို၏။

သိရီဝဗုဒ္ဓ သူဌေးကြီးသည်လည်း “ကောင်းပြီ”ဟု ဝန်ခံ၍ မဟောသဓာသုခမိန် စီရင်တိုင်းပင်လျှင် သူဌေးတစ်ထောင် ခြံရံလျက် ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးထံ သွားပြီး၍ နန်းတော်အရှေ့တံခါးဝ၌ ရပ်နေပြီးသော် အရှေ့ယဝမဇ္ဈကုန်းက သူဌေးကြီးလာကြောင်းကို မင်းကြီးအား လျှောက် ထားစေပြီးလျှင် “ဝင်စေ” အမိန့်တော်ပြန်မှ နန်းတော်သို့ ဝင်သဖြင့် ရှေ့နောက်မတည့် မဝေးမနီး လေညာလေအောက် ခြောက်ပါးသောအပြစ် ကင်းသည်ဖြစ်၍ တင့်အပ်သောနေရာ၌ ရှိခိုးလျက် ရပ်နေ၏။ ဝိဒေဟရာဇ် မင်းကြီးသည်လည်း သူဌေးကြီးအား ပဋိသန္ဓာရစကား ပြောဟောပြီးသော် “သူဌေးကြီး သင်၏သား မဟောသဓာသုခမိန် မပါလော့”ဟု မေး၏။ သိရီဝဗုဒ္ဓသူဌေးလည်း “အရှင်မင်းကြီး နောက်မှ ခြေတော်ရင်းသို့ ရောက်ပါ လိမ့်မည်”ဟု လျှောက်လျှင် ဝိဒေဟရာဇ် မင်းကြီးသည် အလွန်နှစ်သက် သည်ဖြစ်၍ “သူဌေးကြီး တင့်အပ် လျှောက်ပတ်သောနေရာကို သိသဖြင့်

နေလော့” ဟု နေရာချပေး၏။ သူဌေးကြီးသည်လည်း အပြစ်ခြောက်ပါး ကင်းသော မင်းပေးသောနေရာ၌ ခစား၏။

မဟောသဓာသုခမိန်သည်လည်း ဘယက်တန်ဆာ စသည်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်ပြီးသော် ဖွားဖက်ရွှေဖော်တစ်ထောင် ခြံရံလျက် တန်ဆာ ဆင်အပ်သော မြင်းရထားစီး၍ အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာမှ “နန်းတော်သို့ ဝင်အံ့” ဟု လာလတ်သော် ကျုံးရိုးပေါ်၌ သွားသော မြဲတစ်ခုကို မြင်လတ် လျှင် သန်သန်မြန်မြန် အားအန် စွမ်းပကားရှိသော လုလင်ပျိုတို့ကို “အချင်းတို့ ထိုကျုံးရိုးပေါ်၌ သွားသောမြဲကို လိုက်၍ မိအောင်ဖမ်းပြီးမှ မမြည်မဟစ်နိုင်အောင် ဇက်ခွံပြီးလျှင် ဖျာဖြင့်လိပ်၍ ပိုက်ချီ ယူဆောင် ခဲ့ကြ” ဟု စေလိုက်၏။ ထိုအခါ လုလင်ပျိုတို့လည်း မဟောသဓာသုခမိန် ဆိုတိုင်း မြဲကို ဖမ်း၍ ဆောင်ယူခဲ့သော် မဟောသဓာသုခမိန်သည် တစ်ထောင်သော သူငယ်ဖော် ခြံရံလျက် မြို့တွင်းသို့ ဝင်လေ၏။ ခရီး မင်းလမ်းမအိမ်စဉ်နှစ်ဘက်နေ မိန်းမယောက်ျား အရွယ်ရောက်သူ အရွယ် မရောက်သူ အရွယ်လွန်သူ လူအပေါင်းတို့သည် “ဤသူငယ်ရွှေဖော် အလယ် ရထားထက်၌ နှစ်သက်ကြည်ညိုဖွယ်သော ဤသတို့သားသည် အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာ သီရိဝဗ္ဗနသူဌေး၏သား ထင်ရှားသော သုခမိန် ဟူသော သတို့သားပင်တည်း။ “ဤသတို့သားသည် ဖွားစကပင်လျှင် ဆေးတုံးကို ကိုင်လျက်ဖွား၍ အမိနှင့်စကားပြောသည်ဟု ကျော်စောခြင်း ရှေးဦးက တလီ၊ ပန်းချီပန်းပု ဗိသုကာဆရာတို့ မတတ်နိုင်သော ဇရပ်ထူး ဇရပ်ကောင်းကို ဆောက်၍ အကောက်တစ်ထောင် ရေဆိပ်ရှိသော ရေကန်ကို စီရင်သည် တစ်တန်၊ ပန်းမာလ်အသီးအပွင့်မျိုးတို့နှင့် ယှဉ်သော ဥယျာဉ်ကို စိုက်ပျိုးသဖြင့် တန်ခိုးသတင်း ကျော်စောခြင်း ဖြစ်သည် တစ်ချက်၊ စွန်လက်မှ သားတစ်ကို ဟစ်၍ကျစေသော အစီအမံနှင့် ခြောက်တန်သောတရားကို နှစ်ဦးသားကြည်ညိုအောင် သူ့အလိုသို့ မလိုက် ထိုက်ရာဆုံးဖြတ်သည် တသီး၊ မင်းကြီးဖြေခက်အောင် ဆယ်ချက်သော

အမေးပြဿနာတို့ကိုလည်း ပညာတုံ့ပြန်၍ အတန်တန် ဖြေစီရင်သည် တခြား၊ အပျော်အပါး အကစား အငို စိတ်လိုတိုင်း အစာတောင်း အကြောင်းသည်မျှသာ ရှိချိန်အရွယ် ငယ်နိုင်မျှသေးက ဘေးဘိုးတို့မှ ဆင်းသက်၍ ဘယ်လက်ထက်တွင်မျှ မကြားစဖူး ကျေးဇူး အသီးသီးနှင့် အရှင်မင်းကြီး ဘုန်းတော်ကြောင့် ပေါ်ထွန်းလာသော ဤသုခမိန်ကို အကြိမ်ကြိမ် ယခု ရှုကြည့်၍လည်း ငါတို့အားမရနိုင်”ဟု အချင်းချင်း မေးကြ ပြောကြ ရှုမောကြလျက် နန်းတော်အရှေ့တံခါးဝတိုင်အောင် လိုက်၍ ကြည့်ကြကုန်၏။

မဟောသဓာသုခမိန်သည် နန်းတော်အရှေ့တံခါးဝသို့ ရောက်လျှင် ရောက်ကြောင်းကို မင်းကြီးအား လျှောက်ထားစေ၍ ဝိဒေဟရာဇ် မင်းကြီးလည်း နှစ်သက်ရွှင်လန်းစွာ မဟောသဓာသုခမိန်ကို “ယခုပင် ဝင်စေ”ဟု မင်းမိန်ပြန်မှ သူငယ်ဖွားဖက်ရွှေဖော်တစ်ထောင် ခြံရံလျက် ဝင်၍ နန်းတော်သို့ တက်ပြီးသော် မင်းကြီးအား ရှိခိုးလျက် တင့်အပ်သော နေရာ၌ ရပ်၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည်လည်း မဟောသဓာသုခမိန်ကို မြင်လျှင် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းဖြင့် ပဋိသန္ဓာရစကား မေးမြန်း ပြောဆို ပြီးသော် “ချစ်သားသုခမိန် သင့်အား လျှောက်ပတ်သောနေရာကို သိသဖြင့် ကြည့်၍ နေလော့”ဟု ဆို၏။ ထိုအခါ မဟောသဓာသုခမိန်သည် ခမည်းတော် သူဌေးကြီး၏ မျက်နှာကို ကြည့်၏။ သူဌေးကြီးသည်လည်း အထက် (မှာထားရင်း)ရှိသည့်အတိုင်း မိမိနေရာမှ ထပြီးလျှင် “ချစ်သား ဤနေရာ၌ နေလှည့်လော့”ဟု ဆို၏။ မဟောသဓာသုခမိန်သည်လည်း ခမည်းတော် သူဌေးကြီး၏ နေရာ၌ နေလေ၏။

ထိုသို့ အဖနေရာ၌ နေသည်ကို မြင်လျှင် သေနကအမတ်၊ ပက္ကသအမတ်၊ ကာမိန္ဒအမတ်၊ ဒေဝိန္ဒအမတ်-ဤလေးယောက်သော အမတ်သုခမိန်တို့သည် ကိုယ်က္ကန္တေကို ဖျက်၍ လက်ခုပ်တီးကာ ပြင်းစွာ ရယ်ကြလျက် “အန္ဓဗာလကို ပဏ္ဍိတထင်၍ အရှင်မင်းကြီး ခေါ်တော်မူ

မှားချေပြီ” ဟု ဆိုကြကုန်၏။ အမတ်ကြီးလေးယောက်တို့သည် ကျီစယ် ရယ်ဟန် ဂုဏ်ညံ့အောင်ကြံ၍ ဝန်တိုသံ ပြက်ရယ်ပြုသည်ကို အတုလိုက်၍ အထိုက်အလိုက်ကို မသိကုန်သော နန်းတွင်းသား များမတ်အပေါင်းတို့သည် လည်း ပြစ်တင်ကဲ့ရဲ့ အကျိုးမဲ့နှိပ်နယ် ပြက်ရယ်ပြုကြကုန်၏။ ဝိဒေဟရာဇ် မင်းကြီးသည်လည်း တိမ်မြူစင်သော လပြည့်ဝန်းကဲ့သို့ ရွန်းရွန်းရွင်ရွင် ကြည်လင်သော မျက်နှာရှိတုန်းပါကို ရာဟုဖမ်းသော လကဲ့သို့ ခဏချင်း ညှိုးသန်း၍ စိတ်ဝမ်းမရွှင်ပြုံး နှလုံးတော်မသာ ဖြစ်လေ၏။

မဟောသဓာသုခမိန်သည် မင်းကြီးမျက်နှာ မသာသည်ကို မြင်လျှင် “အရှင်မင်းကြီး မျက်နှာတော် မသာဟန်တကား၊ အဘယ် ကြောင့်နည်း” ဟု မေး၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည်လည်း “သုခမိန် ငါနှလုံးမသာရှိသည် မှန်၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ သင်သည် ဖွားစကပင် ဂုဏ်အင်အထူးနှင့် ခုနစ်ဦးသောတရား ဆယ်ပါးသော ပြဿနာတို့ကို ဖြေဆို စီရင်နိုင်သည်ဟု ကြားသိရခြင်းသည် ကောင်းခြင်း မင်္ဂလာ ငါ၌ နှစ်လိုဖွယ် ဖြစ်၏။ ယခု သင့်ကို မြင်ရခြင်းမူကား အကြားနှင့်မညီမလျော်၊ အကျော်အမော်နှင့်မလိုက်ဖက်၊ နှစ်သက်ဖွယ် မရှိပြီ” ဟု ဆို၏။ မဟောသဓာသုခမိန်သည် “အရှင်မင်းကြီး အဘယ် ကြောင့် နှစ်လိုတော် မမူသနည်း” ဟု မေး၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးလည်း “သုခမိန် အထူး ငါပြောဖွယ် မရှိပြီ။ အမျိုးမြတ်သူ ပုဏ္ဏား၊ သူဌေး၊ သူကြွယ်တို့ ဓလေ့ မိဘကိုထား၍ သားချင်းဆွေမျိုးတွင် အသက်အရွယ် ကြီးသောသူကိုမျှ နေရာမှထစေခြင်းငှါ မထိုက်၊ သင်မူကား ယခုဆပ်၍ မပြေနိုင်သော ကျေးဇူးရှင်အဖ သူဌေးကိုလျက် နေရာမှ ထစေသဖြင့် အဖေနေရာမှာ သင်နေသည့်အခွင့် သင့်လျော်ပါ၏လော” ဟု မေး၏။

မဟောသဓာသုခမိန်သည် မင်းကြီးစကားကိုကြားလျှင် “အရှင် မင်းကြီး အရာတိုင်းမှာပင် သားထက် အဖမြတ်သည် ထင်မှတ်တော် မူသလော” ဟု မေး၏။ မင်းကြီးလည်း “သုခမိန် အရာတိုင်းမှာပင်

သားထက် အဖမြတ်သည်” ဟု ဆိုလတ်သော် မဟောသဓာသုခမိန်သည် “အရှင်မင်းကြီး အကျွန်ုပ်တို့ကို မြင်းကောင်းတစ်စီးနှင့် သူဌေးကောင်း တစ်ယောက် ပို့ဆက်ရမည် စေတော်မူသည် မဟုတ်လော” ဟု ဆိုပြီးလျှင် နေရာမှ ထ၍ မြို့ကို ဆောင်ခဲ့ကုန်သော လုလင်ပျိုတို့ကို ကြည့်လျက် “အချင်းတို့ ဤသို့ မြို့ကို သွင်းယူခဲ့” ဟု ဆို၍ မြို့ကိုသွင်းစေသဖြင့် မင်းကြီးခြေရင်း၌ အိပ်စေလျက် ထားပြီးမှ “အရှင်မင်းကြီး ဤမြို့သည် အဖိုးမည်မျှ ထိုက်သနည်း” ဟု မေး၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် “သုခမိန် မြို့ကောင်း(ဖြစ်လျှင်) အလွန်အားဖြင့် ရှစ်ကျပ်အဖိုးထိုက်၏” ဟု ဆို၏။

မဟောသဓာသုခမိန်သည် “အရှင်မင်းကြီး ဤရှစ်ကျပ်တန် မြို့ထီးနှင့်ဆက်ဆံ၍ အာဇာနည်မြင်းမဝမ်း၌ ဖြစ်သော အဿတိုရ်မြင်း ကောင်းသည်ကား အဘယ်မျှ အဖိုးထိုက်မည်နည်း” ဟု မေး၏။ “သုခမိန် သတို့သား အဿတိုရ်မြင်းကောင်းတို့၏ အဖိုးကား အပိုင်းအခြားမရှိ၊ များစွာထိုက်၏” ဟု မင်းကြီးဆိုလျှင် မဟောသဓာသုခမိန်သည် “အရှင် မင်းကြီး အဘယ်ကြောင့် ဤသို့ အမိန့်ရှိသနည်း၊ ယခုတွင်ပင်လျှင် ‘အရာတိုင်း၌ သားထက် အဖမြတ်၏’ ဟု အမိန့်ရှိတော်မူသည် မဟုတ် လော၊ အရှင်မင်းကြီး အမိန့်ရှိတိုင်း အရာတိုင်းမှာပင် သားထက် အဖ မြတ်သည်မှန်လျှင် သားဖြစ်သော အဿတိုရ်မြင်းကောင်းထက်လည်း အဖဖြစ်သော မြို့ထီး မြတ်သင့်ကောင်းပါသည်။ အရှင်မင်းကြီး ဤသို့ အရာသို့လိုက်၍ ထိုက်ရာသော အမြတ်အယုတ်ကို ယူရပါမည် စင်စစ် မှန်လျက် အရှင့်သုခမိန်ကျော် အမတ်ကြီးလေးယောက်တို့သည် ဤမျှ လောက်ကိုမျှ မသိနိုင်ကြဘဲလျက် လက်ခုပ်တီး၍ ရယ်ကြသည်မှာ ထို ပညာရှိ အမတ်လေးယောက်တို့၏ အမြော်အမြင် ဉာဏ်ပညာသည် အံ့ဩစရာ များပေတောင်း။ ဤသူကောင်းလေးယောက်တို့ကို အဘယ်မှာ အရှင်မင်းကြီး ရတော်မူပါချေသနည်း” ဟု ပြက်ရယ်ပြု၍ ဤသို့ဆို၏။

“အရှင်မင်းကြီး သားထက် အရာတိုင်းမှာပင် အဖမြတ်၏ဟု အယူတော် ရှိ၍ အကျွန်ုပ်ကို ပြက်ရယ်ပြုသည်မှာ အရှင်မင်းကြီး အမိန့်တော်အတိုင်း အရာတိုင်း၌ သားထက် အဖမြတ်သည် မှန်လျှင် ဤမြဲသည်လည်း အသတိရှိမြင်းကောင်း၏ အဖပင် ဖြစ်သောကြောင့် အသတိရှိ မြင်းကောင်းထက် ဤမြဲ မြတ်ရာသည် မဟုတ်ပါလော”ဟု ဆို၏။

ဤသို့ လျှောက်ပြီးလျှင် မဟောသဓာသုခမိန့်သည် “အရှင် မင်းကြီး ထိုသို့ မြဲကို ပုံပြု၍ အကျွန်ုပ် သိသာတော်မူအောင် လျှောက် သော်လည်း စိတ်ရောက်တော်မမူလျှင် ယခု အကျွန်ုပ်တို့ သားအဖ နှစ်ယောက်ကို မြတ်ရာရွေး၍ အဖသည် အကျွန်ုပ်ထက် မြတ်လျှင်လည်း (အကျွန်ုပ်ဖြင့်)အရှင်မင်းကြီးမှာ အကျိုးမရှိ၊ အဖကိုပင် ကောက်ယူတော် မူပါ။ ယင်းသို့မဟုတ် အဖထက် အကျွန်ုပ်မြတ်လျှင်လည်း အကျွန်ုပ်ကိုပင် ကောက်ယူတော်မူပါလော့”ဟု လျှောက်၏။ မဟောသဓာသုခမိန့်စကား ကို ကြားလျှင် ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် နှစ်လိုသော နှလုံးဖြင့် ရွှင်ပြုံး သော မျက်နှာရှိခြင်းသို့ ရောက်လေ၏။ ခပ်သိမ်းကုန်သော မင်းပရိသတ် မှူးမတ်အပေါင်းတို့သည်လည်း “ခက်ခဲသော ပြဿနာကို ကောင်းစွာ ဖြေပေသည်”ဟု ပဲ့တင်ထပ်မျှ ချီးမွမ်းကောင်းချီးသံပေးလျက် အင်္ကျီ အပေါ်လွှမ်း ဦးရစ်ခေါင်းပေါင်း ပစ်လွှားခြင်း၊ လက်ပမ်းပေါက်ခတ်ခြင်း၊ လက်ဖျစ်ခတ်တီးခြင်းတို့ဖြင့် ရွှင်မြူးကြကုန်၏။ သေနက အစရှိသော အမတ်ကြီးလေးယောက်တို့သည်ကား အောက်သို့ မျက်နှာချလျက် လက်ဖြင့် ဆုပ်နယ်အပ်သော ကြာညိုပန်းကဲ့သို့ ညှိုးသန်းသဖြင့် ပင့်သက် လှိုင်လှိုင် မှိုင်၍ နေကြကုန်၏။

ဤအရာ၌ ဘုရားလောင်းအား သူတစ်ပါး ပြစ်စင်ရန် စကားကို စောဒနာပရိဟာရထုတ်၍ ဆိုအံ့။ “ဘုရားလောင်း မဟောသဓာသုခမိန့် သည် သံသရာအဆက်ဆက်က ဖြည့်ဆည်းပူးအပ်သော ပါရမီသမ္ဘာရ အတုမရှိသောပညာ ဤသို့သော ဂုဏ်ရှင်ဖြစ်၍ အမိအဖတို့၏ ကျေးဇူးကို

သိတတ်ခြင်း၌ မဟောသဓာထက် သာ၍ သိသောသူမည်သည် မရှိ။
 ထိုသို့မိဘကျေးဇူးကို သိတတ်သူဖြစ်လျက် မိမိပညာဂုဏ်ကို မင်းကြီးအား
 သိစေလိုလျှင် တစ်ပါးသော အကြောင်းဖြင့်သာ ပြုရာ၏။ ကျေးဇူးရှင်
 ဖြစ်သော အဖကို 'နေရာမှထစေထိုက်သည် မဟုတ်။ ထိုသို့ မထိုက်ဘဲကို
 အဖကို နေရာမှ ထစေသည်ကို ထောက်လျှင် 'မဟောသဓာသုခမိန်သည်
 မိဘကျေးဇူးကို သိတတ်၏' ဟူသောစကားနှင့် မဆန့်ကျင်ပြီလော" ဟု
 စောဒနာ။ အဖြေကား။ "မဟောသဓာသုခမိန်သည် အဖကို နေရာမှ
 ထစေသည် မှန်၏။ ထိုသို့ထစေသော်လည်း အဖကို မထီမဲ့မြင်ပြုလို၍
 ထစေသည်မဟုတ်။ ဤသို့ အဖကို နေရာမှ မထစေဘဲ တစ်ပါးသော
 အရာဖြင့်သာ ပညာဂုဏ်ကို ပြချေက အထက် မင်းကြီးတမန်စေ၍
 'အဿတိုရ်မြင်းကောင်းတစ်စီးနှင့် သူဌေးကောင်းတစ်ယောက် ဆက်ပို့
 ရမည်' ဟူသောပြဿနာသည် တိမ်မြုပ်ပျောက်ပျက်၍ မထင်မရှား ဖြစ်ရာ
 ဘိသော်၊ ထိုမင်းကြီးစေအပ်သော မြဲပြဿနာ ထင်ရှားစေခြင်းငှါ
 လည်းကောင်း၊ မြဲပြဿနာကို မှီ၍ မိမိပညာကျေးဇူး အထူးရှိသည်ကိုပင်
 ပရိသတ်၌ ထင်ရှားစေခြင်းငှါလည်းကောင်း၊ မြဲပြဿနာကို မှီ၍ ပညာဂုဏ်
 ပေါ်ထွန်းသဖြင့် သေနကအစရှိသော အမတ်လေးယောက်တို့၏ စကား
 ဆိုရာ မရှိသည်ကို ပြုခြင်းငှါလည်းကောင်း ဤသို့သော အကြောင်းကို
 မျှော်၍ နန်းတော်သို့မသွားမီ အိမ်ကပင်လျှင် မိမိအဖကို ခယတောင်းပန်
 သည်းခံစေသဖြင့် နေရာမှ အဖကို ထစေတည်း။ ကျေးဇူးကို မသိ၊
 မိမိဂုဏ်ကိုသာလို၍ ထစေသည် မဟုတ်။ ထိုသို့ ဖြစ်သောကြောင့်
 မိဘကျေးဇူးကို သိတတ်ခြင်း၌ အတုမရှိဟူသောစကားနှင့် မဆန့်ကျင်" ဟု
 ဖြေ။ (ဤလည်း ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီးမင်္ဂလာတစ်ကြိမ်
 ဖြစ်သတည်း။)

မဟောသဓာပြဿနာခန်း ပြီး၏။

အဘိဓမ္မာဘာသာ

ပရမတ္ထတရား (၄)ပါး

ပရမတ္ထတရားလေးပါးဆိုသည်မှာ စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန် တို့ဖြစ်သည်။ ယင်းတရား လေးပါးတို့သည် သီးခြားသဘာဝရှိသော တရားများဖြစ်ကြသည်။ တကယ့်အရိုတရားများ ဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းတို့ကို ပရမတ္ထတရားဟု ခေါ်သည်။

စိတ်၏ သဘောအဓိပ္ပါယ်

အာရုံကို သိတတ်သော သဘောတရားကို စိတ်ဟု ခေါ်သည်။ အဆင်း(ရူပါရုံ)ကို သိခြင်း၊ အသံ(သဒ္ဒါရုံ)ကို သိခြင်း၊ အနံ့(ဂန္ဓာရုံ)ကို သိခြင်း၊ အရသာ (ရသာရုံ)ကို သိခြင်း၊ အတွေ့အထိ (ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)ကို သိခြင်း၊ သဘာဝဓမ္မ(ဓမ္မာရုံ)ကို သိခြင်းသဘောသည် စိတ်၏ သဘာဝ ဖြစ်သည်။

စိတ်အမျိုးအစား

၁။ ကာမာဝစရစိတ် ၅၄-ပါး

ကာမ(၁၁)ဘုံရှိ သတ္တဝါတို့သန္တာန်၌ အဖြစ်များသော စိတ်တို့ကို ကာမာဝစရစိတ်ဟု ခေါ်သည်။ ဤစိတ်တို့ကို အောက်ပါအတိုင်း ခွဲခြား နိုင်သည်-

(က) အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး

မကောင်းသောစိတ်များဖြစ်ကြသည့် အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါးမှာ-

- လောဘမူစိတ်   ၈-ပါး
- ဒေါသမူစိတ်   ၂-ပါး

အဘိဓမ္မာဘာသာ

- မောဟမူစိတ် ၂-ပါး -

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

(ခ) အဟိတ်စိတ် ၁၈-ပါး

လောဘ ဒေါသ မောဟ စသော ဟိတ်များ မပါသည့် စိတ်များကို အဟိတ်စိတ်ဟု ခေါ်သည်။ ထို အဟိတ် စိတ် ၁၈-ပါးမှာ-

- အကုသလဝိပါက်စိတ် ၇-ပါး
- အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ် ၈-ပါး
- အဟိတ်ကြိယာစိတ် ၃-ပါး-

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

(ဂ) ကာမသောဘဏ္ဍစိတ် ၂၄-ပါး

ကာမဘုံ၌ဖြစ်သော တင့်တယ်ကောင်းမြတ်သည့် စိတ်များကို ကာမသောဘဏ္ဍစိတ်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုစိတ် ၂၄-ပါးမှာ-

- မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ပါး
- မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ပါး
- မဟာကြိယာစိတ် ၈-ပါး-

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

ကာမာဝစရစိတ်အပေါင်း

- အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး
- အဟိတ်စိတ် ၁၈-ပါး
- ကာမသောဘဏ္ဍစိတ် ၂၄-ပါး
- ပေါင်း ၅၄-ပါး

ဤစိတ်တို့ကို ကာမာဝစရစိတ် ၅၄-ပါးဟု ခေါ်သည်။

၂။ ရူပါဝစရစိတ် ၁၅-ပါး

ရူပ (၁၅)ဘုံရှိ ရူပဗြဟ္မာတို့ သန္တာန်၌ အဖြစ်များသောစိတ်တို့ကို ရူပါဝစရစိတ်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုစိတ်တို့မှာ-

- ရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် ၅-ပါး
- ရူပါဝစရဝိပါက်စိတ် ၅-ပါး
- ရူပါဝစရကြိယာစိတ် ၅-ပါး-

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

၃။ အရူပါဝစရစိတ် ၁၂-ပါး

အရူပ (၄)ဘုံရှိ ဗြဟ္မာတို့ သန္တာန်၌ အဖြစ်များသော စိတ်တို့ကို အရူပါဝစရစိတ်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုစိတ်တို့မှာ-

- အရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် ၄-ပါး
- အရူပါဝစရဝိပါက်စိတ် ၄-ပါး
- အရူပါဝစရကြိယာစိတ် ၄-ပါး-

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

၄။ လောကုတ္တရာစိတ် အကျဉ်း ၈-ပါး၊ အကျယ်-၄၀

လောကမှ လွန်မြောက်သောစိတ်တို့ကို လောကုတ္တရာစိတ်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုစိတ်တို့သည် အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ၈-ယောက်တို့၏ သန္တာန်၌သာ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုစိတ်တို့မှာ အကျဉ်းအားဖြင့်-

- မဂ်စိတ် ၄-ပါး
- ဖိုလ်စိတ် ၄-ပါး-

တို့ ဖြစ်ကြသည်။ အကျယ်အားဖြင့်-

- မဂ်စိတ် ၂၀-ပါး
- ဖိုလ်စိတ် ၂၀-ပါး-

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

အဘိဓမ္မာဘာသာ

- ၅။ စိတ်အကျဉ်း ၈၉-ပါး၊ အကျယ် ၁၂၁-ပါး
  - (က) ကာမာဝစရစိတ် ၅၄-ပါး
  - ရူပါဝစရစိတ် ၁၅-ပါး
  - အရူပါဝစရစိတ် ၁၂-ပါး
  - လောကုတ္တရာစိတ်အကျဉ်း ၈-ပါး
  - ပေါင်း ၈၉-ပါး ဖြစ်သည်။
  - (ခ) ကာမာဝစရစိတ် ၅၄-ပါး
  - ရူပါဝစရစိတ် ၁၅-ပါး
  - အရူပါဝစရစိတ် ၁၂-ပါး
  - လောကုတ္တရာစိတ်အကျယ် ၄၀-ပါး
  - ပေါင်း ၁၂၁-ပါး ဖြစ်သည်။

စေတသိက်၏ သဘောအဓိပ္ပာယ်

စိတ်၌မှီတွယ်၍ စိတ်ကို ခြယ်လှယ်တတ်သော စိတ်နှင့်အမြဲ ယှဉ်စပ်နေသော သဘောကို စေတသိက်ဟု ခေါ်ပါသည်။ ယင်း စေတသိက်သည် (၅၂)ပါးရှိသည်။ အောက်ပါအတိုင်း အုပ်စု(၃)စု ခွဲခြား နိုင်ပါသည်-

- ၁။ ကုသိုလ်, အကုသိုလ် (ကောင်းမှု, မကောင်းမှု)နှစ်ပါးလုံး နှင့် သက်ဆိုင်သော အညသမာန်စေတသိက်အုပ်စု (၁၃)ပါး။
- ၂။ အကုသိုလ်နှင့်သာ သက်ဆိုင်သော အကုသိုလ်စေတသိက် အုပ်စု (၁၄)ပါး။
- ၃။ တင့်တယ်သော ကုသိုလ်နှင့်သာ သက်ဆိုင်သော သောဘန စေတသိက်အုပ်စု (၂၅)ပါး။

၁၅၆

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ယင်းတို့အနက် အညသမာန်းစေတသိက်အုပ်စု (၁၃)ပါးကို စိတ်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသော သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်အုပ်စု (၇)ပါးနှင့် စိတ်အချို့နှင့်ယှဉ်၍ စိတ်အချို့နှင့်မယှဉ်သော ရောရောနှောနှော ယှဉ်တတ်သည့် ပကိဏ်းစေတသိက် (၆)ပါးဟု ထပ်မံခွဲခြားနိုင်ပါသည်။

အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး

သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် (၇)ပါး

သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် (၇)ပါးရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ-

- ၁။ ဖဿ
- ၂။ ဝေဒနာ
- ၃။ သညာ
- ၄။ စေတနာ
- ၅။ ဧကဂ္ဂတာ
- ၆။ ဇီဝိတိန္ဒြေ
- ၇။ မနသိကာရတို့ ဖြစ်သည်။

ဖဿ

အာရုံကို တွေ့ထိခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ယင်းဖဿသည် နာမ်တရားဖြစ်သဖြင့် ရုပ်တရားများကဲ့သို့ ဝတ္ထုပစ္စည်းအချင်းချင်း တွေ့ထိခြင်းမျိုးမဟုတ်ပါ။ မြင်၊ ကြား၊ နံ၊ လျက်၊ တွေ့ထိ စသော အာရုံများကို စိတ်ဖြင့် ရယူခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာ သံပရာ၊ ရှောက်သီး စသော ချဉ်သီးစားနေသူကို မြင်ရသူအဖို့ ကိုယ်တိုင် မစားရသော်လည်း သွားရည်ယိုခြင်း၊ သွားကျင်ခြင်းမျိုး စိတ်ထဲမှာ ခံစားရသကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ

အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ စိတ်စေတသိက်အားလုံး အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားတတ်သော်လည်း ဝေဒနာသည် အာရုံ၏ အရသာကို ပိုင်စိုးပိုင်နင်း ခံစား၏။ အခြားစိတ်စေတသိက်တို့သည် တစိတ်တဒေသလောက်သာ ခံစားရ၏။ ဥပမာ- ရှင်ဘုရင်၏ စားတော်ပွဲကို ပိုင်စိုးပိုင်နင်း ခံစားခြင်းသည် ဝေဒနာနှင့်တူ၍ စားဖိုမှူး၏ အနည်းငယ်မျှသာ မြည်းစမ်းရခြင်းသည် အခြားစိတ်စေတသိက်တို့၏ ခံစားခြင်းနှင့် တူပေသည်။

သညာ

နောင်အခါတွင် သိဖို့ရန် အမှတ်ပြုခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ လက်သမားဆရာတို့သည် နောင်တွင် ဖြတ်တောက် ထွင်းဖောက် နိုင်ဖို့အတွက် ခဲအမှတ်အသားစသည်ဖြင့် သစ်သားပေါ်တွင် အမှတ်အသားပြုခြင်းကဲ့သို့ဖြစ်သည်။

ဝေတနာ

အခြားယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို နှိုးဆော်တိုက်တွန်းခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ စစ်တပ်၏ အကြီးအကဲဗိုလ်ချုပ်ကြီးသည် မိမိကိုယ်တိုင်လည်း စစ်ပွဲတွင် တိုက်ခိုက်၍ လက်အောက်ငယ်သား စစ်သည်များကိုလည်း ရဲဝံ့စွာ တိုက်ခိုက်ရန် နှိုးဆော်တိုက်တွန်းခြင်း (အမိန့်ပေးခြင်း) ကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။

ကေဂ္ဂတာ

တစ်ခုတည်းသော အာရုံအပေါ်၌သာ စူးစိုက်တည်ကြည်ခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ-လေငြိမ်ရာ၌ ထွန်းထားသော ဆီမီးတိုင်

သည် လှုပ်ရှားယိမ်းယိုင်ခြင်း အလျှင်းမရှိဘဲ ငြိမ်သက်နေခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

စိတ်စိန္တေ

စိတ် စေတသိက် နာမ်တရားများကို စဉ်ဆက်မပြတ် ဖြစ်နေ စေရန် စောင့်ရှောက်ခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ ကြာရိုးထဲတွင် တည်ရှိနေသော ရေသည် ကြာပင်ကို ဆက်လက်ရှင်သန်စေရန် အစဉ် စောင့်ရှောက်ခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။

မနုဿိကာရ

အာရုံထဲ၌ စိတ်ကို ထည့်ထားခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ- မြင်းနှစ်ကောင်ကသော ရထားကို မောင်းနှင်သော ရထားထိန်း သည် မြင်းရထားကို အလိုရှိရာအရပ်သို့ ရှေးရှုမောင်းနှင်ခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။

ပကိဏ်းစေတသိက် (၆)ပါး

ပကိဏ်းစေတသိက် (၆)ပါးရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ- ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ အဓိမောက္ခ၊ ဝီရိယ၊ ပီတိ၊ ဆန္ဒတို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဝိတက်

ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို အာရုံသို့ ရှေးရှုပို့ဆောင်ပေးခြင်းသဘော လက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ-ရှင်ဘုရင်နှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သော ပုဂ္ဂိုလ်က ရှင်ဘုရင်နှင့် အကျွမ်းမဝင်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဘုရင်မင်းမြတ်ထံသို့ ပို့ပေး ခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဓိဇာရ

အာရုံပေါ်၌ အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် သုံးသပ်ခြင်းသဘောလက္ခဏာ ရှိ၏။ ဥပမာ-ပျားပိတုံးသည် ပန်းဝတ်ရည်ကို စုပ်ယူရန်အတွက် ပန်းပွင့် ပေါ်၌ တရစ်ဝဲဝဲ လှည့်လည်နေခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

အဓိမောက္ခ

အာရုံကို ဆုံးဖြတ်ခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ကောင်းသည့် ဘက်၌ဖြစ်စေ၊ မကောင်းသည့်ဘက်၌ဖြစ်စေ အမှက်စွဆောင်ရွက်ရန် အတွက် အခိုင်အမာဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းသည် အဓိမောက္ခဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ-အရပ်မျက်နှာအားလုံးတို့မှ တိုက်ခတ်လာသော လေပြင်းမုန်တိုင်း ဒဏ်ကြောင့် လုံးဝယိမ်းယိုင်ခြင်းမရှိအောင် ခိုင်ခိုင်မတ်မတ် စိုက်ထူ ထားသော ကျောက်တိုင်ကြီးကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဓိရိယ

အတူဖြစ်ဖက်တရားတို့ကို ထောက်ပံ့ခိုင်စေခြင်းသဘော လက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ- ယိုင်နေသော အိမ်၊ ကျောင်း စသည့် အဆောက် အအုံများကို ပြုလဲမသွားအောင် ထောက်တိုင်တို့ဖြင့် ကျားကန် ထောက်ကူ ပေးခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

ပိတိ

အာရုံကို နှစ်သက်ခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ- ကန္တာရ ခရီးကြမ်းကို ဖြတ်သန်းခဲ့ရသော သူသည် တောအုပ်တစ်ခုတွင် စိမ်းလှဲ ကြည်လင်သော ရေအိုင်ကြီးကို တွေ့မြင်ရသည့်အခါ နှစ်သက်ခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဆန္ဒ

ပြုလိုကာမျှသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ- လေးသမားသည် မိမိပစ်လိုရာ ပစ်မှတ်ကို ချိန်ရွယ်ပြီးနောက် မြားတောင့်မှ မြားကိုနှုတ်ယူ၍ ပစ်ခတ်ရာတွင် ပစ်လွှတ်ရန် မြားကို အလိုရှိခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဤနေရာ၌ ဆန္ဒသည်လည်း လိုချင်မှုဖြစ်၏။ လောဘသည်လည်း လိုချင်မှုဖြစ်၏။ သို့သော် ဆန္ဒကား ရလိုရုံသက်သက်မျှသာ ဖြစ်၏။ တွယ်တာ မက်မောခြင်း ကပ်ငြိခြင်း သဘော မရှိပေ။ လောဘကား တွယ်တာမက်မောခြင်း ကပ်ငြိခြင်း သဘောရှိ၏။

ဤသို့လျှင် သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် (၇)ပါး၊ ပကိဏ်း စေတသိက်(၆)ပါး၊ ပေါင်း(၁၃)ပါးသည် ကုသိုလ် အကုသိုလ် (ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှု)နှစ်မျိုးလုံးနှင့် ဆိုင်သောကြောင့် အညသမာန် စေတသိက် မည်၏။

အကျဉ်းမှတ်ရန်လင်္ကာ

တွေ့ထိတရား၊ ဖဿထားလော့၊ ခံစားဝေဒနာ၊ မှတ်သညာ တည်း၊ စေတနာတွက်၊ စေ့ဆော်ချက်နှင့်၊ ဧကဂ္ဂတာ၊ တည်ငြိမ်စွာသား၊ မက္ခာနာမ်သက်၊ ဇီဝိန်ဆက်၍၊ မပျက်မပြုန်း၊ နှလုံးသွင်းကို၊ မနသိဆို၏၊ ထိုထိုကြံစည်၊ ဝိတက်မည်ရှင့်၊ အလီလီသုံးသပ်၊ ဝိစာမှတ်လော့၊ ဆုံးဖြတ် မိမောက်၊ ရဲစွမ်းရောက်က၊ ဝီရိယဟု၊ အားရနှစ်သက်၊ ပီတိဆက်၍၊ သက်သက်အာရုံ၊ ပြုလိုရုံမျှ၊ ဆန္ဒသဘော၊ ကောင်းဆိုးရောသည်၊ မှတ်လော တစ်ဆယ့်သုံးပါးတည်း။(အရှင်ဇနကာဘိဝံသ)

အကုသိုလ်စေတသိက် (၁၄)ပါး

အကုသိုလ်စေတသိက်(၁၄)ပါးရှိ၏။ ယင်းတို့မှာ မောဟ၊ အဟိရိက၊ အနောတ္တပ္ပ၊ ဥဒ္ဓစ္စ၊ လောဘ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ မာန၊ ဒေါသ၊ ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ၊ ကုက္ကုစ္စ၊ ထိန၊ မိဒ္ဓ၊ ဝိစိကိစ္ဆာတို့ ဖြစ်သည်။

မောဟ

အာရုံ၌ တွေဝေခြင်း၊ အာရုံ၏သဘောကို ဖုံးကွယ်ခြင်းသဘော လက္ခဏာရှိ၏။ သတ္တဝါတို့သည် အာရုံ၏သဘောအမှန်ကို မသိခြင်းမှာ ဤမောဟစေတသိက်၏ ဖုံးကွယ်ထားမှုကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် မျက်မှန်စိမ်းတပ်ခြင်းခံရသော မြင်းသည် မြက်အခြောက်ကို ကျွေးထားသော်လည်း မြက်စိမ်းထင်၍ စားခြင်း ကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မောဟသည် မျက်မှန်စိမ်းနှင့် တူပါ သည်။

အဟိရိက

မကောင်းမှု ဒုစရိုက်မှ မရှက်ခြင်းသဘော လက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ ရွာဝက်သည် မစင်အညစ်အကြေးမှ မစက်ဆုတ် မရွံရှာသကဲ့သို့ အဟိရိကစေတသိက်သည် မကောင်းမှုဒုစရိုက်လုပ်ငန်းများ ပြုလုပ် ရခြင်းကို မစက်ဆုတ်ပေ။

အနောတ္တပ္ပ

မကောင်းမှုဒုစရိုက်မှ မကြောက်လန့်ခြင်းသဘော လက္ခဏာ ရှိ၏။ ဥပမာ ပိုးဖဲလံကောင်လေးများသည် မီးကို မကြောက်ရွံ့ဘဲ ဇွတ်ဝင်တိုးသကဲ့သို့ အနောတ္တပ္ပစေတသိက်သည် မကောင်းမှုဒုစရိုက် လုပ်ငန်းများ ပြုလုပ်ရခြင်းကို ကြောက်လန့်ခြင်းမရှိဘဲ တဇွတ်ထိုး ပြုလုပ်တတ်၏။

ဥဒ္ဓေ

စိတ်၏ မငြိမ်သက်ခြင်း၊ ပျံ့လွင့်ခြင်းသဘော လက္ခဏာ ရှိ၏။ ဥပမာ ခြောက်သွေ့သော ပြာပုံကို ခဲဖြင့် ပစ်ခတ်လိုက်သောအခါ

ပြာမုန်များသည် ပျံလွင့်သွားသကဲ့သို့ ဥဒ္ဓစ္စသည် ပျံလွင့်ခြင်း သဘော ရှိပါသည်။

လောဘ

အာရုံပေါ်၌ အလွန်ကပ်ငြိတွယ်တာခြင်း သဘောလက္ခဏာ ရှိ၏။ လောဘစေတသိက်၏ လိုချင်မှုသည် ဆန္ဒစေတသိက်၏ လိုချင်မှုနှင့် မတူပေ။ ဆန္ဒကား လိုချင်ရုံမျှ သက်သက်သာ ဖြစ်၏။ တွယ်တာမက်မောခြင်း မရှိပါ။ လောဘကား တမ်းတမ်းစွဲ လိုချင် တပ်မက်၏။ ဥပမာ မျောက်နဲ့စေး (ကပ်စေးနဲ့)သည် ထိမိကိုင်မိပါက ခွါ၍ မရအောင် ကပ်ငြိနေသကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

“ဤအယူဝါဒသာ မှန်၏။ အခြားအယူဝါဒများကား အလကားဝါဒများ ဖြစ်၏”ဟု မှားယွင်းစွာ စွဲယူခြင်းသဘော လက္ခဏာရှိ၏။ ဤဒိဋ္ဌိစေတသိက်သည် အမှားသိ သိခြင်းပင် ဖြစ်၏။ သို့သော် ဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်းနှင့်မတူပါ။ ဉာဏ်သည် သဘာဝအမှန်ကို သိခြင်းပင် ဖြစ်၏။ ဒိဋ္ဌိကား သဘာဝအမှန်တရားကို စွန့်၍ အမှားကို သိခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။

မာန

“လောကမှာ ငါသာလျှင် အမြတ်ဆုံး”ဟု ထောင်လွှား ခြင်းသဘော လက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ အလွန်မြင့်မားစွာ လွှင့်ထူထား သော တံခွန်အလံသည် အထက်သို့စွင့်၍ တလူလူလွင့်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဒေါသ

ကြမ်းတမ်းခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဒေါသဖြစ်နေသူ၏ ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာများသည် ကြမ်းတမ်း၏။ ရုန်းရင်း၏။ ရိုင်းပျ၏။ ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်း၏။ ဥပမာ အလွန်အဆိပ်ပြင်းသော မြွေပွေး၊ မြွေဟောက်ကို ခဲ၊ တုတ်စသည်ဖြင့် ပစ်ခတ်ထိပါးလိုက်လျှင် တရူးရူးတရဲရဲဖြင့် ရန်တုံ့မူသကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဣဿာ

သူတပါးစည်းစိမ်ကို ငြူစူခြင်း၊ မနာလိုခြင်းသဘော လက္ခဏာရှိ၏။ ဣဿာစေတသိက်ကြောင့်ပင် လူတို့၏သန္တာန်၌ ကိုယ့်ထက်သာ မနာလိုခြင်းသဘောများသည် ဖြစ်ပေါ်နေကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မစ္ဆရိယ

မိမိစည်းစိမ်ကို ဝန်တိုခြင်း၊ နှမြောခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဤမစ္ဆရိယစေတသိက်ကြောင့်ပင် လူတို့၏သန္တာန်၌ အခြားပုဂ္ဂိုလ် တို့အား မိမိလို ကြီးပွားချမ်းသာလာမည်ကို မလိုလားခြင်း၊ ကိုယ့်ပစ္စည်း ကို အခြားသူတို့အား မပေးရက်လို ဝန်တိုနှမြောခြင်းသဘောများ ဖြစ်ပေါ်နေကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဣဿာနှင့် မစ္ဆရိယ နှိုင်းယှဉ်ချက်

ဣဿာစေတသိက်သည် အခြားသူ၏ စီးပွား၊ ဥစ္စာ၊ ပညာ စသည်တို့ ကြီးပွားတိုးတက်နေခြင်းကို မနာလိုခြင်း၊ မရှုစိမ့်ခြင်း သဘောဖြစ်သည်။ မစ္ဆရိယစေတသိက်သည် မိမိမှာ ရှိနေသည့် စီးပွား၊ ဥစ္စာ စသည်တို့ကို အခြားသူတို့အား ပေးရမည်ကို မလိုလားခြင်း၊

ပညာ့ရာထူးစသည့် ဂုဏ်တို့ကို အခြားသူများအား မရစေလိုခြင်း၊ မိမိတစ်ဦးတည်းသာ ကြီးပွားတိုးတက်စေလိုခြင်းသဘော ဖြစ်ပါသည်။

ကုက္ကုစ္စ

နောင်တ တဖန် ပူပန်တတ်ခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ “ငါသည် မပြုလုပ်အပ်သည့် ဒုစရိုက်မှုကို ကျူးလွန်မိခဲ့၏။ ပြုသင့် ပြုထိုက်သည့် သုစရိုက်(ကုသိုလ်)လုပ်ငန်းများကိုမူ မပြုမိခဲ့ပေ” ဟု ကျူးလွန်မိခဲ့သည့် ဒုစရိုက်မှု၊ မပြုလုပ်မိသည့် သုစရိုက်မှုတို့အတွက် နောင်တတဖန် ပူပန်ခြင်းသည် ဤကုက္ကုစ္စစေတသိက်၏ သဘော ဖြစ်ပေသည်။

ထိန

လုပ်ငန်းကိစ္စဆောင်ရွက်ရန်အတွက် စိတ်၏ တွန့်ဆုတ်ခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏။ အလုပ်ကိစ္စ မဆောင်ရွက်လိုခြင်း၊ ပျင်းရိခြင်း၊ ထုံထုံထိုင်းထိုင်း ဖြစ်နေခြင်း၊ စိတ်မပါခြင်းသည် ဤထိနစေတသိက် ၏သဘော ဖြစ်ပါသည်။

မိဒ္ဓ

လုပ်ငန်းကိစ္စဆောင်ရွက်ရန်အတွက် စေတသိက်တို့၏ တွန့်ဆုတ်ခြင်း သဘောလက္ခဏာ ရှိ၏။ အလုပ်ကိစ္စဆောင်ရွက်ရန် လေးလံခြင်း၊ မှန်မှိုင်းနေခြင်း၊ သွက်လက်ပေါ့ပါးမှုမရှိခြင်းသည် ဤမိဒ္ဓစေတသိက်၏ သဘော ဖြစ်ပါသည်။

ဝိဓိကိစ္ဆာ

အာရုံကို မဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်းသဘော လက္ခဏာ ရှိ၏။ ဘုရား တရား သံဃာရတနာသုံးပါးတို့အပေါ်၌ ယုံမှားသံသယ ရှိခြင်း၊

“ဘုရားဆိုတာ ရှိမှ ရှိပါရဲ့လား” စသည်ဖြင့် စိတ်ဒွိဟဖြစ်ခြင်း စသည်တို့သည် ဤဝိစိကိစ္ဆာစေတသိက်၏ သဘောဖြစ်ပါသည်။

အကျဉ်းမှတ်ရန်လင်္ကာ

မသိတတ်ဘိ၊ မောဟသိလော့၊ အဟိရိက၊ မရှက်စွတည့်၊ အနော
တ္တပိမူ၊ မလန့်ဟူ၏၊ မှတ်ယူပုံလျက်၊ မငြိမ်သက်ထ၊ ဥဒ္ဓစ္စနှင့်၊ လောဘ
သဘော၊ လိုချင်ဟော၍၊ မှားသောအမြင်၊ ဒိဋ္ဌိတွင်သား၊ မာနကားမူ၊
ထောင်လွှားကြွတက်၊ ဒေါသတွက်ကြောင့်၊ ခက်ခက်ထန်ထန်၊ ဣဿာ
လျှံမူ၊ လွန်ငြူစု၏၊ ပြောထူမစ္ဆေ၊ ဝန်တိုလေသတဲ့၊ တထေ့မှတ်ကြ၊
ကုက္ကုစ္စကား၊ နောင်တ တဖန်၊ ပူပန်ထန်ပြင်း၊ ထိုင်းခြင်းထိန်၊ မိုင်းမိဒ္ဓ
နှင့်၊ ဗုဒ္ဓစသည်၊ ယုံမှားဘိမူ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ ဆယ့်လေးဖြာသည်၊ မှန်စွာ
အကုသိုလ်ချည်းတည်း။ (အရှင်ဇနကာဘိဝံသ)

သောဘနစေတသိက်(၂၅)ပါး

သောဘနစေတသိက် (၂၅)ပါးရှိ၏။ ယင်းတို့အနက်
သောဘနသာဓာရဏစေတသိက် (၁၉)ပါး၊ ဝိရတီ (၃)ပါး၊ အပ္ပမညာ
(၂)ပါး၊ ပညိန္ဒြေစေတသိက် (၁)ပါးဟု ခွဲခြားရပါသည်။

သောဘနသာဓာရဏစေတသိက် (၁၉)ပါး

တင့်တယ်သော ကုသိုလ်အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော (သောဘန
သာဓာရဏ)စေတသိက် (၁၉)ပါးရှိ၏။ ယင်းတို့မှာ သဒ္ဓါ၊ သတိ၊
ဟိရီ၊ ဩတ္တပ္ပ၊ အလောဘ၊ အဒေါသ၊ တတြမဇ္ဈတ္တတာ၊ ကာယပဿဒ္ဓိ၊
စိတ္တပဿဒ္ဓိ၊ ကာယလဟုတာ၊ စိတ္တလဟုတာ၊ ကာယမုဒုတာ၊
စိတ္တမုဒုတာ၊ ကာယကမ္မညတာ၊ စိတ္တကမ္မညတာ၊ ကာယပါဂုညတာ၊
စိတ္တပါဂုညတာ၊ ကာယုဇုကတာ၊ စိတ္တုဇုကတာတို့ ဖြစ်ပါသည်။

သဒ္ဓါ

ယုဉ်ဖက်တရားတို့ကို ကြည်လင်စေခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ-စကြဝတေးမင်း၏ ပတ္တမြားရတနာသည် နောက်ကျနေသော ရေကို ကြည်လင်စေနိုင်သကဲ့သို့ ဤသဒ္ဓါစေတသိက်သည် ယုဉ်ဖက် တရားတို့ကို ကြည်လင်စေခြင်းလက္ခဏာရှိပါသည်။ ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ၊ ကံ၊ ကံ၏ အကျိုးကို ယုံကြည်ခြင်းသည် ဤသဒ္ဓါစေတသိက် ဖြစ်ပါသည်။

သတိ

ယုဉ်ဖက်တရားတို့ကို အမှတ်ရစေခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ- ဘဏ္ဍာစိုးအမတ်သည် ရှင်ဘုရင်၏ ရွှေငွေရတနာများကို လုံခြုံအောင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်၍ ညနေတစ်ကြိမ်၊ နံနက် တစ်ကြိမ် ရှင်ဘုရင်အား အမှတ်ရစေသကဲ့သို့ သတိစေတသိက်သည် အမှတ်ရစေခြင်းလက္ခဏာရှိပါသည်။ ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာနှင့် ကုသိုလ် ကောင်းမှုရေးရာတို့၌ အမှတ်ရခြင်းသည် ဤသတိစေတသိက်ဖြစ်ပါသည်။

ဟိရီ

မကောင်းမှုမှ ရှက်ခြင်း(စက်ဆုတ်ခြင်း)သဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ-အမျိုးကောင်း သမီးသည် မိမိသိက္ခာကို စောင့်ထိန်းရုံသေသော အားဖြင့် မကောင်းမှု ပြုလုပ်ရမည်ကို ရှက်သကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဩတ္တပ္ပ

မကောင်းမှုမှ ကြောက်လန့်ခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ- ပြည့်တန်ဆာမသည် ကိုယ်ဝန်ရမည်ကို ကြောက်လန့်ပြီး မိမိကိုယ်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

လောကပါလတရား (၂)ပါး

ဤဟိရီနှင့် ဩတ္တပ္ပ(အရှက်, အကြောက်)တရားနှစ်ပါးသည် လူ့ယဉ်ကျေးမှုကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်တတ်သောကြောင့် လောကပါလတရားမည်၏။ ဤတရားနှစ်ပါးက စောင့်ထိန်းထားသည့်အတွက် လောက၌ သူ့လင်သား၊ ကိုယ့်လင်သား၊ သူ့မယား၊ ကိုယ့်မယား ခွဲခြားစည်းသား၍ နေနိုင်ကြခြင်းဖြစ်၏။ ထို့ပြင် ဆရာ, ဦးကြီး, ဦးလေး, အစ်ကိုတို့၏ ဇနီးမယား၊ လေးစားရိသေထိုက်သူတို့၏ ဇနီးမယားစသည်ဖြင့် ထင်ရှားစွာ သတ်မှတ်နိုင်ကြခြင်းဖြစ်၏။ ဤတရားနှစ်ပါးကသာ လောကကြီးကို မစောင့်ရှောက်ပါမူ လူသားတို့သည် ခွေး, ဝက် စသည့် တိရစ္ဆာန်တို့နှင့် ခြားနားကြတော့မည် မဟုတ်ပေ။

အလောဘ

အာရုံပေါ်၌ မကပ်ငြိ မတွယ်တာခြင်း မလိုချင်ခြင်းသဘော လက္ခဏာရှိ၏။ လောဘစေတသိက်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော စေတသိက်ဖြစ်ပါသည်။ လောဘသည် လိုချင် တပ်မက် တွယ်တာတတ်၏။ ဤအလောဘကား မလိုချင် မတပ်မက် မတွယ်တာတတ်ပေ။ ဥပမာ- ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် မည်သည့်အရာကိုမျှ လိုချင်တပ်မက်မှုမရှိတော့ဘဲ ကိလေသာအားလုံးမှ လွတ်မြောက်ခြင်းကဲ့သို့ အလောဘသည် လိုချင်မှုအားလုံးမှ လွတ်မြောက်ခြင်းသဘော ရှိပါသည်။ မိမိပစ္စည်းဝတ္ထုအပေါ် တွယ်တာမှု မရှိဘဲ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့အား လွတ်လွတ်ပေးကမ်းနိုင်ခြင်းသည် အလောဘစေတသိက်၏ သဘောပေတည်း။

အဒေါသ

မကြမ်းတမ်းခြင်း၊ မခက်ထန်ခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ- အရာရာတွင် လိုက်လျောတတ်သော မိတ်ဆွေကောင်းနှင့် တူပါသည်။

ထို့ပြင် အဒေါသသည် ဒေါသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ပါသည်။ ဒေါသသည် ကြမ်းတမ်းခက်ထန်သဖြင့် မိမိသူတပါး နှစ်ဦးသားကို ပျက်စီးစေတတ်၏။ အဒေါသကား နူးညံ့သိမ်မွေ့၏။ သူတစ်ပါး၏ အကျိုးစီးပွားကို လိုလားတတ်၏။ ဤအဒေါသကိုပင် ဗြဟ္မစိုရ်တရားလေးပါးတွင် မေတ္တာဟု ခေါ်ဆို၏။

တတြမဇ္ဈတာ

စိတ်, စေတသိက်တို့ကို အညီအမျှထားခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ-ရထားထိန်းသည် မြင်းနှစ်ကောင်ကသော ရထားတွင် မြင်းနှစ်ကောင်ကို ဟိုဘက် သည်ဘက်သို့ မပါသွားစေဘဲ အညီအမျှ ပြေးစေရန် ထိန်း၍ မောင်းနှင်သကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဤစေတသိက်သည် သတ္တဝါတို့အပေါ်တွင် ချစ်ခြင်း မုန်းခြင်းဟူသော အစွန်းနှစ်ဖက်မှ လွတ်အောင် မျှမျှတတ ထိန်းပေး၏။ ဘက်လိုက်ခြင်းမရှိပေ။

ကာယပဿဒ္ဓိ၊ ဓိတ္တပဿဒ္ဓိ

ကာယပဿဒ္ဓိစေတသိက်သည် ကိုယ်၏(ဝါ)စေတသိက်၏ ပူပန်ခြင်းကို ငြိမ်းအေးစေခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဓိတ္တပဿဒ္ဓိစေတသိက်သည် စိတ်၏ ပူပန်ခြင်းကို ငြိမ်းအေးစေခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဤစေတသိက်တစ်စုံသည် ဥဒ္ဓစ္စ(ပျံ့လွင့်ခြင်း)၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ပါသည်။ ဤပဿဒ္ဓိနှစ်ပါးရှိသူသည် ကိုယ်စိတ်တို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းကို ရရှိ၏။ ဤတရားနှစ်ပါး မရှိသူမှာ ကိုယ်စိတ်တို့၏ ပူပန်ခြင်းများကို ခံစားရပြီး အမြဲ မငြိမ်မသက် ပျံ့လွင့်လျက်ရှိပါသည်။

ကာယလဟုတာ၊ ဓိတ္တလဟုတာ

ကာယလဟုတာစေတသိက်သည် ကိုယ်၏(ဝါ) စေတသိက်၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်းကို ငြိမ်းအေးစေခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဓိတ္တ

လဟုတာစေတသိက်သည် စိတ်၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်းကို ငြိမ်းအေးစေခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဤစေတသိက်တစ်စုံသည် ထိနု၊ မိဒ္ဓတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ပါသည်။ ဤစေတသိက်နှစ်ပါးရှိသူသည် ကောင်းမှုကုသိုလ်ပြုရန် ပေါ့ပါးသွက်လက်၏။ ဤတရားနှစ်ပါးမရှိသူမှာ ကောင်းမှုကုသိုလ်ပြုရန်အရေးတွင် တုံ့နှေးဆိုင်းတွ လေးလံနေတတ်၏။

ကာယမုဒုတာ၊ စိတ္တမုဒုတာ

ကာယမုဒုတာစေတသိက်သည် ကိုယ်၏ (ဝါ)စေတသိက်၏ ကြမ်းတမ်းခက်ထန်ခြင်းကို ငြိမ်းအေးစေခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ စိတ္တမုဒုတာစေတသိက်သည် စိတ်၏ ကြမ်းတမ်းခက်ထန်ခြင်းကို ငြိမ်းအေးစေခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဤစေတသိက်တစ်စုံသည် ဒိဋ္ဌိ၊ မာနစသော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ပါသည်။ ဤစေတသိက်နှစ်ပါးရှိသူသည် နူးညံ့သိမ်မွေ့၍ ယဉ်ကျေး၏။ ဤတရားနှစ်ပါးမရှိသူမှာ ခက်ထန်၊ မာကျောပြီး ရိုင်းစိုင်း၏။

ကာယကမ္မညတာ၊ စိတ္တကမ္မညတာ

ကာယကမ္မညတာစေတသိက်သည် ကိုယ်၏ (ဝါ) စေတသိက်၏ ကုသိုလ်အမှည့် မခံငြားခြင်းကို ငြိမ်းအေးစေခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏။ စိတ္တမုဒုတာစေတသိက်သည် စိတ်၏ ကုသိုလ်အမှည့် မခံငြားခြင်းကို ငြိမ်းအေးစေခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ- စင်ကြယ်သော ရွှေသားသည် လက်ဝတ်တန်ဆာရတနာအမျိုးမျိုး စီမံပြုလုပ်ရန်အတွက် အဆင်သင့်အနေအထားတွင် ရှိနေသကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဤစေတသိက်နှစ်ပါးရှိသူသည် ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုရန်အရေးတွင် အဆင်သင့်ဖြစ်နေ၏။ လိုက်လိုက်လျောလျော ရှောရှောရှူရှူ ဖြစ်နေ၏။ ဤစေတသိက်

နှစ်ပါး မရှိသူမှာ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုရန်အရေးတွင် လက်နှေးနေတတ်
၏။ စိတ်လက်မကြည်မသာ ဖြစ်နေတတ်၏။

ကာယပါဂုဉ်တာ၊ စိတ္တပါဂုဉ်တာ

ကာယပါဂုဉ်တာစေတသိက်သည် ကိုယ်၏(ဝါ) စေတသိက်၏
ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌ လေ့ကျက်ခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ စိတ္တပါဂု
ဉ်တာစေတသိက်သည် စိတ်၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌ လေ့ကျက်ခြင်း
သဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဤစေတသိက်နှစ်ပါးရှိသူသည် ကောင်းမှုကုသိုလ်
လုပ်ငန်းတို့၌ ကျွမ်းကျင်၏။ ပျော်ရွှင်ကျေနပ်၏။ ဤစေတသိက်တရား
များ ကင်းမဲ့သူမှာ ကောင်းမှုကုသိုလ်လုပ်ငန်းတို့၌ ပျော်ပိုက်နှစ်ခြိုက်ခြင်း
မရှိပေ။

ကာယုဇုကတာ၊ စိတ္တုဇုကတာ

ကာယုဇုကတာစေတသိက်သည် ကိုယ်၏ (ဝါ) စေတသိက်၏
ဖြောင့်မတ်ခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ စိတ္တုဇုကတာစေတသိက်သည်
စိတ်၏ ဖြောင့်မတ်ခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဤတရားနှစ်ပါးရှိသူ
သည် စိတ်နေကိုယ်ဟန် ဖြောင့်မတ်ခိုင်ခံ့၏။ ဤတရားနှစ်ပါးမရှိသူမှာ
စိတ်နေကိုယ်ဟန် ဖြောင့်မတ်ခြင်းမရှိ၊ မာယာသာဓဋ္ဌယျများ၏။ ဤ၌
မာယာဆိုသည်မှာ အပြစ်ရှိလျက် အပြစ်မဲ့ဟန်ဆောင်ခြင်းဖြစ်ပြီး၊
သာဓဋ္ဌယျဆိုသည်မှာ ဂုဏ်မရှိပါဘဲလျက် ဂုဏ်ရှိဟန် ဆောင်ခြင်း
ဖြစ်သည်။

အကျဉ်းမှတ်ရန် လင်္ကာ

ဘုရားစတုံ၊ ကောင်းအာရုံဝယ်၊ ကြည်ယုံကျေနပ်၊ အမှတ်ရလျက်၊
ဒုစရက်မှ၊ ရှက်၊ ကြောက်စွတည်း၊ ကာမအာရုံ၊ မစုံမမက်၊ မခက်ထန်မှု၊
လျစ်လျူရှု၏၊ နှစ်ခုစိတ်စေး၊ ရောစပ်တွေးလော့၊ ငြိမ်းအေးလျင်မြန်၊

ကုသိုလ်ကံဟု၊ ကောင်းသည့်မှူဝယ်၊ နည့်ခုံညား၊ လေ့လာများနှင့်၊
ဖြောင့်သားလေစွ၊ ဆွဲကိုးဝသည်၊ သောဘန သာဓာရဏတည်း။
(အရှင်ဇနကာဘိဝံသ)

ဝိရတိစေတသိက် (၃)ပါး

ဝိရတိစေတသိက် (၃)ပါးရှိ၏။ ယင်းတို့မှာ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာ
ကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝတို့ဖြစ်သည်။ ဤစေတသိက်သုံးပါးသည် ဒုစရိုက်
တရားတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဝိရတိမည်၏။

သမ္မာဝါစာ

ဝစီဒုစရိုက်လေးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် သမ္မာဝါစာမည်၏။
ရှောင်ကြဉ်မှုသည် အသက်မွေးမှုနှင့်ဆိုင်သည့် ရှောင်ကြဉ်မှု၊ အသက်
မွေးမှုနှင့်မဆိုင်သည့် ရှောင်ကြဉ်မှုဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ဤ၌ ဝစီဒုစရိုက်မှ
ရှောင်ကြဉ်မှုသည် အသက်မွေးမှုနှင့် မဆိုင်သော ရှောင်ကြဉ်မှု ဖြစ်ပါ
သည်။ ဝစီဒုစရိုက်များကို ကျူးလွန်မိရန် ကြိုကြိုက်နေချိန်တွင် မကျူး
လွန်ဘဲ ရှောင်ကြဉ်လိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

ဝစီဒုစရိုက်လေးပါး ဆိုသည်မှာ-

- ၁။ မုသာဝါဒ = လိမ်ညာပြောဆိုခြင်း၊
- ၂။ ပိသုဏဝါစာ = ကုန်းတိုက်ခြင်း၊ ကုန်းချောခြင်း၊
- ၃။ ဖရသဝါစာ = ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်း ရိုင်းပျစွာ ဆဲရေး
တိုင်းထွာပြောဆိုခြင်း၊
- ၄။ သမ္ပပ္ပလာပ = အကျိုးမရှိ၊ အနှစ်သာရမရှိသော စကားကို
ပြောဆိုခြင်း၊ အတင်း၊ အဖျင်း ပြောဆို
ခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။

သမ္မာကမ္မန္တ

ကာယဒုစရိုက်သုံးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် သမ္မာကမ္မန္တမည်၏။ ဤနေရာ၌လည်း အသက်မွေးမှုနှင့် ဆိုင်, မဆိုင် ရှောင်ကြဉ်မှု နှစ်မျိုး အနက် အသက်မွေးမှုနှင့် မဆိုင်သည့် ကာယဒုစရိုက်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း သည် သမ္မာကမ္မန္တဖြစ်ပါသည်။ ကာယဒုစရိုက်များကို ကျူးလွန်ခွင့် ကြုံနေပါလျက် မကျူးလွန်ဘဲ ရှောင်ကြဉ်လိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

ကာယဒုစရိုက်သုံးပါးဆိုသည်မှာ-

- ၁။ ပါဏာတိပါတ = သတ္တဝါ၏အသက်ကို သတ်ဖြတ်ခြင်း၊
- ၂။ အဒိန္နာဒါန = သူတပါး၏ ပစ္စည်းကို ခိုးယူခြင်း (လုယက်ခြင်း၊ တိုက်ခိုက်ယူခြင်း)၊
- ၃။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ = ကာမဂုဏ်တို့၌ မှားမှားယွင်းယွင်း ဖောက်ပြန်စွာ ကျင့်ခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။

သမ္မာအာဇီဝ

အသက်မွေးမှုနှင့်ဆိုင်သည့် ကာယဒုစရိုက်သုံးပါး၊ ဝစီဒုစရိုက် လေးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် သမ္မာအာဇီဝမည်၏။

ဝိရတိသုံးပါး ခွဲခြားချက်

အသက်မွေးမှုနှင့်မဆိုင်သည့် ဝစီဒုစရိုက်လေးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း သည် သမ္မာဝါစာမည်၏။ အသက်မွေးမှုနှင့်ဆိုင်သည့် ဝစီဒုစရိုက် လေးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် သမ္မာအာဇီဝမည်၏။ အသက်မွေးမှုနှင့် မဆိုင်သည့် ကာယဒုစရိုက်သုံးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် သမ္မာကမ္မန္တ မည်၏။ အသက်မွေးမှုနှင့်ဆိုင်သည့် ကာယဒုစရိုက်သုံးပါးမှ ရှောင် ကြဉ်ခြင်းသည် သမ္မာအာဇီဝမည်၏။

အပ္ပမညာစေတသိက် (၂)ပါး

အပ္ပမညာစေတသိက် (၂)ပါးရှိ၏။ ယင်းတို့မှာ ကရုဏာ၊ မုဒိတာတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဤစေတသိက်နှစ်ပါးသည် အတိုင်းအတာမရှိသော သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြုသောကြောင့် အပ္ပမညာစေတသိက်မည်၏။

ကရုဏာ

အခြားသူများ ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်နေသည်ကို ကြား၊ မြင်သည့်အခါ ထိုဆင်းရဲဒုက္ခကို ဖယ်ရှားပေးလိုခြင်း၊ (ဒုက္ခတွင်းမှ ကယ်တင်လိုခြင်း) သဘောလက္ခဏာ ရှိ၏။ ကရုဏာ ဆိုသည်မှာ သူတပါး၏ ဆင်းရဲဒုက္ခကို လက်တွေ့ ဖယ်ရှားပေးနိုင်သည် ဖြစ်စေ၊ မပေးနိုင်သည်ဖြစ်စေ ဖယ်ရှားပေးလိုခြင်း၊ ကယ်တင်လိုခြင်း၊ စာနာခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ ကရုဏာတရား လက်ကိုင်ထားပါက အခြားသူများကို ညှဉ်းဆဲခြင်း၊ အနိုင်ကျင့်ခြင်းများ မပြုမိတော့ပေ။

မုဒိတာ

ပစ္စည်းဥစ္စာ ပြည့်စုံသူများကို ကြား၊ မြင်ရလျှင် ထိုသူ၏ ပြည့်စုံနေမှုကို ဝမ်းမြောက်ခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဤမုဒိတာတရား မပွားများနိုင်လျှင် ကိုယ့်ထက်သာ မနာလိုစိတ်များ (ဣဿာတရား) ဝင်ရောက်လာတတ်၏။ မုဒိတာပွားနိုင်ပါမှ ဣဿာတရားကို ပယ်ရှားနိုင်ပါသည်။

ဗြဟ္မစိုရ်တရားလေးပါး

မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာဟူသော လေးပါးကို ဗြဟ္မစိုရ်တရား လေးပါးဟု ခေါ်ဆို၏။ ထိုလေးပါးတို့တွင် သတ္တဝါအား

လုံး၏ အကျိုးစီးပွားကို လိုလားခြင်းသည် မေတ္တာမည်၏။ ရှေ့တွင် ပြခဲ့သော အဒေါသစေတသိက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဒုက္ခရောက်နေသူကို တွေ့မြင်လျှင် ကယ်တင်လိုခြင်းသည် ကရုဏာမည်၏။ ချမ်းသာကြွယ်ဝ သူကို တွေ့မြင်သော် ဝမ်းမြောက်ခြင်းသည် မုဒိတာမည်၏။ ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်းဆိုသည့် အစွန်းနှစ်ဖက်သို့ မရောက်အောင် မျှမျှတတ ထိန်းပေး ခြင်းသည် ဥပေက္ခာမည်၏။ ရှေ့တွင် ဖော်ပြခဲ့သော တတြမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ပင် ဖြစ်၏။ ဤတရားလေးပါးတို့သည် ဗြဟ္မာကြီးတို့၏ အကျင့်ဖြစ်သောကြောင့် ဗြဟ္မစရိယ = ဗြဟ္မစိုရ်တရား မည်ပေ၏။ ဤဗြဟ္မစိုရ်တရားလေးပါးသည် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကို ဖော်ဆောင်ပေး နိုင်သော တရားများဖြစ်ပါသည်။

ပညိန္ဒြေစေတသိက်

ပညာနှင့် ဣန္ဒြေနှစ်ပုဒ်ကို ပေါင်းစပ်၍ ပညိန္ဒြေဟု ခေါ်ထားခြင်း ဖြစ်၏။ သဘာဝတရားတို့ကို အရှိကို အရှိအတိုင်း ထိုးထွင်း၍ သိတတ် ခြင်းသည် ပညိန္ဒြေမည်၏။ ယင်းကို ပညာစေတသိက်၊ အမောဟ၊ ဉာဏ်ဟုလည်း ခေါ်၏။

ဤပညာစေတသိက်သည် မောဟ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၏။ မောဟသည် အမှန်ကို ဖုံးကွယ်ခြင်း၊ အမှောင်ချခြင်းသဘောဖြစ်၏။ ပညာကား အမှန်နှင့် အမှား ခွဲခြားတတ်၏။ အလင်းရောင်ကို ပေးတတ် ၏။ ဤပညာစေတသိက်သည် လူသားတို့၏ ဘဝကို မြှင့်တင်ပေးနိုင် ၏။ သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ ထင်မြင်သည်အထိ ထိုးထွင်း၍ သိ၏။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ အမြင့်ဆုံးပန်းတိုင်ဖြစ်သည့် မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်အထိပင် ပို့ဆောင်ပေးနိုင်၏။

ရုပ်၏သဘောအဓိပ္ပါယ်

ပူခြင်း၊ အေးခြင်း စသော ဆန့်ကျင်ဘက်အကြောင်းများကြောင့် ပြောင်းလဲဖောက်ပြန်တတ်သောသဘောကို ရုပ်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုရုပ်များမှာ (၂၈)ပါး ရှိသည်။

ရုပ် (၂၈)ပါး

နိပ္ပန္နရုပ် (၁၈)ပါး

၁။ မဟာဘုတ် (၄)ပါး

မဟာဘုတ်(၄)ပါးမှာ-

- (၁) ပထဝီ = ခက်မာခြင်း၊ နူးညံ့ခြင်းသဘော၊
- (၂) အာပေါ = ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ ယိုစီးခြင်းသဘော၊
- (၃) တေဇော = ပူခြင်း၊ အေးခြင်းသဘော၊
- (၄) ဝါယော = ထောက်ကန်ခြင်း၊ တွန်းတင် လှုပ်ရှားခြင်းသဘော-

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

၂။ ပသာဒရုပ် (၅)ပါး

ပသာဒရုပ် (၅)ပါးမှာ-

- (၁) စက္ခုပသာဒ = မျက်စိအကြည်ရုပ်
- (၂) သောတပသာဒ = နားအကြည်ရုပ်
- (၃) ဃာနပသာဒ = နှာခေါင်းအကြည်ရုပ်
- (၄) ဇိဝှါပသာဒ = လျှာအကြည်ရုပ်
- (၅) ကာယပသာဒ = ကိုယ်အကြည်ရုပ်-

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

၃။ ဂေါစရရုပ် (၇)ပါး

ဂေါစရရုပ် (၇)ပါးမှာ-

၁၇၆

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

- (၁) ရူပါရုံ = အဆင်းအရောင်အမျိုးမျိုး
- (၂) သဒ္ဒါရုံ = အသံအမျိုးမျိုး
- (၃) ဂန္ဓာရုံ = အနံ့အမျိုးမျိုး
- (၄) ရသာရုံ = အရသာအမျိုးမျိုး
- (၅၊ ၆၊ ၇) ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ = အတွေ့အထိအမျိုးမျိုး (ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယော ၃-ပါး)

တို့ဖြစ်ကြသည်။

အမှာ။ ။ ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယော (၃)ပါးသည် မဟာဘုတ် (၄)ပါးတွင် ပါဝင်ပြီးဖြစ်၍ နိပ္ပန္နရုပ်(၁၈)ပါးကို ရေတွက် ရာ၌ ဂေါစရရုပ်(၇)ပါး ဖြစ်နေသော်လည်း အရေအတွက် သင်္ချာ ပိုလွန်၍ မယူရခြင်းဖြစ်သည်။

၄။ ဘာဝရုပ် (၂)ပါး

ဘာဝရုပ် (၂)ပါးမှာ-

- (၁) ဣတ္ထိဘာဝရုပ် = အမသဘာဝကို ဖြစ်စေသောရုပ်၊
- (၂) ပုမ္ဘာဝရုပ် = အဖိုသဘာဝကို ဖြစ်စေသောရုပ်-

တို့ဖြစ်ကြသည်။

၅။ ဟဒယရုပ် (၁)ပါး

(၁) ဟဒယဝတ္ထု = စိတ်၏မှီရာနှလုံးအကြည်ရုပ်။

၆။ ဇီဝိတရုပ် (၁)ပါး

(၁) ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ = ကံကြောင့်ဖြစ်သောရုပ်တို့ကို အသက်ရှင် အောင် စောင့်ရှောက်ခြင်း သဘော (ရုပ်သက်)။

၇။ အာဟာရရုပ် (၁)ပါး

(၁) ကဗဠိကာရအာဟာရ = စားသောက်ဖွယ်၌ ပါသော အနှစ် အစေးဩဇာရုပ်။

ဖော်ပြပါရုပ်(၁၈)ပါးတို့ကို ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရတို့ကြောင့် ဖြစ်ရသောရုပ်များဖြစ်၍ နိပ္ပန္နရုပ်ဟု ခေါ်သည်။

အနိပ္ပန္နရုပ် (၁၀)ပါး

၁။ ပရိစ္ဆေဒရုပ် (၁)ပါး

(၁) ပရိစ္ဆေဒရုပ် = အာကာသဓာတ် = ရုပ်ကလာပ်တို့ကို ပိုင်းခြားပေးသောရုပ်။

၂။ ဝိညတ်ရုပ် (၂)ပါး

(၁) ကာယဝိညတ် = မိမိ၏ဆန္ဒကို သူတစ်ပါးတို့အား သိစေ တတ်သော ကိုယ်အမူအရာ၊

(၂) ဝစီဝိညတ် = မိမိ၏ဆန္ဒကို သူတစ်ပါးတို့အား သိစေ တတ်သော နှုတ်အမူအရာ-

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

၃။ ဝိကာရရုပ် (၅)ပါး

ဝိကာရရုပ် (၅)ပါးမှာ-

- (၁) လဟုတာ - ရုပ်တို့၏ ပေါ့ပါးခြင်းသဘော၊
- (၂) မုဒုတာ - ရုပ်တို့၏ နူးညံ့ခြင်းသဘော၊
- (၃) ကမ္မညတာ - ရုပ်တို့၏ ကျန်းခံ့ခြင်းသဘော၊
- (၄၊ ၅) ဝိညတ်ရုပ် -

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

အမှာ။ ။ ဝိညတ်ရုပ်(၂)ပါးမှာ - ကာယဝိညတ်၊ ဝစီဝိညတ် အဖြစ် သီးခြားပါပြီး ဖြစ်သည်။

၄။ လက္ခဏရုပ် (၄)ပါး

လက္ခဏရုပ် (၄)ပါးမှာ-

- (၁) ဥပစယ - ရုပ်တို့၏ အစဖြစ်ခြင်းသဘော၊

- (၂) သန္တတိ - ရုပ်တို့၏ အစဉ်မပြတ်ခြင်းသဘော၊
- (၃) ဇရတာ - ရုပ်တို့၏ ရင့်ရော်ခြင်းသဘော၊
- (၄) အနိစ္စတာ - ရုပ်တို့၏ ပျက်စီးခြင်းသဘော-

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

ဖော်ပြပါ ရုပ် (၁၀)ပါးကို အနိပ္ပန္နရုပ်ဟု ခေါ်သည်။

နိပ္ပန္နရုပ် (၁၈)ပါး၊ အနိပ္ပန္နရုပ် (၁၀)ပါး၊ ပေါင်း ရုပ် (၂၈)ပါး ဖြစ်ကြသည်။

ထိုရုပ် (၂၈)ပါးတွင် မဟာဘုတ် (၄)ပါးမှတစ်ပါး ကျန် (၂၄)ပါး သော ရုပ်တို့ကို မဟာဘုတ် (၄)ပါးကို မှီ၍သာဖြစ်သောကြောင့် အမှီရုပ် (ဥပါဒါရုပ်)ဟု ခေါ်သည်။

နိဗ္ဗာန်၏ သဘောအဓိပ္ပါယ်

ဆင်းရဲဒုက္ခအားလုံး၏ အေးငြိမ်းရာဖြစ်သော သဘောတရားကို နိဗ္ဗာန်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုနိဗ္ဗာန်သည်-

- ၁။ သေခြင်းသဘောမရှိ၊
- ၂။ ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင်ဟူသော အပိုင်းအခြားကို လွန်ပြီးဖြစ်၏၊
- ၃။ ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရဟူသော အကြောင်းတရားလေးပါး အနက် မည်သည့်အကြောင်းတို့ကမျှ မပြုပြင်အပ်၊
- ၄။ မိမိထက်မြတ်သော တရားမရှိ (အမြတ်ဆုံးတရားဖြစ်၏)၊
- ၅။ ရောက်သင့်ရောက်ရန် လျော်ကန်သင့်မြတ် ထင်ရှားသော ဓာတ်တစ်မျိုးဖြစ်၏။

ရုပ်နှင့်နာမ် ခွဲပြေချက်

ပရမတ္ထတရားလေးပါးတို့တွင် စိတ်၊ စေတသိက်၊ နိဗ္ဗာန်တို့သည် နာမ်တရားများ ဖြစ်ကြ၏။ စိတ်နှင့် စေတသိက်တို့ကို အာရုံသို့

ညွတ်တတ်၍ အာရုံကို ယူတတ်သိတတ်သောကြောင့် နာမ်ဟု ခေါ်ရ၏။ နိဗ္ဗာန်ကိုကား အာရုံပြုတတ်သောတရားတို့ကို မိမိသို့ ညွတ်စေတတ်သောကြောင့် နာမ်ဟု ခေါ်ရသည်။

ရှေ့တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော ရုပ်(၂၈)ပါးသည် ရုပ်တရားများ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းတို့သည် ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲတတ်သော သဘောရှိ၏။

ခန္ဓာ (၅)ပါး

ရုပ်နာမ်တရားများကို ဉာဏ်ဖြင့် စုပုံထားခြင်းကို ခန္ဓာဟု ခေါ်သည်။ ထိုခန္ဓာသည် ရူပက္ခန္ဓာ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာဟု ငါးပါးရှိသည်။ ထိုငါးပါးတို့တွင်-

- ၁။ ရုပ် (၂၈)ပါးသည် ရူပက္ခန္ဓာ မည်၏။
- ၂။ ဝေဒနာစေတသိက်သည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ မည်၏။
- ၃။ သညာ စေတသိက်သည် သညာက္ခန္ဓာ မည်၏။
- ၄။ ဝေဒနာ သညာတို့မှ ကြွင်းကျန်သော စေတသိက် (၅၀) သည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာမည်၏။
- ၅။ စိတ် အကျဉ်း (၈၉)ပါး၊ အကျယ် (၁၂၁)ပါးသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏။

အာယတန (၁၂)ပါး

စိတ် စေတသိက်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းတရားများကို အာယတနဟု ခေါ်သည်။ ထိုအာယတနသည် စက္ခာယတန၊ သောတာယတန၊ ဃာနာယတန၊ ဇိဝှိယတန၊ ကာယာယတန၊ မနာယတန၊ ရူပါယတန၊ သဒ္ဓါယတန၊ ဂန္ဓာယတန၊ ရသာယတန၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန၊ ဓမ္မာယတနဟု (၁၂)ပါး ရှိသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

- ၁။ စက္ခုပသာဒရုပ်သည် စက္ခုာယတန မည်၏။
  - ၂။ သောတပသာဒရုပ်သည် သောတာယတန မည်၏။
  - ၃။ ဃာနပသာဒရုပ်သည် ဃာနာယတန မည်၏။
  - ၄။ ဇိဝှိပသာဒရုပ်သည် ဇိဝှိယတန မည်၏။
  - ၅။ ကာယပသာဒရုပ်သည် ကာယာယတန မည်၏။
  - ၆။ စိတ် (၈၉)ပါးသည် မနာယတန မည်၏။
  - ၇။ ရူပါရုံသည် ရူပါယတန မည်၏။
  - ၈။ သဒ္ဒါရုံသည် သဒ္ဒါယတန မည်၏။
  - ၉။ ဂန္ဓာရုံသည် ဂန္ဓာယတန မည်၏။
  - ၁၀။ ရသာရုံသည် ရသာယတန မည်၏။
  - ၁၁။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန မည်၏။
  - ၁၂။ စေတသိက် (၅၂)ပါး၊ သုခုမရုပ် (၁၆)ပါး၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မာယတန မည်၏။
- မှတ်ချက်။ ။ ပသာဒရုပ် (၅)ပါး၊ ဂေါစရရုပ် (၇)ပါးကို
 သြဋ္ဌာရိကရုပ်ဟု ခေါ်၍ ကျန်ရုပ် (၁၆)ပါးကို
 သုခုမရုပ်ဟု ခေါ်သည်။

ဓာတ် (၁၈)ပါး

မိမိ၏သဘောကို ဆောင်တတ်သောတရားကို ဓာတ်ဟုခေါ်သည်။
 ထိုဓာတ်သည် စက္ခုဓာတ်၊ သောတဓာတ်၊ ဃာနဓာတ်၊ ဇိဝှိဓာတ်၊
 ကာယဓာတ်၊ ရူပဓာတ်၊ သဒ္ဒဓာတ်၊ ဂန္ဓဓာတ်၊ ရသာဓာတ်၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်၊
 စက္ခုဝိညာဏဓာတ်၊ သောတဝိညာဏဓာတ်၊ ဃာနဝိညာဏဓာတ်၊ ဇိဝှိ
 ဝိညာဏဓာတ်၊ ကာယဝိညာဏဓာတ်၊ မနောဓာတ်၊ မနောဝိညာဏဓာတ်၊
 ဓမ္မဓာတ်ဟု (၁၈)ပါး ရှိသည်။

အဘိဓမ္မာဘာသာ

- ၁။ စက္ခုပသာဒရုပ်သည် စက္ခုဓာတ် မည်၏။
- ၂။ သောတပသာဒရုပ်သည် သောတဓာတ် မည်၏။
- ၃။ ဃာနပသာဒရုပ်သည် ဃာနဓာတ် မည်၏။
- ၄။ ဇိဝှိပသာဒရုပ်သည် ဇိဝှိဓာတ် မည်၏။
- ၅။ ကာယပသာဒရုပ်သည် ကာယဓာတ် မည်၏။
- ၆။ ရူပိရုံသည် ရူပဓာတ် မည်၏။
- ၇။ သဒ္ဓါရုံသည် သဒ္ဓါဓာတ် မည်၏။
- ၈။ ဂန္ဓာရုံသည် ဂန္ဓာဓာတ် မည်၏။
- ၉။ ရသာရုံသည် ရသာဓာတ် မည်၏။
- ၁၀။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ် မည်၏။
- ၁၁။ စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေးသည် စက္ခုဝိညာဏဓာတ် မည်၏။
- ၁၂။ သောတဝိညာဉ်ဒွေးသည် သောတဝိညာဏဓာတ် မည်၏။
- ၁၃။ ဃာနဝိညာဉ်ဒွေးသည် ဃာနဝိညာဏဓာတ် မည်၏။
- ၁၄။ ဇိဝှိဝိညာဉ်ဒွေးသည် ဇိဝှိဝိညာဏဓာတ် မည်၏။
- ၁၅။ ကာယဝိညာဉ်ဒွေးသည် ကာယဝိညာဏဓာတ် မည်၏။
- ၁၆။ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဒွေးသည် မနောဓာတ် မည်၏။
- ၁၇။ ဒွေး ပဉ္စဝိညာဉ် (၁၀)၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဒွေးတို့မှ တပါး ကျန်စိတ် (၇၆)ပါးသည် မနောဝိညာဏဓာတ် မည်၏။
- ၁၈။ စေတသိက် (၅၂)ပါး၊ သုခုမရုပ် (၁၆)ပါး၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မဓာတ် မည်၏။

သစ္စာ (၄)ပါး

အမြဲမှန်ကန်သောတရားကို သစ္စာဟု ခေါ်သည်။ ထိုသစ္စာတရား လေးပါးကို အရိယာသူတော်စင်ပုဂ္ဂိုလ်များသာ သိအပ်သောကြောင့် အရိယ သစ္စာဟုလည်း ခေါ်ရပေသည်။ ထိုသစ္စာသည် ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယ

သစ္စာ နိရောဓသစ္စာ မဂ္ဂသစ္စာဟု လေးပါးရှိသည်။

၁။ လောကီစိတ် (၈၁)၊ လောဘကြည်သော စေတသိက် (၅၁)၊ ရုပ် (၂၈)ပါးသည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏။

၂။ လောဘစေတသိက်သည် သမုဒယသစ္စာ မည်၏။

၃။ နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာ မည်၏။

၄။ မဂ်စိတ်လေးပါး၌ရှိသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။ မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ဟူသည်ကား သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊

သမ္မာသင်္ကပ္ပ၊ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝ၊ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိတည်း။

ကုသိုလ်ကံနှင့် အကုသိုလ်ကံ

ကုသိုလ်ကံ

ကံသည် ကောင်းကံ၊ ဆိုးကံ- ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။ ကုသိုလ်ကံသည် ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံ၊ ရူပါဝစရ ကုသိုလ်ကံ၊ အရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ၊ လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်ကံဟူ၍ လေးမျိုးရှိသည်။ ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံသည် ကာမဘုံတို့၌ အကျိုးပေး၏။ ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံသည် ရူပဗြဟ္မာဘုံတို့၌ အကျိုးပေး၏။ အရူပါဝစရ ကုသိုလ်ကံသည် အရူပဗြဟ္မာဘုံတို့၌ အကျိုးပေး၏။ ဈာန်အင်အား အလိုက် ထိုထိုဗြဟ္မာဘုံ၌ အကျိုးပေးသည်။ လောကုတ္တရာကုသိုလ်ကံသည် လောကုတ္တရာဖိုလ်အကျိုးကို ပေး၏။ ဉာဏ်စွမ်းအရ ခံစားရသော အကျိုး တရားဖြစ်၏။

ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံသည် ကာယကံ ၃-ပါး၊ ဝစီကံ ၄-ပါး၊ မနောကံ ၃-ပါးအားဖြင့် ၁၀-ပါး ရှိသည်။ ထို (၁၀)ပါးကို ကောင်းသော အကျင့်များဖြစ်၍ သုစရိုက်ဟု ခေါ်သည်။ ကုသိုလ်ဟူသည် အပြစ်မရှိခြင်း

ကောင်းသောအကျိုးကို ပေးခြင်းသဘောရှိ၏။ ကောင်းသောကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုတို့ဖြစ်၍ သုစရိုက်တရားဆယ်ပါးသည် လူ့ပြည် နတ်ပြည် သုဂတိ ဘဝများသို့ ရောက်စေတတ်သော လမ်းခရီးကောင်း ဖြစ်သောကြောင့် 'ကုသလကမ္မပထတရား ၁၀-ပါး' ဟုလည်း ခေါ်သည်။ ကုသိုလ်ကံတို့တွင် သမ္မာဒိဋ္ဌိခေါ် အယူမှန်မှု၊ ကံ၊ ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်မှု မနောကံသည် အရေးအကြီးဆုံး အခြေခံကံ ဖြစ်သည်။

အကုသိုလ်ကံ

အကုသိုလ်ကံသည်လည်း ကာယကံ ၃-ပါး၊ ဝစီကံ ၄-ပါး၊ မနောကံ ၃-ပါးအားဖြင့် ၁၀-ပါး ရှိသည်။ အကုသိုလ်ဟူသည် အပြစ် ရှိခြင်း၊ မကောင်းသောအကျိုးကို ပေးခြင်းသဘောရှိ၏။ မကောင်းသော ကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုတို့ဖြစ်၍ ဒုစရိုက်တရားများဟုလည်း ခေါ်ဆိုကြ သည်။ ထိုဒုစရိုက်တရား ဆယ်ပါးတို့သည် ငရဲ တိရစ္ဆာန် ပြိတ္တာ အသုရကာယ်ဟူသော အပါယ်လေးပါးသို့ ရောက်စေတတ်သော လမ်း ခရီး ဖြစ်သောကြောင့် 'အကုသလကမ္မပထတရား ၁၀-ပါး' ဟုလည်း ခေါ်သည်။

ထိုအကုသိုလ်ကံသည် အပါယ်(၄)ဘုံတို့၌ ကျရောက်စေ၍ မကောင်းကျိုးများကို ရရှိခံစားစေတတ်သည်။

ကံ၏ ခိမ့်ခန့်ခွဲမှု

လောက (၃) ပါး

ပျက်ပျက်နေသော သဘောတရားများကို လောကဟု ခေါ်သည်။

ထိုလောကသည်-

- (၁) သြကာသလောက
- (၂) သံတ္တလောက
- (၃) သင်္ခါရလောကဟု (၃)ပါး ရှိသည်။

(၁) သြကာသလောက

သတ္တဝါတို့၏ နေရာ ဘုံဌာနသည် သြကာသလောက မည်၏။
ထိုသြကာသလောကသည်-

- (၁) ကာမ ၁၁- ဘုံ
- (၂) ရူပ ၁၆- ဘုံ
- (၃) အရူပ ၄- ဘုံ အားဖြင့် (၃၁)ဘုံ ရှိပါသည်။ ကာမ(၁၁)ဘုံ ဟူသည် အပါယ် (၄)ဘုံ၊ ကာမသုဂတိ (၇)ဘုံတို့ ဖြစ်ပါသည်။

အပါယ်(၄) ဘုံ

ချမ်းသာကင်းသောဘုံများကို အပါယ်ဘုံဟု ခေါ်သည်။ ထို အပါယ်ဘုံသည် ငရဲဘုံ၊ တိရစ္ဆာန်ဘုံ၊ ပြိတ္တာဘုံ၊ အသုရကာယ်ဘုံဟု (၄)မျိုးရှိသည်။

ငရဲဘုံ

ငရဲဘုံ- ချမ်းသာဟူ၍ မြူတစ်စေ့မျှ မရှိသောဘုံ။

ငရဲကြီး (၈)ထပ်

၁။ သဗ္ဗိဝငရဲ - သေလိုက်၊ ရှင်လိုက်ဖြင့် အကြိမ်ကြိမ် အထပ်ထပ် နှစ်ပေါင်းများစွာ ခံစားရသော ငရဲဖြစ်သည်။

ကျခံရသူများ - သတ္တဝါတို့အား အနိုင်အထက် ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ် နှိပ်စက်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ နှိပ်စက် ညှဉ်းဆဲ သတ်ဖြတ်တတ်သော ခိုးသားဓားပြ လူဆိုးများ ကျခံကြရသည်။

၂။ ကာဠသုတ္တံငရဲ - မည်းနက်သောအဆင်းရှိသည့် သံပူမျဉ်းကြီးတို့ဖြင့် ၄-မြှောင့်၊ ၆-မြှောင့်၊ ၈-မြှောင့် စသည် မျဉ်းဆွဲပြီး သစ်တုံးကို ရွှေသကဲ့သို့ အရွှေခံရသော ငရဲဖြစ်သည်။

ကျခံရသူများ - သူတစ်ပါးအား ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်တတ်သော လူသတ်၊ ထောင်မှူး၊ အရာထမ်း၊ အမှုထမ်းများ၊ သီလပျက် အကျင့်မဲ့လူရဟန်းများ ကျခံကြရသည်။

၃။ သဗ္ဗာတငရဲ - ပူလောင်သော သံတောင်ကြီး ၄-လုံးတို့ဖြင့် လေးဘက်ညှပ်၍ ကြိတ်ခြေညှပ်သတ်ခံရသော ငရဲ ဖြစ်သည်။

ကျခံရသူများ - ဆင်မြင်းကျွဲနွား စသည့် သတ္တဝါတို့အား ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်တတ်သော ဆင်ထိန်း၊ မြင်းထိန်း၊ နွားထိန်းတို့ ကျခံကြရသည်။

၄။ ရောရဝငရဲ - အလွန်ပူလောင်သော သံမီးကျိုးခဲ မီးလျှံတို့ဖြင့် ဒွါရ ၉-ပေါက်တို့မှ စုပြုံဝင်ဖောက်ကာ လောင်ကျွမ်းခံရသူတို့ အော်ဟစ်ငိုကြွေးသံ ဆူညံနေသောငရဲ ဖြစ်သည်။

ကျခံရသူများ - တောမီးရှို့သူ၊ ရောသတ္တဝါတို့အား နှိပ်စက်သတ်ဖြတ်သူ တံငါသည်၊ ကုန်းသတ္တဝါတို့အား နှိပ်စက်သတ်ဖြတ်သူ တောလိုက်မုဆိုးငှက်မုဆိုးတို့ ကျခံကြရသည်။

၁၈၆

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

- ၅။ မဟာရောရဝ - ပူ, ငန်, စပ် အခိုးအငွေ့တို့ဖြင့် ပြင်းထန်စွာ လောင်ကျွမ်းခံရသော, ရောရဝထက် ပိုမို ပြင်းထန် ခံစားရသော ငရဲဖြစ်သည်။
 ကျခံရသူများ - မိဘ, ဆရာသမားနှင့် သီလရှိသူတို့၏ ပစ္စည်း ဘဏ္ဍာများကို ခိုးယူ, ကဲ့ဝှက်ယူငင်ဆုံးရှုံးသူတို့ ကျခံကြရသည်။

- ၆။ တာပနငရဲ - အလှုံညှိုးညှိုး သံမဏိမီးတို့ဖြင့် အပူတိုက်ပေး၍ အထက်ပါ ငရဲတို့ထက် ပိုမိုပြီး ဆင်းရဲခံရသော ငရဲဖြစ်သည်။
 ကျခံရသူများ - အများ မှီခိုနေထိုင်ရာ တိုက်တာ, အိမ်, ရေတွင်း, ဇရပ်တန်ဆောင်း, မဏ္ဍပ် စသည် မီးရှို့ဖျက်ဆီးဖြိုခွင်းခြင်း၊ သတ္တဝါတို့အား သနားညှာတာမှုကင်းကာ မီးမြှိုက်ခြင်း၊ မီးလောင်တိုက်သွင်းခြင်း ပြုလုပ်သူတို့ ကျခံ ရသည်။

- ၇။ မဟာတာပနငရဲ - တာပနငရဲထက် ပိုမိုလွန်ကဲစွာ ဆင်းရဲခံရသော ငရဲဖြစ်သည်။
 ကျခံရသူများ - လောကုတ္တရာဓမ္မများ မှားယွင်းပျက်ပြယ်စေ အောင်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ (အယူမှား)သို့ ရောက်အောင် လမ်းညွှန်ပြသူ အဓမ္မဝါဒီများ ကျခံကြရသည်။

- ၈။ အဝီစိငရဲ - မီးလျှံ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ခံရသူသတ္တဝါ ၃-မျိုးတို့ အကြားအလပ်မရှိ ပြည့်ကျပ်လျက်ရှိသော ငရဲ ဖြစ်သည်။

ကျခံရသူများ - အမိသတ်သူ၊ အဖသတ်သူ၊ ရဟန္တာသတ်သူ၊ သံဃာကို ကွဲအောင်လုပ်သူ၊ ဘုရားကို သွေးစိမ်း တည်အောင် လုပ်သူတို့ ကျခံကြရသည်။

ဥဿဒေရဲငယ်များ

ထိုငရဲကြီးရှစ်ထပ်တွင် အထပ်တိုင်း အထပ်တိုင်း၌ အမျိုးမျိုးသော ဆင်းရဲဒုက္ခ များပြားလှသည့် ငရဲငယ်တို့ဖြင့် ဝန်းရံလျက်ရှိသည်။ ထိုငရဲ ငယ်များကို ဥဿဒေရဲဟု ခေါ်၏။ ထိုဥဿဒေခေါ် ငရဲငယ်တို့ကား-

- (က) ဘင်ပုပ်ငရဲ (ဂူထ)
- (ခ) ပြာပူငရဲ (ကုက္ကုဋ္ဌ)
- (ဂ) လက်ပံတောငရဲ (သိပ္ပလိဝန)
- (ဃ) သန်လျက်တောငရဲ (အသိပတ္တ)
- (င) ကြိမ်ပိုက်ချောင်းငရဲ (ဝေတ္တရဏီ)တို့ ဖြစ်သည်။

ဂူထကူပ = မစင်ဘင်ပုပ်ငရဲ

ပွက်ပွက်ဆူနေသော မစင်ကျင်ကြီးများနှင့်ပြည့်နှက်သည့် ကြီးမား သော တွင်းကြီးထဲ၌ နစ်မြုပ်ခံစားရပြီး လှေသင်္ဘောမျှ ကြီးမားသည့် ချွန်ထက်သော နှုတ်သီးရှိသည့် ပိုးလောက်တို့၏ ထိုးဆိတ်စားသောက် ခြင်းကို ခံရ၏။ ဆာလွန်း၍ မစင်ကို စားကြရ၏။

ကျခံရသူများ - ကြမ်းတမ်းခက်ထန်သောစိတ်ရှိကာ သူတစ်ပါးအား သတ်ဖြတ်သူ၊ ကျေးဇူးကန်းသူ၊ မနာလိုဝန်တို့ဖြစ်သူတို့ ခံစားရ၏။

ကုက္ကုဋ္ဌ=ပြာပူငရဲ

အိမ်လုံးလောက်ရှိ နီနီရဲသော မီးကျိုး မီးခဲတို့ကို ပြာအပြင်ဖြင့် ဖုံးထားသည့် အပေါ်တွင် ဒယ်အိုးထဲ နှမ်းစေ့လှော်သကဲ့သို့ ပူပြင်းမှု ခံစားကြရသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ကျခံရသူများ - အသိဉာဏ် ပညာတရားဓမ္မတို့၌ မနာလို ဝန်တိုမှု ဖြစ်သောသူတို့ ခံစားရ၏။

သိပ္ပလိဝနာရဲ့ = လက်ပံတောရဲ့

နှစ်ပေသုံးပေခန့်ရှိ ရဲရဲနီသော သံဆူးချွန်ကြီးများ အပြည့်ရှိသည့် ၁-ယူဇနာမျှမြင့်သော လက်ပံပင်တောသည် ယူဇနာ ၁၀၀-ခန့်ကျယ်၏။ ထိုလက်ပံပင်သို့ တက်လိုက်၊ ဆင်းလိုက်ဖြင့် ဆင်းရဲကြီးစွာခံစားကြရ၏။

ကျခံရသူများ - စည်းစိမ်ဥစ္စာအား၊ ကာယအား၊ ဉာဏအားဖြင့် မိမိအောက် နိမ့်ကျသူတို့အား နိုင်ထက်ကလူ နှိပ်စက်ညှဉ်းဆဲပြုမှုသူတို့ ခံစားကြရ၏။

အသိပတ္တဝနာရဲ့ = သန်လျက်တောရဲ့

ပြာပူငရဲခံရပြီး ပြေးလာသူတို့ ဥယျာဉ်အမှတ်ဖြင့် လာရောက် ကြသောအခါ ချွန်ထက်သော သန်လျက်၊ ခက်ရင်း၊ လှံနှင့်တူသော သစ်ရွက်ငှိုဖြင့် တစ်ကိုယ်လုံး ခုတ်ဖြတ်ခံကြရ၏။

ကျခံရသူများ ကုန်းတိုက်စကား ပြောကြားသူ၊ လိမ်လည် ပြောဆို သူတို့ ခံစားကြရ၏။

ဝေတ္တရဏီ = ကြိမ်ပိုက်ချောင်းရဲ့

အလွန်စပ်နေသော ကြေးနီပူရေတို့ဖြင့် သံတံကျင်ပမာ စူးရှသော ကြိမ်တို့ ရောယှက်ကာ ဆင်းရဲဒုက္ခအမျိုးမျိုးကို ခံစားရာငရဲဘုံဖြစ်သည်။

တိရစ္ဆာန်ဘုံ

တိရစ္ဆာန်ဘုံဆိုသည်မှာ ဘုံသီးခြားမရှိ၊ ၎င်းတို့၏ ခန္ဓာကိုယ်သည် ပင်လျှင် ဘုံဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ စုဝေးနေထိုင်ရာ ဌာနသည် ဘုံဖြစ်၏။

ဖိလာကန့်လန့်သွားတတ်သောကြောင့် တိရစ္ဆာန်ဟု ခေါ်သည်။

ပြိတ္တာဘုံ

ပြိတ္တာဘုံဆိုသည်မှာ သီးခြားကန့်သတ် သတ်မှတ်ထားသော အရပ်ဒေသမရှိ။ တနည်းအားဖြင့် ၎င်းတို့ကျင်လည်ကျက်စားရာ တောတောင် သမုဒ္ဒရာ ပင်လယ်ကမ်းခြေ စသည့်အရပ်ဒေသများကိုပင် ပြိတ္တာဘုံဟု ခေါ်သည်။

ပြိတ္တာအမျိုးအစား များစွာရှိသည့်အနက် သုတ်ပါထေယျလာ မှတ်သားစရာ ပြိတ္တာ (၄)မျိုးမှာ-

- (၁) ပရဒတ္တုပဇီဝိကပြိတ္တာ-(သူတပါးတို့ စွန့်ကြဲသောအစာကို စားရသောပြိတ္တာ)
- (၂) ခုပွဲပါသိကပြိတ္တာ (အစာငတ်၊ ရေငတ်ခံရသောပြိတ္တာ)
- (၃) နိဇ္ဈာမတဏှိကပြိတ္တာ (ခန္ဓာတစ်ကိုယ်လုံး မီးလျှံလောင်ကျွမ်းခံရသော ပြိတ္တာ)
- (၄) ကာလကဉ္စိကပြိတ္တာ (အသား၊ အသွေး ခြောက်ခန်းသည့် ပြိတ္တာ)တို့ ဖြစ်သည်။

အသုရကာယ်ဘုံ

အသုရကာယ်ဆိုသည်မှာ ဘုံသီးခြားမရှိ၊ ၎င်းတို့ကျက်စားရာဒေသများသည်ပင် အသုရကာယ်ဘုံ ဖြစ်သည်။

အသုရကာယ်နှစ်မျိုးမှာ-

- (၁) နတ်အသုရာ
- (၂) ပြိတ္တာမျိုးအသုရာတို့ ဖြစ်သည်။

ကာမသုဂတိ (၇) ဘုံ

ကောင်းမှုရှိသူတို့ လားရောက်၍ စည်းစိမ်ချမ်းသာများကို ခံစားရာ ကာမဘုံကို ကာမသုဂတိဘုံဟု ခေါ်သည်။

(၁) လူ့ဘုံ = လူတို့၏ နေရာဘုံ၊

(၂) စာတုမဟာရာဇ်ဘုံ = ဓတရဋ္ဌ၊ ဝိရုဋ္ဌက၊ ဝိရုပက္ခ၊ ကုဝေရ ဟု ဆိုအပ်သော နတ်မင်းကြီးလေးပါး တို့၏ နေရာဘုံ၊

(၃) တာဝတိံသာဘုံ = မာဃလုလင်နှင့် ကုသိုလ်ပြုဖက် ၃၃- ဦးတို့၏ နေရာဘုံ၊

(၄) ယာမာဘုံ = ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ကင်းသော နတ်တို့၏ နေရာဘုံ၊

(၅) တုသိတာဘုံ = မိမိ၏ စည်းစိမ်ကျက်သရေတို့ကို နှစ်သက်တတ်သော နတ်တို့၏ နေရာ ဘုံ၊

(၆) နိမ္မာနရတီဘုံ = ကိုယ်တိုင်ဖန်ဆင်းထားသော စည်းစိမ် တို့ဖြင့် မွေ့လျော်တတ်သောနတ်တို့၏ နေရာဘုံ၊

(၇) ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီဘုံ = သူများဖန်ဆင်းပေးသော စည်းစိမ်ကို မိမိအလိုဆန္ဒအတိုင်း ဖြစ်စေနိုင်သော နတ်တို့၏ နေရာဘုံ။

ဤကာမသုဂတိ (၇)ဘုံတွင် နံပါတ် (၁) လူ့ဘုံမှတစ်ပါး ကျန် (၆)ဘုံကို နတ်တို့၏နေရာဖြစ်၍ နတ်ပြည် (၆)ထပ်ဟု ခေါ်သည်။

ရူပ (၁၆) ခံ

ရူပကုသိုလ်ဈာန်ရသူတို့ ရောက်ရာဖြစ်သောကြောင့် ရူပဘုံဟု ခေါ်၏။ ထိုရူပဘုံသည် (၁၆)ဘုံ ရှိသည်။

ပထမဈာန် (၃) ခံ

- (၁) ဗြဟ္မပါရိသန္ဓာဘုံ = မဟာဗြဟ္မာတို့၏ ပရိသတ်ဖြစ်သော ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ၊
- (၂) ဗြဟ္မပုရောဟိတာဘုံ = မဟာဗြဟ္မာတို့၏ မှူးကြီးမတ်ရာ ပုရောဟိတ်ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ၊
- (၃) မဟာဗြဟ္မာဘုံ = ကြီးမြတ်ကုန်သော (မဟာ) ဗြဟ္မာ တို့၏ နေရာဘုံ။

ဒုတိယဈာန် (၃) ခံ

- (၄) ပရိတ္တာဘာဘုံ = ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါနည်းသော ဗြဟ္မာ တို့၏ နေရာဘုံ၊
- (၅) အပ္ပမာဏာဘာဘုံ = ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါများသော ဗြဟ္မာ တို့၏ နေရာဘုံ၊
- (၆) အာဘဿရာဘုံ = ပြုံးပြုံးပြက်ပြက် တလက်လက်ထွက် သည့် ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါရှိသော ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ။

တတိယဈာန် (၃) ခံ

- (၇) ပရိတ္တသုဘာဘုံ = နုည့်ပန်းသော်လည်း တခဲနက် စောက်ပသောကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါ ရှိသည့် ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ၊

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(၈) အပ္ပမာဏသုဘာဘုံ = များပြား၍ တခဲနက်တောက်ပသော ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါရှိသည့် ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ၊

(၉) သုဘကိဏှာဘုံ = တခဲနက်သော ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါ တို့ဖြင့် ရောယှက်နေသည့် ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ။

စတုတ္ထဈာန် (၇) ဆုံ

(၁၀) ဝေပျိုလ်ဘုံ = ကြီးကြယ်ပြန့်ပြောသည့် အကျိုးရှိသော ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ၊

(၁၁) အသညသတ်ဘုံ = သညာ-စသော နာမ်ခန္ဓာ မရှိ၊ ရုပ်ခန္ဓာသက်သက်ရှိသော ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ၊

- သုဒ္ဓါဝါသဘုံ = အလွန်စင်ကြယ်သော အနာဂါမ်၊ ရဟန္တာဗြဟ္မာတို့၏ နေရာ သုဒ္ဓါဝါသဘုံ။

သုဒ္ဓါဝါသ (၅) ဆုံ

(၁၂) အဝိဟာဘုံ = အချိန်အနည်းငယ်မျှပင် မိမိဘုံဌာနကို မစွန့်ခွါသောဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ၊

(၁၃) အတပ္ပါဘုံ = တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းကြောင့် မျှ စိတ်ပူပန်မှုမရှိသော ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ၊

အဘိဓမ္မာဘာသာ

(၁၄) သုဒဿာဘုံ = အလွန်တင့်တယ်သော အရောင် အဆင်းရှိသောကြောင့် ရှုကြည့်ချင် စရာ အလွန်ကောင်းသော ဗြဟ္မာ တို့၏ နေရာဘုံ၊

(၁၅) သုဒဿီဘုံ = အလွန်စင်ကြယ်သော မျက်စိနှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ လွန်ကဲထူးခြားစွာ မြင်စွမ်းနိုင်သော ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာ ဘုံ၊

(၁၆) အကနိဋ္ဌာဘုံ = ရူပဗြဟ္မာအားလုံးထက် စည်းစိမ် အားဖြင့် အကြီးကျယ်ဆုံး အမြင့်မြတ် ဆုံးဖြစ်သော ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ။

အရူပ (၄) ဘုံ

အရူပကုသိုလ်ဈာန်ရသူတို့ ရောက်ရာဖြစ်သောကြောင့် အရူပဘုံဟု ခေါ်၏။ ထိုအရူပဘုံသည်-

(၁) အာကာသာနဉ္စာယတနဘုံ = ရုပ်ခန္ဓာမရှိ၊ အာကာသာနဉ္စာ ယတန ဝိပါက်စိတ် စေတသိက် ဟူသော နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးသာ ရှိသော ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ၊

(၂) ဝိညာဏဉ္စာယတနဘုံ = ရုပ်ခန္ဓာမရှိ၊ ဝိညာဏဉ္စာယတန ဝိပါက် စိတ် စေတသိက်ဟူသော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးသာရှိသော ဗြဟ္မာ တို့၏ နေရာဘုံ၊

(၃) အာကိဉ္စညာယတနဘုံ = ရုပ်ခန္ဓာမရှိ၊ အာကိဉ္စညာယတန ဝိပါက်စိတ် စေတသိက်ဟူသော

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

နာမ်ခန္ဓာလေးပါးသာရှိသော ဗြဟ္မာ
တို့၏ နေရာဘုံ၊

(၄) နေဝသညာနာသညာယတနဘုံ=ရုပ်ခန္ဓာမရှိ၊ နေဝသညာ
နာသညာယတနဝိပါက်စိတ်ဆတသိက်
ဟူသော နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးသာ
ရှိသော ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံအား
ဖြင့် (၄)ဘုံ ဖြစ်ပါသည်။

ဧကဝေါကာရ၊ စတုဝေါကာရ၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံများ

ဤသို့ဆိုခဲ့ပြီးသော ဘုံတို့တွင်-

- (၁) အသညသတ်ဘုံသည် ရူပက္ခန္ဓာဟူသော ခန္ဓာတစ်ပါးသာ ရှိသောကြောင့် ဧကဝေါကာရဘုံ မည်၏။ (ဧက=တစ်ပါး+ဝေါကာရ= ခန္ဓာ)
- (၂) အရူပ (၄)ဘုံသည် နာမ်ခန္ဓာလေးပါးသာ ရှိသောကြောင့် စတုဝေါကာရဘုံ မည်၏။ (စတု=လေးပါး+ဝေါကာရ=ခန္ဓာ)
- (၃) ကာမ(၁၁)ဘုံ၊ အသညသတ်ကြည့်သော ရူပ (၁၅)ဘုံအားဖြင့် (၂၆)ဘုံသည် ခန္ဓာငါးပါးလုံးရှိသောကြောင့် ပဉ္စဝေါကာရဘုံ မည်၏။

ဤသို့အားဖြင့်-

- (၁) ကာမ - ၁၁ ဘုံ
- (၂) ရူပ - ၁၆ ဘုံ
- (၃) အရူပ - ၄ ဘုံ

စုစုပေါင်း (၃၁)ဘုံကို သြကာသလောကဟု ခေါ်သည်။

(၂) သတ္တလောက

လူနတ်ဗြဟ္မာ ငရဲ တိရစ္ဆာန် ပြိတ္တာ အသုရကာယ် ဟူသော ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါအပေါင်းသည် သတ္တလောက မည်၏။

ထို သတ္တဝါတို့သည် အမျိုးအစားအားဖြင့်-

- (က) ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ် - ၄ မျိုး
- (ခ) အရိယာပုဂ္ဂိုလ် - ၈ မျိုးအားဖြင့် (၁၂) မျိုး

ရှိသည်။

ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ် (၄) မျိုး

(၁) ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် = မကောင်းမှုဒုစရိုက်တို့ကို ပြုလုပ်ခဲ့သောကြောင့် ထိုအကုသိုလ်ကံတို့၏ အကျိုးဖြစ်သော အဟိတ် အကုသလ ဝိပါက် ဥပေက္ခာ သန္တိရဏစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသော ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်သည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များကား ငရဲ၊ တိရစ္ဆာန်၊ ပြိတ္တာ၊ အသုရကာယ်-ဟူသော အပါယ်ဘုံသား သတ္တဝါများတည်း။

(၂) သုဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် = ကုသိုလ်ပြုစဉ်အခါက ဉာဏ်လည်းမပါ၊ ရှေ့နောက်အကုသိုလ် ခြံရံ၍လည်း ပြုခဲ့သော အညံ့စားကုသိုလ်တို့ကြောင့်ဖြစ်သော အဟိတ်ကုသလ ဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တိရဏစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသော ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်သည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များကား ဝေမာနိက

နတ် ပြိတ္တာ၊ ဘုမ္မစိုး၊ ရုက္ခစိုး၊
ဝမ်းတွင်းကန်း၊ အ၊ ဆွံ၊ အရူး၊ ဥဘ
တောဗျည်း၊ နပုန်းပဏ္ဍုက် စသော
ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် ဇီဝိတနဝက ကလာပ်
ရပ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသော အသည
သတ်ဗြဟ္မာတို့တည်း။

(၃) ဒွိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် = အမောဟဟူသော ဉာဏ်ပညာ
မပါဘဲ အလောဘ၊ အဒေါသ
ဟူသော ဟိတ် နှစ်ပါးဖြင့်သာ
ပဋိသန္ဓေနေသော ပုဂ္ဂိုလ်။

(၄) တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် = အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ
ဟူသော (ဉာဏ်ပညာပါသော)
ဟိတ်သုံးပါးဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသော
ပုဂ္ဂိုလ်။ တရားအားထုတ်သည့်အခါ
ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ရနိုင်လောက်အောင်
ဉာဏ်ထက်မြက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့
တည်း။

အရိယာပုဂ္ဂိုလ် (၈)ယောက်

- (၁) သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် = သောတာပတ္တိမဂ် ရဆဲပုဂ္ဂိုလ်
- (၂) သကဒါဂါမိမဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် = သကဒါဂါမိမဂ် ရဆဲပုဂ္ဂိုလ်
- (၃) အနာဂါမိမဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် = အနာဂါမိမဂ် ရဆဲပုဂ္ဂိုလ်
- (၄) အရဟတ္တမဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် = အရဟတ္တမဂ် ရဆဲပုဂ္ဂိုလ်
- (၅) သောတာပတ္တိဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် = သောတာပတ္တိဖိုလ် ရပြီးသော
(သောတာပန်)ပုဂ္ဂိုလ်

အဘိဓမ္မာဘာသာ

- (၆) သကဒါဂါမိဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် = သကဒါဂါမိဖိုလ်ရပြီးသော (သကဒါဂါမိ)ပုဂ္ဂိုလ်
- (၇) အနာဂါမိဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် = အနာဂါမိဖိုလ်ရပြီးသော (အနာဂါမိ)ပုဂ္ဂိုလ်
- (၈) အရဟတ္တဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် = အရဟတ္တဖိုလ်ရပြီးသော (ရဟန္တာ)ပုဂ္ဂိုလ်

ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်(၄)ယောက်တွင် နောက်ဆုံးဖြစ်သော တိဟိတ်ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်(၈)ယောက်အားဖြင့် (၉)ယောက်ကိုသာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟဟူသော ဟိတ်သုံးပါးနှင့် ပဋိသန္ဓေနေသောကြောင့် တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်သည်။

အရိယာပုဂ္ဂိုလ်(၈)ယောက်တွင်လည်း သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်၊ အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။

(က) သေက္ခ = သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ သိက္ခာသုံးပါးကို ကျင့်ဆဲဖြစ်သော အရဟတ္တဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်မှတစ်ပါး ကျန်အရိယာပုဂ္ဂိုလ်(၇)ယောက်သည် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သည်။

(ခ) အသေက္ခ = သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ သိက္ခာသုံးပါးကို ကျင့်ပြီးဖြစ်သော အရဟတ္တဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်သည် အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သည်။ ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို “အသေက္ခ”အပြင် “ရဟန္တာ”ဟုလည်း ခေါ်၏။

ဤသို့အားဖြင့် -

(က) ပုထုဇဉ် - ၄ ယောက်

(ခ) အရိယာ - ၈ ယောက်

အားဖြင့် (၁၂)ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်များကို သတ္တလောကဟု ခေါ်သည်။

၁၉၈

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(၃) သင်္ခါရလောက

ခဏခဏပျက်တတ်, အပြီးတိုင်ပျက်တတ်သော သဘော ရှိသည်ဖြစ်၍ ဘုံသုံးပါး၌ ဖြစ်သော (တောဘူမက)ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် သင်္ခါရလောကမည်၏။

